

Leerkrachtengids

Overhaald

Thibaut Duthois - Robbe Pessemier - Nikolaas Mergan

Lize Spit,
Hans Bourlon,
Hind Eljaidi,
Herman Brusselmans,
Kristien Spooen
en vele anderen

OVERHAALD

Gedichten en verhalen in klare taal

Met illustraties van Lore Vekeman en Louise Muizenstaart

Voo?uit

ACADEMIA
PRESS

Marlies Algoet
Thibaut Duthois
Jona Hebbrecht
Nikolaas Mergan
Robbe Pessemier
Hilde Van den Hende
An De Moor (eindredactie)

Mogelijk gemaakt dankzij het cultureel genootschap Orde van den Prince, Kunstencentrum Voo?uit, de Arteveldehogeschool & Hogeschool Odisee

Voo?uit

artevelde
hogeschool

Odisee
DE CO-HOGESCHOOL

ACADEMIA
PRESS

Voorwoord.....	6
De doelgroep.....	7
Drie niveaus	7
Leesdidactiek.....	7
Interactief voorlezen.....	8
Uitbreidingsoefeningen.....	9
Lesopbouw	10
Referenties	12
Huiswerk met een walvis in	
Transfer naar andere domeinen of vakken.....	13
Lesdoelen	14
Materiaal.....	15
Lesverloop	15
Huiswerk met een walvis in – Oefeningen.....	26
Ik wil vertellen	
Transfer naar andere domeinen of vakken.....	32
Lesdoelen	33
Materiaal.....	33
Lesverloop	33
Ik wil vertellen – Oefeningen.....	45
Wij redden ons wel	
Transfer naar andere domeinen of vakken.....	50
Lesdoelen	51
Materiaal.....	51
Lesverloop	51
Wij redden ons wel – Oefeningen	68
Bijlage 1: een echte vriend	76
Bijlage 2: gevaarlijk of niet?.....	77
Bijlage 3: zelfbeeld	78
Trappist-1e	
Transfer naar andere domeinen of vakken.....	86
Lesdoelen	86
Materiaal.....	87
Lesverloop	87
Trappist-1e – Oefeningen	98

Freeze it

Transfer naar andere domeinen of vakken.....	101
Lesdoelen	102
Lesverloop	102
Freeze it – Oefeningen.....	109

Tante Sonja is jarig

Transfer naar andere domeinen of vakken.....	114
Lesdoelen	114
Materiaal.....	115
Lesverloop	115
Tante Sonja is jarig – Oefeningen	127
Tante Sonja is jarig – bijlage bingo	131

Majnun de toi - gek op jou

Transfer naar andere domeinen of vakken.....	132
Lesdoelen	133
Lesverloop	134
Majnun de toi / Gek op jou – Oefeningen.....	149
Bijlage 1: bordschema.....	151
Bijlage 2 Passeport Lakhdar – Cheick Mohamed El Younsi	155

Dag 317

Transfer naar andere domeinen of vakken.....	158
Lesdoelen	158
Materiaal.....	159
Lesverloop	159
Dag 317 – Oefeningen.....	170

Waar ik het maanhout voor nodig heb

Transfer naar andere domeinen of vakken.....	176
Lesdoelen	177
Materiaal.....	177
Lesverloop	178
Waar ik het maanhout voor nodig heb – Oefeningen.....	190
Bijlage - Wat bedoelt de schrijver met... ?	195

Vorbij Ali

Transfer naar andere domeinen of vakken.....	196
Lesdoelen	196
Materiaal.....	197

Lesverloop	197
Voorbij Ali – Oefeningen	209
Ik scheur	
Transfer naar andere domeinen of vakken.....	211
Lesdoelen	211
Materiaal.....	212
Lesverloop	212
Ik scheur – Oefeningen	221
Iets wat je niet kan zien	
Transfer naar andere domeinen of vakken.....	226
Lesdoelen	227
Materiaal.....	227
Lesverloop	227
Iets wat je niet kan zien – Oefeningen	238
Bijlage 1: mensen, djinns, engelen: gatentekst	242
Bijlage 2: blind date	245
Bijlage 3: djinns, engelen en mensen in de koran	246
De rivier	
Transfer naar andere domeinen of vakken.....	247
Lesdoelen	248
Materiaal.....	248
Lesverloop	248
De rivier – Oefeningen	260
Straf	
Transfer naar andere domeinen of vakken.....	268
Lesdoelen	268
Lesverloop	269
Straf – Oefeningen	276

VOORWOORD

Beste leerkracht,

In deze gids willen we je op weg helpen bij het gebruik van Overhaald. Deze handleiding maakt onderdeel uit van de verhalen- en gedichtenbundel 'Overhaald', uitgegeven bij Academia Press (2021).

Het project 'Overhaald' ontstond vanuit de bachelorproef van Robbe Pessemier, Nikolaas Mergan en Thibaut Duthois, drie studenten van de bacheloropleiding secundair onderwijs aan de Arteveldehogeschool, die onderzoek deden naar leesbevordering bij laagtaalvaardige jongeren. Tijdens dit onderzoek ontdekten zij dat er weinig leesmateriaal beschikbaar was op maat van laagtaalvaardige jongeren. Ze voelden een nood aan uitdagende verhalen in klare taal. Als antwoord op deze lacune ontstond het praktijkboek 'Overhaald': een bundel met toegankelijke literaire verhalen gekoppeld aan een didactisch luik.

Niet alleen de drie studenten waren overtuigd van de nood aan toegankelijk materiaal voor lees- en literatuuronderwijs. Ook in de praktijk en binnen nascholing was deze lacune voelbaar. Zowel in het postgraduaat Leescoach als in het postgraduaat Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers werden onderstaande docenten regelmatig geconfronteerd met vragen naar materiaal voor minder taalvaardige leerlingen. Zo ontstond in navolging van de bachelorproef de werkgroep 'Overhaald', een samenwerking tussen de drie studenten, het Vlaams-Nederlands genootschap de Orde van den Prince, docenten en experts van de Arteveldehogeschool en Hogeschool Odisee, OKAN-experten van de school Leiepoort Deinze en Kunstencentrum Voo?uit. Samen wilden we minder taalvaardige jongeren overhalen tot lezen.

In deze handleiding vind je meer uitleg over de didactische aanpak van het handboek 'Overhaald'. Vanuit recente inzichten in de literatuur werden bij elke tekst lesfiches ontwikkeld. Daarbij werden de ervaringen van leesexperten en leerkrachten uit de praktijk toegevoegd aan het praktijkonderzoek van de studenten. Een mooi staaltje cocreatie.

De aanpak bij elk verhaal focust op doelen met betrekking tot lezen en literatuurbeleving, maar ook op bredere taaldoelen, doelen binnen andere vakken en maatschappelijke en sociale thema's. Deze bouwstenen van effectief leesonderwijs staan centraal: interactie, leesmotivatie, strategie-instructie, functionaliteit en transfer naar andere vakken (VLOR, 2019).

Wij wensen jou en je leerlingen veel leesplezier.

Robbe Pessemier, Nikolaas Mergan en Thibaut Duthois (afgestudeerde studenten bacheloropleiding secundair onderwijs, Arteveldehogeschool)

Marlies Algoet (taaldocent, onderzoeker en coördinator postgraduaat Leescoach, Odisee)

Jona Hebbrecht (taaldocent, onderzoeker en coördinator postgraduaat OKAN, Odisee)

Hilde Van den Hende (leerkracht OKAN-onderwijs, campus Leiepoort, Deinze)

DE DOELGROEP

‘Overhaald’ is geschreven voor jongeren en volwassenen die inhoudelijk door een tekst uitgedaagd willen worden, zonder tegengehouden te worden door moeilijke woorden en ingewikkelde zinnen. Dit boek kan ingezet worden in een OKAN-klas, in de lessen PAV in het beroepsonderwijs, in het technisch of algemeen secundair onderwijs, in een centrum voor volwassenonderwijs, ... Deze digitale gids werd opgemaakt ter ondersteuning van de leerkrachten die met ‘Overhaald’ aan de slag willen.

Enerzijds willen wij met ‘Overhaald’ laag- of minder taalvaardige leerlingen aan het lezen krijgen. We willen hen overhalen om zich te verliezen in verhalen en boeken. Dit doen we door met hoogstaande literaire teksten te werken die hen inhoudelijk aanspreken.

Anderzijds willen we ook jou als leerkracht overhalen om te geloven in de doelgroep en hoge taaldoelen en verwachtingen te stellen. In de praktijk en in de media horen we vaak dat deze doelgroep niet graag of goed genoeg leest. Tijdens het praktijkonderzoek met deze leerlingen werden we echter bevestigd in het idee dat literatuuronderwijs ook met minder taalvaardige leerlingen mogelijk is. Durf je leerlingen dus uit te dagen met de verhalen uit dit boek.

DRIE NIVEAUS

De verhalen hebben we onderverdeeld in drie niveaus. Het is immers de bedoeling dat dit boek meegroeit met de lezer, of omgekeerd. Die drie niveaus zijn bepaald op basis van twee criteria: het inhoudelijke en vormelijke niveau van de tekst en het niveau van de taal.

LEESDIDACTIEK

De leesdidactiek in deze gids focust op **leesmotivatie** en leesplezier, **functionaliteit**, **interactie**, **transfer** naar andere (taal)vaardigheden en het inzetten van **leesstrategieën** (VLOR, 2019).

Op basis van literatuur- en praktijkonderzoek en in overleg met OKAN- en BSO-leerkrachten en leesexperts, focust de didactische aanpak in de eerste plaats op **leesplezier en leesmotivatie**. Dit doen we door voluit te kiezen voor **interactief voorlezen** en **samen lezen**.

Deze bundel werkt ook aan **leesmotivatie** door zoveel mogelijk in te zetten op het ABC van leesmotivatie, namelijk autonomie, verbondenheid en competentie (Deci & Ryan, 2000). Via de specifieke selectie van teksten, willen we aansluiten bij de interesses en de leefwereld van de leerlingen.

Competentie is een rode draad in de didactische uitwerking. Jongeren moeten zich voldoende competent voelen om tot lezen te komen. Door het leesproces samen vorm te geven en in voldoende ruimte te voorzien voor interactie, zowel tussen de leerkracht en de leerlingen als tussen de leerlingen onderling, ervaren de leerlingen dat ook zij met literaire teksten aan de slag kunnen gaan.

Via de specifieke selectie van teksten, sluiten we aan bij de interesses en de leefwereld van de leerlingen. **Verbondenheid** realiseren we daarnaast door de leerlingen veel met elkaar en met de leerkracht in gesprek te laten gaan. We hechten hierbij veel belang aan een veilig leer- en leesklimaat. In de literaire teksten komen zware en gevoelige thema's aan bod zoals sterven, vluchten en liefde. Via de teksten stimuleren we open gesprekken over gevoelens en ervaringen.

De verhalen zijn gekozen, de didactische tips zijn uitgewerkt. Waar zit dan de autonomie? Tijdens het interactief voorlezen en de diepgaande gesprekken zetten we ook in op **autonomie**. Durf de voorbereiding los te laten en in te gaan op wat de leerlingen aanbrengen. Interactief voorlezen betekent immers niet dat vooral de leerkracht aan het woord is, maar wel dat de leerlingen zelf voldoende ruimte krijgen voor eigen inbreng. In de didactische tips worden leerlingen voortdurend uitgenodigd om spontaan te reageren, vragen te stellen, te discussiëren, ...

Om de autonomie te verhogen, kun je de leerlingen ook zelf laten kiezen met welke tekst uit de bundel ze aan de slag willen gaan.

Uit het voorgaande blijkt al dat we je ook willen aanmoedigen om via het (voor)lezen uitgebreid met de leerlingen in **interactie** te gaan. Tijdens het interactief lezen, maar ook tijdens de wist-je-datjes, de doordenkers en sommige uitbreidingsoefeningen wordt er met de leerlingen in gesprek gegaan over onder meer de inhoud van de tekst, de boodschap, de auteur en de illustraties. Via deze gesprekken willen we niet enkel een diepgaand tekstbegrip stimuleren, maar ook volop inzetten op de taalontwikkeling van de leerlingen.

Naast leesmotivatie en interactie staan per verhaal telkens enkele **leesstrategieën** centraal. Zo wordt in de didactische handleiding bij het ene verhaal bijvoorbeeld volop ingezet op **voorspellingen maken** en **samenvatten** tijdens het lezen. In een andere lesfiche staat het **visualiseren** van tekstinhoud centraal. In verschillende lessen worden de leerlingen uitgedaagd om hun **voorkennis te activeren** en **verbindingen maken** tussen de tekst en eigen ervaringen. Door de leerlingen uit te nodigen om de tekst te verbinden met eigen kennis en ervaringen willen we het tekstbegrip verhogen. Verschillende leesstrategieën komen op die manier bij het lezen van één of meerdere verhalen aan bod. Het is hierbij belangrijk om expliciet met je leerlingen te bespreken welke strategieën ze zullen toepassen en waarom ze dat doen, en hoe het inzetten van leesstrategieën hen kan helpen om de tekst beter te begrijpen. Indien de leerlingen moeite ondervinden bij het toepassen van de strategieën, nodigen we je uit om zelf **model** te staan. Door als leerkracht te modelen hoe je met een tekst aan de slag gaat, zorg je ervoor dat de leerlingen een gedegen **leesinstructie** krijgen.

Bij elk verhaal wordt er ook een **transfer** gemaakt naar andere vaardigheden en vakken, en andere taalvaardigheden. Zo willen we het lezen van de verhalen ook **functioneel** maken. De verhalen worden op die manier ingezet als functionele, authentieke contexten om te werken aan woordenschatontwikkeling, leesstrategieën, literatuurbeleving, literaire inburgering en nog veel meer.

INTERACTIEF VOORLEZEN

Doorheen de didactische handleiding raden we aan om de didactische werkvorm 'interactief voorlezen' toe te passen. Uit onderzoek blijkt immers dat interactief voorlezen de taalvaardigheid, de woordenschatkennis en de leesvaardigheid van leerlingen significant verbetert (Zevenberg & Whitehurst, 2003). Voorlezen heeft bovendien een positief effect op de leesmotivatie van de leerlingen. Uit onderzoek en eigen ervaringen blijkt bovendien dat ook oudere leerlingen nog graag voorgelezen worden.

Omdat leren het best (inter)actief verloopt, is kwaliteitsvolle interactie uiterst belangrijk. Je maakt voorlezen interactief door regelmatig stil te staan tijdens het voorlezen en de tijd te nemen om samen met de leerlingen een inhoudelijke vraag, een moeilijk woord, een afbeelding, ... te bespreken. We zetten graag deze kenmerken van interactief voorlezen in de kijker

1. Moeilijke begrippen en tekstpassages verduidelijken
2. Informatie genereren over de inhoud van het verhaal
3. Informatie genereren over de afbeeldingen
4. Literaire conventies verduidelijken
5. Verbindingen maken met de leefwereld
6. Open vragen stellen
7. Ideeën bekrachtigen en motiveren
8. Scaffolden.

In de verschillende lesfiches wordt het verhaal telkens opgedeeld in kleinere tekstfragmenten. Dit zijn richtingwijzers die je als leerkracht kunt gebruiken om stil te staan bij de tekst. Bij elk tekstfragment worden enkele richtvragen geformuleerd. Deze vragen gaan over de inhoud van het verhaal, nodigen de leerlingen uit om verbindingen te maken met de eigen leefwereld, wijzen de leerlingen op een belangrijk aspect van de tekst, nodigen de leerlingen uit om leesstrategieën toe te passen, enz. Daarnaast worden na elk tekstfragment de woorden uit de woordenschatlijst opgelijst.

Deze opdeling is uiteraard slechts een suggestie. Afhankelijk van de eigenheid en het niveau van de klasgroep, kun je ervoor kiezen om kortere of langere fragmenten te lezen, om voor te lezen of om leerlingen zelf te laten lezen. Voel je vrij om vaker of beperkter stil te staan, meer of minder vragen te stellen, meer of minder woorden te bespreken en te verklaren.

In de didactische uitwerking stimuleren we de leerlingen om minstens even veel aan het woord te zijn als de (voorlezende) leerkracht. Via open vragen willen we van de leerlingen actieve lezers van het verhaal maken.

UITBREIDINGSOEFENINGEN

Tijdens vele gesprekken met OKAN-leerkrachten hoorden we hoe kort één onthaaljaar is. Dit betekent dat vele OKAN-leerkrachten in de praktijk sterk inzetten op taalontwikkeling maar minder tijd maken voor leesplezier. Om aan deze bezorgdheid tegemoet te komen, worden bij elk verhaal in uitbreidingsoefeningen voorzien waarin er gefocust wordt op onder meer woordenschat, grammatica, spreekvaardigheid en schrijfvaardigheid. Op die manier worden de verhalen als authentieke contexten gebruikt om nadien de brug te maken naar andere taaldomeinen.

Een constante bij de uitbreidingsoefeningen zijn de woordenschatoefeningen. Uit onderzoek blijkt namelijk dat interactief voorlezen een groot effect heeft op de woordenschatontwikkeling van de leerlingen. Woorden in een rijke context aanbrenge, is erg belangrijk. Verhalen zijn dan ook dé gelegenheid bij uitstek om woorden in een rijke, functionele context aan te bieden. De oefeningen zorgen ervoor dat de leerlingen ook kansen krijgen om deze nieuwe woordenschat te consolideren.

In het boek zijn de woorden uit de woordenschatlijst aangeduid. De onderlijnde woorden zijn moeilijke woorden. De leerlingen zullen vermoedelijk een verklaring nodig hebben om het verhaal verder te kunnen lezen. Desalniettemin zijn dit niet noodzakelijk de belangrijkste woorden uit de tekst. De **vetgedrukte woorden** uit de tekst zijn dit wel. Dit zijn woorden die nodig zijn om de tekst en/of het thema echt te begrijpen.

LESOPBOUW

Elk verhaal vormt de start voor een lessenreeks van een viertal lessen. Hierbij volgen we een vast lesverloop.

Voor het lezen

De lessen beginnen met een aanknopng. In deze fase van de les worden de leerlingen via een (creatieve) instap warm gemaakt voor het **onderwerp** van de tekst. Dit gebeurt aan de hand van het wist-je-datje, een filmpje, een gesprek ...

De aanknopng wordt gevolgd door de oriëntatiefase. Er kan in gesprek gegaan worden over de auteur. Daarnaast worden de leerlingen uitgenodigd om hun **voorkennis** te **activeren** en te **voorspellen** waarover de tekst zou kunnen gaan. Dit doen ze onder meer aan de hand van de titel, eventuele tussentitels, de cover en de illustraties of een stukje van de tekst. Je kunt er in deze fase ook voor kiezen om cruciale woordenschat vooraf te bespreken. Belangrijke woorden kunnen al tijdens de aanknopng en oriëntatiefase aan bod komen.

Ten slotte staan de leerlingen ook stil bij de leesdoelen. Leesplezier en genieten van literatuur staan steeds centraal. Daarnaast worden ook de leesstrategieën geëxpliciteerd die tijdens het lezen kunnen helpen om het tekstbegrip te ondersteunen.

Tijdens het lezen

In het kader van **tekstbegrip** is het belangrijk dit verhaal niet in één keer te lezen. De tekst wordt in de lesfiches onderverdeeld in kleine behapbare stukjes tekst die steeds worden afgewisseld met begripsvragen, samenvattende vragen, beoordelende vragen en transfervragen. Die vragen peilen naar kennis uit het tekstfragment dat de leerlingen net lezen en genereren inzichten die de leerlingen nodig hebben om het volgende fragment te begrijpen. Met deze vragen krijg je als leerkracht ook zicht op het leesproces en het tekstbegrip van de leerlingen.

Als leerkracht is het ook belangrijk stil te staan bij **woordleerstrategieën** of **herstelstrategieën**. Bij elke tekst is in het handboek in een woordenschatlijst voorzien. Probeer tijdens het lezen van de tekst zoveel mogelijk na te gaan of de leerlingen alle woorden begrijpen. Laat de leerlingen zelf aan het woord en werk samen met de leerlingen aan 'betekenisonderhandeling'. Stimuleer de leerlingen om de tekst actief te gebruiken om het tekstbegrip te herstellen. Laat leerlingen een stukje terug te lezen, verder lezen, trager lezen, ... Stimuleer de leerlingen om de afbeeldingen te gebruiken, om de delen van het woord te onderzoeken en om hypothesen uit te wisselen over de betekenis van moeilijke woorden of tekstfragmenten.

Daarnaast staan in elke lesfiche één of meerdere **leesstrategieën** centraal. Bij 'Ik wil vertellen' maken de leerlingen bijvoorbeeld een chronologisch schema tijdens het lezen van de tekst, terwijl de leerlingen tijdens het lezen van 'Huiswerk met een walvis in' op zoek moeten gaan naar de verbanden in de tekst.

Het kan de leerlingen helpen om de tekst twee keer te lezen. **Herhaald lezen** heeft een positief effect op het tekstbegrip en de woordenschatontwikkeling. Als de focus tijdens elke leesbeurt ergens anders ligt, zorg je er ook voor dat het leesplezier behouden blijft. Je kunt er dus voor kiezen om het interactief voorlezen en het focussen op de leesstrategie op te splitsen in twee leesbeurten.

Na het lezen

Na elke tekst nodigen we je als leerkracht uit om samen met de leerlingen stil te staan bij de tekstinhoud en/of de vorm van de tekst. Bespreek ook met de leerlingen of het leesdoel werd bereikt en laat de leerlingen reflecteren over het leesproces. Het is uiterst belangrijk om na het lezen **terug te blikken**. Ga in gesprek met de leerlingen over bijvoorbeeld de moeilijkheidsgraad van de tekst, het (voor)lezen, de tekstkenmerken of de leesstrategie(ën).

Er is daarnaast bij elke tekst in een **verwerking** voorzien.

Bij elk verhaal vind je bovendien enkele **'doordenkers'** en/of een **wist-je-datje** terug. Deze kunnen gebruikt worden om een gesprek te voeren met de leerlingen naar aanleiding van het thema van de tekst. Tijdens dit gesprek kunnen de leerlingen de tekst inhoudelijk verwerken, de woordenschat stimuleren, verbanden maken tussen de tekst en de (leef)wereld, ...

Aan de hand van de **uitbreidingsoefeningen** kun je extra inzetten op andere taaldoelen zoals woordenschatontwikkeling, spreekvaardigheid en schrijfvaardigheid.

REFERENTIES

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The 'What' and 'Why' of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/s15327965pli1104_01
- De Naeghel, J., Van Keer, H. & Vansteenkiste, M. (2011). *Autonome en gecontroleerde leesmotivatie van basisschoolleerlingen in de vrije tijd en op school*. Gent: Universiteit Gent.
- Gobyn, S., Merchie, E., De Bruyne, E., De Smedt, F., Schiepers, M. S., Vanbuel, M., Versteden, P., Van den Branden, K., Ghesquière, P. en Van Keer, H. (2019). *Sleutels voor effectief begrijpend lezen. Inspiratie voor een eigentijdse didactiek in het basisonderwijs*. Brussel: Vlaamse Onderwijsraad.
- Guthrie, J., Wigfield, A., & You, W. (2012). Instructional contexts for engagement and achievement in reading. In S. L. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Eds.), *Handbook of research on student engagement* (pp. 601–634). New York: Springer Science + Business Media.
- Houtveen, A.A.M., van Steensel, R.C.M. & De la Rie (2019). *De vele kanten van leesbegrip: literatuurstudie naar onderwijs in begrijpend lezen in opdracht van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek en de Inspectie van het Onderwijs*. Den Haag: NWO.
- Interactief voorlezen vergroot taalvaardigheid en leesplezier. (Bijgewerkt op 17 maart 2020). Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.leraar24.nl/105661/interactief-voorlezen-vergroot-taalvaardigheid-en-leesplezier/>
- Leesmonitor – Het Magazine (2018). *Leesmotivatie: Hoe raak je de juiste snaar?* Amsterdam: Stichting Lezen
- Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: a meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*, 137(2), 267–296.
- Merchie, E., Gobyn, S., De Bruyne, E., De Smedt, F., Schiepers, M., Vanbuel, M., ... Van Keer, H. (2019). *Effectieve, eigentijdse begrijpend leesdidactiek in het basisonderwijs. Wetenschappelijk eindrapport van een praktijkgerichte literatuurstudie*. Brussel: Vlaamse Onderwijsraad.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68–78.
- Steensel, R. van, Sande, L. van der, Bramer, W., & Arends, L. (2016). *Effecten van leesmotivatieinterventies: Uitkomsten van een meta-analyse*. Reviewstudie in opdracht van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Stichting Lezen (2020b). *Kwestie van Lezen deel 17: Leesmotivatie in het onderwijs. Achtergronden en praktische tips voor leerkrachten en docenten*. Amsterdam: Stichting Lezen
- Trioën, M., & Casteleyn, J. (2018). Effectief leesonderwijs aan laaggeletterde anderstalige jongeren. *Wat werkt? Les*, 36 (208).
- Zevenbergen, A. A., & Whitehurst, G. J. (2003). Dialogic reading: A shared picture book reading intervention for preschoolers. *On Reading Books to Children: Parents and Teachers* (pp. 177-200). <https://doi.org/10.4324/9781410607355>

Huiswerk met een walvis in

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: muzische vorming: beeld

Het hoofdpersoonage in het verhaal voelt zich verliefd. Hij uit die verliefde gevoelens in een tekening met een walvis. Je kunt de leerlingen na het lezen van het verhaal zelf een beeld laten maken die hun gevoelens (van het moment) weergeeft. Je kunt ook andere verwerkingsvormen inzetten, bijvoorbeeld een beeldgedicht. Je kunt de leerlingen hun creatieve producten nadien laten ‘tentoonstellen’ in het klaslokaal. De leerlingen lopen rond in de klas en raden bij elk kunstwerk welke emoties worden uitgebeeld. Vanuit de creatieve verwerkingsvormen kun je met de leerlingen in gesprek gaan over situaties waarin ze deze gevoelens hebben ervaren.

Suggestie: muzische vorming: klanken en geluiden

Klanken en geluiden hebben een centrale betekenis in dit verhaal. Het hoofdpersoonage houdt van de geluiden in het park. De geluiden in België zijn doffer dan de klanken in zijn eigen land. Het woord ‘mushroom’ uitspreken is leuker dan ‘paddenstoel’. Een walvis praat met klanken ...

Voor of na het lezen van het verhaal kun je met de leerlingen in gesprek gaan over klanken. Welke omgevingsgeluiden, geluiden van dieren vinden de leerlingen (niet) fijn? Hoe komt dat? Welke klanken roepen emoties op? Laat verschillende geluiden of klanken horen waaraan de leerlingen emoties kunnen koppelen. Van welke klanken worden de leerlingen gelukkig? Na het lezen kun je de leerlingen een klankverhaal laten maken. De leerlingen vertellen het verhaal na en ondersteunen dit verhaal met passende klanken en geluiden die ze zelf produceren.

Suggestie: meertaligheid

In de tekst wordt duidelijk dat het hoofdpersoonage moeilijkheden heeft met de Nederlandse taal. Je kunt deze tekst aangrijpen om voor of na het lezen in te gaan op gelijkenissen en verschillen tussen talen vanuit de aanwezige taaldiversiteit binnen de klasgroep. Je kunt vertrekken van verschillen en gelijkenissen tussen klanken in verschillende talen. Zijn de klanken van de dieren in elk land hetzelfde? Welke geluiden maken dieren zoals honden, katten, hanen en muizen in verschillende talen? Laat de leerlingen tellen in verschillende talen, ga na hoeveel verschillende talen de leerlingen spreken in de klas, laat hen woorden of zinnen uit de tekst benoemen in verschillende talen. Bijvoorbeeld: *ik hou van jou, olifant, chocolade, ...* Bespreek ook hoe de talen klinken. In het verhaal vindt de hoofdpersoon dat het meisje zingt in haar eigen taal. Hoe klinken de talen van de anderen in de klas? Reik de leerlingen woordenschat aan om dit te benoemen. Gebruik dit eventueel als opstap naar de suggestie rond beeldspraak: als jij praat, klinkt het alsof ...

Suggestie: technisch lezen

In de tekst komen verschillende samenstellingen aan bod. Oefen voor het lezen van de tekst met de leerlingen op het lezen van samenstellingen door eerst de delen van het woord te lezen en nadien het woord als geheel. Bijvoorbeeld: paddenstoel, zeebioloog, amandelogen, huiswerk, sterrenbeeld, broekzak, kleedkamer, turnles, voetbal, huidskleur, tekstballon ... Bespreek ook, net als de hoofdpersoon in het verhaal, of de samenstellingen iets anders betekenen dan de optelsom van beide delen. Een broekzak is een zak in een broek, maar een paddenstoel is geen stoel voor een pad. Laat

leerlingen eventueel nieuwe samenstellingen bedenken gelinkt aan één van de grondwoorden, bijvoorbeeld: zak, huis, oog, stoel en les.

Suggestie: figuurlijk taalgebruik

In dit verhaal gebruikt de auteur vaak beeldspraak. Je kunt voor of na het lezen van het verhaal dieper ingaan op het concept ‘beeldspraak’ of ‘figuurlijk taalgebruik’. Het hoofdpersonage voelt zich bijvoorbeeld ‘als een boom in de herfst’, het meisje heeft ogen als ‘amandelen’, de staart van het meisje is als ‘de slurf van een olifant’. Laat de leerlingen zelf een metafoor of vergelijking schrijven over uiterlijke of innerlijke kenmerken, bijvoorbeeld ‘ik voel me als ...’, mijn haar is als ... In het kader van functioneel veeltalig leren, kun je ervoor kiezen om de leerlingen deze opdracht eerst in hun eigen taal te laten uitvoeren alvorens de tekst te vertalen naar het Nederlands.

Suggestie: uitbreidingsoefeningen

Met behulp van de uitbreidingsoefeningen kun je dieper ingaan op de moeilijke woorden in de tekst en op het wist-je-datje.

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het luisteren en lezen.

Begrijpend luisteren/begrijpend lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

- De leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel of eerste alinea.
- De leerlingen **beoordelen** de inhoud en de vorm van de tekst.

De leerlingen kunnen op **structurerend niveau** relevante **informatie selecteren** uit mondelinge en schriftelijke teksten:

- De leerlingen maken **verbindingen** tussen de personages uit de tekst en de eigen leefwereld.
- De leerlingen gaan op zoek naar **verbanden in de tekst**.

De leerlingen kunnen op structurerend niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**:

- De leerlingen gaan in interactie over de inhoud en de verbanden in de tekst.

MATERIAAL

Oefenbundel

Extra materiaal: voorzie eventueel een afbeelding van ‘amandelen’ of breng amandelen mee.

LESVERLOOP

Aanknoping (15 min.)

1. Ik ben verliefd
2. Voor het lezen: oriënteren op Huiswerk met een walvis in

Leskern (70 min.)

3. Tijdens het lezen van deel 1: verbindingen maken met Kareef
4. Tijdens het lezen van deel 2: oorzaken in de tekst
5. Na het lezen: waar of niet waar?

Reflectie (5 min.)

6. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

7. Woordenschat
8. Wist-je-datje

AANKNOPING (15 MINUTEN)

1. Ik ben verliefd

Je start de les met een gesprek over het tekstonderwerp: ‘verliefdheid’.

Je kunt daarvoor bijvoorbeeld een zin uit het verhaal op het bord schrijven: *‘Ik ben verliefd maar ik weet niet hoe ik het moet zeggen’*. Je laat de leerlingen nadenken hoe je aan iemand duidelijk maakt dat je verliefd bent. Je besteedt daarbij aandacht aan culturele gelijkenissen en verschillen.

Vragen om te stellen:

Wie was al eens verliefd? (Eigen antwoord.)

Hoe toon jij dat je verliefd bent? (Eigen antwoord.)

Wat doe je als je verliefd bent? (Eigen antwoord.)

Wie schreef al eens een liefdesbrief? (Eigen antwoord.)

Vind je verliefd zijn leuk? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

In welke taal kun jij ‘ik hou van jou’ zeggen? (Eigen antwoord.)

Differentiatietip: Je kunt de leerlingen ook reacties aan het bord laten schrijven.

Tijdens dit gesprek kun je aandacht besteden aan moeilijkere woorden in de tekst.

Tip: Je kan hier ook al de doordenkers van het verhaal bij betrekken. Die hebben het over ‘liefde tonen’. Hoe doe je dat? Hebben de leerlingen het er moeilijk mee? Wat is er romantisch?

Differentiatietip: Als het gesprek moeilijk op gang komt, kan je ook de volgende stellingen gebruiken:

- Ik krijg graag een liefdesbrief.
- Ik ben goed in het verleiden van jongens of meisjes.
- De jongen uit dit verhaal is heel romantisch.
- Een tekening is romantischer dan een Facebookberichtje.

Woorden om te bespreken:

nerveus, stotteren, week

2. Voor het lezen: Huiswerk met een walvis in

Kristien Spooren is een beginnend auteur. Ze is nog niet heel bekend. Ze schrijft gedichten en verhalen. Ze staat veel op het podium om haar gedichten voor te dragen.

Kijk samen met de leerlingen naar dit filmpje: ‘Poëziebus Tour 2018 presenteert: Kristien Spooren’ op <https://www.youtube.com/watch?v=JlCZwwcW2fs>

Begrijpen ze waarover het gaat?

De leerlingen nemen de tekst ‘Huiswerk met een walvis in’. Je leest de eerste alinea voor.

“Er is een meisje in mijn klas. Ze ruikt naar de zee. Haar ogen lijken op amandelen. Soms zit ik naast haar, maar alleen als ik durf. Ik ben verliefd maar ik weet niet hoe ik het moet zeggen. Ik ken niet genoeg woorden om een brief te schrijven. In dit land kijken mensen elkaar lang in de ogen voordat ze zoenen. Als ik haar ogen zie, wil ik de amandelen opeten.”

Vragen om te stellen:

Hoe zie je dat het hoofdpersoon verliefd is? (Hij vergelijkt het meisje met de zee. Haar ogen zijn als amandelen die hij wil opeten. Hij durft niet altijd naast haar te zitten.)

Wanneer geef je iemand een zoen op de wang of op de lippen?

Wie geef jij soms een zoen?

Woorden om te bespreken:

de amandel(en), het huiswerk, de walvis, de tekstballon

Je laat de leerlingen vertellen waaruit ze kunnen afleiden dat de hoofdpersoon verliefd is. Je staat stil bij de figuurlijke betekenis van de laatste zin ‘amandelen opeten’. Je kunt een afbeelding tonen om de betekenis van het woord ‘amandelen’ te verduidelijken.

Je staat stil bij de zin ‘In dit land kijken mensen elkaar lang in de ogen voordat ze zoenen.’ Je laat de leerlingen afleiden dat ‘dit land’ nieuw is voor de hoofdpersoon. Dat wordt ook bevestigd door de zin ‘Ik ken niet genoeg woorden om een brief te schrijven’. Je kunt stilstaan bij de culturele verschillen met betrekking tot zoenen/iemand kussen.

De leerlingen **oriënteren** zich op de tekst en **voorspellen** de inhoud van de tekst. Je laat de leerlingen de titels lezen ‘Huiswerk met een walvis in’, ‘Het meisje in mijn klas’ en ‘De tekening’. Je staat stil bij de woorden ‘huiswerk’ en ‘walvis’ met behulp van de illustraties. Je laat de leerlingen brainstormen over een mogelijke verhaallijn op basis van de illustraties, de titels en de eerste alinea. Je staat stil bij de auteur van de tekst. (Kristien Spooren is een beginnend auteur. Ze is schrijfster en podiumdichtster.)

Grijp de afbeelding van de walvis ook aan om het woord ‘tekstballon’ te introduceren.

Differentiatietip: geef de leerlingen enkele minuten tijd om zich per twee op de tekst te oriënteren. Laat de leerlingen in twee zinnen opschrijven waarover ze denken dat de tekst zal gaan. Bespreek klassikaal de gelijkenissen en de verschillen tussen de voorspelde verhaallijnen. Bespreek klassikaal hoe de leerlingen te werk zijn gegaan. Je kunt er ook voor kiezen om de leerlingen een tekening te laten maken om het verhaal te voorspellen. Het hoofdpersoon tekent immers ook omdat hij schrijven moeilijk vindt.

Je verwoordt het doel van de les. Je vertelt de leerlingen dat dit verhaal gaat over verliefdheid, maar ook over heimwee en over iets missen. Sta stil bij de woordverklaring van deze essentiële begrippen in de tekst. Zorg dat iedereen weet wat heimwee betekent. Je verwoordt dat de leerlingen een tekst beter kunnen begrijpen als ze **verbindingen maken** met de tekst. Je vraagt de leerlingen om tijdens het lezen op zoek te gaan naar verschillen en gelijkenissen tussen het hoofdpersoon en zichzelf.

LESKERN (70 MINUTEN)

3. Tijdens het lezen: verbindingen maken met het hoofdpersonage

Hoofdstuk 1. Het meisje in mijn klas

Oefening 1

Dit verhaal bestaat uit twee hoofdstukken. Hoofdstuk 1 leent zich goed om **verbindingen te maken met het hoofdpersonage**. Je laat de leerlingen een blad nemen en indelen in twee kolommen. Boven de eerste kolom schrijven de leerlingen 'Kareef'. Boven de tweede kolom schrijven ze hun eigen naam. Je leest het eerste hoofdstuk alinea per alinea voor. Na elke alinea laat je de leerlingen stilstaan bij de gelijkenissen tussen de ervaringen van het hoofdpersonage en hun eigen leefwereld. Je kunt de leerlingen spontaan laten schrijven of vertellen. Onderstaande vragen of de vragen op het kopieerblad kunnen helpen om de leerlingen aan het denken te zetten over de tekst of om in interactie te gaan.

Tip: het is belangrijk dat de leerlingen ruimte ervaren om over heimwee of verlies te praten zonder dat dit aanvoelt als een verplichting. Geef duidelijk aan dat leerlingen ook gewoon dingen kunnen noteren op hun blad zonder dat ze hierover moeten praten.

Differentiatietip: je kunt taalsterkere leerlingen de alinea's ook zelfstandig of in duo's laten lezen met behulp van het kopieerblad in oefening 1. Je kunt heterogene duo's maken om de leerlingen de tekst afwisselend te laten lezen. Je kunt het kopieerblad ook in repen knippen zodat de leerlingen enkel de vragen lezen die op die alinea van toepassing zijn.

Regel 8 tot en met 12 (alinea 2)

Vragen om te stellen:

De naam van Kareef betekent 'boom in de herfst'. Ken jij de betekenis van jouw naam?

Kareef voelt zich als een boom in de herfst. Wat betekent dat?

Wanneer voel jij je soms als een 'boom in de herfst'?

Kareef voelt zich triest, want hij is al veel dingen verloren: zijn schoen, zijn voetbal en zijn vader. (Wanneer) kwam jij al in aanraking met verlies?

Woorden om te bespreken:

de herfst, verliezen

Regel 13 tot en met 22 (alinea 3, 4)

Vragen om te stellen:

In het land waar Kareef vandaan komt, sterven mannen zomaar op straat. Is er gevaar op de plek waar jij woont/vandaan komt?

Kareef moet wennen aan de rust. De geluiden in dit land zijn 'doffer'. Houd jij van rust? Wanneer wel/niet?

Kareef en het meisje houden van de bomen en de geluiden in het park (de eenden, de wind, een piepende schommel). Van welke geluiden houd jij? Op welke plekken kom jij tot rust?

Woorden om te bespreken:

dof, het park, (de schommel), (de kruin), (onbekend)

Je laat de leerlingen stilstaan bij de betekenis van het woord 'dof' (minder helder, minder scherp, gedempt).

Tip: je kunt het verschil tussen een scherp en dof geluid illustreren door met/zonder doek met een voorwerp op een ander voorwerp te tikken.

Regel 23 tot en met 26 (alinea 5)

Vragen om te stellen:

Kareef herkent het soort triest zijn van het meisje. Ken jij verschillende soorten triest zijn? (Eigen antwoord.)

'Het is heimwee maar niet helemaal. Het is iets missen wat er nooit was.' Kun je iets missen wat je nooit gekend hebt? (Eigen antwoord.)

Heb je dat gevoel wel eens dat je iets of iemand mist? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

week, de heimwee, missen

Regel 27 tot en met 42 (alinea 6,7,8)

Vragen om te stellen:

Kareef woont bij een vrouw. Ze heet Mia. Bij wie woon jij? (Eigen antwoord.)

Denk je dat Mia familie is van Kareef? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Kareef vindt de Nederlandse taal moeilijk. Hij stelt zich vragen over woorden als 'paddenstoel'. Welke woorden vind jij vreemd in het Nederlands of in andere talen? (Eigen antwoord.)

De mensen vinden Kareef dom omdat hij zichzelf nog niet zo goed kan uitdrukken? Heb jij dat al eens ervaren? Wanneer? (Eigen antwoord.)

Van welke vakken houd jij? Weet jij al wat je later wil worden? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

(zeldzaam), (de paddenstoel)

Bespreek met de leerlingen de moeilijkheden die ze kunnen ervaren bij het spreken van Nederlands of andere talen. Wat zijn hun ervaringen bij het spreken van (verschillende) talen. Benadruk dat het een meerwaarde is om verschillende talen te beheersen, ook al spreek je niet alle talen foutloos. Bespreek ook dat iedereen andere talenten heeft. Sommige leerlingen zijn beter in talen, anderen zijn beter in andere vakken. Kareef bijvoorbeeld is niet 'dom'. Hij is heel goed in biologie.

Tip: je kunt linken leggen tussen het woord biologie en de gelijkenis met andere talen (Frans, Engels, ...).

Regel 43 tot en met 47 (alinea 9)

Vragen om te stellen:

Hoe toon jij dat je iemand graag ziet? (Eigen antwoord.)

Vind jij het moeilijk om duidelijk te maken dat je van iemand houdt? (Eigen antwoord.)

Op welke manieren kun je liefde tonen? (Eigen antwoord.)

Vind je de jongen uit het verhaal romantisch? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Een tekening is romantischer dan een Facebookberichtje. Ga je hiermee akkoord? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

de walvis, de klank, de tekstballon

Kareef toont zijn liefde voor het meisje door een walvis te tekenen. Een walvis praat met klanken. Kareef kent de klank niet voor 'ik hou van jou', dus tekent hij een hartje. Grijp dit voorbeeld aan om met de leerlingen in gesprek te gaan over verschillende manieren om je liefde te uiten voor iemand.

Je kunt hiervoor gebruikmaken van de 'doordenkers'.

Als dat nog niet gebeurde, laat je de leerlingen na dit eerste deel een schema maken met de gelijkenissen/verschillen tussen zichzelf en Kareef. Je geeft hen nadien de opdracht om één gelijkenis en één verschil tussen Kareef en zichzelf te verwoorden voor hun buur. De leerlingen bespreken in duo's verschillen en gelijkenissen tussen zichzelf en het hoofdpersonage.

Je laat de leerlingen ten slotte samenvatten welke personages ze hebben leren kennen in de tekst en wat ze weten over het hoofdpersonage.

Voorbeeld:

Kareef en het meisje zitten samen in de klas. Ze wonen allebei in een nieuw land. Ze spreken de taal van het land nog niet goed. Kareef en het meisje hebben soms heimwee naar een ander land. Kareef woont bij Mia en haar hond. Hij vindt het niet fijn als de mensen doen alsof hij dom is.

Kareef is verliefd op het meisje. Hij maakt een tekening van een walvis om zijn liefde te tonen.

Nadien laat je de leerlingen voorspellen hoe ze denken dat het meisje zal reageren.

Differentiatietip: Je kunt de leerlingen mondeling of schriftelijk laten samenvatten. Je kunt de schriftelijke samenvatting ook in een originele vorm laten gieten. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld in de huid van Kareef kruipen en een brief laten schrijven om zich voor te stellen. Hoe zou het Facebookprofiel van Kareef eruitzien? Hoe zou het vriendenboekje van Kareef eruitzien?

4. Tijdens het lezen: oorzaken in de tekst

Hoofdstuk 2. De tekening

Oefening 2

Hoofdstuk 2 leent zich goed om **verbanden** te zoeken **in de tekst**. Je kunt samen met de leerlingen stilstaan bij oorzaak-gevolg-relaties. Je geeft alle leerlingen een kopieerblad. De leerlingen bekijken de twee kolommen. Je staat stil bij de begrippen ‘oorzaak’ en ‘gevolg’, en laat de leerlingen zelf voorbeelden geven van mogelijke oorzaken en gevolgen.

Voorbeelden:

Ik heb mijn bus gemist. → Daardoor ben ik te laat.

Kareef spreekt nog niet goed Nederlands. → De mensen denken dat Kareef dom is.

Je kan oorzaak/gevolgkaartjes maken.

De mensen denken dat bruin slecht is.	De mensen zijn bang van Kareef.
Kareef kan niet goed Nederlands.	De mensen vinden Kareef dom.
Het meisje heeft heimwee.	Het meisje is triest.
Olifanten zijn dik.	Het meisje wil niet op een olifant lijken.
Kareef is verliefd.	Kareef kan niet goed opletten tijdens de les.

Je verwoordt dat de leerlingen een tekst beter kunnen begrijpen als ze **verbanden zien tussen de stukken tekst**. Je vraagt de leerlingen om tijdens het lezen op zoek te gaan naar de oorzaken in de tekst.

Je laat de leerlingen de gevolgen lezen in het schema op werkblad Oefening 2 (A). Je laat hen in duo's **voorspellen** wat mogelijke oorzaken kunnen zijn voor de uitspraken van Kareef. Nadien lees je hoofdstuk 2 samen met de leerlingen. Na elke alinea laat je hen in duo's overleggen over de oorzaken voor de uitspraken van Kareef. Ze blikken hierbij ook terug op hun voorspellingen. Hadden ze goede voorspellingen gemaakt?

Differentiatietip: je kunt deze oefening op verschillende manieren aanpakken: klassikaal, per twee, individueel. Om de oefening te vereenvoudigen, kun je de leerlingen ook een tabel geven met ingevulde oorzaken en gevolgen die ze enkel nog met elkaar moeten verbinden (werkblad oefening 2 (B)). Je kunt de verschillende stukken tekst ook uitknippen zodat de leerlingen ze bij elkaar kunnen leggen.

Oplossing:

De mensen denken dat bruin slecht is.

→ De mensen zijn bang van ons.

Jongens met een andere huidskleur moeten soms naar de gevangenis.

→ Ik ben bang van de politie.

Het meisje draagt haar haren in een staart. De achterkant van haar hoofd lijkt op een slurf.

→ Het meisje lijkt op een olifant.

Dit is een chocoladeland.

→ Hier hebben ze overal choco.

Ik denk aan de walvis en aan het meisje.

→ Ik let niet op in de klas.

We komen uit een ander land.

→ Als het meisje 'heel goed' zegt, klinkt het anders dan wanneer ik het zeg.

Volgens de witte meisjes betekent dat dat je dik bent.

→ Ik mag niet zeggen dat het meisje op een olifant lijkt

In het land waar het meisje vandaan komt, is het altijd warm.

→ Het meisje hoefde nooit een trui aan.

Ik stotter.

→ Het meisje denkt vast dat ik dom ben.

Het meisje vindt de walvis mooier dan de sterren.

→ Ik ben tevreden.

We bleven altijd binnen voor de soldaten.

→ In mijn land was het 's nachts koud, maar daar merkte ik niet veel van.

Regel 49 tot en met 52 (alinea 1)

Vragen om te stellen:

Waarom hebben ze hier overal choco? (België is een land dat gekend is voor chocolade.)

Regel 53 tot en met 60 (alinea 2/3)

Vragen om te stellen:

Waarom is Kareef bang voor de politie? (Jongens met een andere huidskleur moeten soms naar de gevangenis.)

Waarom zegt Kareef: 'De mensen zijn bang van ons.'? (De mensen denken dat bruin slecht is.)

Woorden om te bespreken:

(nerveus)

Regel 61 tot en met 65 (alinea 4)

Vragen om te stellen:

Waarom lijkt het meisje op een olifant? (Het meisje draagt haar haren in een staart. De achterkant van haar hoofd lijkt op een slurf.)

Waarom mag Kareef niet zeggen dat het meisje op een olifant lijkt? (Volgens 'de witte meisjes' betekent dat dat je dik bent.)

Regel 66 tot en met 70 (alinea 5)

Vragen om te stellen:

Waarom let Kareef niet goed op in de klas? (Hij denkt aan de walvis en aan het meisje.)

Regel 71 tot en met 74 (alinea 6)

Vragen om te stellen:

Waarom klinkt 'heel goed' anders als het meisje dit zegt? (Kareef en het meisje spreken een andere taal. Ze komen uit een ander land.)

Regel 75 tot en met 79 (alinea 7)

Vragen om te stellen:

Waarom denkt het meisje vast dat Kareef dom is? (Hij stottert.)

Woorden om te bespreken:

stotteren

Regel 80 tot en met 106 (alinea 8 -13)

Vragen om te stellen:

Waarom hoefde het meisje nooit een trui aan? (In het land waar het meisje vandaan komt, is het altijd warm.)

In het land van Kareef was het 's nachts koud maar daar merkte hij niet veel van. Hoe kwam dat? (De mensen bleven altijd binnen omwille van de soldaten.)

Waarom is Kareef tevreden op het einde van het verhaal? (Het meisje vindt de walvis van Kareef mooier dan de sterren.)

Je bespreekt de oorzaken klassikaal en je staat stil bij de diepere betekenis van de tekst. Je laat de leerlingen verwoorden welke verschillen ze opmerken tussen België en het land van Kareef. Niet alleen de taal en de geluiden zijn anders, ook de temperatuur en het eten zijn anders (chocolade). Ten slotte denken de mensen ook op een andere manier, bijvoorbeeld 'bruin is slecht', 'olifanten zijn dik', ...

5. Na het lezen: waar of niet waar?

Je kunt het verhaal bespreken aan de hand van enkele stellingen.

Mogelijke voorbeelden:

- Kareef is verliefd op een meisje uit zijn klas.
- Kareef houdt van de geluiden in het park.
- Kareef woont bij een vrouw met een poes.
- Kareef mist zijn geboorteland niet.
- Het meisje woonde vroeger in een warm land.

Tip: je kunt deze oefening op een creatieve manier aanpakken. In plaats van leerlingen aan te duiden, kun je ervoor kiezen om met groene ('waar') en rode ('niet waar') kaartjes te werken. Naast kleurenkaartjes kan je ook werken met emoji's ('waar' = 😊, 'niet waar' = 😞 OF 'waar' = 👍, 'niet waar' = 👎). Daarnaast kan je ook wat beweging in deze oefening steken. Laat de leerlingen bijvoorbeeld rechtstaan wanneer ze denken dat de stelling 'waar' is.

REFLECTIE (15 MINUTEN)

6. Terugblikken op de tekst

Je blik samen met de leerlingen terug op het verhaal en op de titel 'Huiswerk met een walvis in'.

- Vind je de titel goed gekozen? Waarom wel/niet?
- De walvis staat symbool voor de verliefdheid van Kareef. Wat vind je van de walvis als symbool voor verliefdheid?
- Welke zin uit het verhaal vind je het mooist?
- Wat is herkenbaar in het verhaal?
- Wat blijft je bij?
- ...

Je blik met de leerlingen terug op de lesdoelen 'verbindingen maken met de personages' en 'verbanden zoeken in de tekst'.

- Wat ging goed?
- Wat ging moeilijk?
- ...

UITBREIDINGSOEFENINGEN

Na het lezen van het verhaal kun je aan de slag gaan met de uitbreidingsoefeningen.

7. Woordenschat

Oefening 3

Je kunt de leerlingen verschillende oefeningen geven met behulp van de woordkaarten. Enkele opties:

- De leerlingen lezen een beschrijving van enkele woorden uit de tekst en moeten zelf op zoek naar de juiste woorden in de tekst.
- De leerlingen duiden de moeilijke woorden aan in de zin.
- De leerlingen krijgen allemaal een kaartje met daarop een woord of een verklaring. Ze wandelen rond in de klas en zoeken hun 'partner'. Je laat de leerlingen regelmatig kaartjes verwisselen.

Differentiatietip: om de oefening eenvoudiger of moeilijker te maken, kun je al dan niet meerkeuzeopties geven.

dof: minder helder, minder scherp, gedempt.

de kruin: de top van een boom.

de heimwee: het geboorteland, je ouders of iets anders dat er niet meer is missen.

zeldzaam: bijzonder, niet veel voorkomend.

de zeebioloog: iemand die het leven in de zee bestudeert.

de klank: het geluid.

nerveus: zenuwachtig, gespannen.

stotteren: moeilijk praten, met pauzes en herhalingen.

Oefening 4

De leerlingen vullen woorden uit de tekst in nieuwe zinnen in.

- Mijn favoriete noten zijn ..., ik hou van hun vorm. (**amandelen**)
- Ik ben niet graag lang weg van huis. Na een paar dagen krijg ik ... (**heimwee**)
- Als ik rust wil vinden in de stad, wandel ik wat rond ik het mooie, groene ... (**park**)
- Mijn opa stierf vorige zomer. Ik ... hem nog elke dag. (**mis**)
- Ik was heel ... tijdens mijn spreekbeurt voor de klas. (**nerveus**)

8. Wist-je-datje

Aan de hand van het wist-je-datje kun je dieper ingaan op typische culturele gebruiken, bijvoorbeeld: al dan niet zoenen bij een ontmoeting.

Belgen en Nederlanders geven elkaar één kus op de wang om iemand te begroeten en drie kussen op de wang wanneer iemand jarig is. In Frankrijk worden er twee tot drie kussen op de wang gegeven bij een begroeting en in Corsica zelfs vijf. In sommige landen mag je geen kussen geven op de wang. In Indonesië kun je er zelfs een boete voor krijgen van 25.000 euro. Soms krijg je zelfs tot tien jaar gevangenisstraf!

Vragen om te stellen:

Hoeveel kussen op de wang geven we in België aan een vriend of vriendin?

Hoeveel kussen worden er in andere landen gegeven om iemand te begroeten?

Hoe begroet je iemand in een land als kussen niet toegelaten is?

HUISWERK MET EEN WALVIS IN – OEFENINGEN

Oefening 1

Vergelijk jezelf met het hoofdpersonage in de tekst. Lijken jullie op elkaar? Waarom wel/niet?

Alinea 2	Kareef	Leerling
	De naam van Kareef betekent 'boom in de herfst'.	Ken jij de betekenis van jouw naam?
	Kareef voelt zich als een boom in de herfst. Wat betekent dat?	Wanneer voel jij je soms zo?
	Kareef voelt zich triest, want hij is al veel dingen verloren: zijn schoen, zijn voetbal en zijn vader.	(Wanneer) kwam jij al in aanraking met verlies?
Alinea 3/4	In het land waar Kareef vandaan komt, sterven mannen zomaar op straat.	Is er gevaar op de plek waar jij woont/vandaan komt?
	Kareef moet wennen aan de rust. De geluiden in dit land zijn 'doffer'. Je laat de leerlingen stilstaan bij de betekenis van het woord 'dof' (minder helder, minder scherp, gedempt). Tip: je kunt het verschil tussen een scherp en dof geluid illustreren door met/zonder doek op dat voorwerp te tikken.	Houd jij van rust? Wanneer wel/niet?

Kareef en het meisje houden van de geluiden in het park (de eenden, de wind, een piepende schommel) en van de bomen.

Van welke geluiden houd jij?
Op welke plekken kom jij tot rust?

Alinea 5 Kareef herkent het soort triest zijn van het meisje. 'Soms worden haar amandelogen week. Het is heimwee maar niet helemaal. Het is iets missen wat er nooit was.'

Ken jij verschillende soorten triest zijn? Kun je iets missen wat je nooit gekend hebt? Heb je dat gevoel wel eens?

Alinea 6/7/8 Kareef woont bij een vrouw. Ze heet Mia. Denk je dat Mia familie is van Kareef? Waarom wel/niet?

Bij wie woon jij?

Kareef vindt de Nederlandse taal moeilijk. Hij stelt zich vragen over woorden als 'paddenstoel'.

Welke woorden vind jij vreemd in het Nederlands of in andere talen?

De mensen vinden Kareef dom omdat hij zichzelf nog niet zo goed kan uitdrukken?

Heb jij dat al eens ervaren? Wanneer?

Kareef is niet dom. Hij is heel goed in biologie. Je kunt linken leggen tussen het woord biologie en de gelijkenis met andere talen (Frans, Engels, ...).

Van welke vakken houd jij? Weet jij al wat je later wil worden?

Alinea 9 Kareef toont zijn liefde voor het meisje door een walvis te tekenen. Een walvis praat met klanken. Kareef kent de klank niet voor 'ik hou van jou', dus tekent hij een hartje.

Hoe toon jij dat je iemand graag ziet?

Oefening 2 (A)

Lees de gevolgen. Zoek de oorzaak in de tekst.

	Oorzaak = wat eerst gebeurt	Gevolg = wat daarna gebeurt
Alinea 1		Hier hebben ze overal choco.
Alinea 2/3		Ik ben bang van de politie.
		De mensen zijn bang van ons.
Alinea 4		Het meisje lijkt op een olifant.
		Ik mag niet zeggen dat het meisje op een olifant lijkt.
Alinea 5		Ik let niet op in de klas.
Alinea 6		Als het meisje 'heel goed' zegt, klinkt het anders dan wanneer ik het zeg.
Alinea 8-13		Het meisje hoefde nooit een trui aan.
		In mijn land was het 's nachts koud, maar daar merkte ik niet veel van.
		Ik ben tevreden.

Oefening 2 (B)

Knip de zinnen uit. Zoek bij elk wit kader het grijze kader dat past.

Oorzaak = wat eerst gebeurt	Gevolg = wat daarna gebeurt
De mensen denken dat bruin slecht is.	Ik mag niet zeggen dat het meisje op een olifant lijkt.
Jongens met een andere huidskleur moeten soms naar de gevangenis.	Ik ben bang van de politie.
Het meisje draagt haar haren in een staart. De achterkant van haar hoofd lijkt op een slurf.	De mensen zijn bang van ons.
Dit is een chocoladeland.	Het meisje lijkt op een olifant.
Ik denk aan de walvis en aan het meisje.	Hier hebben ze overal choco.
We komen uit een ander land.	Ik let niet op in de klas.
Volgens de witte meisjes betekent dat dat je dik bent.	Als het meisje 'heel goed' zegt, klinkt het anders dan wanneer ik het zeg.
In het land waar het meisje vandaan komt, is het altijd warm.	In mijn land was het 's nachts koud, maar daar merkte ik niet veel van.
Ik stotter.	Het meisje hoefde nooit een trui aan.
Het meisje vindt de walvis mooier dan de sterren.	Het meisje denkt vast dat ik dom ben.
We bleven altijd binnen voor de soldaten.	Ik ben tevreden.

Oefening 3

Knip de woordenschatkaartjes uit. De linkse kolom bevat een woord uit de woordenschatlijst. De rechtse kolom bevat de verklaring van dit woord. Zoek de verklaring die past.

dof	het geboorteland, je ouders of iets anders dat er niet meer is missen
de kruin	zenuwachtig, gespannen
de heimwee	minder helder, minder scherp, gedempt
zeldzaam	moeilijk praten, met pauzes en herhalingen
de zeebioloog	iemand die het leven in de zee bestudeert
de klank	bijzonder, niet veel voorkomend
nerveus	de top van een boom
stotteren	het geluid.

Oefening 4: woordenschat

Vul de ontbrekende woorden in.

1. Mijn favoriete noten zijn _____, ik hou van hun vorm.
2. Ik ben niet graag lang weg van huis. Na een paar dagen krijg ik _____.
3. Als ik rust wil vinden in de stad, wandel ik wat rond ik het mooie, groene _____.
4. Mijn opa stierf vorige zomer. Ik _____ hem nog elke dag.
5. Ik was heel _____ tijdens mijn spreekbeurt voor de klas.

Ik wil vertellen

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: de traditie van Sinterklaas

Je laat de leerlingen deze traditie uitpluizen.

- Wie is Sinterklaas, of Sint-Niklaas? Heeft hij echt bestaan? Jawel! Je laat de leerlingen informatie over de persoon Sinterklaas opzoeken. Bekijk eventueel dit filmpje: <https://schooltv.nl/video/wie-was-sint-nicolaas-het-leven-van-onze-sinterklaas/>
- Is er een link met Sint-Niklaas, de stad? (De stad is inderdaad vernoemd naar Sint-Niklaas. Waar ligt Sint-Niklaas?)
- In de Verenigde Staten kennen ze enkel de kerstman, niet Sinterklaas. Wat is het verband tussen die twee? (De kerstman is eigenlijk een verbasterde versie van Sint-Niklaas. Toen Europeanen naar de VS emigreerden, namen ze die traditie mee. Door de tijd heen is Sinterklaas de kerstman geworden.)
- Muziek: luister naar enkele Sinterklaasliedjes. Wat vinden de leerlingen ervan? (Bijvoorbeeld: wie braaf is, krijgt lekkers, wie stout is, de roe, de zweep, ...)
- Is er een link tussen de traditie van Sinterklaas en andere culturele tradities die de leerlingen kennen? (Bijvoorbeeld: bij het Suikerfeest worden ook snoep en cadeaus uitgedeeld.)

Suggestie: Zwarte Piet of Roetpiet?

Je verzamelt enkele artikels (online is veel te vinden) of enkel de titels van de artikels omtrent de discussie over 'Zwarte Piet'. Bespreek dit met de leerlingen: is Zwarte Piet racistisch? Verkiezen ze Zwarte Piet of Roetpiet? Wat vinden ze van de hele discussie? Voer een gesprek over de waarde van tradities. Waarom vinden sommige mensen het zo erg dat er iets verandert aan de traditie? Kunnen/mogen tradities veranderen?

Suggestie: eigen tradities

De hoofdpersonages in het verhaal kennen de traditie van Sinterklaas niet. Welke tradities kennen de leerlingen? Je kunt bijvoorbeeld een hoekenwerk voorzien waarbij de leerlingen per twee een traditie naar keuze voorstellen. De leerlingen kunnen om de beurt door de klas lopen en verschillende tradities leren kennen. Je kunt ook de link leggen naar vakken als godsdienst, geschiedenis en aardrijkskunde.

Je kunt een gesprek voeren over de waarde van tradities. Waarom vinden sommige mensen het zo erg dat er iets verandert aan de traditie? Kunnen tradities veranderen? Houden de leerlingen vast aan bepaalde tradities?

Suggestie: de-het

In de tekst wordt aangehaald dat het hoofdpersonage moeilijkheden heeft met de lidwoorden. Zijn er leerlingen die hier ook moeite mee hebben? Je brengt aan de hand van woorden uit de tekst de theorie van de lidwoorden aan en oefent die verder in.

Suggestie: schrijfoefening

Als uitbreidingsoefening kan je de leerlingen een brief laten schrijven, van Dilan aan Adam (zie uitbreidingsoefening 10).

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het lezen of luisteren.

Begrijpend luisteren/begrijpend lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

- de leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel of eerste alinea.

De leerlingen verwerken op **structurerend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

- De leerlingen **vatten** de tekst **samen** aan de hand van een **schema**.
- De leerlingen **structureren** de tekst op basis van de chronologie.
- De leerlingen kunnen op **beoordelend** niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**: de leerlingen gaan in interactie over de inhoud van de tekst.

Schrijven

De leerlingen schrijven een brief. Ze letten hierbij op de conventies van een brief.

MATERIAAL

- Filmpje Sinterklaas
- Oefenbundel

LESVERLOOP

Aanknopng (50 min.)

1. Sinterklaas en integratie
2. Voor het lezen: oriënteren op: Ik wil vertellen

Leskern (70 min.)

3. Tijdens het lezen: interactief voorlezen
4. Tijdens het lezen: schematiseren

5. Na het lezen: waar of niet waar?
6. Na het lezen: chronologie
7. Na het lezen: doordenkers

Reflectie (15 min.)

8. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

9. Woordenschat
10. Schrijven

Voor de les

Je zet het filmpje van de intrede van de Sint klaar.

Je kopieert 'Oefening: schema' voor de helft van de leerlingen (ze werken in duo).

Je kopieert 'Oefening: maak een tijdlijn' voor de leerlingen.

Bordschema

Verhaal: Ik wil vertellen

1. Wie zou de ik-persoon van de titel zijn? Wie zou willen vertellen?	1. Dilan
2. Wie zou de jongen op de cover zijn?	2. Wellicht Dilan
3. Waarover zou de tekst kunnen gaan? Wat zou er verteld moeten worden?	3. Dilan vertelt het verhaal van Adam.
4. Wat betekent die prent met 'het'? Is dat dezelfde jongen als op de cover?	4. Dit is een andere jongen: Adam. Hij heeft last met de lidwoorden de en het.
5. Waarom loopt de jongen in de derde prent op het dak? Er staat 'zoek': wat zoekt hij?	5. Adam zoekt Sinterklaas.
6. Wat zou er met Adam gebeurd zijn?	6. Adam is weggeleden / gesprongen.

AANKNOPING (50 MINUTEN)

1. Sinterklaas en integratie (gesprek)

- Sinterklaas
- Verlangens: materiële en immateriële
- Brug naar het verhaal

Sinterklaas

In het verhaal neemt de **traditie van Sinterklaas** een centrale plaats in. Om het verhaal in te leiden, kan je deze traditie vooraf met de leerlingen bespreken. Je toont de leerlingen bijvoorbeeld een Karrewietfragment over de aankomst van Sinterklaas in Antwerpen:

(<https://www.youtube.com/watch?v=SKVGZUjvsOw>).

Je kunt de leerlingen volgende vragen stellen:

Wie kent deze personen? Wie weet wat hier gebeurt?

Wat roept dit filmpje bij de leerlingen op? Welk gevoel? Zijn ze bijvoorbeeld *verwonderd* (door de 'gekke' kleren, door Roetpiet, ...)? Vinden ze dit vreemd?

TIP: geef de leerlingen een aantal (visueel voorgestelde) gevoelens om uit te kiezen. Via het internet kun je vele afbeeldingen van gevoelens (emoji's) vinden.

Vieren de leerlingen Sinterklaas? Vieren ze een gelijkaardig feest, met cadeaus en snoep?

Je laat een leerling het concept Sinterklaas uitleggen of je licht de traditie van de Sint zelf toe. Wat zeker aan bod moet komen om het verhaal te begrijpen, zijn volgende zaken:

Sinterklaas loopt over de daken.

Alleen brave kinderen krijgen iets van de Sint.

Eigenlijk bestaat Sinterklaas niet echt en zijn het de ouders die cadeautjes en snoep kopen, maar veel kinderen weten dat pas rond de leeftijd van 8 à 10 jaar.

Tip: in sommige gemeenten en steden wordt niet Sint-Niklaas op 6 december maar **Sint-Maarten** op 11 november gevierd. Als dat zo is, bespreek dan zeker ook Sint-Maarten. Vergelijk beide tradities: een andere heilige, maar tegenwoordig ongeveer hetzelfde kinderfeest. Informatie over Sint-Maarten en het feest vind je bijvoorbeeld hier: <https://visie.eo.nl/artikel/2020/11/sint-maarten-feest-van-liedjes-en-lampionnen>.

Tip: bij de suggesties vind je nog meer ideeën om voor of na de tekst te werken rond Sinterklaas en rond tradities. Lees hierbij zeker het **wist-je-datje** dat hoort bij deze tekst.

Verlangens: materiële en immateriële

Je bespreekt dat de traditie van Sinterklaas in Vlaanderen en Nederland erg aanwezig is. Vooral jonge kinderen verlangen erg naar de komst van Sinterklaas. Je grijpt de traditie aan om de leerlingen zelf te laten spreken, eerst over hun **materiële verlangens, maar daarna ook over immateriële verlangens.**

Welk cadeau zou jij vragen aan Sinterklaas?

Welk cadeau is populair in onze klas? Waarom is dit zo?

Tip: geef de leerlingen een invulzin om gemakkelijker te antwoorden: Ik zou + voorwerp + infinitief (vragen, willen), want ik + pv + ...

Wat als je alles zou mogen vragen aan de Sint? Niet alleen dingen die geld kosten, niet alleen cadeaus, maar ook zaken zoals liefde, geluk, populair zijn, ...? Wat is je grootste verlangen? (Werk indien nodig met een invulzin.)

Brug naar verhaal

Je maakt **de brug naar het verhaal**. Je vertelt dat het verhaal gaat over een jongen, Adam, die naar België komt met zijn broer Dilan en zijn ouders. Je vertelt over het verlangen van Adam om aanvaard te worden en geïntegreerd te zijn. In het verhaal wil Adam heel graag speelgoed, maar wat hij **wat hij eigenlijk echt verlangt, is om erbij te horen. Hij wil een 'echte Belg' zijn.**

- Herkennen de leerlingen dat gevoel: er graag bij willen horen?
- Is het moeilijk om erbij te horen, bijvoorbeeld: op een nieuwe school?
- Is het moeilijk om erbij te horen in een nieuw land? Wat maakt het moeilijk?
- Wil iemand vertellen over wat hij/zij bijvoorbeeld doet om ergens bij te horen?
- Hoe ver wil je gaan om erbij te horen? Ben je bereid om te veranderen hiervoor?

Tip: omdat de twee hoofdpersonages in het verhaal - de twee broers dus - op een verschillende manier integreren in België kun je nu, of na de tekst, dieper in gesprek gaan over het thema 'integratie'. Indien dit past en jouw leerlingen hier rijp voor zijn, kun je stilstaan bij integratie/integreren en assimilatie/assimileren. Integreren is je zo ontwikkelen dat je past in een groep waar je voordien geen deel van was. Assimileren is je zo aanpassen aan de groep waarvan je voordien geen deel was, zodat je je eigen gewoontes, taal, identiteit laat vallen.

Adams familie komt in België wonen, en Adam wil als een echte Belg zijn. Hij probeert zich zoveel mogelijk te integreren en doet wat 'de Belgen' doen. De rest van de familie doet dat veel minder.

Wat vind jij typisch voor 'de Belg'? Waaraan herken je 'een Belg'?

Bestaat dat eigenlijk: een 'echte Belg'?

Herkennen de leerlingen dat in hun eigen omgeving: dat iemand zich meer/ sneller aanpast dan iemand anders?

Tip: vervang Belg eventueel door Vlaming.

2. Voor het lezen: oriënteren op *Ik wil vertellen*

Je neemt de tekst erbij met de leerlingen en verwoordt de **doelen van de leesles**.

In de eerste plaats zullen de leerlingen kunnen **genieten** van een mooi verhaal.

De titel en de prenten roepen veel vragen op. De leerlingen proberen op antwoorden te zoeken, eerst vanuit **voorkennis**, daarna vanuit de tekst.

Verder zullen de leerlingen de tekst **schematiseren**. Je legt uit aan de leerlingen dat een tekst schematiseren, kan helpen om die beter te begrijpen.

Daarna achterhalen de leerlingen de **chronologie** van het verhaal. Ook dit helpt om de tekst beter te snappen.

Je oriënteert je samen met de leerlingen op de tekst. Je bekijkt de **cover** (jongen met trieste blik, nacht) en de **titel** 'Ik wil vertellen'. Je staat stil bij de betekenis van de titel. Je herinnert de leerlingen aan alle voorkennis (twee broers die verschillend integreren, Sinterklaas komt en Adam wil cadeaus van Sinterklaas). Hij stelt de volgende vragen:

Wie zou de ik-persoon van de titel zijn? Wie zou willen vertellen?

Wie zou de jongen op de cover zijn?

Waarover zou de tekst kunnen gaan? Wat zou er verteld moeten worden?

Noteer de vragen op het bord. Doorheen de tekst zullen ze opgelost worden. Nu is het echter nog moeilijk om de vragen al te beantwoorden.

Je laat de leerlingen **voorspellen** en noteert hun antwoorden met een vraagteken naast de vragen.

De ik-figuur is misschien één van de broers?

De jongen op de cover is ook één van de broers?

De tekst zal gaan over de cadeaus, over Sinterklaas?

We hebben meer info nodig om de vragen te beantwoorden. Voorlopig blijven veel vragen een *mysterie*. Je vertelt de leerlingen dat de tussentitels en de andere illustraties misschien al een antwoord op de vraag kunnen geven, zonder de tekst al te lezen. Je bekijkt samen de tussentitels: Dilan en Adam: dat zijn de twee broers. Je bekijkt de andere illustraties bij het verhaal: we zien een jongen die 'het' schrijft en diezelfde jongen die over een plat dak loopt.

We kunnen de vragen op het bord nog niet beantwoorden. Misschien is de 'ik' die wil vertellen Dilan of Adam? En er zijn nieuwe vragen bijgekomen (noteer die op het bord):

Wat betekent die prent met 'het'? Is dat dezelfde jongen als op de cover?

Waarom loopt de jongen in de derde prent op het dak? Er staat 'zoek': wat zoekt hij?

Je vertelt de leerlingen dat de antwoorden wellicht in het verhaal te vinden zijn.

Je vertelt de leerlingen dat de titel, de cover, ondertitels en prenten vaak al informatie bieden over het verhaal. Hier is dat ook zo, maar illustraties en titel zorgen ook voor veel vragen. De tekst zal hier een antwoord op bieden.

LESKERN (70 MINUTEN)

1. Tijdens het lezen: interactief voorlezen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op het uitleggen van moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen. Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten, om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt. Laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodig hen uit om verbindingen te maken met hun eigen leefwereld.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen.

Daarnaast is er bij interactief (voor)lezen veel aandacht voor woordenschatontwikkeling. Je probeert de leerlingen zoveel mogelijk op een inductieve manier de betekenis van nieuwe of moeilijke woorden te laten achterhalen. Je verwijst hiervoor naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën (andere taleninzetten, woord opdelen in grondwoord en affixen, ...) en in laatste instantie naar de woordenschatlijst. Let wel: de woordenschatlijst is niet exhaustief.

Differentiatietip: bij een taalsterke groep kun je het interactief voorlezen onmiddellijk combineren met het schematiseren van de tekst (punt 4). Bij een minder talige groep kun je de tekst meerdere keren lezen. Je leest de eerste keer interactief voor waarbij je enkel antwoorden op de vragen zoekt. Je leest daarna de tekst nog eens, in functie van het schematiseren (oefening 4) en chronologisch ordenen van de inhoud (oefening 5). Kies in dat geval voor een andere werkvorm (Bijvoorbeeld: duolezen). Je legt in dit geval ook aan de leerlingen uit dat het herhaald lezen van teksten hen helpt om een tekst beter te begrijpen én/of om vloeiend te (leren) lezen.

Regel 1 tot en met 23: Dilan (wil vertellen)

Vragen om te stellen:

Wie is de ik-persoon in dit stukje tekst? (Eigen antwoord. dat weten we niet echt)

Waarom denkt de verteller dat Dilan alles begrijpt wat in de klas wordt gezegd? (De ik-figuur zag het in zijn ogen.)

Waarom zou Dilan al die tijd nog niet gepraat hebben? (Dat weten we niet. Misschien is hij getraumatiseerd?)

Vind jij het soms moeilijk om te spreken in de klas? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

het mysterie, verwonderd

Tip: het kan verwarrend zijn voor de leerlingen dat er nog een 'ik' is, de ik-verteller. Je legt dit best uit aan de leerlingen. Je kunt toelichten dat de leerkracht-ik in het begin en op het einde van het verhaal slechts even aan het woord komt. De leerkracht is de luisteraar: hij of zij luistert naar het verhaal van Dilan.

Kunnen we nu al enkele van onze vragen op het bord oplossen?

De eerste vraag wie de 'ik' is die wil vertellen, is ondertussen opgelost. Het is Dilan die wil vertellen.

De andere vragen kunnen we nog niet oplossen.

Regel 24 tot en met 35: Adam (veel vrienden, schoolsucces)

Vragen om te stellen:

Wie is de ik-persoon in dit stukje tekst? (Adam)

Voelt Adam zich goed op school en in België? Hoe weet je dat? (Hij maakt veel vrienden, maar hij vindt het moeilijk om Nederlands te leren. Hij moet wennen aan de nieuwe omgeving en het kleine appartement.)

Vind jij 'de' en 'het' ook moeilijk? (Eigen antwoord.)

Wat vind jij het moeilijkste aan het Nederlands? (Eigen antwoord.)

Waarom kan Adam niet slapen?

Opgepast, dit stukje kan verwarrend zijn. Wie is de ik-persoon nu? Is dit nog altijd Dilan? Adam spreekt. Nochtans is Adam niet in de klas aanwezig. Je legt best uit dat de lezer Adam als het ware hoort spreken via zijn broer, Dilan.

Kunnen we al enkele van onze vragen op het bord oplossen? Het antwoord op de vierde vraag over de prent met 'het' kunnen we ook beantwoorden. Adam worstelt met 'de' en 'het'. Noteer dit op het bord. De vijfde vraag kunnen we ook deels beantwoorden. De persoon die op het dak loopt, is ook Adam. Wat zou hij zoeken? Laat de leerlingen voorspellen en noteer.

Regel 36 tot en met 45: Dilan (Adam kon beter vertellen dan ik)

Vragen om te stellen:

Hoe kennen Adam en Dilan elkaar? (Het zijn broers)

Wat kon Adam beter dan Dilan? (vertellen)

De leerkracht-ik denkt dat Dilans verhaal geen gelukkig einde zal hebben. Je laat de leerlingen voorspellen wat er met Adam gebeurd kan zijn. Noteer deze vraag ook op het bord, met de voorspelling(en) van de leerlingen erbij.

Kunnen de leerlingen na dit fragment al enkele van de andere vragen op het bord oplossen?

De leerlingen kunnen al een kort antwoord geven op de derde vraag. 'Waarover gaat het verhaal, waarover wil de ik-figuur vertellen?' Dilan wil vertellen over Adam, met wie 'iets' is gebeurd.

Regel 46 tot en met 89: Adam (Sinterklaas)

Vragen om te stellen:

Hebben jullie ook al dingen verzameld toen jullie jonger waren? (Eigen antwoord.)

Is verzamelen typisch iets voor Belgen, zoals Adam beweert? (Eigen antwoord.)

Waarom zou Adam maar één stuk speelgoed per jaar krijgen? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Er is weinig geld voor cadeaus.)

Waarom denkt Adam dat hij nu meer speelgoed zal krijgen? (Hij hoopt dat de Sint hem ook een cadeau zal brengen als hij braaf is.)

Krijgen jullie vaak cadeaus? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

het speelgoed, plannen, aanpassen, gelukkig

Kunnen de leerlingen al enkele van de vragen op het bord oplossen? Bij vraag 3 kun je noteren dat het zeker iets met Sinterklaas te maken zal hebben.

Regel 90 tot en met 98: Dilan (Adam assimileerde maar leek gelukkig)

Al is dit een kort fragment, het is wel essentieel. Dilan verwoordt hier wat Adam doet: Adam lijkt zijn eigen identiteit kwijt te raken om 'Belg' te worden. Hij lijkt echter wel gelukkig. Die informatie kan eventueel toegevoegd worden bij de vraag 'Waarover wil de ik-figuur vertellen?' op het bord.

Tip: door de nadruk te leggen op de twee zinnen, die je tegenover elkaar op het bord zet, kun je het begrip bij de leerlingen over de tekst verdiepen én met de leerlingen reflecteren over de inhoud.

'Hij werd zelf Belg. Hij vergat bijna waar hij vandaan kwam.'

versus

'Hij voelde zich meer thuis. Hij leek gelukkig.'

Vragen om te stellen:

Begrijpt Dilan Adam? Wat vindt Dilan ervan dat Adam zich zo aanpast? (Hij veranderde zo sterk dat hij bijna vergat waar hij vandaan kwam.)

Zou Adam echt gelukkig zijn? (Eigen antwoord.)

Wat vinden jullie van Adams aanpassing? Gaat hij te ver of niet? (Eigen antwoord.)

Begrijpen jullie dat Dilan Adam niet zo goed begrijpt? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

De vragen op het bord krijgen geen verder een antwoord in dit korte stuk.

Regel 99 tot en met 137: Adam (de nacht van 5 op 6 december)

Vragen om te stellen:

Waarom is Adam bezorgd dat hij aan zijn ouders zal moeten uitleggen waar dat speelgoed vandaan komt op 6 december? (Ze kennen de traditie van Sinterklaas niet.)

Adam ziet verschillende redenen waarom de Sint niet is gekomen. Welke? (Misschien was hij niet braaf genoeg, misschien kende de Sint zijn adres niet.)

Wat is de echte reden dat Sinterklaas niet bij Adam langskomt? (De Sint bestaat niet echt. De ouders 'spelen' Sinterklaas.)

Sta even stil bij de zin 'Voor het eerst voelde ik me thuis.'

Begrijpen de leerlingen waarom Adam zich thuis voelt op het dak?

Begrijpen de leerlingen waarom er staat 'voor de eerste keer'? Verwijs naar het vorige stuk met de zinnen die nog op het bord staan: 'Hij voelde zich meer thuis. Hij leek gelukkig.' De indruk die Adam gaf aan zijn familie en omgeving, was dus niet helemaal juist.

Wat vinden jullie ervan dat Adam het verhaal van Sinterklaas zomaar voor waar aanneemt? (Eigen antwoord.)

Wat vind je ervan dat Adam op het dak kruipt om de Sint te zoeken? (Eigen antwoord.)

Wat denken jullie dat er nu gaat gebeuren?

Verwijs eventueel naar het tweede fragment waarin de leerkracht vermoedt dat het verhaal geen happy end heeft. Laat de leerlingen voorspellen.

Kunnen de leerlingen al enkele van de vragen op het bord oplossen?

Bij vraag 3 kunnen de voorspellingen van de leerlingen over wat er gaat gebeuren, worden genoteerd.

Regel 138 tot en met 143: Dilan

Vragen om te stellen:

Wat is er met Adam gebeurd? (Eigen antwoord.)

Wat bedoelt de schrijver met 'tussen de sterren wandelen'? (Eigen antwoord.)

Geef ruimte aan de leerlingen om te reageren, stoom af te blazen, hun gevoelens te uiten.

Hoewel dit een kort stukje is, kan de interactie over dit fragment veel tijd in beslag nemen. Je probeert immers met de leerlingen te achterhalen wat er echt is gebeurd en denkt verder na over de tekst. De leerlingen zullen misschien ook nood hebben om te ventileren over de tekst en zijn inhoud.

Overloop ten slotte de vragen op het bord. Nu kunnen ze allemaal beantwoord worden, ook al weten we niet zeker of het om zelfmoord of een ongeval ging. Vul het bordschema aan.

2. Tijdens het (tweede) lezen: samenvatten aan de hand van een schema

Oefening 1: schema

Tijdens het lezen maken de leerlingen een **schema** over wat ze te weten komen over Dilan enerzijds en Adam anderzijds. Dit schema vormt een hulpmiddel om de gelijkenissen en de verschillen tussen de twee hoofdpersonages in kaart te brengen. Door het verhaal op deze manier samen te vatten, krijgen de leerlingen meer vat op de inhoud van het verhaal.

Differentiatietip: je kunt ervoor kiezen om de leerlingen pas tijdens het herlezen van de tekst een schema te laten maken. Je kiest de werkvorm **duolezen**. Om de beurt leest een leerling een stuk voor. De ene leerling is verantwoordelijk voor het noteren van de gegevens over Dilan, de andere voor het bijhouden van de gegevens van Adam.

Tip: wijs de leerlingen erop dat ze ook informatie vinden over Dilan in de teksten van Adam en omgekeerd. Je laat de leerlingen per vier hun antwoorden vergelijken en tot één schema komen.

3. Na het lezen: waar of niet waar?

Oefening 2

De leerlingen kunnen hun schema gebruiken om te antwoorden op de stellingen uit deze oefening.

De stellingen worden mondeling overlopen. De leerlingen kunnen meelesen en het antwoord aanduiden op hun werkblaadje.

Adam gelooft in Sinterklaas. (W)

Dilan en Adam zijn in België geboren. (NW)

Dilan kon zich beter aanpassen aan België dan Adam. (NW)

Adam kan beter vertellen dan Dilan. (W)

Adam heeft te veel speelgoed. (NW)

De ouders van Adam en Dilan kennen het sinterklaasfeest niet. (W)

Dilan gaat dood. (NW)

...

Differentiatietip: de leerlingen vormen zinnen over Adam en Dilan, bijvoorbeeld volgens een vast stramien (de namen kunnen van plaats worden gewisseld):

Adam + pv + ..., **maar** Dilan **niet**.

Adam + pv + ... **en** Dilan **ook**.

Dilan + pv + **meer/minder dan Adam**.

4. Na het lezen: chronologie

Oefening 3: maak een tijdlijn

Je maakt de leerlingen duidelijk dat het verhaal ingewikkeld is qua verteltijd door hen deze opdrachten te geven:

- Ga na of de tekst in de volgorde staat waarin alles gebeurde.
- Bepaal wat eerst gebeurde. Dilan vertelt over Adam? Of Adam wacht op de Sint?

Je laat de leerlingen de informatie van hun schema nu op een andere manier structureren, namelijk op een tijdlijn. Ze werken hiervoor alleen of met twee.

Differentiatietip: besteed aandacht aan tijdsbegrippen: eerst, daarna/toen/..., ten slotte/ als laatste/... waarna inversie nodig is. Laat de leerlingen vertellen of in volzinnen neerschrijven wat er op de tijdlijn staat.

Differentiatietip: hebben de leerlingen het moeilijk met deze oefening? Zijn hun samenvattingen niet uitgebreid genoeg om als input bij deze oefeningen te dienen? Dan kun je zelf enkele belangrijke gebeurtenissen in een verkeerde volgorde opschrijven op het bord, die de leerlingen moeten nummeren in de juiste volgorde.

- Adam krijgt geen cadeaus op 6 december.
- Adam en Dilan komen naar België.
- Adam hoort voor het eerst over Sinterklaas.
- Dilan vertelt over Adam.
- Adam gedraagt zich als een echte Belg.
- Adam wordt dood teruggevonden.
- Dilan zegt niets in de klas.

Doordenkers

Ga in gesprek met je leerlingen aan de hand van de doordenkers in het boek of de suggesties rond tradities en sinterklaas in het begin van de lesfiche.

De doordenkers:

- Vind je Sinterklaas een leuke traditie?
- Ken je nog andere tradities van Vlaanderen of België? Wat zijn voor jou vreemde gewoontes van Belgen of Vlamingen?
- Welke tradities bestaan er in andere culturen die er in België of Vlaanderen niet zijn?
- Is het moeilijk voor een persoon die in een ander land geboren werd om in België te wonen of om erbij te horen?

Differentiatietip: als spontaan een gesprek voeren nog iets te hoog gegrepen is voor je klas, kun je aan de slag gaan met de volgende stellingen. Je kunt de leerlingen letterlijk een kant laten kiezen in het klaslokaal. Je kunt hen ook laten 'bewegen' in de klas: rechtstaan, springen, zwaaien, ... als ze akkoord/niet akkoord gaan.

- Ik vind Sinterklaas een vreemde gewoonte.
- Ik vind het moeilijk om me aan te passen aan Belgische tradities.
- Er zijn veel overeenkomsten tussen de tradities in België en andere culturen.
- Ik mis de tradities uit mijn eigen land / een ander land.

Tip: vervang Belgisch eventueel door Vlaams.

REFLECTIE (15 MINUTEN)

1. We kijken terug

Je blik kort samen met de leerlingen terug op het verhaal. Omdat er tijdens het verhaal wellicht al veel tijd was voor interactie, kan het zijn dat deze terugblik heel kort is.

- Wat blijft je bij uit dit verhaal?
- Wat wil je hier nog over kwijt?
- Welke zin uit het verhaal vind je het mooist?
- ...

Je blik met de leerlingen terug op de lesdoelen 'genieten van een mooi verhaal', 'schematiseren', 'chronologie'.

Wat ging goed? Wat ging moeilijk?

Was het schematiseren zinvol? Hielp het om de tekst beter te begrijpen? Waarom (niet)?

Was het zinvol om het verhaal chronologisch te ordenen? Hielp dat om de tekst beter te begrijpen? Waarom (niet)?

UITBREIDINGSOEFENINGEN

2. Woordenschat

Oefening 4

De leerlingen vullen woorden uit de tekst in een nieuwe zin in.

Antwoorden:

- mysterie
- verwonderd
- aanpassen
- speelgoed
- gelukkig.

3. Schrijven

Oefening 5

De leerlingen kruipen in de huid van Dilan en schrijven een brief naar Adam. Je overloopt eerst samen wat Dilan allemaal zou kunnen schrijven/vragen aan Adam:

- Hoe voelt Dilan zich?
- Waarom is Adam volgens Dilan op het dak gekropen?
- Is Adamper ongeluk gevallen of niet?
- Wat kan Dilan nog vertellen?
- Waarom heeft Dilan zo lang heeft gezwegen? Je laat de leerlingen hun schema en hun woordenlijst gebruiken.

IK WIL VERTELLEN – OEFENINGEN

Adam

Dilan

Verteller: De leerkracht

Oefening 2: waar of niet waar?

Adam gelooft in Sinterklaas.	waar / niet waar
Dilan en Adam zijn in België geboren	waar / niet waar
Dilan kon zich beter aanpassen aan België dan Adam.	waar / niet waar
Adam kon beter vertellen dan Dilan	waar / niet waar
Adam heeft te veel speelgoed.	waar / niet waar
De ouders van Adam kennen het Sinterklaasfeest niet.	waar / niet waar
Adam gaat dood.	waar / niet waar

Oefening 3: maak een tijdlijn

Dilan

Adam

UITBREIDING

Woordenschat

Oefening 4: In elke zin ontbreekt een woord. Vul de onderstaande woorden aan in de juiste zin.

gelukkig – mysterie – speelgoed – – aanpassen – verwonderd

1. Niemand weet hoe die auto op zijn dak is beland. Het is een _____.
2. Gisteren hadden ze ruzie en nu gaan ze trouwen? Ik begrijp het niet goed, ik ben erg _____.
3. Ik moet me _____ aan de nieuwe school want ze dragen er altijd groene kleren.
4. Cindy heeft 10 poppen, een poppenhuis, 20 knuffels en 25 spelletjes. Cindy heeft zoveel _____!
5. Ik was super _____ toen ik de race won.

Schrijven

Oefening 5: Schrijf een brief naar Dilan

Kruip in de huid van Dilan en schrijf een brief naar Adam. Gebruik je woordenlijst en je schema!

Deze zinnen kunnen je op weg helpen:

- Je vertelt hoe je je voelt nu je alleen overblijft.
- Je vraagt waarom Adam op het dak is gekropen.
- Je vraagt of hij per ongeluk is gevallen of niet.
- Je wil Adam graag nog iets vertellen.
- Je legt uit waarom je zo lang hebt gezwegen.

Wij redden ons wel

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: zelfbeeld

Het kan interessant zijn om dieper in te gaan op het zelfbeeld en hoe dat wordt geconstrueerd. Veel mensen denken dat het zelfbeeld wordt bepaald door hoe zij zichzelf zien maar je zelfbeeld wordt minstens evenzeer bepaald door hoe jij denkt dat anderen je zien. Een zelfbeeld staat niet vast maar evolueert doorheen het leven. Een zeer toegankelijke site, ook voor jongeren, is www.ophetbot.be.

Suggestie: biologie/natuurwetenschappen

In de natuur is er heel wat uiterlijk vertoon. Zo zijn er heel wat dieren die hun uiterlijk gebruiken om de andere sekse te imponeren of om zich te verdedigen, zoals de kogelvis in dit verhaal. Je kunt dit verhaal aangrijpen om dieper in te gaan op het uiterlijk vertoon van dieren.

Suggestie: de Twin Towers

In het verhaal wordt verwezen naar 11 september 2001. Het verhaal zou zich een week later afspelen. Dit is een mooi voorbeeld van 'grote geschiedenis' versus 'kleine geschiedenis'. Je kunt dieper ingaan op dit stuk grote geschiedenis, dat hier en passant wordt vermeld.

Suggestie: voorwaardelijke wijze

Twee paragrafen in dit verhaal zijn in de voorwaardelijke wijze geschreven (Nooit meer zou ik met Renees familie op vakantie gaan. – Als mijn knieschuif er plots zou afspringen, ...). Je kunt dit verhaal aangrijpen om hierop verder te oefenen.

Suggestie: faalangst

De schrijfster van dit verhaal, Lize Spit, heeft behoorlijk wat faalangst gehad omdat haar eerste boek 'Het smelt' zo goed werd onthaald. Je kunt een filmpje bekijken en het over faalangst hebben. [Lize Spit over 'Ik ben er niet' in De Zevende Dag: https://www.youtube.com/watch?v=wDmTmwLVNvU](https://www.youtube.com/watch?v=wDmTmwLVNvU)

Suggestie: uitbreidingsoefeningen

Je kunt met de leerlingen oefening op metaforen en vergelijkingendoor met de hele klas een gedicht te schrijven (oefening 2). Er is ook een oefening over de taal die de schrijfster gebruikt (oefening 3).

In het verhaal staan bijzonder veel samenstellingen en scheidbare werkwoorden. Op beide kun je verder oefenen. Bij de uitbreidingsoefeningen vind je een oefening op de scheidbare werkwoorden (oefening 4).

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het lezen of luisteren.

Begrijpend luisteren/lezen

De leerlingen kunnen op structurerend niveau relevante informatie selecteren uit mondelinge en schriftelijke teksten:

eerste keer lezen: de leerlingen **stellen vragen** bij de tekst.

eerste keer lezen: de leerlingen **leiden af** wat er tussen de regels staat.

herhaald lezen: **samenvatten**: tegenstellingen tussen de twee families en de twee meisjes

Creatief schrijven

De leerlingen maken vergelijkingen/metaforen en maken samen een gedicht.

Spreeken en luisteren

Tijdens het aanwakkeren (en vergroten) van de voorkennis geven de leerlingen uitleg over een bepaald onderwerp aan elkaar en luisteren ze naar elkaars uitleg over een ander onderwerp.

Spreekbeurt: de leerlingen selecteren relevante informatie en brengen die voor elkaar naar voren.

MATERIAAL

Filmpje Koppen (aanknoping) <https://www.youtube.com/watch?v=oFtVao8P3OI> of een ander filmpje rond zelfbeeld bij jongeren.

Oefenbundel

LESVERLOOP

Aanknoping (15 min.)

1. De auteur van het verhaal: Lize Spit
2. Inleidende opdracht: zelfbeeld - voorkennis
3. Voor het lezen: Wij redden ons wel

Leskern (70 min.)

4. Tijdens het lezen: interactief voorlezen: vragen stellen en afleiden
5. Herhaald lezen: lezen met oog voor tegenstellingen

Reflectie (15 min.)

6. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

7. Een gedicht van metaforen en vergelijkingen

8. Woordenschat

9. Wat bedoelt de schrijfster met?

10. Scheidbare werkwoorden

11. Zelf een spreekbeurt maken

VOOR DE LES

Je voorziet in informatie over Lize Spit. Je kunt een fragment klaarzetten met een interview met de auteur. Je brengt eventueel de twee boeken van Lize Spit mee of een kopie van de boekencovers. Je zet een filmpje klaar over zelfbeeld bij jongeren.

BORDSCHEMA

Zie aanknopng: Voor het lezen

AANKNOPING (30 MINUTEN)

1. De auteur: Lize Spit

Je toont de website van Lize Spit aan de leerlingen: <https://www.lizespit.be/>

Je ziet meteen een grote foto van Lize Spit. Wellicht zullen ze verwonderd zijn over hoe jong Lize Spit is of haar misschien zelfs kennen. Je kunt haar romans tonen (Bijvoorbeeld: Het smelt, Ik ben er niet).

Bekijk eventueel de eerste minuut van het volgende filmpje:

Lize Spit over 'Ik ben er niet' in De Zevende Dag, <https://www.youtube.com/watch?v=wDmTmwLVNvU>

Stel de volgende vragen:

Waarom durfde Lize Spit geen tweede boek te schrijven?

Wat is faalangst?

2. Inleidende opdracht: zelfbeeld - voorkennis

1. Zelfbeeld

Tip: voor deze eerste oefening is het belangrijk dat de leerlingen zich veilig genoeg voelen bij jou en bij elkaar. Je kunt deze oefening ook overslaan en meteen overgaan naar de oefening over Zelfkennis - voorkennis.

In het verhaal wordt duidelijk dat het hoofdpersonage een laag **zelfbeeld** heeft over zichzelf. Ze vindt zichzelf te dik en is bijgevolg onzeker over haar uiterlijk. Je kunt dit concept bespreekbaar maken aan de hand van een kleine opdracht:

Geef als inleiding van de les aan de leerlingen de instructie om zichzelf te tekenen. Geef hierbij ook de instructie dat het belangrijk is dat ze hun favoriete en minder favoriete delen van hun lichaam aanduiden. Laat de leerlingen hier geen ware tekenopdracht van maken, dit primeert immers niet.

Tip: trek de opdracht verder open door naast lichamelijke ook innerlijke karaktertrekken te betrekken bij de opdracht: wat vind je de minst goede eigenschap aan jezelf (Bijvoorbeeld: lui zijn).

Tip: in een veilige klasomgeving kun je de leerlingen na het tekenen per twee of meer laten samenzitten om elkaars tekening en aangeduide gebieden te laten bespreken.

Doe als leerkracht ondertussen hetzelfde. Teken jezelf op het bord en duid net zoals de leerlingen jouw favoriete en minder favoriete lichaamsdelen aan. Wanneer de leerlingen klaar zijn, breng je een gesprek op gang door eerst je eigen tekening te bespreken. Waarom heb jij dat bepaalde lichaamsdeel aangeduid als (minder) favoriet? Wat vind je positief/negatief aan jezelf (innerlijk en uiterlijk)? Laat de leerlingen die dat willen vervolgens aanvullen om hun eigen tekeningen bespreken.

Tip: maak van deze bespreking geen verplichting. Het is oké als leerlingen deze oefening enkel voor zichzelf maken.

Het concept 'zelfbeeld' is iets waar (Vlaamse) jongeren veel mee bezig zijn. Bekijk bijvoorbeeld het filmpje van Koppen: <https://www.youtube.com/watch?v=oFtVao8P3OI>

Op het einde van het filmpje vermelden de jongeren personen naar wie ze opkijken. Je kunt vermelden dat het verhaal ook gaat over een meisje dat opkijkt naar andere personen.

2. Zelfbeeld - voorkennis

Om het verhaal gemakkelijker leesbaar te maken, vergroot je vooraf de voorkennis van de leerlingen.

Je maakt vier groepen. Elk lid van elke groep krijgt een nummer.

Elke groep krijgt één opdracht (bijlage 1, 2 of 3a – 3b).

Bijlage 1: een echte vriend

De leerlingen noteren drie dingen die van een vriend(in) een echte vriend(in) maken. Ze noteren ook drie dingen die een echte vriend(in) nooit zou zeggen of doen.

Bijlage 2: gevaarlijk of niet?

De leerlingen krijgen drie afbeeldingen van de kogelvis. Ze krijgen de opdracht te bepalen of de kogelvis gevaarlijk is of niet. Daarvoor moeten ze op zoek gaan op het internet.

Bijlage 3: zelfbeeld

De leerlingen bekijken de prenten. Ze tonen telkens een zelfbeeld. De leerlingen noteren in de witruimte telkens of het gaat om

- een positief of negatief zelfbeeld,
- een realistisch of onrealistisch zelfbeeld,
- waarom ze dat denken.

Nadat de oefening is gemaakt, gaan de vier nummers 1 samen zitten, de vier nummers 2, enzovoort. Zo komt alle informatie, van de vier groepen, telkens bijeen. Iedereen heeft een reden om te spreken én om te luisteren.

3. Voor het lezen: oriënteren op *We redden ons wel*

1. Oriënteren op de tekst

Je bekijkt samen met je leerlingen de titel, de cover en de illustraties. Je vraagt hen telkens welke vragen ze erbij hebben. Indien dit te moeilijk is, dan model je en stel je jezelf deze vragen hardop. Noteer ze op het bord.

Voorbeelden zijn:

Bij de titel:

Wat betekent de titel? (Iemand redden zullen de leerlingen wel kennen. Maar wat betekent 'we redden ons'? Dat betekent: we kunnen het wel (alleen), we hebben geen hulp nodig.)

Wie is de we? Dat weten we niet.

Bij de cover:

Wie is dat meisje?

Wat is die vreemde bol op het bord en op de tv?

Waar is het meisje?

Bij de andere prenten:

Wie is dat meisje?

Waar zit ze?

Waarom kijken al die mensen naar die vis op een verhoogje?

Waarom ligt die vis tussen de ballen?

Wie heeft die vis daar gelegd?

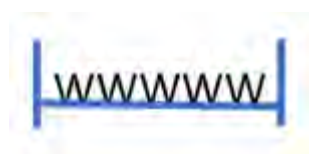
Je laat de leerlingen een **voorspelling** maken bij de vragen die ze stellen. Eventueel noteer je die en kijk je bij de terugblik of de voorspellingen kloppen of niet. Wie weet, hebben de leerlingen met hun voorspellingen een even mooie of nog mooiere verhaallijn gevonden?

Je vraagt aan de leerlingen wat de zinnen op het bord met elkaar gemeen hebben. Het zijn immers allemaal vragen.

Je vraagt aan de leerlingen of ze de eerste woorden van de vragen herkennen. De vragen beginnen met wie, wat, waar, waarom, wanneer en hoe. Dit zijn de topische vragen of de w-vragen.

We noemen dit ook het billenbankje: alle W-vragen zitten samen op de H-bank. De enige W-vragen die er nog niet opstaan, zijn WANNEER en HOE.

Teken de billenbank op het bord.

Je legt aan de leerlingen uit dat jezelf vragen stellen, kan helpen om een tekst goed te begrijpen. Door jezelf vragen te stellen, verplicht je jezelf om dieper na te denken over de betekenis van de tekst. Je helpt jezelf ook om de meest belangrijke zaken uit de tekst te halen, zeker als je het billenbankje gebruikt. Deze vragen bieden relevante informatie.

Daarom is vragen stellen de leesstrategie waaraan de leerlingen bij het lezen van dit verhaal zullen werken.

Daarnaast moeten we soms ook informatie **afleiden uit een tekst**. Wat kunnen we al afleiden over dat bolle voorwerp op de cover? (De woorden kieuwen, vinnen: dat zal een vis zijn?) Onze voorkennis speelt hier ook een grote rol. Wij weten nu al dat dat een kogelvis moet zijn door de opdracht, anders zouden we nu gewoon vermoeden dat dit een vis is.

2. Doelen van de leesles

Je verwoordt de doelen van de leesles.

- In de eerste plaats zullen de leerlingen kennismaken met en genieten van een mooi verhaal.
- Daarnaast zullen de leerlingen vragen stellen bij de tekst om die beter te begrijpen.
- De leerlingen zullen ook veel moeten tussen de regels lezen: zaken afleiden uit de tekst die niet gezegd worden maar die je wel mee kan nemen.

LESKERN (70 MINUTEN)

4. Tijdens het lezen: interactief voorlezen: vragen stellen en afleiden

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op het uitleggen van moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen.

Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt. Laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodig hen uit om verbindingen te maken met hun eigen leefwereld.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen.

Daarnaast is er bij interactief (voor)lezen veel aandacht voor woordenschatontwikkeling. Je probeert de leerlingen zoveel mogelijk op een inductieve manier de betekenis van nieuwe of moeilijke woorden te laten achterhalen. Je verwijst hiervoor naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën (andere taleninzetten, woord opdelen in grondwoord en affixen, ...) en in laatste instantie naar de woordenschatlijst. Let wel: de woordenschatlijst is niet exhaustief.

Differentiatietip: bij een taalsterke groep kun je het interactief voorlezen onmiddellijk combineren met het schematiseren van de tekst (fase 4). Bij een minder talige groep kan je de tekst meerdere keren lezen. Je leest de eerste keer interactief voor waarbij je enkel antwoorden zoekt op de vragen van punt 2. Daarna lees je de tekst nog eens, in functie van het schematiseren (fase 4) en chronologisch ordenen van de inhoud (fase 5). Kies in dat geval voor een andere werkvorm (Bijvoorbeeld: duolezen). Je legt in dit geval ook aan de leerlingen uit dat het herhaald lezen van teksten hen helpt om een tekst beter te begrijpen én om vloeiend te (leren) lezen.

Regel 1 tot en met 11

Je leest de eerste paragraaf. Je zorgt dat iedereen alles begrijpt. Je modelt de lesdoelen (vragen stellen en afleiden). Dat doe je door de volgende drie vragen te stellen bij de eerste drie paragrafen. Daarna is het de beurt aan de leerlingen.

Vragen om te stellen:

Wat weten we na het lezen van deze paragraaf? (De ik-figuur gaat met de fiets naar school.)

Wat kunnen we afleiden? (Renee komt normaal gezien ook met de fiets, maar nu niet omdat ze materiaal mee heeft. Haar papa brengt haar. Dat ze normaal gezien met de fiets komt, staat er eigenlijk niet. Maar je kunt dat afleiden uit de context. Renee en de ik-figuur zitten op dezelfde school, misschien zijn het vrienden.)

Welke vragen hebben we? (Wie is de ik? Wie is Renee? Wat zou de ik aan Renee willen vertellen, dus wat is er die nacht gebeurd?)

Doe hetzelfde met de tweede paragraaf. Zorg dat iedereen eerst weet wat Twixen zijn (chocoladekoek met karamel). Bespreek ook wat 'mijn huid kleeft om me heen' zou willen zeggen.

Vragen om te stellen:

Wat weten we na het lezen? (De ik-figuur heeft nog niet ontbeten, ze ontbijt op de fiets. Ze eet twee Twixen.)

Wat kunnen we afleiden? (Twixen eten als ontbijt, dat is geen gezonde gewoonte. Dit roept ook vragen op. Zou de ik-figuur dat vaak doen? Haar huid voelt raar aan, als natte kleren. Dat is ook niet normaal. Er is dus iets eigenaardigs of naars gebeurd waardoor ze zich erg raar voelt.)

Welke vragen hebben we? Wat zou er die nacht zijn gebeurd? (Eigen antwoord.)

Doe hetzelfde met de derde paragraaf.

Vragen om te stellen:

Wat weten we na het lezen? (Ze tillen iets groots en redelijk zwaar uit de koffer want ze moeten het met twee dragen. De kleuters zijn nieuwsgierig maar durven niet goed kijken.)

Wat kunnen we afleiden? (niets speciaals)

Welke vragen hebben we? (Wat is het voorwerp dat we niet mogen zien? Waarom moet het verborgen blijven? (Om het onderwerp van de spreekbeurt niet te verklappen.)

Woorden om te bespreken:

de spreekbeurt, wikkelen (gewikkeld), wegduiken (wegdoken)

Regel 12 tot en met 22

Spoor de leerlingen aan om vanaf nu zelf de drie items te overlopen. Help waar nodig en zorg dat eerst de betekenis van alles duidelijk is. Schrijf eventueel de richtvragen aan het bord.

Wat weten we?

De ik helpt. De ik-figuur wil dat Renees papa haar ziet, daarom blijft ze apart. De papa is knap. Dat vindt iedereen. Hij draagt ook mooie kleren.

Wat kunnen we afleiden?

‘Hoe worden baby’s gemaakt’ doet vermoeden dat we in de lagere school zitten. We weten dat ook door de kleuters van de vorige paragraaf. Dit is de typische leeftijd om het onderwerp erg vies te vinden.

Welke vragen hebben we nog?

Wat bedoelen ze met ‘ontstaan zijn uit iets jakkas? Waarom wil de ik-figuur dat de papa haar ziet?

Woorden om te bespreken:

knap, populair

Regel 23 tot en met 32

Vooraf: Wat is Chinees voetbal? (Spelen jullie dit soms? Wat spelen jullie meestal met je vrienden?)

Wat weten we?

De ik-figuur heet Billie. Ze glipt mee binnen in de gang. Daar is het koel en je mag er eigenlijk niet zijn zonder reden. De papa wil dat ze weer weggaat. Ze redden zich wel: ze kunnen het wel alleen.

Wat kunnen we afleiden?

/

Welke vragen hebben we nog?

Waarom moet Billie weg?

Woorden om te bespreken:

gedempt, rondhangen

Regel 33 tot en met 39

Eerste paragraaf

Wat weten we?

De vader van Renee bekijkt Billie van top tot teen (eigenlijk: tot haar middel). Billie draagt geen onderbroek.

Wat kunnen we afleiden?

Hoe zit dat tussen Renees vader en Billie?

Welke vragen hebben we nog?

Waarom draagt Billie geen onderbroek? Heeft dat misschien iets te maken met wat er die nacht is gebeurd? Waarom kijkt die papa zo naar Billie? (Wat zou jij ervan vinden als iemand zo naar je kijkt?)

Tweede paragraaf

Wat weten we?

Billie is beschaamd omdat het lijkt alsof de papa van Renee ziet dat ze geen onderbroek aanheeft. Billie is niet slank. Ze wil er slanker uitzien.

Wat kunnen we afleiden?

Billie is niet tevreden over hoe ze eruitziet.

Welke vragen hebben we nog?

Is Billie echt dik?

Woorden om te bespreken:

beschaamd

Regel 40 tot en met 50

Deze paragraaf is best aangrijpend: Renee beseft heel goed dat ze niet voldoet aan de eisen van haar ouders. Neem de tijd om de leerlingen te laten reageren.

Wat weten we?

Renee is mooi en slank. Ze is populair, in de school en bij de ouders. Renee doet ballet en ze kan het goed want ze mag optreden, als enige apart, op het schoolfeest. De ouders van Billie vinden Renee beter dan hun eigen dochter. Ze klappen voor Renee en zeggen van hun eigen dochter dat ze de dikste van de klas is. Billie doorziet veel.

Wat kunnen we afleiden?

Billie zou als Renee willen zijn. Ze wil ook graag aandacht.

Welke vragen hebben we nog?

Waarom zeggen de ouders van Billie zo iets gemeens tegen Billie? Waarom zijn ze niet lief en vriendelijk voor hun eigen dochter, maar wel voor Renee?

Woorden om te bespreken:

de paardenstaart, slank

Regel 51 tot en met 65

Wat weten we?

Renee is nerveus voor haar spreekbeurt. Haar vader is zelfzeker. Ze zijn goed voorbereid. Renees vader heeft een bedrijf in drukwerk en kan heel goedkoop drukken. Renee draagt een mooie blauwe jurk. Eigenlijk had Billie die voor het eerst opgemerkt.

Wat kunnen we afleiden?

Iedereen klapt voor een cadeau dat eigenlijk niet veel waard is. Dat kan je afleiden uit wat Renee aan Billie zegt over de prijs. Billie kan toch niet zo dik zijn, als ze in de jurk van Renee zou passen.

Welke vragen hebben we nog?

Waarom wil Billie graag de jurk van Renee krijgen? Heeft ze zelf geen geld om de jurk te kopen? Wat bedoelt Billie met 'We redden ons wel?' Bedoelt ze dat ze er van de jurkjeskwestie heeft afgezien, maar dat ze er wel overheen komt? Of heeft ze het eigenlijk over wat die nacht is gebeurd?

Woorden om te bespreken:

nerveus, zelfzeker

Regel 66 tot en met 71

Wat weten we?

Renee mag met Billie mee op vakantie. Ze doet veel dingen die een echte vriendin doet. Nu wil ze dat nooit meer doen.

Wat kunnen we afleiden?

Renee doet meer voor Billie dan omgekeerd.

Welke vragen hebben we nog?

Waarom zegt ze dat ze dat allemaal nooit meer zal doen? Is dat omdat ze kwaad is op Renee, omdat Renee het zo goed heeft, omdat Renee slank is, of omdat Renee dat jurkje niet wilde geven? Of is er iets meer aan de hand? Heeft dat misschien iets te maken met wat er die nacht is gebeurd? Heeft haar reactie iets te maken met de papa van Renee?

Woorden om te bespreken:

het proefkonijn, de lijn

Regel 72 tot en met 86

Wat weten we?

Billie fantaseert een heel verhaal over zichzelf. Ze wil zichzelf straffen en tegelijkertijd in de belangstelling staan.

Wat kunnen we afleiden?

Billie wil niet dat de spreekbeurt plaatsvindt. Billie wil niet dat Renee in de belangstelling staat. Ze wil zelf in de belangstelling staan. Het is de week na 'Nine eleven'. Er is sprake van een vliegtuig dat in een toren is gevlogen. Het verhaal speelt zich dus af in 2001, vandaar ook de oude apparatuur.

Welke vragen hebben we nog?

Waarom wil Billie zichzelf straffen? Waarom wil Billie zelf in de belangstelling staan?

Woorden om te bespreken:

de knieschijf, straffen, afblazen, de plaaster

Regel 87 tot en met 102

Zorg eerst dat de inhoud van de paragraaf duidelijk is. Vertel met je eigen woorden wat er staat voor of na het lezen.

Wat vinden de leerlingen van de vergelijkingen die worden gebruikt?

Wat weten we?

De familie van Renee loopt vaak in haar blootje. De familie vindt dat normaal en niet erg. De familie van Billie vindt bloot zijn niet zo normaal. Je mag zeker niet kijken als je iemand per ongeluk in zijn blootje ziet. Dat is altijd een drama.

Wat kunnen we afleiden?

/

Welke vragen hebben we nog?

Waarom is Billie zo bezig met geslachtsdelen? Zou er iets gebeurd zijn tussen haar en Renees vader? Of is er die nacht iets gebeurd?

Woorden om te bespreken:

het kruis, naakt, zonnebaden, het geslachtsdeel, het litteken

Regel 103 tot en met 121

Wat weten we?

Renee kent haar spreekbeurt heel goed en is goed voorbereid. Billie heeft stekende buikpijn. Het lijkt alsof haar maag de prikkende kogelvis is geworden.

Wat kunnen we afleiden?

We komen eindelijk te weten wat er onder het laken zit: een opgezette kogelvis. Het woord kogelvis wordt niet gebruikt, wel 'gigantisch monster'. Toch kunnen we afleiden dat dit een opgezette kogelvis is. / Renee heeft veel hulp gekregen van thuis bij haar spreekbeurt. / Billie is niet zo onder de indruk als de anderen, want ze voegt er onmiddellijk aan toe dat het monster schele plastic oogjes heeft en smekend kijkt. Maar... haar buikpijn neemt wel de vorm van het monster aan. Ergens lijkt ze dus heel erg getroffen.

Welke vragen hebben we nog?

Waarom reageert Billie anders dan de andere kinderen? Is ze jaloers? Vindt ze het oneerlijk?

Woorden om te bespreken:

smeken, opwinding (opwinden), het afgrijzen

Regel 122 tot en met 142

Het is handig als de leerlingen vooraf weet hebben van het gevaar van de kogelvis. Dat maakt het lezen wat vlotter.

Wat weten we?

Renees spreekbeurt zit echt goed in elkaar. Renee is eigenlijk niet in de kogelvis geïnteresseerd, maar ze wist dat ze ging scoren met de opgezette vis.

Wat kunnen we afleiden?

Billie ergert zich dat de juf hierin trapt. Billie vindt het niet eerlijk dat zij maar een 7 kreeg en Renee een 9,75.

Welke vragen hebben we nog?

Waarom heeft Billie buikpijn? Is ze jaloers? Of vindt ze het gewoon oneerlijk?

Tip: richt de aandacht van de leerlingen op de keuze van onderwerp voor de spreekbeurt. Beide meisjes hebben een zeedier genomen. Billie koos het zeepaardje: een van de lieflijkste en minst gevaarlijke diersoorten op de wereld, met heel wat vijanden. Renee koos de kogelvis. Die ziet er lieflijk uit, tot hij gevaar voelt. Dan wordt hij een monster. Hij is daarnaast ook bijzonder dodelijk, zelfs als hij zelf al dood is. Zou het toeval zijn dat de schrijfster deze dieren kiest? Zouden de dieren het karakter van de meisjes weerspiegelen of is dit een weerspiegeling van hoe Billie hen beiden ziet?

Regel 143 tot en met 150

Wat weten we?

Iedereen wil de vis zien – Renee geeft een verkorte versie van haar spreekbeurt aan de andere klassen. Daardoor is Billie alleen op de speelplaats. Billies buikpijn blijft.

Wat kunnen we afleiden?

Ze zijn 11 jaar want ze zitten in het vijfde leerjaar (het monster van het vijfde). Billie kan niet zonder Renee. Ze is helemaal alleen op de speelplaats. Misschien heeft ze geen andere vrienden?

Welke vragen hebben we nog?

Heeft Billie geen andere vrienden? Waarom vindt ze het zo erg van zonder Renee op de speelplaats te moeten? Waarom gaat de buikpijn niet weg?

Regel 151 tot en met 166

Wat weten we?

Billie kan de spreekbeurt even goed – zo niet beter – dan Renee. Ze hoopt dat Renee ziek wordt zodat zij de spreekbeurt kan overnemen. Enerzijds ‘haat’ ze het toontje van Renee. Anderzijds wil ze dicht in Renees buurt blijven, daarom blijft ze bij het raam. Renee eet erg gezond en wordt daarom niet ziek. Maar: ze heeft wel nooit zin om met Billie te spelen of naar haar te luisteren. Billie zou geadopteerd willen worden door Renees familie. De mama van Renee schrok daarvan.

Wat kunnen we afleiden?

Billie kan niet zonder en niet met Renee. Renee doet ook niet zo lief want ze wil na die negen minuten niet meer spelen of luisteren. Billie kan niet bij haar terecht.

Welke vragen hebben we nog?

Waarom wil Billie geadopteerd worden door Renees familie? Wat zou er gebeurd zijn die nacht?

Woorden om te bespreken:

geadopteerd (adoptereren)

Regel 167 tot en met 179

Wat weten we?

De kogelvis verdwijnt. Niemand weet waar hij naartoe is, behalve Billie. Renee panikeert en dat vindt Billie leuk. Renee vertrouwt Billie volledig, want ze maakt haar hoofd (baas) van de zoektocht.

Wat kunnen we afleiden?

Billie heeft wellicht de kogelvis verstopt. Ze vindt het leuk dat Renee panikeert: het is alsof ze wil dat Renee voelt wat zij voelt.

Welke vragen hebben we nog?

Waarom doet Renee dit? Is dit wraak? Wil ze van Renee een Billie maken? Doet zij met de kogelvis wat haar ouders met haar doen?

Vragen om te stellen:

Wat vinden de leerlingen van de relatie tussen Billie en Renee? Zijn ze echte vrienden? Waarom (niet)? (Eigen antwoord.)

Wat vinden zij van Billies zelfbeeld? (Eigen antwoord.)

Wat vinden ze van het centrale beeld van de kogelvis – de buikpijn van Billie? (Eigen antwoord.)
Bijvoorbeeld: De kogelvis is gevaarlijk. Wil dit zeggen dat Billie ook gevaarlijk is? Of is ze in gevaar? De opgezette kogelvis ziet er gevaarlijk uit, maar is dat niet meer want alle gif is eruit. Wat wil dat dan zeggen? Dat Billie het niet redt? Of net wel?

Wat wil de titel nu eigenlijk zeggen: 'We redden ons wel'. Slaat de titel op Renee en haar familie, op Billie en haar familie, op beide families?

5. Tijdens het herhaald lezen: tegenstellingen

Neem oefening 1 erbij (twee bladzijden). Je laat de leerlingen de tekst opnieuw lezen. Dat kan via stillezen of duolezen.

De opdracht:

De leerlingen noteren zoveel mogelijk informatie over elk meisje (Billie/Renee) en haar familie.

Ze onderstrepen de **gelijkenissen** tussen de meisjes en de families.

Ze omcirkelen de **verschillen** tussen de meisjes en de families.

Indien de leerlingen in duo's lezen, kun je hen de opdracht geven om te focussen op één familie.

Tip: in deze oefening zullen bijvoeglijke naamwoorden aan bod komen. Dit kan een gelegenheid zijn om hieraan wat woordenschat toe te voegen. Je kunt de leerlingen een lijst geven van adjectieven over het uiterlijk/karakter en je laat de leerlingen deze zelf bij de juiste persoon zetten.

Oplossing:

Dit zijn enkele mogelijke woorden en zinnen waarmee je het uiterlijk van Renée, Billie en de familie van de meisjes kan beschrijven.

Renée

Uiterlijk: lange, glanzende paardenstaart, mooie benen, slanke hals

Innerlijk: verdrietig (door het verdwijnen van de kogelvis)

Andere: ze wordt nooit ziek.

Billie

Uiterlijk: dik

Renées familie

Vader: knap, zelfzeker

Algemeen: ze zonnebaden naakt in de tuin. Ze dragen hun geslachtsdelen zoals bomen dennenappels dragen.

Billies familie

Algemeen: Billies familie draagt hun geslachtsdeel als een litteken dat je kreeg na een domme, zatte daad.

REFLECTIE (15 MINUTEN)

Aan de hand van de doordenkers kun je de leerlingen laten terugblikken op het hoofdthema van de tekst.

Is mooi zijn belangrijk?

Is het gewicht van iemand belangrijk om een persoon 'mooi' te vinden?

Zijn mooie mensen leuker dan lelijke mensen?

Ben jij blij met hoe je eruitziet?

Tip: je kunt het wist-je-datje in dit klasgesprek integreren om het gesprek aan te wakkeren.

Differentiatietip: je kunt het gesprek stimuleren aan de hand van enkele stellingen en de leerlingen letterlijk een positie laten kiezen in het lokaal (akkoord/niet akkoord/in het midden).

Mogelijke stellingen:

Ik vind mezelf mooi.

Iedereen is mooi op zijn eigen manier.

Sommige meisjes of jongens zijn lelijk.

Mooi zijn, verbetert je leven.

Mooie mensen zijn rijker dan lelijke mensen.

Mooie mensen zijn vaak slanke mensen.

6. Terugblik op de tekst

Je blikt samen met de leerlingen terug op het verhaal.

Wat blijft je bij uit dit verhaal?

Wat wil je hier nog over kwijt?

Welke zin uit het verhaal vind je het mooist?

Maak indien nodig tijd vrij om de leerlingen te laten ventileren over de verwachtingen van de maatschappij, over hun zelfbeeld, vriendschap, ...

Je blikt met de leerlingen terug op de tekst en de lesdoelen.

Wat vond je van de tekst: moeilijk, gemakkelijk, mooi, triest, ...?

Hielp het stellen van vragen over de tekst je om de tekst te begrijpen?

Vond je het moeilijk om informatie af te leiden? Wat maakte het moeilijk?

Hoe heeft het opsommen van de kenmerken van en de tegenstellingen tussen de families je geholpen om de tekst beter te begrijpen?

Kijk eventueel naar de voorspellingen die de leerlingen in het begin van de les maakten. Waren ze correct?

UITBREIDINGSOEFENINGEN

7. Een gedicht van metaforen en vergelijkingen

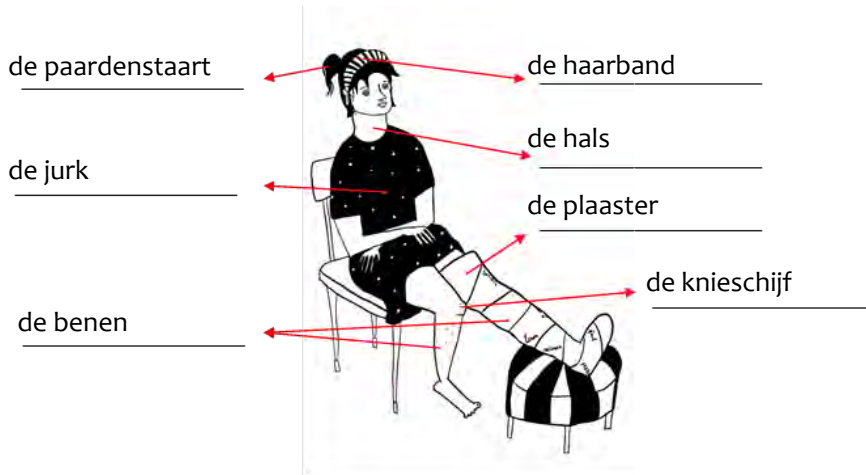
Oefening 2

In dit verhaal wordt veel beeldrijke taal gebruikt. De leerlingen schrijven zelf metaforen en vergelijkingen en maken daarmee een gedicht.

8. Woordenschat

Oefening 3

Oplossing:

9. Wat bedoelt de schrijfster met ...?

Oefening 4

In dit verhaal wordt veel beeldrijke taal gebruikt. De leerlingen staan stil bij de betekenis van het figuurlijk taalgebruik.

Oplossing:

1	2	3	4	5	6	7
E	A	B	F	C	D	G

10. Scheidbare werkwoorden

Oefening 5

Oplossing:

1. Hij pikt het meisje op met zijn auto.
2. De kinderen glippen binnen in het café.
3. De jongen hangen hier al heel de avond rond.
4. De leerkracht drukt het verhaal voor iedereen af.
5. Ik let altijd op in de klas.
6. Wij hebben ademloos toegekeken.
7. Opa heeft zijn nieuwe gsm uitgetest.
8. Ik heb mijn pen aan haar uitgeleend.
9. Zij hebben het feest afgeblazen.
10. Vader heeft de tv aangesloten.

11. Zelf een spreekbeurt maken

Oefening 6

Je kunt de leerlingen naar analogie met het verhaal zelf een spreekbeurt laten maken. Het stappenplan kan hen in dit proces helpen.

Differentiatietip: je kunt de leerlingen ook de invulspreekbeurt laten maken. Hierin is de structuur van een spreekbeurt al aanwezig. De leerlingen kunnen met behulp van het internet, een buur of de leerkracht, deze spreekbeurt invullen en eventueel uitbreiden. Zie het werkblaadje voor een voorbeeldspreekbeurt.

WIJ REDDEN ONS WEL – OEFENINGEN

Oefening 1: de twee families: informatie en tegenstellingen

Noteer de informatie die je vindt over de twee meisjes en hun familie.

Vergelijk: onderstreep de gelijkenissen. Omcirkel de tegenstellingen.

Renée

Billie

Uiterlijk

Uiterlijk

Innerlijk (zelfbeeld, gevoelens ...)

Innerlijk (zelfbeeld, gevoelens ...)

Andere

Andere

Renées familie

Billies familie

Vader

Vader

Moeder

Moeder

Broers en zussen

Broers en zussen

Algemeen

Algemeen

Oefening 2: metaforen schrijven

In het verhaal worden veel vergelijkingen of metaforen gebruikt.

Een vergelijking gebruikt het woord 'als', een metafoor is een vergelijking zonder het woord 'als'.

Bijvoorbeeld:

Mijn lichaam is als een tempel (vergelijking)

Mijn lichaam is een tempel (metafoor)

Jouw lichaam is als een kathedraal (vergelijking)

Jouw lichaam is een kathedraal (metafoor).

Kies met de hele klas iets om een metafoor over te schrijven.

Inspiratie: de klas, de school, de maatschappij, het eten op school, de pauzes ...

Je kunt een veilig onderwerp nemen of een eerder intiem onderwerp zoals het lichaam, je gedachten, gevoelens.

Verzamel met je klasgenoten een aantal categorieën waarmee je het gekozen onderwerp kan vergelijken.

Inspiratie: fruit, groenten, meubels, lichaamsdelen, gebouwen, schoolvakken, dieren ...

Schrijf een metafoor/ een vergelijking over het gekozen onderwerp.

Tip: probeer dit eens in je eigen thuistaal/een andere taal.

Tip: varieer in het gebruik van 'het, mijn, jouw, zijn, haar, onze, jullie, hun' voor het onderwerp.

Voorbeeld:

De liefde is wiskunde.

Jouw liefde is als een toren.

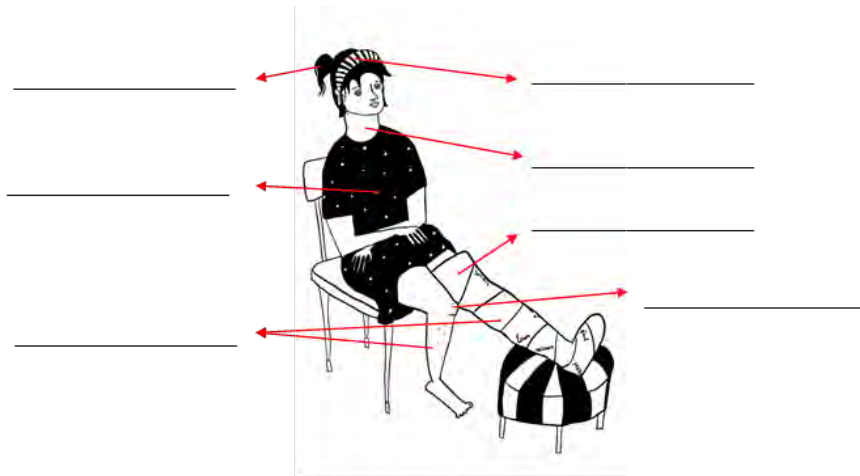
Hun liefde is als een rottende banaan.

Maak met de hele klas uit al deze zinnen een selectie.

Maak een gedicht.

Oefening 3: woordenschat: schrijf de volgende woorden op de juiste plaats bij de tekening.

De benen – de paardenstaart – de hals – de jurk – de haarband – de knieschijf – de plaaster

Oefening 4: wat bedoelt de schrijfster met ...?

Wat bedoelt de schrijver met de volgende uitspraken? Koppel de juiste letter aan het juiste cijfer.

1. Mijn huid kleeft om me heen.
 2. Hij liet zijn ogen over mij heen glijden.
 3. Renee ging verder met haar tekst.
 4. We redden ons wel.
 5. Dikke bobbel in zijn kruis.
 6. Ze droegen hun geslachtsdelen zoals bomen dennenappels dragen.
 7. Een drukkend gevoel in je buik.
-
- A. De vader van Renee bekeek Billie langzaam, van kop tot teen.
 - B. Ze had moeten stoppen met haar spreekbeurt en begon nu opnieuw.
 - C. Billie kon het geslachtsdeel van de vader van Renee zien.
 - D. De familie van Renee vindt het doodgewoon om in hun blootje te lopen, ze zijn niet beschaamd.
 - E. Billie voelt zich gevangen in haar eigen lichaam. Ze voelt zich niet goed.
 - F. Billie voelt zich niet goed. Toch zegt ze met deze zin dat het haar wel zal lukken om verder te gaan.
 - G. Een onprettig gevoel dat je krijgt omdat je je niet goed voelt.

Oefening 5: scheidbare werkwoorden

In het verhaal worden heel veel werkwoorden gebruikt met een voorvoegsel zoals: oppikken, afzetten, terugvinden. Bij de meeste werkwoorden ligt de nadruk op het voorvoegsel. Dat zijn scheidbare werkwoorden. Er zijn een paar werkwoorden te vinden in de tekst met een voorvoegsel waarbij de nadruk op het werkwoord ligt: overleven bijvoorbeeld. De nadruk ligt op leven. Dat werkwoord is niet scheidbaar.

	Tegenwoordige tijd	Voltooid tegenwoordige tijd
Terugvinden	Ik vind de bal terug.	Ik heb de bal teruggevonden.
Overleven	Ik overleef het drama.	Ik heb het drama overleefd.

Maak zinnen met de juiste vorm van het scheidbaar werkwoord.

1. Hij / oppikken / het meisje met zijn auto. (tegenwoordige tijd)

2. De kinderen / binnenglippen / in het café. (tegenwoordige tijd)

3. De jongens / rondhangen / hier / al de hele avond. (tegenwoordige tijd)

4. De leerkracht / afdrukken / het verhaal / voor iedereen. (tegenwoordige tijd)

5. Ik / opletten / altijd / in de klas. (tegenwoordige tijd)

6. Wij / hebben / toekijken / ademloos. (voltooid tegenwoordige tijd)

7. Opa / hebben / uittesten / zijn nieuwe gsm. (voltooid tegenwoordige tijd)

8. Ik / hebben / uitlenen / mijn pen / aan haar. (voltooid tegenwoordige tijd)

9. Zij / hebben / afblazen / het feest. (voltooid tegenwoordige tijd)

10. Vader / hebben / aansluiten / de tv. (voltooid tegenwoordige tijd)

Oefening 6: maak zelf een spreekbeurt

Nu is het jouw beurt! Volg het stappenplan en maak een korte spreekbeurt.

STAP 1: Kies een onderwerp.

STAP 2: Wat is het?

STAP 3: Waar is het?

STAP 4: Wat is er speciaal aan? Wat kan dit voorwerp/ dat dier/ die persoon/ ... dat niemand of niets anders kan?

STAP 5: Waarom hou je ervan?

STAP 6: Vertel wat je hebt opgeschreven aan je buur.

Dag Klasgenoten

Ik ga jullie iets vertellen over _____.

Ik heb voor dit onderwerp gekozen omdat _____.

_____ is een dier/ voorwerp / bekende figuur / sport / _____.

Het komt voor in _____.

Er zijn twee dingen heel bijzonder aan _____.

1: _____.

2: _____.

Ik houd ervan omdat _____

_____.

Bedankt om te luisteren.

Bijlage 1: een echte vriend

Een echte goed vriend(in) doet / zegt / ...

Een goede vriend(in)

.....
.....
.....

Een goede vriend(in)

.....
.....
.....

Een goede vriend(in)

.....
.....
.....

Een echte goede vriend(in) doet / zegt deze dingen NOOIT:

Een goede vriend(in)

.....
.....
.....

Een goede vriend(in)

.....
.....
.....

Een goede vriend(in)

.....
.....
.....

Bijlage 2: gevaarlijk of niet?

Ken je de kogelvis? Hieronder zie je drie prenten van de kogelvis. Noteer telkens naast de prent of de vis gevaarlijk is of niet ... Zoek daarvoor op het internet. Je kan de linken hieronder bijvoorbeeld al aanklikken, of je kan zoeken op 'kogelvis'.

Ik ben
(gevaarlijk / niet gevaarlijk)

<https://www.kogelforum.nl/viewtopic.php?f=37&t=3755>

Ik ben
(gevaarlijk / niet gevaarlijk)

<https://encyclopedia.org/wiki/Kogelvis>

Ik ben
(gevaarlijk / niet gevaarlijk)

<https://www.aandepunt.nl/a-48423155/overige-schelpen-opgezette-zeedieren-vissen/opgezette-egelvis-kogelvis-ballonvis-vis-op-sokkel/#description>

Bijlage 3: zelfbeeld

a) <https://pixabay.com/nl/images/search/zelfbeeld/>

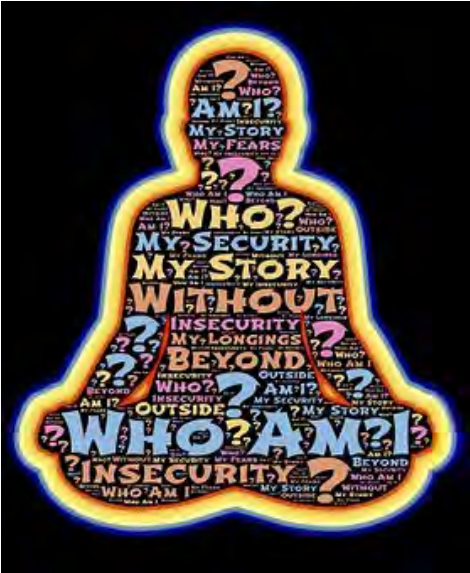
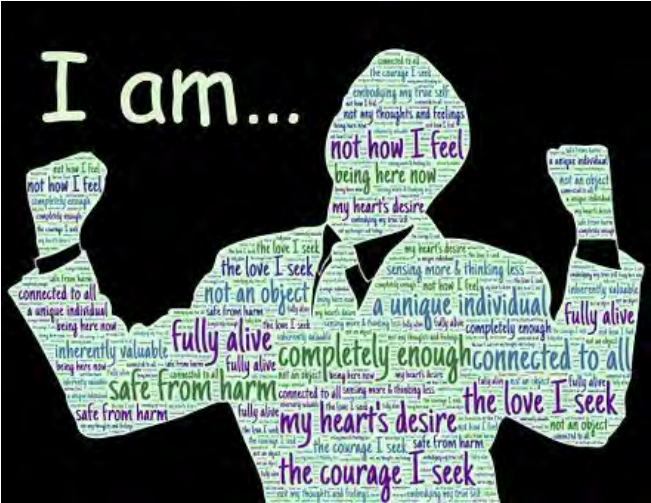
Noteer onder elke prent:

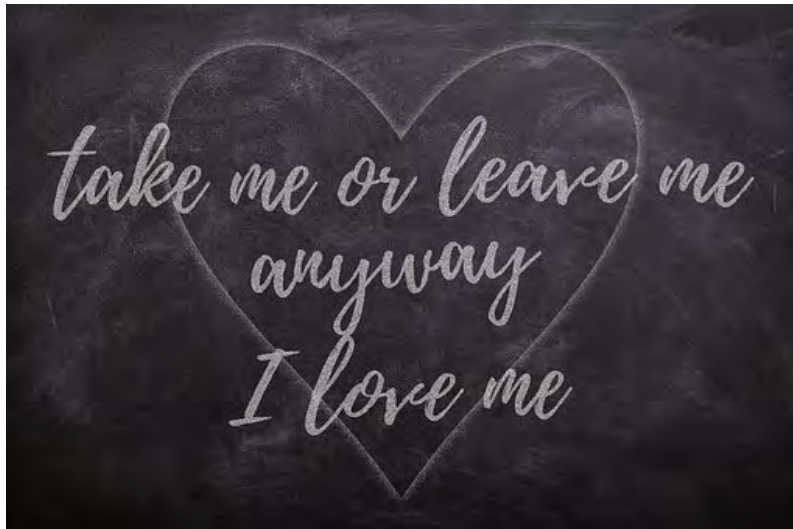
Is dit een positief of negatief zelfbeeld? Waarom denk je dat?

Is dit een realistisch of onrealistisch zelfbeeld? Waarom denk je dat?

Spreekt deze foto je aan? Waarom (niet)?

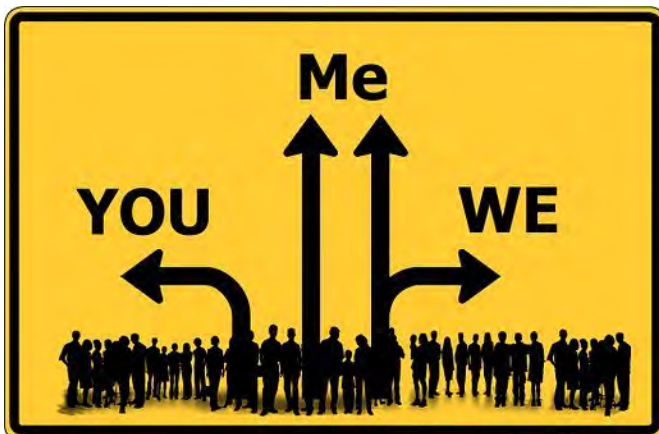
b) <https://pixabay.com/nl/images/search/zelfbeeld/>

Noteer onder elke prent:

Is dit een positief of negatief zelfbeeld? Waarom denk je dat?

Is dit een realistisch of onrealistisch zelfbeeld? Waarom denk je dat?

Spreekt deze foto je aan? Waarom (niet)?

positive
+ **negative**

that's me

Trappist-1e

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: aardrijkskunde

Het verhaal speelt zich af in de ruimte en er komen regelmatig specifieke termen voor die te maken hebben met de ruimtevaart. Je kunt hier dus een transfer maken naar de lessen aardrijkskunde en het hebben over het heelal.

Je kunt ook dieper ingaan op het ontdekken van Trappist-1, het eerste sterrenstelsel dat met de telescoop Trappist werd ontdekt in 2007 en waarover het verhaal gaat.

Suggestie: tijdreizen – technologie (zowel verleden als toekomst)

Het verhaal speelt zich af in de nabije (2102) en heel verre toekomst (2901), maar er wordt ook vaak verwezen naar het verleden (Columbus, Armstrong). Je kunt ingaan op de vroegere en de hedendaagse wetenschap/technologie, maar ook over hoe de wetenschap er in de toekomst uit zou kunnen zien.

Suggestie: tijd en tijdbeleving

De tekst staat bol van de tijdsbegrippen: seconden, minuten, dagen, jaren, eeuwen, ... Dit is ideaal om tijdsbegrippen aan te brengen of in te oefenen. Oefening 3 kan hiervoor een aanzet zijn.

Suggestie: Uitbreidingsoefeningen woordenschat en figuurlijk taalgebruik

Oefeningen 5 en 6 zetten in op woordenschat en figuurlijk taalgebruik.

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het lezen of luisteren.

Begrijpend luisteren/lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

de leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel, voorkennis;

de leerlingen **bewaken hun begrip** door tijdig aan te geven welke woorden ze niet begrijpen.

De leerlingen verwerken op **structurerend niveau** relevante informatie uit de tekst: de leerlingen **visualiseren** de tekst door het verhaal op een tijdslijn te plaatsen.

De leerlingen kunnen op **beoordelend niveau** relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**: de leerlingen gaan in interactie over de inhoud van de tekst

Spreken

De leerlingen kunnen de tekst mondeling **samenvatten** met behulp van hun tijdslijn.

MATERIAAL

Oefeningenbundel

Theme song Star Trek: <https://www.youtube.com/watch?v=S6R3MiAv9ac>.

Je voorziet eventueel enkele beelden van programma's van Studio 100 of boeken van Hans Bourlon.

Bijvoorbeeld:

het boek *Tijdreiziger* waarin dit verhaal voorkomt: <https://www.standaarduitgeverij.be/boek/de-tijdreiziger-9789022336403/>

Je kunt een beeldfragment klaarzetten van *Trappist-1e*.

LESVERLOOP

Aanknopng (30 min.)

1. Het heelal
2. Wie is de auteur?
3. Oriëntatie op het verhaal
4. Instructie leesstrategie: begrip bewaken

Leskern (70 min.)

5. Tijdens het lezen: interactief voorlezen
6. Wist-je-datje
7. Tijdslijn

Reflectie (15 min.)

8. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

9. Tijdslijn met tijdsbegrippen
10. Schrijfoefening of tekenoefening: aarde versus *Trappist 1-e*
11. Woordenschat (oefening 6)
12. Wat bedoelt de schrijver met (oefening 7)

VOOR DE LES

Je kopieert de oefeningen uit de oefeningenbundel die je wil inzetten.

AANKNOPING (30 MINUTEN)

1. Het heelal

Je laat de ‘theme song’ met gesproken tekst in het Engels van Star Trek horen en zien: <https://www.youtube.com/watch?v=S6R3MiAv9ac>. Je vraagt de leerlingen waaraan deze muziek hen doet denken.

De leerlingen mogen tijdens het lied alles opschrijven waaraan ze denken. Noteer zelf volgende zin op het bord: *‘To boldly go where no man has gone before.*

Leid op die manier de setting van de tekst in, namelijk de ruimte. Misschien kennen sommigen ‘Star Trek’? Je vertelt de leerlingen dat deze tv-serie uit de jaren zestig zowat ‘de moeder’ van alle ruimtefilms en -tv-series is. In deze serie gaat het schip The Enterprise (de onderneming) op zoek naar nieuw leven en andere planeten: *to boldly go where no man has ever gone*. In de jaren zestig hoopte men ook echt dat men tegen het jaar 2000 de ruimte zou hebben veroverd en nieuwe werelden zou hebben ontdekt.

Ga hierover in gesprek met de leerlingen. Je kunt in interactie gaan over buitenaards leven en andere planeten. Je kunt het ook hebben over de mogelijke noodzaak om naar andere werelden te zoeken: of de aarde misschien onbewoonbaar zal worden in de toekomst, hoe de aarde er binnen 500 jaar zal uitzien, of (natuur)rampen ervoor kunnen zorgen dat leven op aarde onmogelijk wordt, of er ooit iemand op Mars zal (willen) wonen, ... Tracht de leerlingen deze gesprekken zelf te laten sturen. Maak eventueel gebruik van een woordspin om hun gedachten te structureren.

Mogelijke vragen die aan bod kunnen komen:

- Waar doen deze beelden, deze tekst/de muziek jullie aan denken?
- Wat weten jullie over de ruimte, het heelal? Is er iemand die daarin erg geïnteresseerd is?
- Welke gevoelens roept het heelal bij jullie op?
- Geloven jullie in buitenaards leven? Waarom wel/niet?
- Geloven jullie dat er naast de aarde nog planeten zijn waar de mens ook zou kunnen leven?
- Hoe denken jullie dat de aarde er binnen x-aantal jaar zal uitzien?
- Zal de aarde volgens jou ooit vergaan (natuurrampen, menselijke evolutie ...)? Zo ja: hoe dan?
- Hoe zouden mensen er binnen x-aantal jaar uitzien?
- Wie zou er verhuizen naar een andere planeet als dat mogelijk zou zijn?
- ...

Op deze manier komen begrippen zoals ‘het ruimteschip’, ‘de lancering’ en ‘het heelal’ aan bod en activeer je de woordenschat, voorkennis en de ‘goesting’ van de leerlingen. Deze motivatie om de tekst te lezen, kan nog verder aangewakkerd worden aan de hand van een scène uit ‘Interstellar’, aan de hand van een woordspin rond de term raketlancering, enz.

Tip: je kunt de leerlingen voor of na het lezen van de tekst op zoek laten gaan naar nieuwsberichten over buitenaards leven, nieuwe planeten, de planeet Mars, de ruimte in het algemeen of Trappist 1 zelf en hen zo stimuleren om ook non-fictieteksten over dit onderwerp te lezen.

2. Voor het lezen: wie is de schrijver

Je vertelt de leerlingen dat jullie een verhaal zullen lezen van een bekende Vlaming: Hans Bourlon. Is er iemand van de leerlingen die deze auteur kent?

Je vertelt kort wie Hans Bourlon is:

- Vlaamse schrijver
- Oprichter van Studio 100. (Vermeld eventueel enkele programma's die bekend zijn.)
- Geboren in 1962
- Heeft verschillende boeken geschreven: De blik van Bourlon, Frieda Krokot (verwijzen naar Samson & Gert), De tijdreiziger (het verhaal dat we zullen lezen, komt uit dit boek)
- Hij is 'peter' van een Somalische vluchteling.

Je vertelt dat jullie een tekst zullen lezen uit zijn boek 'De tijdreiziger'.

3. Voor het lezen: oriënteren op het verhaal

Ga verder in op de titel van het boek 'De tijdreiziger':

<https://www.standaarduitgeverij.be/boek/de-tijdreiziger-9789022336403/>

- Wat is een tijdreiziger?
- Waarover zou het boek kunnen gaan?

Vertel dat er in het boek allerlei verhalen staan over de toekomst.

Een ervan gaan jullie samen lezen: Trappist-1e.

Wat zou 'Trappist-1e' kunnen betekenen?

- Maak de verbinding met trappist als bier. Trappist is bekend Belgisch bier. Het is donker en zwaar bier, gemaakt door monniken. Toon eventueel enkele trappistensoorten via een online zoekmachine.
- Trappist-1e heeft ook een link met België, maar het is geen bier. TRAPPIST is de afkorting van een grote telescoop in Chili. Een Belgisch team heeft met die telescoop een nieuwe ster ontdekt, met daarrond 7 planeten. Omdat het de eerste ster was die met die telescoop werd gevonden, heeft men de ster de eerste trappist of Trappist-1e genoemd. Het speciale aan de ster met haar planeten is dat enkele van die planeten lijken op de aarde en dat er leven mogelijk zou kunnen zijn. TRAPPIST-1 staat ongeveer 39 lichtjaar van de Aarde. Dat is eigenlijk niet zo ver. Laat zeker enkele beelden zien van Trappist-1, bijvoorbeeld:

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/02/06/planeten-van-trappist-stelsel-bevatten-mogelijk-veel-water/>

Vestig daarna de aandacht op de zin onder de titel: 'Dit verhaal speelt zich af in 2102'.

Bespreek met de leerlingen waarover de tekst zou kunnen gaan, nu ze al deze informatie hebben. Laat de leerlingen vrij fantaseren.

Koppel **oefening 1** hieraan: laat de leerlingen eventueel hun toekomstbeeld van 2102 tekenen. Bespreek daarna klassikaal.

1. Oriënteren op de tekst

Neem de tekst erbij en kijk samen met je leerlingen naar de cover en de illustraties. Zien de leerlingen al woorden of afbeeldingen van woorden die ze niet kennen in het Nederlands? Het antwoord zal waarschijnlijk 'ja' zijn. Dit vormt de overgang naar de volgende lesfase.

2. Doelen van de les

Je verwoordt de doelen van de leesles.

- In de eerste plaats zullen de leerlingen genieten van een mooi verhaal.
- De titel en de prenten roepen vragen op. De leerlingen proberen hierop antwoorden te zoeken, eerst vanuit hun voorkennis, daarna vanuit de tekst.
- De leerlingen zullen hun begrip bewaken tijdens het lezen door de betekenis van moeilijke woorden op te zoeken. Dit zal hen helpen om de tekst beter te begrijpen.

4. Voor het lezen: leesstrategie begrip bewaken

Je bespreekt met de leerlingen dat er in deze tekst vermoedelijk woorden aan bod zullen komen die ze nog niet kennen. Benadruk dat niet elk woord belangrijk is om de tekst goed te begrijpen. Begrijp je de tekst niet meer? Dan is dat woord wel belangrijk. Je vraagt de leerlingen hoe zij te werk gaan wanneer ze een woord tegenkomen dat ze niet begrijpen. Welke woordleerstrategieën gebruiken ze al? (bijvoorbeeld kijken naar de context, Google translate, opzoeken in een woordenboek, ...)

Vervolgens kun je met de leerlingen een stappenplan opstellen waarin mogelijke woordleerstrategieën gerangschikt staan. Breng het stappenplan aan op het bord. Zorg dat onderstaande strategieën aan bod komen:

- Langzamer lezen
- Aandachtiger lezen
- Hardop lezen
- Een stukje opnieuw lezen
- Een stukje verder lezen
- Kijken naar de afbeeldingen bij de tekst
- Visualiseren wat er staat
- Kijken naar de delen van het woord
- Nadenken of je het woord kent in een andere taal
- Hulp vragen

De tekst die we vandaag zullen lezen, bevat nu en dan al eens een moeilijk woord of een Engelse term. Daarom is **begrip bewaken** de leesstrategie waarop we zullen focussen tijdens het lezen.

Jezelf controleren op het al dan niet begrijpen van woorden in de tekst kan je helpen om de inhoud beter te begrijpen. De bovenstaande herstelstrategieën kunnen je hierbij helpen.

Je laat de strategieën op het bord staan zodat de leerlingen hier telkens op kunnen terugvallen. Leg aan de leerlingen uit dat ze het best deze stappen chronologisch doorlopen.

LESKERN (70 MINUTEN)

5. Tijdens het lezen: interactief voorlezen

Algemeen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan. Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt.

Laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodig hen uit om verbindingen te maken met hun eigen leefwereld.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen.

Begrip bewaken

Begrip bewaken is de gekozen leesstrategie bij deze tekst.

De strategie houdt in dat leerlingen uit zichzelf aangeven wanneer ze een woord niet begrijpen. Door de betekenis op te zoeken volgens een stappenplan, zullen ze de betekenis van die woorden efficiënter onthouden en zullen ze de inhoud van het verhaal op een meer diepgaande manier verwerken.

Tijdens deze les wordt er ingezet op deze leesstrategie door de leerlingen vaak de tijd te geven om de moeilijke woorden uit de tekstdelen te verklaren. Op die manier maken de leerlingen tijdens het lezen een soort van woordenlijst.

Regel 1 tot en met 15:

Vragen om te stellen:

Waarom heeft het hoofdpersoonage zich op een lijst gezet? (Hij deed dat zonder nadenken. Het leek hem een avontuur.)

Waarom heeft hij dan spijt? (Hij weet dat hij zijn familie nooit meer zal terugzien. De overwintering komt eraan.)

Lijkt het jou leuk om de held te zijn? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Zou jij je op zo een lijst zetten? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

de aftelklok → opsplitsen (op – splitsen)

heroïsch → lijkt een beetje op de Engelse term 'hero'

Begrip bewaken: Woorden om de leerlingen te laten verklaren volgens het stappenplan de lancering: uit de context en de voorkennis valt af te leiden dat hij in een raket zit die ooit vertrokken is = gelanceerd is + eigen voorstellen van de leerlingen

Suggestie: hier kan je het hebben over het maken van overhaaste keuzes.

- Hebben de leerlingen al eens een keuze gemaakt zonder na te denken?
- Wat waren de gevolgen?
- Hebben de leerlingen al eens spijt gehad van een keuze die ze maakten?
- Als ze een jongere versie van zichzelf zouden kunnen bezoeken, waarvoor zouden ze zichzelf dan waarschuwen? Welke tips zouden ze zichzelf geven? ...

Regel 16 tot en met 31

Vragen om te stellen:

Waar is het hoofdpersonage? (in een ruimteschip)

Hoe eet het hoofdpersonage? (Hij eet vloeibaar eten via buisjes.)

Waar gaat hij naartoe? (Hij gaat naar een nieuwe planeet genaamd 'Trappist-1e')

Waar vind jij troost? (Eigen antwoord.)

Als je verdrietig bent, hoe word je dan het liefst getroost? Door wie? (Eigen antwoord.)

Merken de leerlingen hoe het eerste stukje veel vragen oproept, die nu in dit tweede stukje dat we lezen beantwoord worden?

Woorden om te bespreken:

de advertentie

de overwintering (overwinteren, over – winter –ing)

de troost

Begrip bewaken: Woorden om de leerlingen te laten verklaren volgens het stappenplan

het ruimtetuig (ruimte – tuig)

de kernfusiemotor (kernfusie – motor)

de afleiding (afleiden)

+ eigen voorstellen van de leerlingen

Regel 32 tot en met 79

Vragen om te stellen:

Waarom was er weinig aandacht voor zijn vertrek? (Zijn missie was geheim.)

Waarom zijn hij en zijn vrouw zo verdrietig? (De reis duurt 800 jaar. Ze zullen elkaar nooit meer terugzien.)

Woorden om te bespreken:

de uitverkorene (uitverkiezen)

definitief

de tijdsdruk

het eeuwige leven

Begrip bewaken: woorden om de leerlingen te laten verklaren volgens het stappenplan

ontwaken

definitief (Engels: definitie)

+ eigen voorstellen van de leerlingen

Suggestie: bespreek hier het onderwerp ‘achterlaten’ met jouw leerlingen. Het is mogelijk dat zij ook al ervaringen hebben gehad met het achterlaten van iets of iemand. Hoe voelden ze zich daarbij? Hebben ze heimwee?

Andere vragen:

- Zou jij je geliefden willen achterlaten voor een hoger doel (in dit geval de wetenschap)?
- Zou jij de aarde durven verlaten om op een andere planeet een nieuw leven te beginnen?
- Hou zou jij reageren als je in de schoenen van het hoofdpersonage zou staan?
- Waarom zou de missie van het hoofdpersonage geheim zijn?
- Denk je dat er heel wat informatie over de ruimte, buitenaards leven, ... verzwegen wordt?

Regel 80 tot en met 97

Vragen om te stellen:

Wat wil hij van zijn zoon? (Hij wil dat zijn zoon veel aan hem denkt.)

Wanneer voel jij je trots? (Eigen antwoord.)

Wanneer ben jij al eens trots geweest op iemand anders? (Eigen antwoord.)

Zou jij trots zijn op jouw mama of papa, of man of vrouw, als zij hetzelfde zouden doen als het hoofdpersonage? Welk gevoel zou overheersen? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

(de) trots

Begrip bewaken: Woorden om de leerlingen te laten verklaren volgens het stappenplan
Eigen voorstellen van de leerlingen

Regel 98 tot en met 127

Vragen om te stellen:

Wat is de overwinteringsprocedure? (Hij wordt ingevroren en in slaap gebracht voor 800 jaar. Ondertussen vliegt de raket naar de nieuwe planeet.)

Wat is het laatste bericht dat hij kreeg? (Hij kreeg een kort vaarwel van het ruimtevaartcentrum.)

Begrip bewaken: Woorden om de leerlingen te laten verklaren volgens het stappenplan

de dampkring (damp – kring)

+ eigen voorstellen van de leerlingen

Suggesties:

- Zou jij je willen laten invriezen om in de toekomst te kunnen leven?
- Ben je blij met de tijd waarin we leven? Waarom wel/niet?
- Zou je liever in het verleden of de toekomst leven? Waarom? Zou het leven in die tijd beter zijn dan nu?

- Naar wie zou je je allerlaatste bericht sturen?
- Wat zou je in dat bericht willen zeggen?

Regel 128 tot en met 139

Vragen om te stellen:

Wat is zijn missie op de nieuwe planeet? (Hij moet met vijftig mensen een nieuwe wereld starten.)

Wat zou er met de mensheid gebeurd zijn? (400 jaar lang heeft het hoofdpersonage geen berichten gekregen. Het zou kunnen dat de wereld is vergaan.)

Wat is het eerste zijn dat het hoofdpersonage moet doen als hij uit zijn ruimteschip stapt? (Eigen antwoord.)

Wat zouden de leerlingen het meeste missen als ze helemaal alleen op een planeet waren? (Eigen antwoord.)

Begrip bewaken: woorden om de leerlingen te laten verklaren volgens het stappenplan

overdonderd

+ eigen voorstellen van de leerlingen

Suggestie: Je kan het woord ‘overdonderd’ verwerken aan de hand van enkele vragen:

Heb jij je al eens overdonderd gevoeld? Waarom?

Hoeft een overdonderd gevoel altijd negatief te zijn?

Zijn de leerlingen als eens overdonderd geweest op een positieve manier?

6. Na het lezen: wist-je-datje

Lees samen met de leerlingen het wist-je-datje over de hedendaagse wetenschap.

Besprek met de leerlingen hoe zij denken over het ontstaan van onze aarde. Scharen ze zich achter de spirituele of wetenschappelijke verklaring?

Gebruik de doordenkers om in gesprek te gaan. Neem hiervoor voldoende tijd.

De doordenkers bij dit kortverhaal hebben als titel ‘Lancering in drie, twee, een...’. De essentie van het verhaal is dat het hoofdpersonage alles en iedereen achterlaat in naam van de wetenschap. Bij de doordenkers van dit kortverhaal gaat het over het achterlaten van wat jou dierbaar is, het beginnen van een nieuw leven ergens anders en de gevoelens hierrond (angst, troost). Deze thematiek kan de leerlingen na aan het hart liggen. Sommige leerlingen hebben misschien ook een overgang meegemaakt of mensen moeten achterlaten. Ook zij hebben zich misschien moeten opofferen voor een hoger doel (voor familie, geloof, betere wereld)? Houd echter niet vast aan deze vragen. Zie deze als richtvragen en ga verder in op de antwoorden van de leerlingen.

Didactische tip

Als spontaan een gesprek voeren nog iets te hoog gegrepen is voor je klas, kun je aan de slag gaan met de volgende stellingen ter differentiatie:

Tip: je kunt aan de hand van een stellingenspel de leerlingen letterlijk kant laten kiezen in het klaslokaal.

Ik geloof dat we later op een andere planeet zullen wonen.

Ik geloof dat een nieuwe planeet de enige toekomst is voor de mensen.

Ik zou naar een andere planeet durven gaan.

Ik zou mijn familie achterlaten voor de wetenschap.

Ik vind dat het hoofdpersonage zich opoffert. / Ik vind dat zijn familie het slachtoffer is.

Ik heb al eens iemand moeten achterlaten.

Dit verhaal zou echt kunnen gebeuren

7. Na het lezen: tijdslijn over het verhaal

Oefening 2

Reconstrueer het verhaal. Zet de volgende zinnen in de juiste volgorde op de tijdslijn.

Oplossing: C. B. D. A. E.

REFLECTIE (15 MINUTEN)

8. Terugblikken op het verhaal

Blik met de leerlingen terug op het verhaal. Laat ze met één woord het verhaal beoordelen. Vraag hen waarom ze dat woord kiezen.

Differentiatietip: laat de leerlingen eventueel kiezen uit enkele woorden. Laat hen rechtstaan als ze vinden dat het adjectief past bij de tekst: spannend – onwaarschijnlijk – dwaas – fijn – mooi – lelijk – avontuurlijk – ...

Blik terug op de leesdoelen, vooral op het begrip bewaken. Hoe hebben de leerlingen dat ervaren?

Vonden ze dat moeilijk/makkelijk? Doen ze dat zelf ook als ze een tekst lezen?

UITBREIDINGSOEFENINGEN

9. Tijdslijn met tijdsbegrippen

Oefening 3

Er komen heel wat begrippen in het verhaal voor die te maken hebben met tijdsbeleving die het scherp beleven van de tijd uitspelen tegenover het oneindige van de ruimte en het avontuur.

Laat de leerlingen deze begrippen op een tijdslijn plaatsen die loopt van het nu tot de toekomst.

Tip: je kunt hier een les over de tijd aan verbinden. De tekst heeft het over seconden, minuten, dagen, jaren, eeuwen, ...

Tip: Het staat je natuurlijk vrij om deze oefening aan te passen, moeilijker te maken.

Oplossing: A. B. D. C. F. E.

10. Aarde versus Trappist-1e

Oefening 4

Laat de leerlingen een vervolg uitwerken voor dit verhaal of laat de leerlingen uitwerken hoe het de wereld is vergaan terwijl het hoofdpersonage aan het overwinteren was. Ze kunnen dit tekenen of schrijven.

Je kunt ook de helft van de leerlingen de ene en de andere helft de andere opdracht geven. Daarna vertellen ze in duo's aan elkaar wat er is gebeurd.

11. Woordenschat

Oefening 5

Oefening 5 is een woordenschatoefening. Bij deze oefening krijgen de leerlingen vijf woorden die ze moeten invullen in de juiste zin.

De leerlingen vullen zinnen aan met woorden uit de woordenschatlijst.

Je kunt deze oefening op verschillende manieren aanpakken: klassikaal, per twee, individueel, ...

Oplossing: 1. definitief; 2. aftelklok; 3. overdonderd; 4. heroïsch; 5. eeuwige leven - tijdsdruk

12. Wat bedoelt de schrijver met ...?

Oefening 6

Bij oefening 6 krijgen de leerlingen enkele passages uit het kortverhaal voorgeschoteld. Het gaat over zinnen, woordgroepen e.d. die de leerlingen niet letterlijk mogen nemen. Het is de bedoeling dat ze de figuurlijke betekenis ontcijferen.

Je kunt deze oefening op verschillende manieren aanpakken: klassikaal, per twee, individueel.

Didactische tip:

Figuurlijk taalgebruik is eigen aan literatuur. Bespreek dit concept samen met de leerlingen.

Figuurlijk taalgebruik: bij figuurlijk taalgebruik betekent een woord niet precies wat er staat. Je mag het niet letterlijk nemen. Als je iemand een domme koe noemt, bedoel je ook niet echt dat die persoon een koe is. Figuurlijk taalgebruik wordt vaak in gedichten en boeken gebruikt.

- Laat je leerlingen een voorbeeld geven van figuurlijk taalgebruik **uit hun eigen taal**.
- Ga samen met je leerlingen terug naar het verhaal en lees de passages met de zinnen uit de oefening opnieuw. Probeer via een klassikaal gesprek de betekenis te achterhalen.

Oplossing: 1. Het hoofdpersonage kan zijn keuze niet meer ongedaan maken; 2. Zonder te stoppen; 3. Binnenkort zullen mensen niet meer sterven; 4. Kathy en Benji zullen niet meer leven als het hoofdpersonage de nieuwe planeet heeft bereikt

TRAPPIST-1E – OEFENINGEN

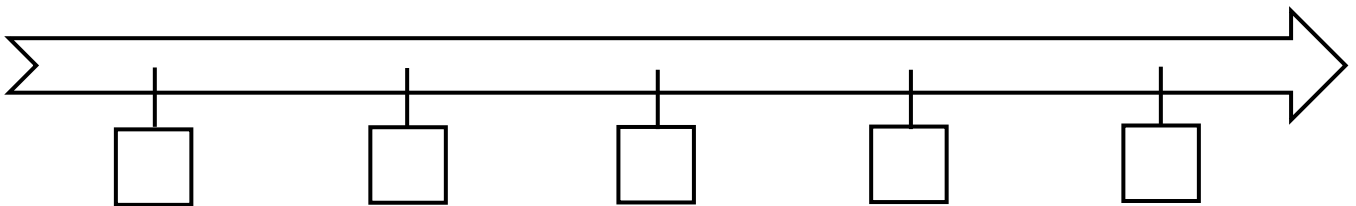
Oefening 1: teken de toekomst

Hoe ziet het leven op aarde eruit in 2102?

Oefening 2: tijdslijn over het verhaal

Reconstrueer het verhaal. Zet de volgende zinnen in de juiste volgorde op de tijdslijn.

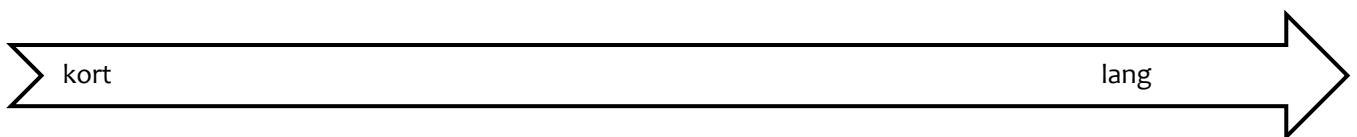
- Hij slaapt 800 jaar.
- Hij neemt afscheid van zijn vrouw en kind.
- Hij schrijft zich in voor een geheime missie.
- Hij doet klusjes op het ruimteschip.
- Hij komt aan op de nieuwe planeet 'Trappist-1e'.

Oefening 3: tijdslijn met tijdsbegrippen

Plaats onderstaande begrippen op een schaal van kort naar lang.

- oneindig
- 10 seconden
- Een dag
- 800 jaar
- Al maanden
- Eindeloos
- 39 lichtjaren

Oefening 4: Aarde vs Trappist-1e

Maak een keuze tussen 1 en 2

- Teken of schrijf een vervolg op de tekst: hoe ziet de toekomst van de mensheid op Trappist-1e eruit?
- Teken of schrijf over wat er is gebeurd op aarde terwijl de hoofdpersoon zijn 'winterslaap' deed.

Oefening 5: woordenschat

heroïsch – definitief- aftelklok – overdonderd – ruimtetuig - tijdsdruk – eeuwige leven

1. Ik koos ervoor om de aarde te verlaten. Deze beslissing is _____. Ik kan het niet meer veranderen.
2. De _____ toont hoe lang ik nog wakker ben. Daarna zal ik 800 jaar slapen. Tijdens mijn lange slaap vliegt het _____ naar de nieuwe planeet.
3. Toen ik ontwaakte, zag ik de nieuwe planeet. Ik vond deze heel mooi. Ik wist niet wat te zeggen, ik was _____.
4. De man die het kind redde, was zeer _____.
5. Iemand met het _____ gaat niet dood. Hij zal waarschijnlijk minder _____ voelen.

Oefening 6: wat bedoelt de schrijver met ... ?

1. **Regel 8:** Er is geen weg terug.

2. **Regel 64:** Aan één stuk door ...

3. **Regel 73:** Binnenkort hebben jullie allemaal het eeuwige leven.

4. **Regel 76-77:** We zullen er niet meer zijn als jij ontwaakt.

Freeze it

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: welzijn: gevoelens en emoties

Het gedicht gaat over herinneringen vastleggen op foto en de emoties die het bekijken van de beelden later kunnen oproepen.

Herinneringen en emoties: je kunt leerlingen vragen hun lievelingsfoto mee te brengen om hierover te vertellen, indien ze dit willen. Je kunt dit bijvoorbeeld verbinden aan een spreekoefening in de verleden tijd.

Emoties: je kunt foto's verzamelen van allerlei emoties en die met de leerlingen bespreken door er situaties en verhalen bij te bedenken. Rechtenvrije foto's van emoties vind je gemakkelijk op het internet. Je vindt er ook reeksen foto's van dezelfde persoon. Je kunt van zo een reeks van bijvoorbeeld drie foto's selecteren en daarrond de leerlingen een verhaal laten verzinnen. (Eerst ... daarna ... ten slotte ...).

Herinneringen: je kunt inzoomen op hoe mensen belangrijke herinneringen tastbaar maken. Dat kan via foto's, filmpjes, maar ook door een dagboek, een brief, een voorwerp dat je ergens aan herinnert, of gewoonweg door terug te denken aan iets. Hoe doen de leerlingen dat? Je kunt alle leerlingen vragen om een oude foto mee te brengen van zichzelf (als ze die hebben). We leggen ze allemaal door elkaar en iedereen raadt wie wie is. Is de leerling nog te herkennen? Hoe? Wat herinnert de leerling zich nog van de tijd toen de foto is getrokken?

Suggestie: foto's op sociale media

Je kunt dit gedicht aangrijpen om een gesprek te voeren met de leerlingen over het posten van foto's op sociale media. Je kunt stilstaan bij het feit dat foto's op sociale media vaak een positief gekleurd beeld geven van de werkelijkheid. Je kunt ook een gesprek voeren over het posten van persoonlijke foto's op sociale media en hoe dat eventueel gevolgen kan hebben (Bijvoorbeeld: bij het solliciteren voor een job).

Suggestie: Leren leren

Aan de hand van het wist-je-datje (ezelsbrugje) kun je de leerlingen aantonen dat ze middeltjes kunnen zoeken die hen helpen bij het studeren. Je kunt de leerlingen aan elkaar middeltjes laten demonstreren die hen helpen om bepaalde zaken te onthouden.

Suggestie: uitbreidingsoefeningen

Rijmen

Kennismaking met de tijden (verleden tijd, tegenwoordige tijd, toekomstige tijd)

Tekst in chronologische volgorde plaatsen

Dit gedicht nodigt uit om zelf te dichten. Met de input van de oefeningen kan je de leerlingen zelf aan de slag laten gaan en een poëziewedstijd organiseren.

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen **genieten** van het lezen of luisteren.

Begrijpend luisteren/lezen

De leerlingen kunnen op **structurerend niveau** relevante **informatie selecteren** uit mondelinge en schriftelijke teksten:

De leerlingen leggen verbanden: met het gedicht zelf (o.a. tekststructuur), tussen het gedicht en zichzelf en verbanden met voorkennis en de wereld.

De leerlingen leggen achteraf, met de eigen gedichten, opnieuw verbanden tussen zichzelf, de anderen en de teksten.

Creatief schrijven

De leerlingen spelen met taal en maken een gedicht.

LESVERLOOP

Aanknoping (10 min.)

1. Freeze it – een gedicht van Ihssane M'Rabet Fahsi
2. Voor het lezen: oriënteren op het gedicht

Leskern (30 min.)

3. Tijdens het lezen: een mening geven
4. Tijdens het herhaald lezen: verbanden leggen

Reflectie (10 min.)

5. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

6. Vroeger, nu en later
7. Ik voel ...
8. Rijmen

AANKNOPING (10 MINUTEN)

1. Freeze it – een gedicht van ...

Je vertelt de leerlingen dat jullie een gedicht gaan lezen van Ihssane M'Rabet Fahsi. Je vindt info over de schrijfster op het internet, bijvoorbeeld [Ihssane M'Rabet schrijft aan eerste roman | Vilvoorde | hln.be](#).

Ihssane M'Rabet Fahsi heeft als student Orthopedagogie aan de hogeschool Odisee een gedichtenbundel uitgebracht: *The Untold Poems*. Daarin vertelt ze het verhaal van zij die geen stem krijgen: van vluchtelingen, kwetsbare jongeren en mishandelde vrouwen.

Ihssane werkte als vrijwilliger in de Vilvoordse organisatie 1001 Schakels, een burgerinitiatief voor jeugd dat een inclusieve samenleving beoogt waarin iedereen tot zijn recht kan komen. Zo kwam ze in contact met onder meer vluchtelingen en jongeren uit een kwetsbare omgeving. Zij hebben vaak erg wrede verhalen, maar Ihssane was onder de indruk van hun blijvende levensvreugde, daarom vertelt ze hun verhaal.

Laat de leerlingen vertellen over hun ervaringen met poëzie.

Zijn er leerlingen die gedichten lezen of zelf gedichten schrijven?

2. Voor het lezen: oriënteren op het gedicht

Je vertelt de leerlingen dat jullie een gedicht uit de bundel 'The Untold Poems' gaan lezen. Je bekijkt met de leerlingen de cover van de dichtbundel ([Ihssane M'Rabet schrijft aan eerste roman | Foto | hln.be](#)),

Laat de leerlingen hun verwachtingen verwoorden op basis van de voorkennis over de dichtbundel. Het gaat vermoedelijk om een gedicht over iemand die kwetsbaar is.

Je bekijkt met de leerlingen de afbeelding bij het gedicht en de titel.

Laat de leerlingen voorspellen.

Vragen om te stellen:

Waarover zou het gedicht gaan? (Het zal gaan om fotograferen. Er staat immers een fototoestel afgebeeld. De titel is 'Freeze it': dat is wat gebeurt met het beeld als je fotografeert: het bevriest. Dus misschien gaat het hier om fotograferen? Of over foto's?)

Wat roept de illustratie bij de leerlingen op? (Eigen antwoord.)

Nemen de leerlingen zelf veel foto's? Gebruiken ze daarvoor een fototoestel of hun mobiele telefoon? (Eigen antwoord.)

Je staat stil bij het leesdoel.

Vertel de leerlingen dat je benieuwd bent of ze kunnen genieten van een gedicht.

Vertel hen dat ze tijdens het lezen van het gedicht ook veel verbindingen zullen leggen:

- verbindingen in de tekst, verbindingen met het teksttype: het is een gedicht: daarin wordt gespeeld met taal en heel kort iets verteld
- verbindingen tussen zichzelf en de tekst
- verbindingen met de emoties uit het gedicht
- verbindingen met de inhoud uit het gedicht
- verbindingen tussen de tekst en andere zaken waar het gedicht hen aan doet denken

Het is wel vooral de bedoeling om te genieten van het gedicht.

LESKERN (30 MINUTEN)

3. Tijdens het lezen: een mening geven

Je leest het gedicht in zijn geheel rustig voor. Daarna lees je het nogmaals voor.

Je laat dan ruimte om te reageren.

Vragen om te stellen:

Wat vinden jullie van het gedicht? (mooi – lelijk – vreemd – interessant - ...)

Vind je het een moeilijk gedicht? (Eigen antwoord.)

Waarover gaat het volgens jullie? (Eigen antwoord.)

Welke gevoelens merken jullie op? (Er staat huilen, dus misschien is er verdriet. Daarnaast staat er tweemaal het woord emoties. Welke dat zijn, wordt niet uitgelegd, dat mogen we zelf invullen als lezer.)

4. Tijdens het lezen: verbindingen leggen

Je vertelt de leerlingen dat je het gedicht nu nog eens (een derde keer) gaat lezen, maar dat je regelmatig gaat stoppen, om bepaalde gevoelens of inhouden of woorden van dichterbij te bekijken.

Vragen om te stellen:

r. 2 Wie of wat is de ik? (fototoestel)

r. 3 Een foto legt (maar) één seconde vast. Kan die ene seconde je leven veranderen, denk je? (Eigen antwoord.) Is dit bij jou al gebeurd? (Eigen antwoord.)

r. 4 Wat zal jij nooit vergeten? (Eigen antwoord.)

r. 5 Wie of wat is de ik-persoon? (foto)

r6 Welke emotie wordt opgewekt door naar de foto te kijken? (verdriet - huilen)

r. 7 Wat roept een foto nog op? (herinneringen)

r. 8 Wie is de 'ik' en wie is de 'je'? (ik = foto – je = de persoon die op de foto staat)

r. 9-11 Plaats 'nu, vroeger en toen' chronologisch. (vroeger/toen – nu)

r. 12-16 Verklaar deze strofe. (De foto toont enkel een beeld. De kijker vult het beeld in: geeft de personen op de foto een verhaal, een context, een karakter; voegt emoties toe aan het beeld.)

r17 Wie is de ik? (foto)

r18 Wie is de ik? (fototoestel)

r21 Wat betekent schoonheid? (iets moois, het mooi-zijn)

r23 Wat betekent voortbrengen hier? (herhalen, reproduceren: de foto kan het levendig moment dat gefotografeerd is alleen tonen maar niet even intens herhalen, opnieuw tot leven laten komen met de gevoelens erbij)

r19-23 Wat wordt hier bedoeld? (Een foto kan een moment vastleggen, maar niet het gevoel.) Denk jij er ook zo over? (Eigen antwoord.)

r26-30 Welke strofe wordt hier herhaald? (strofe 4, maak de leerlingen erop attent dat in poëzie soms met herhalingen wordt gewerkt)

Vragen om te stellen:

Wat is de hoofgedachte van het gedicht? (Een foto kan gebeurtenissen, personen, herinneringen oproepen, maar kan de schoonheid van het moment, het echte moment niet terugbrengen.)

Ga je hiermee akkoord? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Verklaar de titel van het gedicht: 'Freeze it' (bevrozen, vastleggen)

Je leest het gedicht (een vierde keer): verbindingen met jezelf / de wereld

Je nodigt een leerling uit om het gedicht voor te lezen. Dat kan meerdere keren, door meerdere leerlingen. Verplicht echter geen leerlingen om voor te lezen. Laat de leerlingen verbindingen maken tussen **het gedicht en de eigen (leef)wereld**.

Vragen om te stellen:

Verbindingen met jezelf:

Herken je iets van jezelf in dit gedicht? Waarom (niet)?

Neem jij veel foto's?

Sta je graag op de foto?

Heb je veel foto's?

Kijk je liever naar foto's van jezelf en je familie of kijk je liever naar foto's van anderen?

Heb je een lievelingsfoto? Zo ja, toon die eens of breng die eens mee naar school en vertel erover.

Heb je liever de herinneringen in je hoofd of wil je dat de herinnering vastligt op foto?

Heb je nog veel foto's van vroeger? Vind je het soms moeilijk om naar foto's te kijken?

Kan een foto mooier zijn dan een moment?

Plaats je veel foto's op sociale media? Let je dan op bepaalde zaken? Ga je dan speciaal poseren?

Verbindingen met de wereld (voor zover die nog niet ter sprake zijn gekomen):

Je kunt onderstaande vragen ook als stellingen poneren. De leerlingen moeten kiezen of ze aan de ja- of de nee-kant gaan staan en verantwoorden waarom.

Foto's die je op sociale media plaatst, staan er voor altijd op. Vind je dat erg?

Je verliest je controle over je foto, als je die op sociale media hebt geplaatst.

Soms zijn mensen meer bezig met foto's nemen om die op sociale media te zetten, dan met het moment zelf te beleven.

Onderstaande foto kan gebruikt worden met de vraag: Wie beleeft volgens jou dit moment nu het meest intens?

Bron: op den Buysch, L. (2015, 29 september). Foto van genietende oma tussen mobieltjes gaat de wereld over.

Geraadpleegd van: <https://www.linda.nl/lifestyle/opmerkelijke-foto-brengt-smartphonegebruik-in-beeld/>

REFLECTIE (10 MINUTEN)

5. Terugblik op de tekst

De leerlingen kijken terug op de inhoud van het gedicht.

Elk om beurt geven de leerlingen met één woord weer wat ze van het gedicht vinden. Je schrijft de woorden op het bord.

Na het rondje mogen de leerlingen aan elkaar vragen stellen aan de hand van de woorden op het bord (vragen om verduidelijking bijvoorbeeld).

De leerlingen bliken terug op de lesdoelen: we hebben diep gegraven in de tekst, zowel de inhoud als de tekstsoort hebben we bestudeerd. We hebben ook verbindingen met onszelf gelegd (Bijvoorbeeld: kan ik me identificeren met het onderwerp) en met de wereld.

UITBREIDINGSOEFENINGEN

6. Vroeger, nu en later

Oefening 1

In het gedicht worden heden en verleden aangekaart. Leerlingen maken kennis met de verleden tijd, tegenwoordige tijd en toekomstige tijd en leren een verhaal in chronologische volgorde plaatsen.

	Vroeger	Nu	Later	Volgorde
Volgend jaar wil Bushra zeker terug op reis.			x	5
Ze kiest de mooiste foto's uit.		x		3
Bushra ging met haar familie op reis naar Polen, ze nam haar fototoestel overal mee.	x			2
Morgen zal zij een fotoboek maken.			x	4
Vorig jaar kreeg Bushra een fototoestel voor haar verjaardag.	x			1

3 1 7 2 4 5 6

7. Ik voel ...

Oefening 2

Het gedicht gaat over emoties bij het bekijken van een foto. Leerlingen leren emoties (h)erkennen, benoemen en kunnen vertellen wanneer ze bepaalde emoties voelden.

(Emoties: boos, blij, het moet niet zo serieus worden opgevat, verliefd, gekweld, bescherming, ontroostbaar, feest, stress/zorgen, nadenkend)

8. Kenmerken van een gedicht

Oefening 3

In sommige gedichten komen rijmwoorden, herhaling en personificatie voor. Weten de leerlingen wat rijmwoorden, herhaling en personificatie zijn?

met een kop vol bolle wangen
barst een wolk in tranen uit
bliksemschicht
zijn wild verlangen
stort zijn hart vol tranen uit
regen valt met ferme slagen
regen valt met fikse wind
aan het eind van warme dagen
of als een mens geen liefde vindt

Bron: S. Lambert, 'Hoe mix je woorden met emoties, poëzie met een groep anderstalige volwassenen', Les 2013/185, p 10-12.

Oplossing:

Betekenis rijmen: gelijkheid van klank van de laatste lettergrepen.

Rijmwoorden in het gedicht:

wangen – verlangen, slagen – dagen

Mogelijke rijmwoorden:

haard – baard – waard; beer – weer – meer – zeer – leer; bol –vol –dol –rol; mos – los –vos;
blinken – vinken – verminken; liegen – wiegen – bedriegen; nood – lood – rood; dat – zat – mat
– rat.

Geen volledige herhaling in het gedicht.

Betekenis personificatie: beeldspraak waarbij men menselijke eigenschappen of menselijk gedrag toekent aan abstracte begrippen of levenloze objecten.

Personificaties in het gedicht:

wolk barst in tranen uit en hart stort zijn tranen uit.

Oefening 4

De leerlingen schrijven zelf een gedichtje van minimum 4 regels met zeker één rijmwoord en één personificatie.

FREEZE IT – OEFENINGEN

Oefening 1: vroeger, nu en later

a) Wanneer speelt het gebeuren zich af? Plaats het verhaal in chronologische volgorde.

	Vroeger	Nu	Later	Volgorde
1. Volgend jaar wil Bushra zeker terug op reis.				
2. Ze kiest de mooiste foto's uit.				
3. Bushra ging met haar familie op reis naar Polen, ze nam haar fototoestel overal mee.				
4. Morgen zal zij een fotoboek maken.				
5. Vorig jaar kreeg Bushra een fototoestel voor haar verjaardag.				

b) Plaats het verhaal in chronologische volgorde. Noteer het nummer van de zin in juiste volgorde op de tijdsbalk.

- 1 Zij sprong uit bed, waste zich, kleepte zich aan, nam snel een ontbijt en sprintte richting school.
- 2 Ulrike dacht na, had zij nog tijd genoeg om een foto te nemen voor Instagram?
- 3 Ulrike werd laat wakker.
- 4 Nee, zij moest echt naar school, anders zou zij te laat komen.
- 5 Zij keek nog een keer achterom, maar trapte toen stevig door.
- 6 Nu kwam ze gelukkig net voor de bel op school aan.
- 7 Onderweg naar school zag zij een prachtige regenboog.

Oefening 2: ik ben ...

Het gedicht gaat over emoties die een foto kunnen oproepen. In berichten worden vaak emoji's gebruikt. Welke emotie herken je? Noteer een situatie waarbij jij die emotie voelde.

Angst

Ik was bang toen er een grote spin in mijn kamer zat.

Oefening 3: kenmerken van een gedicht

In sommige gedichten komen rijmwoorden, herhaling of personificatie (beeldspraak) voor.

met een kop vol bolle wangen
barst een wolk in tranen uit
bliksemschicht
zijn wild verlangen
stort zijn hart vol tranen uit
regen valt met ferme slagen
regen valt met fikse wind
aan het eind van warme dagen
of als een mens geen liefde vindt

Beven rijmt op leven, regen rijmt op tegen en zee rijmt op mee. Wat betekent rijmen volgens jou?

Welke rijmwoorden vind je in bovenstaand gedicht?

Welke woorden rijmen op?

het paard: _____

de peer: _____

de mol: _____

de vos: _____

drinken: _____

vliegen: _____

dood: _____

wat: _____

Is er herhaling in bovenstaand gedicht?

Als je zegt: 'de wind huilt' of 'die kleuren spreken', zijn dat personificaties. Dit maakt het gedicht levendiger.

Wat betekent personificatie volgens jou?

Geef een voorbeeld van personificatie uit het gedicht.

Oefening 4: gedicht

Schrijf zelf een gedichtje van minimum 4 regels met zeker één rijmwoord en één personificatie.

Tante Sonja is jarig

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: muzische vorming

Je kunt met de leerlingen typische verjaardagsliedjes in verschillende talen beluisteren. Je kunt de vertaling van de liedjes bekijken en stilstaan bij de overeenkomsten en verschillen. Je kunt stilstaan bij het ritme, de melodie, de instrumenten, enz.

Suggestie: taalgebruik

In de tekst zijn verschillende voorbeelden te vinden van de typische Brusselmans-stijl. Je kunt dit verhaal aangaan om een gesprek te voeren over (lied)teksten die veel controverser opwekken. Bespreek met de leerlingen dat controversiële teksten en schrijvers van alle tijden zijn. Je kunt eventueel enkele voorbeelden bespreken. Ga hierbij zowel in op klassieke voorbeelden als recente voorbeelden. Zo vinden sommigen de boeken over Harry Potter te gewelddadig voor kinderen. Uit sommige landen worden boeken als 'Fifty shades of grey' verbannen. Laat leerlingen ook zelf voorbeelden bedenken van (lied)teksten.

Suggestie: rechten in België

In het verhaal kom je te weten dat tante Sonja lesbisch is. Ze vindt ook dat haar neef Herman seksistisch is omdat hij de vrouw enkel zorgende taken toebedeelt als koken, wassen, voor de kinderen, zorgen, Je kunt dit meningsverschil tussen de personages aangrijpen om na het lezen in interactie te gaan over de rechten in België. Laat de leerlingen opzoeken sinds wanneer vrouwen mogen stemmen in België, wanneer het eerste halebikoppel trouwde, Je kunt ook de vergelijking maken met andere landen en culturen. In welke landen zijn halebikoppels nog niet aanvaard? In welke landen mogen vrouwen niet met de auto rijden? ...

Suggestie: uitbreidingsoefeningen

Met behulp van de uitbreidingsoefeningen kun je dieper ingaan op verwijzrelaties in de tekst en de moeilijke woorden in de tekst.

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het luisteren en lezen.

Begrijpend luisteren/begrijpend lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

De leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel of eerste alinea.

De leerlingen **beoordelen** de inhoud en de vorm van de tekst.

De leerlingen kunnen op beoordelend niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**:

De leerlingen gaan in interactie over de inhoud van de tekst. Ze geven hun mening over de inhoud en de stijl van het verhaal.

MATERIAAL

Oefenbundel

Extra materiaal: je kunt eventueel voorzien in visueel materiaal om de schrijver Herman Brusselmans te introduceren via zijn boeken, covers, een foto, een videofragment, ...

LESVERLOOP

Aanknopng (15 min.)

1. Je verjaardag
2. Voor het lezen: tante Sonja is jarig

Leskern (70 min.)

3. Tijdens het lezen: beoordelen
4. Tijdens het lezen: oorzaken in de tekst
5. Na het lezen: wat is jouw mening?

Reflectie (15 min.)

6. Terugblikken op de tekst

VOOR DE LES

Je kopieert de uitbreidingsoefeningen uit de bundel die je wil behandelen met de leerlingen.

AANKNOPING (15 MINUTEN)

1. Je verjaardag

Je start de les met een gesprek over culturele gebruiken naar aanleiding van een verjaardag. Bespreek daarbij met wie, waar, hoe, ... de leerlingen hun verjaardag eventueel vieren. Je kunt ook stilstaan bij typische gebruiken als een verjaardagskalender, verjaardagstaart, kaartjes, geschenken, liedjes ... Sta eventueel ook stil bij het verschil tussen de verjaardag en de naamdag (die in bepaalde culturen belangrijker is). Bevraag de leerlingen eventueel of ze hun verjaardag ook graag op school zouden vieren.

Woorden om te bespreken:

het geschenk, dankbaar (bedanken)

Differentiatietip: je kunt een woordspin maken op het bord rond het woord 'jarig/verjaardag'. Op die manier activeer je de voorkennis van de leerlingen en sta je al stil bij enkele woorden die in de tekst aan bod komen.

2 Voor het lezen: Tante Sonja is jarig

De leerlingen nemen de tekst 'Tante Sonja is jarig'. Je vertelt de leerlingen dat ze een verhaal gaan lezen van de beroemde schrijver Herman Brusselmans. Laat de leerlingen vertellen wat ze eventueel al weten over de schrijver.

De schrijver

Het is belangrijk om vooraf stil te staan bij de auteur en de specifieke stijl van Brusselmans. Bespreek dat het werk van Brusselmans heel wat verschillende reacties uitlokt. Verschillende mensen geven kritiek op de eentonigheid van zijn oeuvre, de scheldwoorden en de seksueel getinte uitspraken. Sommige boeken leverden de schrijver zelfs een rechtszaak op, bijvoorbeeld naar aanleiding van een beledigende opmerking over modeontwerpster Ann Demeulemeester.

Brusselmans is een van de best verkopende schrijvers van Vlaanderen. Gemiddeld publiceert de schrijver twee boeken per jaar. Vele boeken gaan over het leven van Herman Brusselmans als beroemd schrijver. Het werk van deze Gentenaar is vooral populair bij een jong publiek. Brusselmans treedt ook vaak op als gast in talkshows over sport en is bovendien regelmatig jurylid in de populaire tv-quiz 'De slimste mens ter wereld.'

Differentiatietip:

Je kunt de leerlingen zelf op zoek laten gaan naar informatie over de schrijver. Je kunt met de leerlingen bespreken welke informatie je te weten komt als je 'Herman Brusselmans' ingeeft als zoekopdracht via het internet.

Je kunt Herman Brusselmans introduceren aan de hand van titels, covers, recensies, ...

Je kunt ook een foto van Herman Brusselmans tonen of een tv-fragment tonen waarin Herman Brusselmans aan het woord komt (Bijvoorbeeld: [Compilatie seizoen #16: Het beste van Herman Brusselmans | De Slimste Mens ter Wereld - YouTube](#) of [LangZullenWeLezen Herman Brusselmans bij Van Gils & Gasten 22 02 2019 - YouTube](#)).

De specifieke schrijfstijl

Vertel de leerlingen dat er in dit verhaal verschillende voorbeelden te lezen zijn van de specifieke schrijfstijl van Brusselmans. Bespreek vooraf enkele voorbeelden van schunnige woorden, absurde situaties, Je kunt deze woorden of zinnen bijvoorbeeld projecteren zodat de leerlingen deze zelf kunnen lezen en spontaan reacties kunnen geven.

Mogelijke voorbeelden op woordniveau: *de muilpeer, de diarree, kakken, dikke mensen, pissig, uitgekotst...*

Voorbeeldzinnen:

“Die uitgekotste kaas rook naar de diarree van een zwangere vrouw die haar tanden niet heeft gepoetst.”

“Ben je nog altijd zo’n leegganger, zo’n lamzak, zo’n klootzak, zo’n enorme eikel en zo’n seksist?”

Woorden om te bespreken:

de muilpeer, de diarree

Oriëntatie op de inhoud

Laat de leerlingen de afbeeldingen bekijken en voorspellingen maken over de inhoud van het verhaal. Op basis van de afbeeldingen kunnen de leerlingen afleiden dat tante Sonja kaas krijgt. De kaas is ingepakt met bretellen. Op het einde wordt er wijn over iemands hoofd gegoten. Laat de leerlingen afleiden dat het verjaardagsfeest vermoedelijk niet zonder tumult verloopt. Gebruik de afbeeldingen ook om moeilijke woorden te introduceren voor het lezen van de tekst.

Vragen om te stellen:

Hoe ziet tante Sonja eruit? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Het personage heeft lang zwart haar net als Herman Brusselmans. Ze draagt een kroon en er ligt een soort geschenk op de tafel. TIP: het is ongewoon dat een oude vrouw zwart haar heeft. Kleurt tante Sonja haar haar?)

Wat zie je op de tweede afbeelding? (We zien een persoon in een chique pak. De persoon draagt bretellen. Op de broek staat een tekst geschreven: kaas inpakken met dure bretellen)

Wat zie je op de laatste afbeelding? (Iemand giet wijn op iemands hoofd).

Woorden om te bespreken:

de bretel(len), chique

Je verwoordt het doel van de les. Je vertelt de leerlingen dat je benieuwd bent naar hun mening over dit verhaal en de schrijver. In deze les staat de strategie 'beoordelen' centraal. De leerlingen formuleren een mening over de tekstinhoud, de hoofdpersonages, de stijl en de auteur.

Differentiatietip:

- Om de leerlingen een personage of tekst te laten beoordelen, kun je hen op voorhand beoordelende termen aanreiken. Je kunt bijvoorbeeld adjectieven op het bord noteren: mooi, ontroerend, vreemd, absurd, gek, saai, grappig, leuk, triest, droevig, enz.
- Om de verhaalstructuur te visualiseren, kun je op het bord een tabel noteren met drie kolommen: 'wie', 'wat' en +/-/. Als de leerlingen informatie te weten komen over een personage kun je samen met hen de tabel aanvullen. Over wie gaat het? Wat weten we over het personage? Hoe beoordeel jij het personage (positief, negatief, neutraal)?

LESKERN (70 MINUTEN)

3. Tijdens het lezen: beoordelen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op het uitleggen van moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen. Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt. Laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodig hen uit om spontaan hun mening te geven.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen.

Daarnaast is er bij interactief (voor)lezen veel aandacht voor woordenschatontwikkeling. Je probeert de leerlingen zoveel mogelijk op een inductieve manier de betekenis van nieuwe of moeilijke woorden te laten achterhalen. Je verwijst hiervoor naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën (andere talen inzetten, woord opdelen in grondwoord en affixen, ...) en in laatste instantie naar de woordenschatlijst. Let wel: de woordenschatlijst is niet exhaustief.

Tip: je kunt de leerlingen een bingokaart geven om de reacties over de specifieke stijl van Brusselmans en zijn personages op te volgen (zie bijlage). De leerlingen duiden de situaties aan die voorkomen in de les. Als iemand een rij vol heeft, roept hij/zij 'Bingo'.

Regel 1 tot en met 9 (alinea 1,2)

Lees het eerste fragment voor of laat de leerlingen zelf lezen. Vraag de leerlingen om tijdens het luisteren/lezen na te denken over hun mening over de tekst. Wat valt hen op? Wat vinden ze grappig, eigenaardig, ongepast, ...? Sta eventueel ook stil bij de betekenis van 'je pad kruisen'. Het is immers niet gebruikelijk dat een koe, een cavia of een waadvogel je pad plots kruist.

Vragen om te stellen:

Waar speelt het verhaal zich af? (in Gent)

Wat doet de hoofdpersoon als hij een hond tegenkomt op straat? (Hij geeft hem een stukje prei.)

Wat vind je vreemd/absurd in deze tekst? (De schrijver doet alsof hij weet wat de hond antwoordt. Het is ongebruikelijk dat iemand altijd rauwe prei op zak heeft. De hoofdpersoon geeft de hond rauwe prei, maar dat is niet iets wat honden eten. Prei is gevaarlijk voor honden en in rauwe vorm zelfs giftig.)

Woorden om te bespreken:

begerig, rauw

Tip: je kunt de leerlingen zelf laten opzoeken of honden al dan niet prei eten.

Regel 10 tot en met 27

Lees het fragment voor of laat de leerlingen zelf lezen. Sta met de leerlingen stil bij het absurde karakter van de tekst.

- Wat vinden de leerlingen over de hallucinaties van tante Sonja over haar overleden echtgenoot?
- Verwijs naar de verjaardagstradities die aan bod kwamen in het gesprek aan het begin van de les. De hoofdpersoon koopt kaas als verjaardagsgeschenk. Wat vinden de leerlingen hierover? Kan dat of is dat vreemd? De hoofdpersoon geeft tante Sonja geen prei omdat ze dat niet graag eet. Wijst dat erop dat prei volgens hem voor iemand anders wel een gepast geschenk zou kunnen zijn?
- De verkoper gebruikt één van zijn bretellen om de kaas in te pakken. Hoe worden geschenken normaal gezien verpakt? De verkoper vertelt de prijs van de bretellen (28,50 euro). Dat is natuurlijk veel duurder dan een stuk kaas.

Vragen om te stellen:

Waarom gaat de ik-figuur naar een voedingswinkel? (Hij wil iets lekkers kopen voor tante Sonja die jarig is.)

Wat weet je over tante Sonja? (Als ze prei eet, krijgt ze maagpijn of de hik en hallucineert ze. Haar man Sylvain is overleden. Ze eet graag kaas)

Wat vind je bijzonder/vreemd in deze tekst? Wat valt je op? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

de hallucinatie(s), vermijden, het geschenk, de bretel(len), het veilinghuis

Schrijf de namen van de personages aan bord die tot nu toe aan bod kwamen. Laat de leerlingen in de tweede kolom aanvullen wat ze weten over de personages.

Wie?	Wat?	Hoe?
Tante Sonja	is jarig / houdt van kaas / haar man is overleden	
Ik?	de neef van Sonja / koopt kaas voor de verjaardag van tante Sonja	
de verkoper	draagt bretellen	

Regel 28 tot en met 43

Vragen om te stellen:

Wat weet je meer over tante Sonja? (Ze woont in een chique appartement, ze is rijk, ze verkocht 40 jaar pyjama's voor dikke mensen op de markt.)

Wat vind je bijzonder/vreemd in deze tekst? Wat valt je op? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: het beroep van tante Sonja, het voorbeeld van de vrouw van 260 kg)

Laat één van de leerlingen aanvullen op het bord wat we te weten gekomen zijn over tante Sonja (rijk, marktkramer, pyjama's, pensioen). Laat een andere leerling aanvullen wat we te weten gekomen zijn over de ik-figuur (Herman). Verwijs indien nodig nogmaals naar de naam van de schrijver (Herman Brusselmans).

Wie?	Wat?	Hoe?
Tante Sonja	is jarig / houdt van kaas / haar man is overleden / rijk / chique appartement / 40 jaar marktkramer / verkocht pyjama's in grote maten	
Ik = Herman	de neef van Sonja / koopt kaas voor de verjaardag van tante Sonja	
de verkoper	draagt bretellen	

Regel 44 tot en met 54

Vragen om te stellen:

Hoe begroet de familie Brusselmans elkaar (9 kussen op elke wang)

Wat gebeurt als je dat niet doet? (Je krijgt een 'muilpeer' of wordt het pand (gebouw) uitgestuurd met wat rotte eieren.)

Is tante Sonja blij met het geschenk? (Ja, ze at de kaas meteen op en deed de bretellen over haar jurk.)

Woorden om te bespreken:

de muilpeer, het pand

Laat de leerlingen de personages Herman en Sonja en de familie Brusselmans even beoordelen. Wat vinden ze van deze personages en hun gewoontes? Wat weten ze over de familie Brusselmans? Sta stil bij de agressieve toon in de tekst. Als iemand zich niet aan de traditie houdt, krijgt hij/zij een 'muilpeer' of wordt hij buitengezet.

Regel 55 tot en met 77

Vragen om te stellen:

Hoe beschrijft tante Sonja de geur van de bretellen? (gemarineerd in de diarree van een stervende patiënt)

Vindt ze dat vervelend? (Nee, ze houdt de bretellen aan. De Brusselmansen ondervinden geen hinder van een slechte geur.)

Wat weet je over de grootvader? (Hij heet Frans, hij liep vier jaar rond in een jas die rook naar diarree.)

Wat krijgt Herman te drinken? (kraantjeswater)

Woorden om te bespreken:

marineren

Laat de leerlingen het schema verder aanvullen en sta stil bij het nieuwe personage (de grootvader) en de nieuwe informatie over tante Sonja. Laat de leerlingen ten slotte ook woorden aan bord schrijven in de derde kolom waarmee ze de personages beoordelen. Voor wie voelen ze sympathie? Voor wie niet? Welk gevoel hebben ze bij de personages? Tante Sonja lijkt niet erg hartelijk. Herman krijgt kraantjeswater terwijl ze zelf wijn uit de fles drinkt, ze eet de kaas op zonder Herman een stukje aan te bieden, ze wordt pissig als Herman haar verbetert, ...

Wie?	Wat?	Hoe?
Tante Sonja	is jarig / houdt van kaas / haar man is overleden / rijk / chique appartement / 40 jaar marktkramer / verkocht pyjama's in grote maten / ze drinkt wijn uit een fles / 99 jaar / kan niet goed rekenen	Eigen mening. Bijvoorbeeld: gierig? betweterig? snel kwaad? traag? dom?
Ik = Herman	de neef van Sonja / koopt kaas voor de verjaardag van tante Sonja	vreemd?
de verkoper	draagt bretellen	
de grootvader	droeg 4 jaar een jas die rook naar diarree	

Vragen om te stellen:

Wat weet je nog meer over tante Sonja? (slechte gezondheid, heeft problemen met haar maag, heeft een brommer maar mag niet meer rijden, houdt van Triggerfinger, is lesbisch geworden na de dood van haar man).

Wat betekent de zin 'Haar woorden waren nog niet koud of ze stormde naar de badkamer'? (Ze had de woorden nog maar net uitgesproken en ze moest al naar de badkamer rennen.)

Hoe beschrijft tante Sonja Herman (leegganger, zo'n lamzak, zo'n klootzak, enorme eikel en seksist)

Denk je dat deze beschrijving juist is? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Wat is de mening van Herman? (Hij vindt dat vrouwen moeten koken, poetsen en de kinderen verzorgen en dat mannen naar het voetbal op tv moeten kijken.)

Zou dit echt de mening van Herman zijn? Of zegt hij dat om Sonja te bruuskeren? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

de leegganger, de lamzak, de klootzak, de eikel, de seksist?

Laat één van de leerlingen het schema verder aanvullen met informatie over tante Sonja. Vraag de leerlingen indien nodig om iets te schrijven over de gezondheid van Sonja (slecht) of over haar hobby's. Laat een andere leerling aanvullen over Herman.

Sta stil bij het grovere taalgebruik van de schrijver en het herhaald gebruik van het woord diarree. Herlees de zin uit de tekst. 'Die uitgekotste kaas rook naar de diarree van een zwangere vrouw die haar tanden niet heeft gepoetst.' Wat vinden de leerlingen over deze zin? Vinden ze de tekst grappig, vreemd, schokkend, overdreven, eentonig ...?

Ga dieper in op de mening van tante Sonja en Herman.

Tante Sonja vindt Herman seksistisch omdat hij zegt dat het de taak van de vrouw is om te koken, te poetsen en de kinderen te verzorgen. Wat vind jij daarvan?

Herman zegt dat God Sonja zal straffen omdat ze lesbisch is. Wat vind je daarvan?

Wie?	Wat?	Hoe?
Tante Sonja	is jarig / houdt van kaas / haar man is overleden / rijk / chique appartement / 40 jaar marktkramer / verkocht pyjama's in grote maten / ze drinkt wijn uit een fles / 99 jaar / kan niet goed rekenen / slechte gezondheid / Triggerfinger / brommer	Eigen mening. Bijvoorbeeld: gierig? betweterig? snel kwaad? traag? dom?
Ik = Herman	de neef van Sonja / koopt kaas voor de verjaardag van tante Sonja	vreemd? seksistisch? lui?
de verkoper	draagt bretellen	
de grootvader	droeg 4 jaar een jas die rook naar diarree	

Gebruik dit meningsverschil om dieper in te gaan op normen en waarden in de Vlaamse cultuur. Bespreek dat zowel vrouwenbewegingen als holebi-verenigingen de voorbije jaren hard hebben gestreden voor gelijke rechten tussen man en vrouw, en tussen holebikoppels en heterokoppels.

Tip: je kunt een muziekfragment van Triggerfinger laten horen. Is dat muziek die past bij het beeld dat de leerlingen hadden over tante Sonja?

Regel 97 tot en met 107

Vragen om te stellen:

Wat vind je van de reactie van Herman? (Eigen antwoord.)

Zou jij nog op bezoek gaan bij je tante Sonja? (Waarom wel/niet)?

Weten we nog iets meer over de Brusselmansen? (Er is opnieuw agressie in de familie. Ze goten al wijn over elkaars hoofd in de achttiende eeuw.)

Laat de leerlingen eventueel enkele beoordelende termen aanvullen in het schema.

5. Na het lezen: Wat is jouw mening?

Na het lezen van de tekst kun je de leerlingen op verschillende manieren stimuleren om hun mening te geven over de tekst.

Laat de leerlingen 'een foto' maken van het verjaardagsfeestje van tante Sonja. Op de foto kunnen één of meerdere personages staan. Op de foto kunnen ook kleine 'details' te vinden zijn. Stimuleer de leerlingen om te tekenen wat hen bijblijft over het verhaal en de verjaardag van tante Sonja. Laat de leerlingen elkaars 'foto's' vergelijken en vertellen of ze een positief/negatief beeld gekozen hebben bij het verhaal en waarom.

Laat de leerlingen in duo's reflecteren over het personage Herman in drie fasen.

Think: De leerlingen schrijven op wat ze positief en negatief vinden aan het hoofdpersonage, Herman.

Pair: De leerlingen vergelijken hun tabel met die van de leerling naast hen.

Share: In een klasgesprek wordt het gedrag van het hoofdpersonage Herman besproken.

Differentiatietip: je kunt een standaardzin op het bord schrijven om de leerlingen op weg te helpen.

Herman is leuk omdat...	Herman is niet leuk omdat...
Bijvoorbeeld: ... hij lief is voor zijn hond.	Bijvoorbeeld: ... hij grof spreekt over vrouwen.

Je kunt de leerlingen een verjaardagskaartje laten schrijven aan tante Sonja. Ze kunnen daarvoor in de huid van Herman kruipen. Wat zou Herman Sonja wensen voor het bezoek? Wat zou Herman Sonja wensen na het bezoek? Je kunt hen stimuleren om ook de ‘typische’ schrijfstijl van Herman te imiteren.

Je kunt de leerlingen vragen om een korte recensie te schrijven over dit verhaal. Waarom zouden ze dit verhaal (of andere verhalen van de schrijver) al dan niet aanraden?

REFLECTIE (15 MINUTEN)

6. Terugblikken op de tekst

Je blikt samen met de leerlingen terug op het verhaal en op de titel ‘Tante Sonja is jarig’.

Wie wil graag meer lezen van Herman Brusselmans? Behoor jij tot de fans van Brusselmans? Waarom wel/niet? Wil je graag meer lezen? Welke covers spreken je aan? ...

Tip: je kunt de leerlingen laten voorspellen hoeveel leerlingen ‘ja’ zullen antwoorden en nadien eventueel een digitale poll organiseren om de leerlingen anoniem te laten reageren.

Je blikt met de leerlingen terug op de lesdoelen ‘beoordelen’. Hoe vonden ze het om deze tekst te beoordelen en de verschillende meningen te horen?

Als je de bingo gebruikte, kun je erop terugblikken.

UITBREIDINGSOEFENINGEN

Na het lezen van het verhaal kun je aan de slag gaan met de uitbreidingsoefeningen.

7. Terugblikken op de inhoud

Oefening 1

De leerlingen duiden aan of de zinnen waar/niet waar zijn.

Je kunt aan deze oefening ook stellingen toevoegen om naar de mening van de leerlingen te polsen. Deze stellingen kunnen gebruikt worden in een discussie/klasgesprek over de hoofdpersonages.

- Tante Sonja is een toffe tante.
- Herman is onbeleefd.
- Herman houdt van dieren.
- Tante Sonja is ziek.
- Tante Sonja is een goede verkoper.
- Herman houdt van tante Sonja.
- Tante Sonja houdt van Herman.
- Tante Sonja is lesbisch.
- De kaas is een goed cadeau voor tante Sonja.

Eventueel kun je hier ook verder ingaan op verdoken waarden en normen.

- Je moet altijd respect hebben voor oudere mensen.
- Je seksuele geaardheid kun je kiezen.
- ...

Oefening 2

De leerlingen zetten de passages uit het verhaal in de goede volgorde.

6	a. Herman geeft 9 kussen op elke wang van tante Sonja.
2	b. Hij gaat een winkel binnen om een cadeau te kopen voor zijn jarige tante.
4	c. Herman betaalt voor het cadeau van zijn tante.
10	d. Tante Sonja probeert Herman een schop tussen zijn benen te geven.
5	e. Hij wandelt naar het appartement van zijn jarige tante.
7	f. Herman geeft het cadeau aan zijn jarige tante.
8	g. Tante Sonja rekent op een blaadje papier uit hoe oud ze is.
1	h. Herman komt een hond tegen op straat.
3	i. De verkoper kan het stuk kaas niet inpakken, dus gebruikt hij zijn bretellen.
9	j. Tante Sonja stormt naar de badkamer.

8. Woordenschat

Je kunt de leerlingen verschillende oefeningen geven om de woordenschat verder in te oefenen.

- De leerlingen verbinden een woord uit de tekst met verklaringen of synoniemen.
- Je geeft een verklaring. De leerlingen zoeken het woord in de tekst.

Oefening 3

De leerlingen krijgen zinnen met woorden uit de tekst. Ze verbinden de zinnen met de verklaring of synoniemen van de vetgedrukte woorden.

1	2	3	4	5	6
E	D	F	B	C	A

9. Wist je dat?

Aan de hand van het wist-je-datje kun je dieper ingaan op het geven van geschenken in Vlaanderen en andere landen.

Vragen om te stellen:

Wanneer geef je een geschenk in Vlaanderen?

Wat zijn de populairste geschenken in Vlaanderen als je bij iemand op bezoek gaat?

Wat zijn populaire geschenken in andere culturen of landen?

10. Doordenkers

Je kunt met de leerlingen dieper ingaan op familiebanden en welke plaats familie inneemt in hun leven.

Vragen om te stellen:

Hoe belangrijk is familie voor jou?

Heb je veel contact met jouw familie?

Wat zou jij iemand als cadeau geven voor zijn of haar negenennegentigste verjaardag?

11. Spreken en schrijven

Oefening 4

De leerlingen maken zinnen met het schrijfkader en brainstormen over het geven van cadeaus.

TANTE SONJA IS JARIG – OEFENINGEN

Oefening 1: waar/niet waar

Zijn de volgende zinnen waar of niet waar? Verbeter de zin indien je 'niet waar' aanduidt.

Tante Sonja is een toffe tante.

waar / niet waar

Herman houdt van dieren.

waar / niet waar

Tante Sonja is ziek.

waar / niet waar

Herman houdt van zijn tante.

waar / niet waar

Herman geeft een mooi cadeau.

waar / niet waar

Tante Sonja kan niet goed rekenen.

waar / niet waar

Oefening 2

Zet het verhaal in de juiste volgorde

	a. Herman geeft 9 kussen op elke wang van tante Sonja.
	b. Hij gaat een winkel binnen om een cadeau te kopen voor zijn jarige tante.
	c. Herman betaalt voor het cadeau van zijn tante.
	d. Tante Sonja probeert Herman een schop tussen zijn benen te geven.
	e. Hij wandelt naar het appartement van zijn jarige tante.
	f. Herman geeft het cadeau aan zijn jarige tante.
	g. Tante Sonja rekt op een blaadje papier uit hoe oud ze is.
	h. Herman komt een hond tegen op straat.
	i. De verkoper kan het stuk kaas niet inpakken, dus gebruikt hij zijn bretellen.
	j. Tante Sonja stormt naar de badkamer.

Oefening 3: woordenschat: welke woorden hebben dezelfde betekenis? Verbind deze woorden met elkaar.

1. Tante Sonja was niet erg dankbaar met haar geschenk.	a. elastieken banden die je broek omhoog houden
2. Ik word heel erg pissig van saaie familiefeesten.	b. een slag in je gezicht
3. Bretellen zijn een mooi geschenk .	c. ongebakken, ongekookt
4. Na de voetbal had de ene supporter de andere supporter een muilpeer gegeven.	d. boos, geïrriteerd
5. Sushi is rauwe vis.	e. een leuk gevoel dat je hebt als iemand iets voor je doet
6. Bretellen zijn weer helemaal in de mode.	f. cadeau

1	2	3	4	5	6

Oefening 4: Een cadeautje kopen

1. Er is iemand jarig! Ga naar de winkel en koop een tof cadeau. Maak een keuze uit de volgende mogelijkheden of verzin zelf iets.

Wie is er jarig?	Wat koop ik?	Naar welke winkel ga ik?	Hoeveel betaal ik?
mijn broer	een ring	de supermarkt	€189,16
mijn beste vriendin	een boeket bloemen	een kledingwinkel	€53,99
mijn buurman	een videospel	een parfumerie	€11
... (je mag zelf kiezen)	... (je mag zelf kiezen)	... (je mag zelf kiezen)	... (je mag zelf kiezen)

Schrijf jouw antwoord hieronder. Baseer je op de twee voorbeelden hieronder.

Voorbeeld 1: Mijn broer is morgen jarig. Ik heb een videospel gekocht in de supermarkt. Het videospel kost 53,99 euro.

Voorbeeld 2: Mijn zus was eergisteren jarig. Ik heb een voetbal van de voetbalclub KAA Gent gekocht in de sportwinkel. De voetbal kostte 20,00 euro.

TANTE SONJA IS JARIG – BIJLAGE BINGO

De leerkracht kijkt beschaamd.	Herman Brusselmans gebruikt een scheldwoord.	Het woord 'diarree' wordt gebruikt.
De hele klas lacht met de tekst.	Een leerling vindt Brusselmans onbeleefd.	Iemand is geschokt over het gedrag van de Brusselmansen.
Vrouwen worden beledigd in het verhaal.	De leerkracht lacht.	Het woord 'kotsen' wordt gebruikt.

Herman Brusselmans gebruikt een scheldwoord	Brusselmans lacht met vrouwen.	Brusselmans schrijft dat iets stinkt.
De hele klas lacht met de tekst.	Iemand vindt dat eten of drinken een goed verjaardagsgeschenk is.	De leerkracht lacht.
Het woord 'diarree' staat in de tekst.	De leerkracht kijkt beschaamd.	De hele klas lacht met de tekst.

De hele klas lacht met de tekst.	Vrouwen worden beledigd in het verhaal.	Brusselmans beledigt oude mensen.
De leerkracht laat een foto van Herman Brusselmans zien.	Brusselmans schrijft dat iets stinkt.	Herman Brusselmans gebruikt een scheldwoord.
De leerkracht lacht.	Het woord 'kotsen' staat in de tekst.	Een leerling uit de klas leest voor.

Brusselmans schrijft dat iets stinkt.	De leerkracht laat een foto van Herman Brusselmans zien.	De leerkracht kijkt beschaamd.
Brusselmans beledigt oude mensen.	Iemand maakt een opmerking over het kapsel van Herman Brusselmans.	De leerkracht leest voor.
Herman Brusselmans gebruikt een scheldwoord.	Het woord 'diarree' wordt gebruikt.	Vrouwen worden beledigd in het verhaal.

Majnun de toi – gek op jou

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: intertekstualiteit

Dit verhaal vol intertekstualiteit leest veel vlotter met voorkennis. Om de leesbeleving van bij de eerste lezing rijker te maken, kun je vooraf bepaalde items verduidelijken. We denken aan volgende zaken: het fenomeen ‘gastarbeiders’ in de jaren ’60; het populaire lied ‘Passeport Lakhdar’ van Sjeich Mohamed El Younsi; het verhaal van Othello (Shakespeare) én de film ‘Othello’ van Orson Welles.

In de lesfiche zijn deze zaken opgenomen in de aanknopng. Evengoed kan vooraf een aparte les worden gegeven rond gastarbeiders en rond het lied ‘Passeport Lakhdar’. Naar de film kan eventueel op het moment zelf, tijdens het lezen, worden verwezen.

Suggestie: geschiedenis en gastarbeiders

Je bespreekt de verschillende migratiegolven naar België in de vorige en deze eeuw.

Suggestie: taalbeschouwing

Je kunt met de leerlingen bespreken wat de connotaties van woorden zijn als gastarbeider, buitenlander, immigrant, vluchteling, migrant, transmigrant, ... Bespreek bijvoorbeeld welke woorden in welke periode van de geschiedenis gebruikt werden / worden. Leid hieruit af hoe de woorden weerspiegelen hoe er over migratie werd / wordt gesproken en dacht.

Suggestie: Muziek

Naar aanleiding van de grote hit ‘Paspoort Lakhdar’ kan rond dit lied gewerkt worden, of kunnen meerdere hits uit de jaren ‘60 uit verschillende delen van de wereld beluisterd worden.

Suggestie: Film

Naar aanleiding van de film Othello kan dieper worden ingegaan op film, filmgeschiedenis, de lievelingsfilms van de leerlingen, ... Indien mogelijk kan (een fragment van) de film ‘Othello’ bekeken worden.

Suggestie: burgerschap – maatschappijleer

Je kunt stilstaan bij enkele culturele fenomenen als

- Uithuwelijken – geheime liefde – criteria voor een goede partner
- Stereotypen over westerse vrouwen of mannen vanuit andere culturen (en omgekeerd)
- Djinns – duivels: zie verhaal ‘Iets wat je niet kan zien’ - Fikry El Azzouz
- Djinns versus heksen: je kan dieper ingaan op ‘heksen’ in de westerse cultuur (niet de sprookjesheksen, maar vrouwen aan wie bovennatuurlijke krachten worden toegekend).
- Migratie
- Betekenis van identiteitskaarten en paspoorten

Suggestie: uitbreidingsoefeningen

Oefening 1 oefent op woordenschat, oefening 2 is een oefening op beeldspraak.

Verder zijn er nog oefeningen (zie: Na het schrijven) op het schrijven van brieven, chatten en beeldspraak.

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het lezen of luisteren.

Begrijpend luisteren/lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

- De leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** het vervolg / het einde van het verhaal
- De leerlingen kunnen op **structurerend niveau** relevante **informatie selecteren** uit mondelinge en schriftelijke teksten:
- De leerlingen maken **verbindingen** tussen het verhaal en de film enerzijds en het verhaal en het lied anderzijds. De leerlingen leggen verbindingen tussen het verhaal en hun eigen verhaal: een verhaal van migratie.

De leerlingen kunnen op structurerend niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**:

- De leerlingen gaan in interactie over de inhoud en de verbanden in de tekst.
- De leerlingen herkennen typische elementen in de **tekststructuur** (brief).

Schrijven

De leerlingen leven zich in de rol van één van de personages in en schrijven een brief / chatten – sms'en. Ze gebruiken de conventies van het tekstgenre.

Materiaal

Op het internet vind je veel foto's van **Essaouira**. Dit zijn slechts enkele linken. Toon zeker de haven van Essaouira.

<https://www.27vakantiedagen.nl/marokko/essaouira/> (verschillende idyllische foto's)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Essaouira_Citadel.jpg (citadel en boten)

<https://pixabay.com/nl/photos/essaouira-marokko-afrika-costa-zee-1953633/> (meeuw op strand)

Het groene paspoort - 'Passeport Lakhdar' van **Sjeich Mohamed El Younsi** (1965):

<https://www.youtube.com/watch?v=MSRzRB7eZok>. In bijlage 2 staat een vertaling.

Film 'Othello' met Orson Welles

De poster van de film 'Othello' van Orson Welles vind je hier:

<https://medium.com/the-flickering-wall/works-in-progress-72dce51324a>. (Er zijn er meerdere.)

Scroll op deze pagina naar beneden voor de foto van de begrafenis scène van Desdemona:

<https://www.cageyfilms.com/2017/10/orson-welles-othello-195255-criterion-blu-ray-review>

Foto's en info over Orson Welles zelf:

<https://www.gettyimages.be/fotos/orsonwelles?phrase=orson%20welles&sort=mostpopular>

Foto's en info over auteur **Laila Kouba**:

<https://cartoon-productions.be/schrijversresidentie-laila-koubaa-gestart/>;

<https://www.auteurslezingen.be/author/19290>

LESVERLOOP

Aanknopng (50 min.)

1. *Majnun de toi ...*: een liefdesgeschiedenis door Laila Koubaa
2. Een Marokkaans-Belgische liefdesgeschiedenis van vroeger
3. 1965: Passeport Lakhdar – Sjeich Mohamed El Younsi
4. 1952: Othello – Orson Welles
5. Voor het lezen: oriënteren op het verhaal

Leskern (70 min.)

6. Tijdens het lezen: interactief voorlezen
7. Tijdens het (tweede) lezen: intertekstualiteit
8. Na het lezen: schuldvraag

Reflectie (15 min.)

9. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

10. Een brief
11. Sms'en of chatten!
12. Spreken met beelden

VOOR DE LES

Je voorziet in het aanvullend materiaal bij de tekst. In de tekst zijn er verschillende linken met Essaouira (foto's), met het lied, met de film 'Othello', ...

Bordschema: bijlage 1

Afhankelijk van het taalniveau van de leerlingen breng je de intertekstualiteit aan.

- Ofwel breng je de intertekstualiteit aan tijdens de aanknoping en de eerste lezing via het bordschema. (Graduele opbouw tijdens aanknoping en het eerste lezen.)
- Ofwel breng je de intertekstualiteit bij de eerste lezing terloops aan en maak je de verbanden tussen de drie teksten pas bij de tweede lezing expliciet. (Graduele opbouw tijdens het lezen.)

AANKNOPING (50 MINUTEN)

1. *Majnun de toi ...*: een liefdesgeschiedenis door Laïla Koubaa

Als er leerlingen zijn die de taal begrijpen, is de titel meteen duidelijk: ‘Gek op jou’. De titel voorspelt dat het hier wellicht om een liefdesverhaal zal gaan.

Je vertelt de leerlingen dat jullie een liefdesgeschiedenis gaan lezen van Laila Koubaa. Je vertelt over de auteur. Je toont eventueel een foto van haar en van haar boeken.

<https://www.auteurslezingen.be/author/19290>

- Laïla Koubaa is de dochter van een Tunesische vader en een Belgische moeder. Ze groeide op in Vlaanderen.
- Ze is getrouwd met Bart Koubaa van wie er ook een verhaal in Overhaald staat: Ik scheur.
- In 2011 schreef ze haar eerste boek: *Azizi en de kleine blauwe vogel*.
- Ze schreef nog andere kinderboeken maar schreef ook voor volwassenen, zoals *De andere weg*.

2. Een Marokkaans-Belgische liefdesgeschiedenis van vroeger

Om de tekst goed te begrijpen, is het handig om iets te weten over waar en wanneer het verhaal zich afspeelt.

Waar?

De liefdesgeschiedenis speelt zich af in Marokko en in België. Waar in België weten we niet precies, maar waar in Marokko wel: in Essaouira.

Essaouira

Je toont enkele prenten van Essaouira (zie materiaal). Je laat de leerlingen hierop reageren. Welke gevoelens roepen de prenten bijvoorbeeld op? Zijn er leerlingen die deze stad kennen?

Je geeft wat informatie over Essaouira. Wat de leerlingen zeker moeten weten om het verhaal goed te begrijpen:

Essaouira is een stad in het Westen van Marokko aan de Atlantische Oceaan.

Het is een mooie, gemoedelijke stad met een vissershaven en kliffen: grote rotsen aan het water.

Essaouira is ook in de filmwereld bekend. Essaouira is een mooi decor voor filmscènes door de zon en de schitterende kleuren. Je kan filmen op het strand, in de haven met de blauwe bootjes, in de medina, ...

Wanneer?

Het verhaal speelt zich af in 1966. Dit was de periode van de ‘gastarbeiders’: Marokkaanse arbeiders werden uitgenodigd in het westen om er te komen werken. Ze werden ‘gast’ genoemd: de bedoeling was om na een poos werken terug naar Marokko te keren. Er zijn twee belangrijke evenementen die een rol spelen in het verhaal.

- In 1965 werd 'Het groene paspoort' van Sjeich Mohamed El Younsi, een hele bekende zanger in Marokko, een enorme hit. Het lied gaat over een man die als gastarbeider naar Parijs vertrekt en is een echte klassieker geworden.
- Er gebeurt niet zoveel in Essaouira, maar in 1952 gebeurde er wel iets. Er werd een film gedraaid door een Amerikaan: Orson Welles. Dat maakte diepe indruk op de inwoners van Essaouira. De hoofdpersonages uit het liefdesverhaal waren kinderen toen de film werd opgenomen.

3. 1965: Passeport Lakhdar – Sjeich Mohamed El Younsi

Je luistert samen met de leerlingen naar het lied (zie materiaal). Als er leerlingen zijn die de taal beheersen, kunnen zij vertalen waarover het gaat. In bijlage 2 vind je een vertaling.

Een man zingt over hoe hij als gastarbeider vertrekt en zijn ouders en zijn geliefde achterlaat. Hij heeft grootse dromen. Hij wil veel geld verdienen, een grote auto kopen. Hij wil rijk worden. De man komt via Spanje in Frankrijk en Parijs terecht. Hij werkt heel hard: ook op zaterdag, zondag, op feestdagen, zelfs op nieuwjaar. Toch verdient hij niet zoveel. Hij wedt op de paarden, maar wint niets. Hij besluit dat hij geen geluk heeft en waarschuwt de mannen die - zoals hij - naar het land van de Rooms en (de katholieken) willen komen.

Je bespreekt de titel met de leerlingen: 'P'asseport Lakhdar': het groene paspoort. Groen is de kleur van internationale paspoorten in islamitische landen, want groen is de lievelingskleur van de profeet Mohamed. Een dergelijk groen paspoort was in de jaren zestig en zeventig gegeerd en een symbool voor gastarbeiderschap geworden.

Je maakt een korte samenvatting (zie bordschema).

Je kunt dit bordschema ook pas opmaken bij een tweede lezing van het verhaal, waarbij je het verhaal opnieuw leest met de bedoeling de verbanden tussen het verhaal en dit lied in kaart te brengen.

Tip: er wordt heel veel naar dit lied verwezen in het verhaal. Er staan hele stukken vertaling van het lied in het verhaal. Deze zijn cursief gedrukt.

4. 1952: Othello – Orson Welles

'Othello' Orson Welles

Othello (Orson Welles) is een bekende film die voor een deel in Essaouira is gedraaid. De leerlingen kennen deze film vast niet, want hij is al in 1952 gedraaid. Er wordt naar deze film verwezen in het verhaal. Toon eventueel de filmposter (zie materiaal) om de film te kaderen.

Tip: je kunt met de leerlingen uitrekenen hoe oud de film is. Het verhaal dat ze gaan lezen speelt zich af in 1966, dus 14 jaar later.

Tip: je kunt een foto tonen van Orson Welles (zie materiaal). Hij was vroeger een bekende filmmaker. Hij wilde niet meedraaien in het Hollywoodsysteem en daardoor was het soms moeilijk voor hem om voldoende geld te bekomen voor zijn films. Daarom is 'Othello' voor een deel in Essaouira gedraaid omdat het goedkoper was om een film te maken in Marokko dan in Europa.

Kennen de leerlingen het verhaal van Othello? Het is een verhaal van de beroemde schrijver Shakespeare. Wat kunnen ze al afleiden uit de filmposter? Je vertelt dat de twee personages op de filmposter Othello en Desdemona zijn. Ze zijn verliefd en pas getrouwd. Je toont nog een foto over de begrafenis van Desdemona (zie materiaal), maar je vertelt niet wat erop staat. Je laat de leerlingen dit afleiden. Wellicht

kunnen ze uit de silhouetten opmaken dat het een vrouw is die begraven wordt. Wat zou er gebeurd zijn?

Je legt het verhaal kort uit: het gaat over twee geliefden in Venetië: Othello en Desdemona. Othello is een generaal in het leger en hij moet naar Cyprus om te vechten. Desdemona gaat mee. Iago is ook verliefd op Desdemona. Iago zegt tegen Othello dat Desdemona hem bedriegt. Othello gelooft het en hij doodt Desdemona. Als blijkt dat dit een leugen is, pleegt Othello zelfmoord.

Je maakt een kort schema op het bord. Je vergelijkt het verhaal 'Othello' met het lied: in beide teksten gaat het over twee geliefden, in beide is er geen happy end.

Differentiatietip: je kunt dit bordschema ook pas opmaken bij een tweede lezing van het verhaal, waarbij je het verhaal opnieuw leest met de bedoeling de linken tussen het verhaal en de film in kaart te brengen.

5. Voor het lezen: oriënteren op het verhaal

Je bekijkt met de leerlingen de titel (indien dit nog niet is gebeurd), de ondertitels en de prenten: wat vertellen zij ons?

Titel

Als er Marokkaanse leerlingen in de klas zitten, zullen zij naast de Marokkaanse titel vast ook onmiddellijk de Arabische woorden in het begin van het verhaal zien en misschien vertalen. Je laat hen vrijuit reageren en vertellen.

Waarover gaat het verhaal als je enkel de titel bekijkt? Het verhaal gaat wellicht over verliefdheid en liefde.

Subtitels

De ondertitel valt op: Essaouira, 30 oktober 1966

Hoelang is dat geleden? Je berekent met de leerlingen dat dit verhaal gaat over iets dat meer dan 50 jaar geleden gebeurde, in Marokko, in Essaouira.

Je laat de leerlingen zoeken of er nog ondertitels zijn: **Essaouira, 17 januari 2014**

Dat is dus een tijdsprong van 48 jaar!

Prenten

- Het meisje op de prent: zou zij degene uit de titel zijn die gek is op iemand anders? Zou zij de brieven schrijven of krijgen?
- Als zij ongeveer 18 is in 1966, hoe oud is ze dan in 2014: 66? (Als we de tekst lezen, zal blijken dat ze ouder moet zijn: ze heeft namelijk Orson Welles rondgeleid in 1952, dus moet ze dan toch al minstens 6 jaar zijn geweest.)
- Er worden brieven en pakjes gestuurd, de woorden brieven brieven brieven ... en voorzichtig wijzen erop dat de brieven en pakjes kostbaar zijn.
- De laatste illustratie toont iemand die huilt. Wie zou dat zijn? Zou dat het meisje zijn? We zien niet goed wie het is. Is het een vrouw met een hoofddoek?

- Misschien is het inderdaad het meisje? Op de eerste prent draagt ze nog geen hoofddoek, nu wel. Waarom zou zij huilen? Misschien loopt het liefdesverhaal niet goed af?

Je concludeert met de leerlingen dat de prenten ons veel vragen geven maar nog niet veel antwoorden.

Je legt aan de leerlingen uit dat de vragen over de prenten tijdens het lezen van de tekst beantwoord zullen worden. Je vertelt dat er in de tekst heel veel wordt verwezen naar 'Passeport Lakhdar' en naar de film van Orson Welles, 'Othello'. De leerlingen zullen merken dat de tekst daardoor nog veel rijker wordt en veel meer betekenis krijgt dan zonder de verwijzingen naar die teksten.

Tekststructuur

- Je bespreekt met de leerlingen de **tekststructuur**. De ondertitels en de prenten maken duidelijk dat het om brieven gaat. Dit verhaal bestaat uit twee brieven, met telkens een korte inleiding. Je probeert te achterhalen wie de brieven schrijft – naar wie ze zouden worden geschreven. Daarvoor moeten de leerlingen de tekst scannend lezen en rekening houden met de prenten.
- Wat voor brieven zouden het zijn? Liefdesbrieven? Waarom denken de leerlingen dit (niet)?

Je vertelt de leerlingen dat ze nu goed op het verhaal voorbereid zijn (oriëntatie). Je verwoordt samen met de leerlingen de leesdoelen.

De leerlingen zullen regelmatig blijven **voorspellen** wat het vervolg van de tekst is en achteraf de eigen voorspellingen met het echte verhaal vergelijken.

De leerlingen zullen tijdens het lezen op zoek gaan naar de **verbanden**: tussen de tekst en de twee andere teksten die erin voorkomen, tussen de tekst en zichzelf, verbindingen met de hoofdpersonages, enz... Je legt de leerlingen uit dat de tekst door de verbindingen heel rijk wordt. Hoe meer verbindingen je hebt met een tekst, hoe meer betekenis een tekst krijgt.

Je vertelt de leerlingen dat de **tekststructuur** – brieven – ook een rol zal spelen bij het lezen. Het verhaal bestaat uit brieven en toch is het een verhaal. Dat maakt het verhaal speciaal.

LESKERN (70 MINUTEN)

6. Tijdens het lezen: interactief voorlezen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op het uitleggen van moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen. Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten, om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt.

Je laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodigt hen uit om verbindingen te maken met hun eigen leefwereld. Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen.

Daarnaast is er bij interactief (voor)lezen veel aandacht voor woordenschatontwikkeling. Je probeert de leerlingen zoveel mogelijk op een inductieve manier de betekenis van nieuwe of moeilijke woorden te laten achterhalen. Je verwijst hiervoor naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën (andere talen inzetten, woord opdelen in grondwoord en affixen, ...) en in laatste instantie naar de woordenschatlijst. Let wel: de woordenschatlijst is niet exhaustief.

De twee brieven zijn in korte stukken opgedeeld. Bij elk stuk zijn mogelijke vragen genoteerd. Je maakt zelf een selectie van de vragen. Je hoeft zeker niet alle vragen te overlopen.

VOOR BRIEF 1

Regel 1 tot en met 23: Op 30 oktober – de brief

De hoofdpersonages worden voorgesteld. Je maakt hiervan een kort bordschema, zoals je deed bij Passport Lakhdar en bij Othello (bijlage 1).

Je maakt de leerlingen attent op de verschillen en gelijkenissen met – vooral – Passeport Lakhdar. Er zijn er nog geen met Othello.

Je onderstreept de gelijkenissen met Passeport.

Differentiatietip: eventueel neem je dit bordschema pas op bij de tweede lezing.

Je vraagt de leerlingen te **voorspellen** of dit verhaal een happy of geen happy end zou hebben en waarom ze dat denken.

Vragen om te stellen:

Hoe zal het verhaal aflopen volgens jou?

Argumenten pro happy end: ze schrijven brieven, dus er is nog contact én er is een helpster: Naïma.

Argumenten contra happy end: als er naar twee andere teksten worden verwezen met een slecht einde, heeft dit verhaal vast ook een slecht einde. Als de leerlingen bij het zoeken naar tussentitels gezien hebben dat de tweede brief een afscheidsbrief is, dan kunnen ze vermoeden dat er geen happy end volgt.

BRIEF 1

Regel 1 tot en met 23

Vragen om te stellen:

Waarom noemt Nour België een duivelse wereld? (Het is een ongekende wereld, waar ze zich van alles bij voorstelt. Onbekend maakt onbemind?)

Waarom is Nour zowel trots als woedend? (Ze is trots dat Zine mag en kan naar het buitenland gaan, maar ook woedend dat hij haar achterlaat.)

Zines familie is ook fier: de familie loopt met opgeheven hoofd rond. Waarom zijn ze zo fier? (Het is een eer om naar het buitenland te gaan als gastarbeider: je moet sterk zijn.)

Woorden om te bespreken:

woedend, fier, trots, duivels

Tip: bij 'woedend' en 'duivels' kan je de leerlingen op de grondwoorden wijzen (woede, de duivel).

Regel 23 tot en met 34

Vragen om te stellen:

Hoe beschrijft Nour westerse vrouwen? (Blanke vrouwen met blond haar. Het zijn heksen, ze zijn ongelovig en ze maken je gek. Die beschrijving past wel bij het woordje 'duivels' uit het vorige stuk.)

Waarom zou Naïma zulke dingen zeggen aan Nour? Vind je dat iets wat een goede vriendin doet?

Woorden om te bespreken:

ongelovige heksen; bloem plukken

Tip: wijs de leerlingen bij 'ongelovig' op het grondwoorden (geloof/geloven) en de affixen (on/ig). Maak de leerlingen er indien nodig attent op dat 'gek op jou' in de titel niet hetzelfde betekent als 'gek maken' in dit stukje tekst.

Regel 35 tot en met 44

Vragen om te stellen:

Waarom wil Nour de radio's in zee zwieren als het liedje 'Passeport Lakhdar' speelt? (De man in het lied doet haar aan Zine doet denken en vertelt waar Nour voor vreest: dat hij meisjes wil versieren en dat hij het slecht heeft.)

Heeft Zine het slecht in België? (Uit wat Nour zegt kun je afleiden dat het toch niet zo slecht is in België. Ze is immers opgelucht en twijfelt niet aan Zines oprechtheid.)

Woorden om te bespreken:

oprechtheid

Regel 45 tot en met 59

Vragen om te stellen:

Waarover zou Zine (misschien) opgeschept hebben? (over zijn relatie met Nour)

Nour zegt: 'Mijn vader vermoordt me.' Waarom zou haar vader haar vermoorden? (Omdat Nour met Zine een relatie had, tegen de zin van haar ouders in. Haar ouders geloven dat Nour nog maagd is.)

Zou Nours vader haar echt vermoorden? (Eigen antwoord.)

'Er kruipt een adder, een slang langs mij als ik daaraan denk.' Wat zou dat willen zeggen? (Als Nour aan erge dingen denkt, is het alsof er een enge en gevaarlijke slang over haar lijf glijdt.)

Woorden om te bespreken:

geheim, opscheppen

Tip: De zinnen in de paragraaf over Allah bevatten archaïsche gebedstaal. Het is niet nodig al deze woorden (genade, toorn, rust, dwalende) te vertalen. Het volstaat te zeggen dat Nour Allah vraagt om haar te helpen en te beschermen.

De paragraaf die begint met de vergelijking met de adder, refereert aan het lied. In het lied worden de mannen aan de grens gekeurd.

Regel 60 tot en met 70

Vragen om te stellen:

Een koffer van karton, kan dat wel? (Vroeger werden goedkope koffers van karton gemaakt.)

Als Nour denkt aan het vertrek van Zine, dan ziet ze het beeld van Zine met de koffer. Dat beeld doet haar oogvlies trillen. Wat zou dat willen zeggen? (Dit kan betekenen dat ze emotioneel wordt en moet huilen; het kan ook betekenen dat ze het beeld niet kan vasthouden, want in de volgende zin staat: 'je ontsnapt me keer op keer'.)

Woorden om te bespreken:

voorbested

Regel 71 tot en met 81

Vragen om te stellen:

Stelt Zine het nu goed in België of niet? (Hij krijgt promotie, dus het gaat goed.)

Waarom zou er een hotel zijn dat Orsen Welles heet in Essaouira? (De film is daar gedraaid in 1952.)

Nour maakt een fout in het hotel waardoor de lakens roze worden. Heeft ze dat express gedaan? (Nee.)

Haar vader zegt: 'Het enige wat je moet doen, is de lakens wit houden (en zelfs dat lukt je niet).' Wat zegt de vader eigenlijk écht? (Het enige wat je moet doen, is maagd blijven tot het huwelijk en zo snel mogelijk trouwen.)

Zou het toeval zijn dat Nour in dat hotel gaat werken? Of zou de schrijver dat hotel bewust gekozen hebben? (Het is een bewuste keuze van de schrijver. In de volgende paragraaf wordt dat nog duidelijker. Hier is ook al een link met het verhaal van Othello. In Othello wordt Desdemona beschuldigd van overspel en vermoord. De roze lakens zijn echt een ongeluk, toch krijgt Nour een pak slaag van haar vader. En daarnet is al terloops gezegd dat de vader haar zou vermoorden, als het geheim uitkomt.)

Welk beeld van de vader krijgen we tot nu toe? (De vader is streng. Hij zou haar vermoorden als hij het wist van Zine. Hij wil dat ze trouwt en tot dan maagd blijft.)

Regel 82 tot en met 98

Vragen om te stellen:

Waarom vraagt Nour of Zine iets verteld heeft aan Ali? (Ali probeert in haar billen te knijpen. Misschien heeft Zine iets verteld en denkt Ali nu dat ze een 'gemakkelijk' meisje is?)

Nour twijfelt niet aan de oprechtheid van Zine en dat hij hun geheim bewaart. En toch vraagt ze eigenlijk al twee keer of hij toch niet opgeschept heeft of iets gezegd heeft over zijn relatie met haar, omdat ze van twee mannen een eigenaardige reactie krijgt (Bashir en Ali). Vertrouwt ze hem nu of niet? (Eigen antwoord.)

Stelt Zine het nu goed in België of niet? (Er is hem een appartement beloofd, dus dat is een goed teken.)

Wat bedoelt Nour met 'Wanneer vraag je het me'? (Nour doelt op dé vraag: of Nour naar België komt en met hem wil trouwen.)

Hoe voelt Nour zich? (Ze voelt zich beklemd: ze wordt in de gaten gehouden door haar ouders en Ali. Iedereen dringt aan dat ze trouwt met Ali. Aan de andere kant wacht ze op een teken van Zine, in wie ze rotsvast gelooft. Toch ziet ze tekens om zich heen die erop wijzen dat ze van die kant ook niets te verwachten heeft (het uitstel en de reacties van Bashir en Ali).

Wie staat er op dit moment het beste voor: Nour of Zine? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

aandringen

Regel 99 tot en met 109

Vragen om te stellen:

Zine en Nour kennen elkaar al lang. Hou oud zouden ze ongeveer geweest zijn toen Orson Welles kwam filmen? Hoe oud zouden ze zijn in 1966? (Meerdere antwoorden mogelijk. Ze kunnen echter geen kleuters meer geweest zijn, want ze lopen vrij rond, spelen gids én ze doen een filmkus na.)

Regel 110 tot en met 126

Vragen om te stellen:

De oma's zijn bijgelovig. Zijn er leerlingen die deze rituelen herkennen (emmers water achter iemand aangieten voor een behouden terugkomst / koffiegrijs lezen om de toekomst te bepalen).

Ben jij bijgelovig zijn en wil je hierover iets vertellen? (Eigen antwoord.)

Heb jij bepaalde rituelen die geluk (zouden moeten) brengen?

Wat betekent 'pouvoir magique'? (Vrij vertaald: mijn magische krachten. Mijn levenskracht. Mijn geluksbrenger.)

Regel 127 tot en met 139

Vragen om te stellen:

Voor wie lijkt de scheiding vooral een beproeving te zijn? (We weten natuurlijk niet echt hoe Zine het ervaart, maar het lijkt toch vooral voor Nour een beproeving te zijn.)

Is Nour erg gelovig? (Ja, dat blijkt duidelijk uit de verwoordingen in haar brief. Ze ziet deze scheiding ook als een grote test, een beproeving van God, iets dat is voorbestemd.)

Voor we verder lezen: wat denken de leerlingen? Hoe gaat het verhaal verder?

Woorden om te bespreken:

beproeving

VOOR BRIEF 2

Regel 140 tot en met 144

Vragen om te stellen:

Wat vind je van Naïma's houding? (Eigen antwoord.)

Je vult het bordschema verder aan of neemt dit op als oefening bij het herhaald lezen.

Nu zijn er duidelijk ook linken met Othello: een vriendin pleegt verraad.

BRIEF 2

Regel 145 tot en met 177

Vragen om te stellen:

Vind je het vreemd dat Nour nog altijd dat liedje hoort, terwijl het ondertussen ongeveer 50 jaar oud is? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Nour zegt dat ze heeft gedronken en gelachen met de djinns. Wat vind je daarvan? (Eigen antwoord.; bijvoorbeeld in de islam zijn djinns een soort van duivels, dus dit is best erg.)

Nour steekt de schuld op de 'blonde heks'. Wat denk je? Is Zine door 'haar' niet teruggekeerd? Of was het Zines eigen beslissing is? (Eigen antwoord.)

Waarom heb je niets gezegd?' vraagt Nour zich af. Vind jij dat Zine een brief moest schrijven waarin hij vroeg waarom ze niet schreef? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

piekeren

Regel 178 tot en met 198

Vragen om te stellen:

Nour loopt tegen de muren, voelt zich opgesloten. Ali is een golfje, Zine is de oceaan. Vind je dat deze beelden passen bij de tekst? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Zine wordt nog met heel veel watersoorten vergeleken. Waarom kiest Nour water als metafoor? (Eigen antwoord.; bijvoorbeeld water is 'vrij' en erg belangrijk: symbool van leven.)

'Waar zijn je brieven gebleven? Wat heb je me nog allemaal geschreven?' vraagt Nour zich af. Zou Naïma toch brieven achtergehouden hebben van Zine? Wat denk jij? (Eigen antwoord.)

Regel 199 tot en met 217

Vragen om te stellen:

Waarom vraagt Nours dochter of ze 's nachts in de zee is gaan zwemmen? (Maak de leerlingen attent op de ironie: zoute tranen smaken naar de oceaan. Zine is de oceaan.)

Nour voelt zich gevangen. Welk beeld gebruikt ze ervoor? (Een zieke vogel met afgeknipte vleugels die niet meer kan vliegen.)

Woorden om te bespreken:

sluieren, kraken

Regel 218 tot en met 235

Vragen om te stellen:

Nour zegt dat ze spijt heeft van het verleden, van 'Wat ze voor jou (= Zine) zag'. Wat bedoelt ze daarmee? (Misschien heeft Nour spijt van het pad dat ze voor Zine weggelegd zag, namelijk naar Europa gaan, daar geld verdienen en dan haar laten overkomen. Misschien heeft Nour spijt van het leven voordat ze Zine kende.)

Waarom wil Nour zo graag naar de kliffen? Ze wordt aangetrokken door de oceaan, door Zine. Ze hoopt misschien ook een schip te zien aankomen, met Zine erop? Er is ook de dubbelzinnigheid van het willen opgaan in Zine én daarnaast een einde aan alles maken.)

'Wie zal het mij kwalijk nemen?' vraagt Nour zich af. Wat zou men haar kwalijk nemen? (zelfmoord)

Woorden om te bespreken:

vervlogen dagen

Regel 236 tot en met 255

Vragen om te stellen:

Wat gaat er nu gebeuren? (Nour pleegt zelfmoord.)

Wat vind je van de beslissing van Nour? (Eigen antwoord.)

Vul het bordschema aan (of doe dit bij het herhaald lezen).

De gelijkenissen met 'Othello' zijn nu erg duidelijk.

Je blik samen met de leerlingen op de betekenis van alle prenten (zie aanknopings).

Je reflecteert ten slotte op de betekenis van de teksten voor het verhaal. Het verhaal verwijst naar het lied 'Passeport Lakhdar' en naar 'Othello'.

Vragen om te stellen:

Zijn alle prenten bij het verhaal duidelijk na het lezen van de tekst? (Eigen antwoord.)

Welk gevoel heeft Nour bij beide teksten? (Aan 'Othello' en Orson Welles heeft Nour zoete herinneringen. Maar 'Passeport Lakhdar', dat lied haat Nour.)

Tip: creëer voldoende ruimte om de leerlingen die daar nood aan hebben te laten ventileren. Je kunt dieper ingaan op bepaalde thema's zoals uithuwelijken, de ideale partner, verraad en migratie.

7. Tijdens het (herhaald) lezen

Omdat dit verhaal erg complex is, kun je het eventueel een tweede keer lezen. Tijdens het herhaald lezen kun je de focus leggen op de intertekstualiteit. Bespreek en visualiseer de gelijkenissen en de verschillen tussen het verhaal en de twee teksten waarnaar verwezen wordt.

Je kunt er uiteraard ook voor kiezen om het verhaal slechts één keer te lezen.

Tijdens het herhaald lezen kun je ook extra aandacht besteden aan **verbindingen** met het eigen leven.

Differentiatietip: je kunt ervoor kiezen om slechts één van beide brieven te lezen en zelf te vertellen wat er in de andere brief staat. De leerlingen die gemotiveerd zijn, kunnen dan zelfstandig de andere brief lezen.

8. Na het lezen: de schuldvraag

Er zijn heel wat partijen die meespelen in het verhaal:

- Nour
- Zine
- Naïma
- Ali
- De Vlaamse met wie Zine trouwt
- Het lied Passeport Lakhdar
- De ouders van Nour
- De film van Orson Welles

Bespreek met de leerlingen wie van deze partijen er in welke mate verantwoordelijk is voor de fatale afloop van het verhaal, de dood van Nour? Je kunt de leerlingen in kleine groepen laten reflecteren. Wie is volgens de leerlingen de ‘schuldige’?

Geef hen bijvoorbeeld één van deze opdrachten:

- een lijst maken van meest naar minst schuldig/verantwoordelijk
- persoon aanduiden met de meeste/minste schuld/verantwoordelijkheid
- de top 3 van ‘schuldigen’ aanduiden.

Laat de leerlingen in elke situatie argumenteren **waarom** ze vinden dat een personage al dan niet ‘schuld heeft’ aan de dood van Nour. Creëer ruimte om de antwoorden en de argumenten te vergelijken. Veranderen er leerlingen van mening door de discussie?

Differentiatietip: je verdeelt de partijen over de leerlingen. De leerlingen verzamelen samen argumenten waarom de toegewezen partij zeker wel/niet schuldig is aan de dood van Nour.

9. We blikken terug

Tijdens het lezen hebben de leerlingen heel wat **verbindingen** gelegd tussen het verhaal en de twee teksten waar het verhaal naar verwijst, en met hun eigen leven. Pols bij de leerlingen hoe zij dit hebben ervaren. Vinden ze het fijn dat ze de referenties aan andere teksten begrijpen? Voelen ze zich verbonden met het verhaal – de personages?

Je blikt ook even terug op de **voorspellingen** die werden gemaakt. In hoeverre klopten die?

Je laat de leerlingen reflecteren op de **tekststructuur**: een verhaal opgebouwd met brieven. Vinden ze dat een goed idee? Geeft dat het verhaal iets extra? Waarom wel/niet? Zou het verhaal dezelfde impact hebben gehad als het niet in briefvorm was geschreven? Waarom (niet)?

UITBREIDINGSOEFENINGEN

10. Woordenschat

Oefening 1

Een korte woordenschatoefening.

Oplossing: 1. voorbestemd; 2. woedend; 3. fier; 4. geheim; 5. piekeren

11. Figuurlijk taalgebruik

Oefening 2

Bespreek met de leerlingen figuurlijk taalgebruik eigen aan literatuur.

Laat de leerlingen voorbeelden geven van figuurlijk taalgebruik **uit hun eigen taal**.

Ga samen met je leerlingen terug naar het verhaal en lees de passages met de zinnen uit de oefening opnieuw. Probeer via een klassikaal gesprek de correcte betekenis te koppelen aan de opgave.

Oplossing:

r. 50 Mijn vader vermoordt me = heel boos zijn.

r. 55 Er kruipt een koude adder langs mij = bibberen wanneer je aan iets negatiefs terugdenkt.

r. 95 Dikke Ali verstikt me = iemand geen seconde met rust kunnen laten.

r. 104-105 Waar hij zich voor zijn kop sloeg = kwaad zijn op zichzelf.

r. 170 Naïma en mijn ouders duwden mij in de armen van Ali = iemand tot iets verplichten. Iemand geen keuze geven.

r. 181 Elke dag liep ik tegen de muren van ons huis = niet weten wat te doen. Met jezelf geen blijf weten.

r. 206 De wereld is stil blijven staan = er is niets veranderd. Alles is hetzelfde gebeven. Mijn leven is blijven stilstaan.

r. 243 ... draag ik mee op mijn schouder = iets negatiefs dat een schaduw over je hele leven blijft werpen.

12. Een brief

Misschien is er een gelegenheid om de leerlingen zelf ook een echte brief naar iemand te laten sturen. Denk bijvoorbeeld aan een brief van één van de geliefden van de leerlingen. Je kunt de leerlingen ook een brief laten schrijven vanuit het perspectief van één van de personages.

Mogelijke voorbeelden:

Naïma excuseert zich bij Nour

Naïma verantwoordt zich voor haar daden

Ali schrijft na de dood van Nour naar Zine

...

13. Sms'en en chatten

Transfereer het verhaal naar het heden, de moderne samenleving. Het schrijven van brieven wordt tegenwoordig vaak vervangen door het sturen van berichtjes.

Laat de leerlingen duo's vormen.

Mogelijke rollen:

- Een van de leerlingen neemt de rol van Zine op die in België verblijft. De andere neemt de rol op van Nour die in hun thuisland leeft. De twee geliefden missen elkaar heel erg. Na een zware werkdag komt Zine thuis en wil hij graag met zijn geliefde Nour chatten / sms'en. Wat sturen ze naar elkaar?
- Een leerling is Naïma, de ander Nour. Nour klaagt erover dat ze zo weinig berichten krijgt van Zine. Naïma reageert.

Tip: je kunt de leerlingen in een online word-document laten werken zodat de nieuwe versie van de duo's nadien (voor)gelezen kunnen worden door/voor de klasgenoten.

Differentiatietip: je kunt x-aantal woorden - al dan niet uit het verhaal - opgeven die de leerlingen in hun dialoog moeten opnemen.

14. Spreken met beelden

Nour spreekt vaak met beelden. Ze vergelijkt Zine met de oceaan waarin ze wil zwemmen. Zine is de oceaan die haar zal meenemen. Ali is maar een golfje waar je zo overheen stapt. Wie verliefd is, vergelijkt zijn geliefde vaak met andere zaken.

Laat de leerlingen zinnen maken als een dichter waarbij ze een geliefde vergelijken met iets of iemand anders.

Mogelijke voorbeelden: een doos, een kopje thee, de lamp, de wollen jas, de leeuw, de balpen, de zon, een prins, koningin, ...

Tip: geef een voorbeeld om de leerlingen op weg te helpen, bijvoorbeeld: *Jij bent de doos die al mijn diepste geheimen kent en bewaart.*

MAJNUN DE TOI / GEK OP JOU – OEFENINGEN

Oefening 1: woordenschat

Vul de volgende woorden uit de tekst in, in onderstaande zinnen: woedend, fier, geheim, opscheppen, piekeren, voorbestemd.

1. Brad Pitt en Jeniffer Aniston zijn _____ voor elkaar.
2. Toen de man de vrouw bedrogen had, was zij _____.
3. Kinderen maken hun ouders altijd _____ wanneer ze afstuderen, trouwen of prijzen winnen.
4. Mijn vriendje mag niet weten dat ik hem ten huwelijk zal vragen in Disneyland, dat is een _____.
5. Na een moeilijke dag op school kan ik niet stoppen met _____.

Oefening 2: figuurlijk taalgebruik

Wat betekenen de zinnen in de linkerkolom? Zoek in de rechterkolom de juiste betekenis en verbindt ze.

r. 50	Mijn vader vermoordt me.	Iemand geen seconde met rust kunnen laten.
r. 55	Er kruipt een koude adder langs mij.	Heel boos zijn.
r. 95	Dikke Ali verstikt me.	Kwaad zijn op zichzelf.
r. 104-105	Waar hij zich voor zijn kop sloeg.	Bibberen wanneer je aan iets negatiefs terugdenkt.
r. 170	Naïma en mijn ouders duwden mij in de armen van Ali.	Er is niets veranderd. Alles is hetzelfde gebleven. Mijn leven is blijven stilstaan.
r. 181	Elke dag liep ik tegen de muren van ons huis.	Iets negatiefs dat een schaduw over je hele leven blijft werpen.
r. 206	De wereld is stil blijven staan.	Niet weten wat te doen. Met jezelf geen blijf weten.
r. 243	... draag ik mee op mijn schouders.	Iemand tot iets verplichten. Iemand geen keuze geven.

BIJLAGE 1: BORDSCHEMA

Aanknoping

Passeport Lakhdar

Twee geliefden in Marokko

Vrouw blijft in Marokko,
man vertrekt als gastarbeider naar Parijs

zingt over zijn lot

geen happy end:
vrouw nog altijd in Marokko, man in Parijs

Othello

Desdemona & Othello:
twee geliefden in Venetië

Samen naar Cyprus

geen happy end:
verraad door Iago, Othello doodt Desdemona

Leskern

VOOR BRIEF 1

Regel 1 tot en met x: Op 30 oktober – de brief:

Passeport Lakhdar

Twee geliefden in Marokko

Vrouw blijft in Marokko,
man vertrekt als gastarbeider naar Parijs

Man zingt over zijn lot

Geen happy end:
vrouw nog altijd in Marokko, man in Parijs

Othello

Desdemona & Othello:
twee geliefden in Venetië

Samen naar Cyprus

Geen happy end:
verraad door Iago, Othello doodt
Desdemona

Majnun de toi, gek op jou

Twee geliefden in Marokko

Nour blijft in Marokko, Zine vertrekt als
gastarbeider naar België

Nour schrijft brieven

Happy end?

VOOR BRIEF 2

Vanaf regel 140: Naïma was geen echte vriendin – ongelukkig leven

Passeport Lakhdar

Twee geliefden in Marokko

Vrouw blijft in Marokko,
man vertrekt als gastarbeider naar Parijs

Man zingt over zijn lot

Geen happy end:
vrouw nog altijd in Marokko, man in Parijs

Othello

Desdemona & Othello:
twee geliefden in Venetië

Samen naar Cyprus

Geen happy end:
Verraad door een vriend: Iago
O. doodt D.
O. pleegt zelfmoord

Majnun de toi, gek op jou

Twee geliefden in Marokko

Nour blijft in Marokko, Zine vertrekt als
gastarbeider naar België

Nour schrijft brieven

Geen happy end

NA BRIEF 2

Passeport Lakhdar

Twee geliefden in Marokko

Vrouw blijft in Marokko,
man vertrekt als gastarbeider naar Parijs

Man zingt over zijn lot

Geen happy end:
vrouw nog altijd in Marokko, man in Parijs

Othello

Desdemona & Othello:
twee geliefden in Venetië

Samen naar Cyprus

Geen happy end:
Verraad door een vriend: Iago
O. doodt D.
O. pleegt **zelfmoord**

Majnun de toi, gek op jou

Twee geliefden in Marokko

Nour blijft in Marokko, Zine vertrekt als
gastarbeider naar België

Nour schrijft brieven

Geen happy end:
verraad door een vriendin: Naïma, **Nour nog
altijd in Marokko, Zine in België**

BIJLAGE 2 PASSEPORT LAKHDAR – CHEICK MOHAMED EL YOUNSI

<https://www.facebook.com/Lesamisdesaidia/posts/366444034171423/>

‘Paspoort lakhdar’, vertaald ‘Het groene paspoort’, is een zeer populair lied van Cheick Mohamed El Younsi, opgenomen in 1965. Het is een lied over emigratie, het bekendste lied van deze kunstenaar die deel uitmaakt van het culturele erfgoed van de regio.

Vertaling van het lied (naar benadering)

Ik heb mijn groene paspoort gekregen.

En ik geloofde dat het mij een goed leven zou geven.

Ik keek naar de boot in de kaai

versierd met vlaggen.

De dag dat ik besliste om te vertrekken

heb ik de mijnen vaarwel gezegd.

Mijn moeder huilde hard,

haar hart vol verdriet.

Mijn zoon vertrekt naar het land van de roomsen! (rooms-katholieken)

Nooit zal ik de dag vergeten

dat ik mijn geliefde achterliet.

Zij, in tranen

en ik ... Alleen Allah weet hoe mijn hart zich voelde.

Ik heb de boot genomen, samen met mijn vrienden.

We voeren een hele nacht op de golven van de oceaan.

De ochtend erop kwam ik in Spanje aan,

in Malaga, om precies te zijn.

Aan de mooie serveerster die me vroeg

wat ik wou eten, antwoordde ik:

‘ik wil ontbijten.’

En ze serveerde me een verboden gerecht

dat ik heb opgegeten.

‘Is deze maaltijd wel halal?’

Heb ik gevraagd.

‘Eet en zwijg!’

Wat je vraagt, is verboden (?)'

Op de markt, heb ik allerlei soorten vruchten gevonden.

Perziken, kweepeeren, Spaanse appels en bananen.

'Vertel mij, señora, cuánto de prijs?'

Maar ik begreep niets van het antwoord, stond daar met mijn mond vol tanden.

'Je hebt een vertaler nodig,'

heeft ze mij gezegd.

'Eén kilo Platano cuantas pesetas'

Ik heb er niets van begrepen.

'Nada nada , señora.'

Dan liep ik naar het station

om de trein te nemen naar de volgende grens.

Heel snel kwamen we bij de douane aan.

Maar een nacht en een dag duurde het.

Je had ons moeten zien, beste vrienden,

toen de douaniers ons fouilleerden.

We waren met 7 om de grens over te steken

en 17 werden er teruggeduwd.

Ik heb mijn land ver achter me gelaten, om naar Parijs te gaan.

En zie mij nu hier: hard werkend en behoeftig.

Ik hoopte rijk te worden, een auto te hebben, en het hart van mooie meisjes te veroveren.

Ik werkte op zaterdag, op zondag, op feestdagen en zelfs op nieuwjaar.

Ik kan er wel tegen, maar de dagen duurden heel lang voor mij.

Zeg mij, beste vrienden, heb ik het juist voor, of ben ik nu ondankbaar?

Ik zit nu al 12 jaar in Parijs, en het is nog niet voorbij.

Ik heb mijn geliefde achtergelaten.

In ons hart zijn we met tranen met elkaar verbonden door liefdesvuur.

In de hoop van te slagen en rijk te worden.

Vijfendertig duizend, dat is wat ik op het einde van de week won.

En elke keer zei ik tegen mezelf:

De volgende keer zal ik een auto van een duur merk kopen.

Ik waagde mijn geluk en speelde op de tiercé (de paarden) om het groot lot van een miljoen te winnen.

Maar het paard waar ik op inzette, kwam als een gek als laatste.

Ik deed het nog een keer, misschien zou ik nu twee miljoen winnen.

Maar de drie paarden die ik koos, liepen moe achteraan.

Ik heb veel nagedacht en ik ben tot het besluit gekomen dat ik geen geluk heb.

De ene is gezegend door Allah en slaapt comfortabel en heeft zelfs een hulpje voor zijn auto.

De ander, verbannen, verloren, dwaalt door vreemde landen.

O jij, die naar Parijs wil, luister goed naar mij:

Wees voorzichtig, of je wordt door de mensen opgelicht.

Dag 317

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: mens en maatschappij

Je kunt tijdens een onderwijsleergesprek naar aanleiding van dit verhaal en het wist-je-datje met leerlingen praten over begrafenisrituelen of over rituelen om de doden te herdenken.

Suggestie: mens en maatschappij

Je kunt het naar aanleiding van dit verhaal en de doordenkers hebben over wat de leerlingen geloven / denken over de dood. Is de dood het einde? Is er 'iets' na de dood? In dat opzicht is dit verhaal hoopgevend.

Suggestie: mens en maatschappij

Je kunt naar aanleiding van dit verhaal met leerlingen praten over rouw en rouwverwerking. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld een rouwbericht sturen naar de ouders van Sil (oefening 2). Je kan het ook hebben over (ongeneeslijk – terminaal) ziek zijn.

Suggestie: uitbreidingsoefeningen

In het verhaal worden heel wat samenstellingen gebruikt (zeewater, tussenwereld, eindstation, samenstellingen, doktersjas, strandlijn, springplank, voetafdruk). Hierrond kun je een oefening maken voor (ex-)OKAN-leerlingen.

Er worden ook heel wat trappen van vergelijking gebruikt: zie oefening 3.

Er is een oefening op verwijswaarden: oefening 4 en een oefening op woordenschat (oefening 5).

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het luisteren en lezen.

Begrijpend luisteren/begrijpend lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten.

De leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel of eerste alinea.

De leerlingen herkennen poëzie. Ze staan stil bij de specifieke **tekstkenmerken** van poëzie.

De leerlingen kunnen op beoordelend niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**.

De leerlingen gaan in interactie over de inhoud van de tekst

Schrijven

De leerlingen schrijven een kort, respectvol rouwbericht naar de ouders van Sil.

MATERIAAL

Bundel

LESVERLOOP

Aanknopng (30 min.)

1. Voor het lezen: de auteur - tekstoriëntatie

Leskern (70 min.)

2. Tijdens het lezen: interactief voorlezen: voorspellen en terugblikken
3. Tijdens het herhaald lezen: beoordelen
4. Na het lezen: een 'rauw' verhaal?

Reflectie (15 min.)

5. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

6. Schrijven: een rouwbetuiging
7. Enkele grammatica- en woordenschatoefeningen – oef. 2-3-4

Voor de les

Dit verhaal gaat over de dood. Een jong hoofdpersoonage sterft op het einde van het verhaal. Maak tijd voor een gesprek over rouw en verlies na het lezen van dit verhaal. Ter voorbereiding kun je deze website raadplegen: <https://www.missingyou.be/ik-heb-iemand-verloren/jongeren/rouwen-bij-jongeren/>. Bekijk zeker het stukje over do's en don'ts. Een andere website die je kunt raadplegen, is: <https://www.rouwkost.be/rouw-jonge-nabestaande/>.

AANKNOPING (15 MINUTEN)

1. Voor het lezen: de auteur / oriënteren op het verhaal

1. Je vertelt de leerlingen dat jullie een verhaal gaan lezen van een jongeman: Willem De Pessemier. Hij schrijft verhalen en gedichten, en is actief op Twitter en andere sociale media.

Tip: je kunt de twitter-account van Willem De Pessemier samen met de leerlingen bekijken ([Willem De Pessemier \(@willeemdepe\)](#) / [Twitter](#)).

2. Je bekijkt met de leerlingen de titel, de cover, de prenten: wat vertellen zij ons?

De titel

De **titel** is intrigerend: dag 317.

Vragen om te stellen:

Waarvan zou het de 317ste dag zijn? (Eigen antwoord. – ergens op wachten misschien? De 317ste dag van gevangenschap? Van hopen op iets?)

Wanneer tel je dagen? *Aftellen tot een gebeurtenis, dat kennen we. ‘Nog 4 dagen voor mijn verjaardag, nog 3 dagen en het is nieuwjaar. Maar hier worden de dagen opgeteld. Wanneer tel je dagen?* (Als je op iets wacht. Als je ergens alleen / gevangen / geïsoleerd zit: in de gevangenis, op een onbewoond eiland, als kapitein op een schip, of op een ruimteschip, ...)

Waarom telt men meestal de dagen? (Je kunt de dagen tellen om greep te houden over de tijd, over de gebeurtenissen. Om het verlangen naar iets structuur te geven.)

De titel roept veel vragen op.

De cover

Vragen om te stellen:

Wat zien de leerlingen op de cover? (Er staat een jongen op met gesloten ogen, een zwarte zee met grijze hemel, en op de plaats waar de zon hoort te zien, zien we een dier: een kameleon.)

Welk gevoel roept de cover op? (Eigen antwoord.)

Wat weten de leerlingen over een kameleon? (Een kameleon past zijn kleur aan zijn omgeving aan. Dat betekent dat deze prent niet ‘klopt’: de kameleon op de cover past zich niet aan de omgeving aan: hij is erg geel, in plaats van grijs. Dat is vreemd.)

De cover roept ook vragen op.

De prenten

Vragen om te stellen:

Wat staat er op de prenten?

Prent 1: Er staat iemand op de schouders van twee anderen en er komen emmers uit de lucht.

Prent 2: We zien alweer een kleine kameleon. Die is groen deze keer.

Prent 3: We zien een jongen op een springplank; twee handen zijn uitgestoken naar hem. Willen die handen hem tegenhouden? Hem duwen? Waar springt de jongen in? In een zwarte vlakke? Is dat dezelfde jongen van de vorige prent (met de emmers)? Hij heeft nu wel een zwarte broek aan in plaats van een groene.)

Welke gevoelens roepen de prenten op? (Eigen antwoord.)

De prenten roepen ook veel vragen op ...

3. Je bespreekt met de leerlingen de **lesdoelen**.

Eerst en vooral is het de bedoeling dat de leerlingen **genieten** van het verhaal. Je vertelt de leerlingen dat de titel, de cover en de prenten vaak al uitleg geven over de tekst, zeker bij non-fictie. Het is handig om deze te bekijken voor je de tekst leest en zo te **voorspellen** waarover de tekst zou kunnen gaan. Bij deze tekst roepen de titel, de cover en de illustraties vooral vragen op. Ze maken je nieuwsgierig om de tekst te lezen. Wellicht zal de tekst een antwoord bieden op de vragen die de titel, de cover en de prenten oproepen. Tijdens het lezen gaan we op zoek naar de antwoorden en blikken we terug op onze voorspellingen. We zoeken de **verbanden** tussen de tekst, de titel en de afbeeldingen.

LESKERN (70 MINUTEN)

2. Tijdens het lezen: interactief voorlezen

Algemeen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op het uitleggen van moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen. Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt. Laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodig hen uit om voorspellingen te maken.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen, ...

Daarnaast is er bij interactief (voor)lezen veel aandacht voor woordenschatontwikkeling. Je probeert de leerlingen zoveel mogelijk op een inductieve manier de betekenis van nieuwe of moeilijke woorden te laten achterhalen. Je verwijst hiervoor naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën (andere talen inzetten, woord opdelen in grondwoord en affixen, ...) en in laatste instantie naar de woordenschatlijst. Let wel: de woordenschatlijst is niet exhaustief.

Regel 1 tot en met 5

Vragen om te stellen:

Wat gebeurt er met de ik-figuur? (De ik-figuur is erg ziek. Hij glijdt in een soort comateuze droomtoestand: tussen leven en dood.)

We weten al hoe het verhaal eindigt: de ik-persoon sterft. Wat vind je ervan dat een verhaal onmiddellijk vertelt hoe het eindigt? (Eigen antwoord.)

Wil je nu nog verder lezen? We kennen toch het einde van het verhaal al? (Vermoedelijk zijn enkele leerlingen net getriiggerd om verder te lezen. Het kan goed zijn dat de schrijver de lezer net nieuwsgierig maakt door te vertellen hoe het verhaal eindigt.)

Welke verbanden zie je met de vragen die de titel en de prenten oproepen? (Misschien zijn er leerlingen die in de springplank de overgang van leven naar dood zien? Misschien zijn er leerlingen die al een verband zien met de titel: dit is de dag dat de jongen sterft?)

Via de vragen ga je niet alleen in op het tekstbegrip, maar ook op de lesdoelen.

Woorden om te bespreken:

de koorts

Regel 6 tot en met 14

Vragen om te stellen:

De kameleon vraagt: 'Wie of wat wil je worden?' Wat bedoelt hij daarmee? (Eigen antwoord. Het past wel heel erg in de fase van overgang: van leven naar dood. Wie of wat wil je worden na de dood: dat is eigenlijk de vraag die de kameleon stelt.)

Antwoordt de jongen op de vraag? (Ja en nee. Eigenlijk antwoordt hij niet op de vraag. Hij antwoordt niet wie of wat hij wil worden. Hij zegt wel dat hij de zee in een nieuwe vorm wil gieten.)

Wat vind je van het antwoord van de jongen: 'Ik wil de zee in een nieuwe vorm gieten'? (Eigen antwoord.)

De jongen vraagt zich af hoe het mogelijk is dat er emmers in de lucht kunnen zweven. Hoe is dat eigenlijk mogelijk? (Het is een koortsdroom – de overgang tussen leven en dood.)

Zijn er nu al antwoorden op onze vragen rond de titel en de prenten? Twee prenten worden nu wel duidelijker: de kameleon die boven de zee zweeft, de emmers die in de lucht dansen, ...

Heb je nieuwe vragen bij de tekst? (Eigen antwoord.)

Regel 15 tot en met 25

Vragen om te stellen:

Wat vind je van de naam van de kameleon: Wens? Zou die zomaar gekozen zijn? (Wie sterft, mag nog een wens doen? Misschien komt de naam daarvandaan? Wie sterft, mag wensen wie of wat hij wil worden?)

Wat is de nieuwe vorm die de jongen wil geven aan de zee? (Hij wil de zee de lichamen van zijn vader en moeder geven.)

Wat vind je van deze wens van de jongen die Sil heet? (Eigen antwoord.)

Wat zou jij wensen? (Eigen antwoord.)

Differentiatietip: Misschien is de naam van de jongen, Sil, gebaseerd op het personage van Sil uit 'Sil, de strandjutter' (Cor Bruijn, 1940)?

Regel 26 tot en met 34

Vragen om te stellen:

Waarom wil de jongen de zee in de vorm van zijn ouders gieten? (Enerzijds is de zee de mooiste herinnering aan hen. Hij herinnert zich hoe zijn moeder languit met een boek op het strand ligt en hoe zijn vader tot de achterste boei zwemt. Anderzijds is de jongen bang om te sterven. Zijn ouders waren nooit bang. Als de zee hun vorm aanneemt, zal hij niet meer bang zijn om te sterven.)

Waarom moet de jongen op de schouders van zijn ouders klimmen? (Zo kan hij Wens helpen bij het vullen van de vorm van zijn ouders met zeewater.)

Wat vind je ervan dat hij moet helpen bij de overgang naar zijn eigen dood? (Eigen antwoord.)

De prent van de jongen op de schouders van twee andere mensen is nu ook duidelijk.

Woorden om te bespreken:

de herinnering, boetseert & boetseren

Regel 35 tot en met 50

Vragen om te stellen:

De jongen zegt: 'Ik wou dat ik dankbaarder was voor de kleine dingen toen het nog kon.' Wat bedoelt hij daarmee? (Hij wil zeggen dat hij niet beseftte hoe fijn en hoe goed sommige kleine dingen in het leven waren, toen hij ze meemaakte. Je staat vaak pas echt stil bij positieve dingen als ze voorbij zijn of als iets niet meer kan.)

Wat bedoelt Sil met: '... mijn tijd is bijna op.'? (Sil is doodziek en zal bijna sterven. Hij weet dat de tijd tussen leven en sterven, waar hij zich nu in bevindt, kort is.)

Woorden om te bespreken:

dankbaarder → dankbaar, vastberaden

Regel 51 tot en met 60

Vragen om te stellen:

Nu weten we eindelijk waarop de jongen wacht. Waarop? (Hij weet al 317 dagen dat hij zal sterven. Eigenlijk had hij al vroeger moeten sterven, volgens de dokters.)

Wat is dat voor jou, 'het lot'? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: iets dat zo moet zijn, iets waar je niets aan kan veranderen. Het is zo en niet anders.)

Wat vind je van die vraag van Wens: 'Accepteer je het lot om zo vroeg te sterven?' (Eigen antwoord.)

Wat vind je van het antwoord van Sil: hij accepteert het lot alleen bij plezierige dingen. Slechte dingen, dat is het lot niet. (Eigen antwoord.)

Hoe oud of hoe jong is Sil? (Net geen 15.)

Wat betekent 'ik heb een duwtje nodig'? (Soms lukt het niet om iets alleen te doen, maar als een ander je een zachte duw geeft, lukt het wel. Je hebt dus een beetje hulp nodig van iemand anders. Verwijs naar de uitdrukking 'een duwtje in de rug geven'.)

Woorden om te bespreken:

het lot

Regel 61 tot en met 78

Vragen om te stellen:

Hoe beschrijft Wens de dood? (Het is het eindstation: het laatste station van de trein. Je hebt geen pijn meer. De dood ziet er voor iedereen anders uit: een samenstelling van je leukste herinneringen.)

Wens bevindt zich in de tussenwereld. De tussenwereld is zijn eindstation. Wat bedoelt de auteur hiermee? (Wens is geen mens. Hij is degene die de mensen helpt bij de overgang naar de dood. Zo zijn er veel mythes. Bijvoorbeeld de oude Grieken geloofden dat de mens naar de onderwereld werd gebracht in een bootje over de rivier de Styx. De veerman, de man die met het bootje heen en weer vaarde, heette Charon.)

Sil wordt dapper genoemd, hij onderdrukt zijn tranen. Vind jij Sil moedig? (Eigen antwoord.)

Wat vind je van Wens? Vind je hem aardig? Behulpzaam? Gemeen? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

dapper, omhelzen, onderdruk → onderdrukken

Regel 79 tot en met 105

Vragen om te stellen:

Waarin verandert Wens plotseling? (Hij is plots de dokter die zegt dat hij echt al te lang leeft.)

Waarom is er plotseling een springplank? (Sil moet van de springplank in de zee – zijn ouders springen. Dat is het sterven.)

Is Sil bang, droevig, blij? (Sil is niet bang, eerder gelukkig, maar toch heeft hij een duwtje nodig. Hij krijgt het niet over zijn lippen om 'ja' te zeggen.)

Vragen om te stellen:

Plotseling krijgen we hier een soort gedicht. Waarom zou dat zijn? (Dit gedicht symboliseert het doodgaan en de emotie daarbij. Poëzie past goed bij zware momenten, misschien beter dan de verhaalvorm. Het is wellicht daarom dat de auteur nu een gedicht gebruikt en dus van teksttype verandert.)

Begrijp je de zin: ‘Sterven is vallen’? (Letterlijk: hij springt van de plank – valt naar beneden. Vergelijking: we ‘vallen’ ook in slaap.)

Wat vind je van het eind van het gedicht? ‘Ik zit gevangen. Het is goed zo. Ik ben verloren’. (Open antwoord.)

Stel dat het verhaal stopt na het gedicht, zou dat een ander gevoel geven dan het einde met het stukje verhaal? (Open antwoord. Mogelijk antwoord: het gedicht eindigt toch wel zwaar. Het einde in proza maakt het iets lichter, omdat we zien dat Wens gelijk heeft: de jongen beleeft inderdaad zijn mooiste herinnering. Zou het daarom zijn dat de dichter niet stopt na het gedicht maar nog even verder schrijft?)

3. Tijdens het herhaald lezen: beoordelen

Je kunt de leerlingen de tekst een tweede keer laten lezen. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld duo-lezen. Je kunt een leesvraag meegeven, zoals: duid op elke bladzijde de zin aan die je het mooist vindt.

Na het lezen kunnen de zinnen op het bord worden gezet. Bespreek de keuze van de zinnen: zijn het zinnen met mooie beelden? Zinnen met een diepe inhoud? Zinnen met een woord dat de leerling mooi vindt? ...

4. Na het lezen: een ‘rauw’ verhaal?

Dit verhaal gaat over een bijna 15-jarige die sterft door een ongeneeslijke ziekte en over wat er na de dood mogelijks komt. Het verhaal grijpt naar de keel. Vast en zeker zijn er ook leerlingen die al met ziekte en dood, rouw en verlies te maken hebben gehad.

Je voorziet best in tijd en ruimte om met de leerlingen over deze onderwerpen te praten:

- ongeneeslijk (of chronisch) ziek zijn en hoe daarmee omgaan;
- het sterven van een geliefde en rouw;
- rituelen bij sterven en rouwen (ook hier vind je veel websites met tips over).

Tip: Raadpleeg ter voorbereiding enkele bronnen, boeken of websites over rouwverwerking bij jongeren, bijvoorbeeld: <https://www.missingyou.be/ik-heb-iemand-verloren/jongeren/rouwen-bij-jongeren/> of <https://www.rouwkost.be/rouw-jonge-nabestaande/>.

Dit zijn natuurlijk geen gemakkelijke onderwerpen, zeker niet indien de leerlingen over weinig taal beschikken (OKAN, ex-OKAN). Ga ze toch niet uit de weg. Aan de hand van onderstaande vragen kan je samen met de leerlingen in gesprek gaan. Hou zeker niet vast aan de vragen. Breid uit en speel in op de opmerkingen van de leerlingen.

Vragen om te stellen:

Vind je dit verhaal hoopvol of net heel erg hard (of beide)? Waarom? (Het verhaal is hard of 'rauw', want er sterft een jongere. Aan de andere kant biedt het verhaal troost over wat er na de dood is.)

Werd je al eens geconfronteerd met verlies/de dood? Hoe ga jij om met verlies? Wat biedt jou troost (Eigen antwoord.)

Ben je bang van de dood? Waarom wel of niet? (Eigen antwoord.)

Geloof jij in leven na de dood? (Eigen antwoord.)

Oefening 1

Je kan de bespreking beginnen of eindigen met oefening 1 (waar – niet waar). Als je ermee begint, is je doel nagaan of iedereen alles heeft begrepen. Als je ermee eindigt, dan is het eerder om na de zware gesprekken iedereen even op adem te laten komen.

In zijn droom ziet de jongen een kameel.	waar / niet waar
De jongen ziet geen kameel, maar een kameleon.	waar / niet waar
De jongen wil de zee veranderen in de vorm van zijn broer en zus.	waar / niet waar
De jongen wil de zee veranderen in de vorm van zijn ouders.	waar / niet waar
Voor de jongen is de zee de mooiste herinnering aan zijn ouders.	waar / niet waar
De jongen wacht al 317 dagen op de dood.	waar / niet waar
Het lot bracht de jongen lieve ouders, vrienden en liet hem voor het eerst met een meisje dansen.	waar / niet waar
Het lot bracht de jongen lieve ouders, vrienden en liet hem voor het eerst een meisje zoenen.	waar / niet waar
De jongen is vijftien jaar oud.	waar / niet waar
De jongen is veertien jaar oud, hij sterft vlak voor zijn verjaardag.	waar / niet waar
De jongen is gelukkig wanneer hij op de springplank staat.	waar / niet waar
De jongen sterft niet op het einde van het verhaal.	waar / niet waar
De jongen sterft wel op het einde van het verhaal.	waar / niet waar

5. We kijken terug

Je laat de leerlingen terugblikken op de **inhoud** van het verhaal. Je laat hen bijvoorbeeld de allermooiste zin kiezen of een woord dat hen erg aangrijpt (zie suggestie 3: herhaald lezen: beoordelen).

Je blikt terug op de **lesdoelen**:

Konden de leerlingen 'genieten' van dit verhaal, ondanks de trieste inhoud?

Wat vonden ze van de plotse verandering van tekststructuur: paste dat goed bij het verhaal? Vonden ze het nodig? Waarom (niet)?

Tijdens het lezen van het verhaal hebben we de verbanden gevonden tussen de tekst en de titel, de cover en de afbeeldingen. We blikten terug op de voorspelling die we hebben gemaakt. Wat vonden de leerlingen van de titel, de cover en de prenten? Vinden ze het aangener als deze de tekst al voorspellen, of – zoals hier – net veel vragen oproepen? Wat is gemakkelijker om de tekst te lezen? (Eigen antwoord.)

6. Schrijven: een rouwbrief – oefening 2

Oefening 2

Als iemand gestorven is, is het in België de gewoonte dat we een kaartje schrijven met rouwbetuigingen. Dat is helemaal niet gemakkelijk. Veel mensen schrijven gewoon: ‘Mijn innige deelneming.’ Dit wil zeggen: ‘Ik leef met je mee.’

Aan zo een kaartje heb je als rouwende niet zoveel. Beter kun je een persoonlijk briefje sturen. Je zegt bijvoorbeeld hoe goed je de gestorven persoon kent, hoeveel verdriet je zelf hebt, wat de dingen zijn van de gestorven persoon die je zeker niet zal vergeten, dat je de achtergebleven persoon veel moet toewenst. Zo een briefje mag kort zijn, als het maar persoonlijk is.

Je vertelt de leerlingen dat ze de rol van vrienden van Sil innemen. Ze kennen Sil goed en ze schrijven een rouwbriefje naar de familie van Sil.

In oefening 2 is er ruimte om een briefje op te stellen. Je kunt de leerlingen per twee of drie laten schrijven, dat is veiliger. Ze kunnen de template gebruiken of van nul beginnen.

De leerlingen kunnen daarna elkaars briefje lezen en nakijken. Je kunt enkele vragen geven om de inhoud te beoordelen (Bijvoorbeeld: is het kaartje persoonlijk, troostend, ...). Je kunt ook enkele observatievragen geven met betrekking tot de vorm van de tekst (Bijvoorbeeld: Gebruikt de schrijver leestekens, een correcte spelling, ...)

Geef de leerlingen de ruimte om te vertellen aan elkaar wat ze goed vinden en wat volgens hen beter / anders kan.

7. Enkele grammatica en woordenschat oefeningen: oefeningen 3-4-5

Oefening 3: de trappen van vergelijking

De leerlingen oefenen op de trappen van vergelijking.

- Wijs op het verschil tussen ‘dan/als’ die vaak verkeerd gebruikt worden. Bijvoorbeeld: Ik ben groter dan... Ik ben even groot als....
- Wijs ook op het belang van het lidwoord bij de neutrale vorm. Bijvoorbeeld: Ik heb mooie herinneringen (de herinneringen).

Oplossing:

klein	kleiner	kleinst
ziek	zieker	ziekst
warm	warmer	warmst
hoog	hoger	hoogst
laag	lager	laagst
kort	korter	kortst
fel	feller	felst
veel (!)	meer	meest
mooi	mooier	mooist
trots	trotser	trotst
goed (!)	beter	best

1. Hij is 98, maar zij is 103. Zij leeft al het **langst**.
2. Ik ben erg **dankbaar** voor alles wat je voor mij hebt gedaan.
3. Hij kan **verder** zwemmen dan ik maar mijn papa kan het **verst** zwemmen.
4. Ik heb **mooie** herinneringen aan mijn reis naar Nederland, maar nog **mooiere** aan mijn reis naar Frankrijk.
5. Jij bent **klein**, maar je zus is nog **kleiner** en je broer is het **kleinst**.

Oefening 4: verwijswwoorden

De leerlingen duiden het juiste antecedent aan bij het verwijswoord.

Oplossing:

1. Wens de kameleon. (b)
2. De ouders van de jongen. (a)
3. De ouders van de jongen. (b)
4. De zee. (c)
5. Sil. (b)
6. Je eindstation. (c)

Oefening 5: woordenschat

De leerlingen gebruiken het woordenschatwoord in een zin.

1. Deze oefening is erg moeilijk. Toch ben ik _____ om ze op te lossen.
vastberaden
2. Hij redde een kind uit een brandend huis. Hij is erg _____.
dapper

3. Weet je nog toen we op reis de zon zagen ondergaan?
Wat een prachtige _____.
herinnering
4. Zij kan geen kinderen krijgen. Ze aanvaardt dat. Het is _____.
het lot
5. Ik ben je _____ voor je hulp.
dankbaar

DAG 317 – OEFENINGEN

Oefening 1: Waar of niet waar?

In zijn droom ziet de jongen een kameel.	waar / niet waar
De jongen wil de zee veranderen in de vorm van zijn broer en zus.	waar / niet waar
Voor de jongen is de zee de mooiste herinnering aan zijn ouders.	waar / niet waar
De jongen wacht al 317 dagen op de dood.	waar / niet waar
Het lot bracht de jongen lieve ouders, vrienden en liet hem voor het eerst met een meisje dansen.	waar / niet waar
De jongen is vijftien jaar oud.	waar / niet waar
De jongen is gelukkig wanneer hij op de springplank staat.	waar / niet waar
De jongen sterft niet op het einde van het verhaal.	waar / niet waar

Oefening 2: een rouwbriefje

Als iemand gestorven is, is het de gewoonte dat we een kaartje of briefje geven met rouwbetuigingen. Dat is helemaal niet gemakkelijk. Veel mensen schrijven gewoon: 'Mijn innige deelneming.' Dat wil zeggen: 'Ik leef met je mee.'

Aan zo een kaartje heb je als rouwende niet zoveel. Beter kun je een kort, persoonlijk briefje sturen. Je kunt in de rouwbrief bijvoorbeeld zeggen:

- hoe erg je het vindt dat de persoon gestorven is;
- hoe goed (of minder goed) je die persoon kende;
- wat de dingen zijn van de gestorven persoon die je zeker niet zal vergeten;
- dat je de nabestaanden heel veel moet toewenst.

Je kende Sil erg goed. Je schrijft een rouwbriefje naar de familie van Sil. Je kunt het invulbriefje gebruiken, maar je mag ook zelf een rouwbericht opstellen.

Invulbrief

Plaats & datum

Beste familie van Sil,

Wij zijn vrienden van Sil. We kennen Sil van _____.

We hebben Sil heel goed gekend.

Wat we heel leuk vonden aan Sil was _____

Wat we nooit zullen vergeten, is

We vinden het zo erg dat Sil is gestorven. We zullen hem nooit vergeten.

We wensen u

Verder willen we dit nog zeggen:

Onze diepste en innigste deelneming

Oefening 3: Trappen van vergelijking

In het verhaal worden heel wat trappen van vergelijking gebruikt. Sil wil graag lang-**er** leven, zijn vader zwemt tot de ver-**ste** boei.

klein – kleiner – klein**st**

groot – gro**ter** – groot**st**

Vul de kolommen aan:

klein	kleiner	kleinst
ziek		
warm		
hoog		
laag		
kort		
fel		
veel (!)		
mooi		
trots		
goed (!)		

Vul in de oefeningen hieronder de juiste vorm in.

1. Hij is 98, maar zij is 103. Zij leeft al het (lang)
2. Ik ben erg voor alles wat je voor mij hebt gedaan. (dankbaar)
3. Hij kan zwemmen dan ik , maar mijn papa kan het
zwemmen. (ver)
4. Ik heb herinneringen aan mijn reis naar Nederland, maar
nog aan mijn reis naar Frankrijk. (mooi)
5. Jij bent, maar je zus is nog en je broer is
het (klein)

Oefening 4: Wie o wie? Verwijswoorden

1. In **regel 9** staat: '**Hij** zweeft net boven de horizon.'

Waarnaar verwijst '**Hij**'?

- a. De ouders van de jongen.
- b. Wens de kameleon.
- c. Sil.

2. In **regel 26** staat: 'De zee is mijn mooiste herinnering aan **hen**.'

Naar wie verwijst '**hen**'?

- a. De ouders van de jongen.
- b. Wens de kameleon.
- c. Sil.

3. In **regel 28-29** staat: 'Als de zee **hun vorm** aanneemt, ben ik vast niet meer bang om te sterven.'

Naar wie verwijst '**hun vorm**'?

- a. De emmers.
- b. De ouders van de jongen.
- c. Sil en Wens.

4. In **regel 49** staat: '... , kan **haar** bijna met mijn tenen raken.'

Waarnaar verwijst '**haar**'?

- a. Sils moeder.
- b. Het zand.

c. De zee. 5. In **regel 67** staat: '**Ik** bevind me ergens tussen leven en dood.'

Naar wie verwijst 'ik'?

- a. De dokter.
- b. Sil.
- c. Wens.

6. In **regel 70-71** staat: 'Het is een samenstelling van je mooiste herinneringen op aarde.'

Waarnaar verwijst 'Het'?

- a. De tussenwereld.
- b. Het strand.
- c. Je eindstation.

Oefening 5: woordenschat

Kies het juiste woord en vul de zin aan.

horizon – dankbaar – herinnering – het lot – vastberaden – dapper

1. Deze oefening is erg moeilijk. Toch ben ik om ze op te lossen.
2. Hij redde een kind uit een brandend huis. Hij is erg
3. Weet je nog toen we op reis de zon zagen ondergaan? Wat een prachtige
4. Zij kan geen kinderen krijgen. Ze aanvaardt dat. Het is
5. Ik ben je voor je hulp.

Waar ik het maanhout voor nodig heb

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: plastische opvoeding

De leerlingen kunnen verschillende tekeningen of schilderijen maken bij het verhaal. In functie van de leesstrategie 'visualiseren' kunnen de leerlingen experimenteren met verschillende teken- en schildertechnieken om een verhaal te visualiseren. Ook andere technieken (Bijvoorbeeld: collagetechniek) zouden aan bod kunnen komen.

Suggestie: aardrijkskunde: de maancyclus/de invloed van de maan op de aarde en de mens

Bekijk met de leerlingen de maancyclus, bijvoorbeeld via een filmpje:

<https://schooltv.nl/video/de-maancyclus-van-volle-naar-nieuwe-maan>

Besprek de invloed van de maan op de aarde en de mens. Achtergrond vind je bijvoorbeeld op deze sites:

<https://www.scientias.nl/maan-er-zou/>

<https://www.volkskrant.nl/wetenschap/de-maan-bespeelt-misschien-toch-de-mens~be4234d0/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Suggestie: graphic novels

De leerlingen maken steeds kleine tekeningen in de vorm van een stripverhaal. Dit kan een aanleiding zijn om het met je leerlingen te hebben over graphic novels: boeken waarmee literatuur verteld wordt aan de hand van beeld en tekst. Je kunt de leerlingen ter inspiratie graphic novels laten inkijken voor het lezen of je kunt de leerlingen een graphic novel laten lezen als uitbreidingsoefening.

Suggestie: vluchtelingencrisis

Dit verhaal gaat over een jongen die op zoek is naar maanhout. Hij zoekt het overal en bij iedereen. Als lezer kom je pas op het einde van het verhaal te weten wat het maanhout nu eigenlijk is. Maanhout blijkt gemaakt te zijn uit overblijfselen van vergane vluchtelingenbootjes die drijven op zee in de reflectie van het maanlicht. Dit verhaal gaat over een inclusieve samenleving en de vluchtelingencrisis. Als je leerlingen er klaar voor zijn, kun je het hebben over de vluchtelingencrisis en kun je een treffend beeld gebruiken om aan te tonen hoeveel een beeld kan vertellen. Iedereen kent bijvoorbeeld het beeld van de kleuter Aylan (<https://www.demorgen.be/nieuws/vijf-jaar-geleden-werd-deze-foto-van-de-3-jarige-aylan-gemaakt-het-gezicht-van-de-vluchtelingencrisis~b64367b2/>). Hij is in ons land een symbool geworden voor de vluchtelingencrisis.

Je kunt de leerlingen zelf ook extra informatiebronnen laten raadplegen. Op het Platform Kinderen op de vlucht (www.kinderenopdevlucht.be) vind je meer informatie over de rechten van niet-begeleide

minderjarige vreemdelingen (NBMV) en kinderen in gezinnen zonder wettig verblijf of met een precair verblijf.

Suggestie: uitbreiding: samenstellingen

In dit verhaal worden enorm veel samenstellingen gebruikt. Dit kan een aanleiding zijn om hierrond te werken. (Zie suggestie bij 2. Tijdens het interactief voorlezen). In de uitbreidingsoefeningen vind je oefeningen op figuurlijk taalgebruik (oefening 3), metaforen (oefening 4) en woordenschat (oefeningen 5 en 6).

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het luisteren en lezen.

Begrijpend luisteren/begrijpend lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten: de leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel of eerste alinea.

De leerlingen verwerken op **structurerend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten: de leerlingen **visualiseren** de tekst door tekeningen te maken bij het verhaal.

De leerlingen kunnen op beschrijvend en beoordelend niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**: de leerlingen vertellen het verhaal opnieuw aan de hand van hun illustraties en gaan in interactie over de inhoud van de tekst.

Taalbeschouwing

De leerlingen schrijven een metafoor.

MATERIAAL

Oefenbundel

Je voorziet eventueel in een treffend beeld van waaruit je een gesprek kan aangaan over de vluchtelingencrisis.

Je kunt op voorhand een website klaarzetten met informatie over maanhout Bijvoorbeeld:

<https://www.ecodorpboekel.nl/maanhout/>

<https://strijkersforum.nl/threads/maanhout-mondholz.2768/#:~:text=Het%20zou%20kunnen%20dat%20Stradivarius,wortels%2C%20de%20sapstroom%20staat%20stil>

LESVERLOOP

Je kunt op voorhand een filmpje bekijken of klaarzetten over de maancyclus.

Aanknopng (15 min.)

1. Op zoek naar ...
2. Voor het lezen: oriënteren op *Waar ik het maanhout voor nodig heb*

Leskern (100 min.)

3. Tijdens het lezen: interactief voorlezen & visualiseren
4. Na het lezen: vluchtelingencrisis (wist-je-datje + doordenkers)
5. Na het lezen: tentoonstelling

Reflectie (15 min.)

6. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

7. Wat bedoelt de schrijver met...
8. Verzin een metafoor
9. Woordenschat

AANKNOPING (30 MINUTEN)

1. Op zoek naar ...

Start je les door de volgende vraag aan bord te schrijven: *Waarnaar kun je op zoek zijn?*

Gebruik deze vraag om een klasgesprek aan te knopen. Stuur het gesprek door de vraag geleidelijk aan te veranderen in waarnaar de leerlingen zelf op zoek zijn. Schrijf kernwoorden aan het bord of laat de leerlingen dit doen.

Stuur het gesprek door de leerlingen te vragen of je ook op zoek kunt zijn naar dingen die je niet kunt vastnemen. Bijvoorbeeld: op zoek zijn naar jezelf, op zoek zijn naar veiligheid, op zoek zijn naar liefde... . Op zoek zijn heeft dus verschillende betekenissen. Je kan letterlijk op zoek gaan naar iets. Dan kijk je rond en probeer je je auto, je sleutels of je rugzak te vinden. Je kan ook figuurlijk op zoek zijn. Je wacht op inzichten, ideeën, een persoon, een gevoel, enz.

2. Voor het lezen: oriënteren op *Waar ik het maanhout voor nodig heb*

Oriënteren op de tekst aan de hand van de illustraties

Je neemt de tekst erbij met de leerlingen. Je vertelt dat deze tekst ook gaat over iemand die naar iets op zoek is. Je oriënteert samen met de leerlingen op de tekst. Omdat de focus tijdens deze les op het visualiseren ligt, doe je dit eerst enkel aan de hand van de illustraties. Je vindt die terug in [oefening 1](#) zodat de leerlingen nog niet afgeleid zijn door de titel of iets anders uit de tekst.

De leerlingen kijken naar de illustraties die bij de tekst horen. Per twee schrijven ze op waarover zij denken dat de tekst zal gaan.

De leerlingen delen hun voorspellingen over de tekst.

Bespreek samen met de leerlingen de gelijkenissen en de verschillen tussen de voorspellingen van de leerlingen. Benadruk hoeveel de illustraties je kunnen vertellen over de inhoud van een tekst.

Vragen om te stellen:

Lezen jullie liever teksten met illustraties of zonder illustraties?

Waarom vinden jullie illustraties belangrijk?

Heb je ooit geprobeerd om zelf illustraties te maken bij een tekst?

Je legt aan de leerlingen uit dat illustraties je kunnen helpen bij het tekstbegrip. Beelden helpen niet alleen als je ze bij een tekst krijgt, maar ook als je ze zelf bij een tekst maakt. Door het maken van beelden bij de tekst denk je na over de inhoud van de tekst. Dat heet visualiseren. Visualiseren is een leesstrategie. De strategie houdt in dat leerlingen beelden bedenken bij een tekst Door het verhaal te vertalen naar beelden, verwerken de leerlingen het verhaal dieper.

Tijdens deze les wordt er ingezet op deze leesstrategie door de leerlingen af en toe de tijd te geven om wat ze gelezen hebben te vertalen naar een tekening in een kader. Op die manier maken de leerlingen tijdens het lezen een soort stripverhaal. Zie oefening 2.

Je bekijkt de tekening bij het verhaal en de titel: 'Waar ik het maanhout voor nodig had'. Je herinnert de leerlingen aan jullie gesprek over 'op zoek zijn/ de prenten' en stelt volgende vragen:

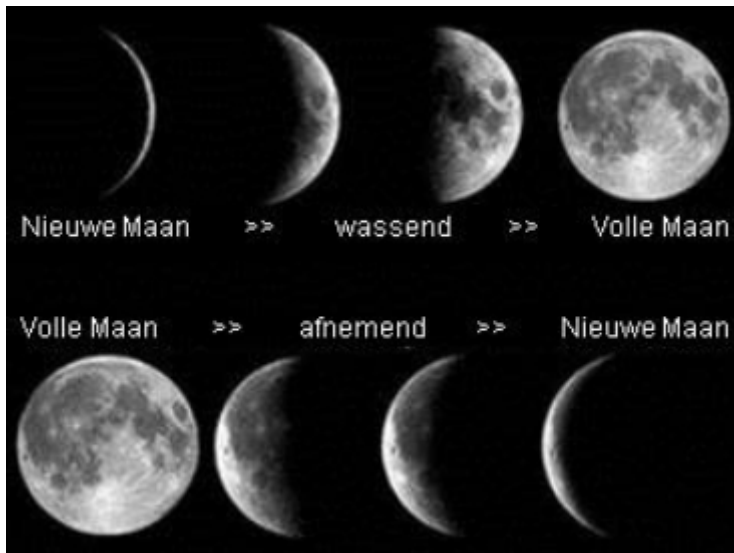
Wat zou 'maanhout' kunnen zijn?

Wie zou de jongen op de tekening zijn? Is het dezelfde jongen van op de prenten? Waarover zou de tekst kunnen gaan?

Wat weet je over de maan? (Eigen antwoord.)

Voorkennis oproepen - versterken

In de tekst speelt de maancyclus een belangrijke rol. Ga in op de verschillende vormen van de maan.

Bron: <https://amigodelft.wordpress.com/2018/01/31/de-vijftiende-dag-van-de-maancyclus/>

De maan ziet er vaak anders uit. Hoe kan het dat we soms een volle maan zien en soms bijna niets? Je kunt hiervoor eventueel gebruikmaken van een filmpje, bijvoorbeeld: <https://schooltv.nl/video/de-maancyclus-van-volle-naar-nieuwe-maan/>

Doelen leesles

Je verwoordt de doelen van de leesles.

- In de eerste plaats zullen de leerlingen kennismaken met en genieten van een mooi verhaal.
- De leerlingen zullen de tekst proberen beter te begrijpen door de inhoud te tekenen. Het visualiseren van een tekst is een leesstrategie die je helpt om een tekst beter te begrijpen.

LESKERN (100 MINUTEN)

3. Tijdens het lezen: interactief voorlezen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen.

Tip: leg niet alleen moeilijke woorden of passages uit, maar stimuleer de leerlingen om strategieën toe te passen om zelf de betekenis te achterhalen (context gebruiken, andere gekende talen inzetten, woord opdelen in affixen en grondwoord(en), ...).

Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt.

Daarnaast ligt de nadruk bij 'interactief' op woordenschatontwikkeling. Probeer aan de hand van de tekst de leerlingen op een inductieve manier de betekenis van de woorden te laten achterhalen. Verwijs hierbij steeds naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën en in laatste instantie naar de woordenschatlijst.

Laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodig hen uit om verbindingen te maken met hun eigen leefwereld.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen.

Differentiatietip: bij een taalsterke groep kun je het interactief voorlezen onmiddellijk combineren met het visualiseren van de tekst. Bij een minder talige groep kun je de tekst meerdere keren lezen. Lees de eerste keer interactief voor waarbij je enkel een antwoord op de vragen zoekt. Lees daarna de tekst nog eens in functie van het visualiseren. Kies in dat geval voor een andere werkvorm (Bijvoorbeeld: duolezen). Je legt in dit geval ook aan de leerlingen uit dat het herhaald lezen van teksten hen helpt om een tekst beter te begrijpen én om vloeiend te (leren) lezen.

Regel 1 tot en met 17

Vragen om te stellen:

Waarom staat er 'Maanhout' op de vrachtwagen? (Naam van een firma. Maanhout is een familienaam.)

Waarom denkt de jongen dat het hout maanhout is? (Hij verwacht de naam van de firma met het hout dat er op de vrachtwagen ligt. Het is ook wel vreemd dat een firma met de naam 'Maanhout' hout vervoert.)

Waarom denkt papa dat maanhout van de maan komt? (Omdat 'maanhout' een samenstelling is en het eerste deel van een samenstelling vaak bepaalt waar het tweede deel uit bestaat. Maanhout moet dus hout van de maan zijn.)

Denk jij dat ook? (Eigen antwoord.)

Waarom denk jij dat de jongen maanhout nodig heeft? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

maanhout

Leerlingen die niet in België geboren zijn, weten misschien niet dat Maanhout (in verschillende geschreven versies) een veelvoorkomende familienaam is in Vlaanderen. De vrachtwagen met Maanhout op behoort waarschijnlijk tot een familiebedrijf van de familie Maanhout.

Je vertelt de leerlingen dat je de betekenis van een samenstelling vaak kunt achterhalen door de afzonderlijke delen te lezen. Je laat de leerlingen nadenken wat 'maan' en 'hout' met elkaar te maken hebben. Misschien is er een leerling die weet dat maanhout echt bestaat. Zo niet, dan kun je dat nu vertellen. Je kunt ook samen met de leerlingen op zoek gaan naar een verklaring voor 'maanhout' via een zoekmachine. Je kunt er ook voor kiezen om dit nog te verzwijgen tot na het lezen van de tekst (zie 7. Na het lezen: verzin een metafoor) en de fantasie van de leerlingen te laten werken.

Maanhout bestaat. Het is hout van bomen die gekapt worden als de maan 'afneemt', op het moment dat de maan klein is en steeds kleiner wordt.

De maan heeft een grote invloed op de zee en zorgt voor golven maar de maan heeft ook een invloed op de sappen in de bomen. Als de maan afneemt, stromen de sappen veel minder door de stam. Door bomen te kappen als de maan het kleinst is en er weinig sappen door de stam stromen, is het hout veel sterker. Het breekt bijna niet.

Er zijn gebouwen van maanhout te vinden - bijvoorbeeld in Zwitserland - die 700 jaar oud zijn. Sommigen denken dat ook Stradivarius zijn beroemde violen bouwde van maanhout. Een groot voordeel is dat maanhout zeer moeilijk in brand schiet. Huizen van maanhout branden bijna nooit af.

Je kunt met de leerlingen eventueel extra bronnen raadplegen:

- <https://www.ecodorpboekel.nl/maanhout/>
- <https://strijkersforum.nl/threads/maanhout-mondholz.2768/#:~:text=Het%20zou%20kunnen%20dat%20Stradivarius,wortels%2C%20de%20sapstroom%20staat%20stil.>

Visualiseren: je verwijst de leerlingen naar oefening 2. Daar zullen ze tijdens het lezen van het verhaal af en toe een tekening maken in een kader. Bij dit stukje tekst werd er al een illustratie gemaakt.

Regel 18 tot en met 43

Vragen om te stellen:

Is het een slim idee om op een ladder te staan als je de maan wil aanraken? (Eigen antwoord.)

Wat vind je van het antwoord van de buurman? (Eigen antwoord.)

Kijken jullie soms naar de maan? Wanneer kijken jullie naar de maan? (Eigen antwoord.)

Heeft de maan een speciale betekenis voor jullie? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Waarom ziet het hoofdpersonage de maan in een plas? (weerspiegeling)

Woorden om te bespreken:

uitspoken

Visualiseren: vraag de leerlingen om een tekening te maken bij dit stukje tekst (oefening 2). Laat de leerlingen klassikaal vertellen wat ze getekend hebben en waarom. Laat hen het verhaal samenvatten aan de hand van het geselecteerde beeld.

Vragen om te stellen:

Waarom gaat hij naar een wolkenkrabber? (Een wolkenkrabber is een hoog gebouw. Een gebouw dat zo hoog is dat het lijkt alsof het aan de wolken krabben. Dat is dus een hoge plek.)

Waarom zou hij bij een schilder op zoek gaan naar maanhout? (Eigen antwoord.)

Waarom kan de jongen geen planken zagen uit de maanbomen van de schilder? (Ze zijn niet echt.)

Woorden om te bespreken:

de wolkenkrabber, reiken, de beeldhouwer

→ Interessant: waarom noemen we een hoog appartement een wolkenkrabber? Maak de leerlingen attent op de woorden op -er: een schilder, een beenhouwer: iemand die schildert, die beenhouwt. Een wolkenkrabber: 'iets' dat krabt; ... Van werkwoorden kan je een persoon maken die het werkwoord uitvoert door het suffix 'er'.

→ Maak de leerlingen attent op de samenstellingen: wolken-krabber; beeld-houwer, vracht-wagen. Er zijn er veel in deze tekst: maanhout, steenhout, maanboom, maandief ... Laat de leerlingen eventueel andere samenstellingen met (maan) bedenken: maandag, maanlanding, maanlicht, ... Je kunt hen ook informatie laten opzoeken over 'maanbomen'.

Waarom noemen we een hoog appartement een wolkenkrabber?

Visualiseren: vraag de leerlingen om een tekening te maken bij dit stukje tekst ([oefening 2](#)). Laat hen deze tekening vergelijken met hun buur. Wat zijn gelijkenissen? Wat zijn verschillen?

Vragen om te stellen:

Wat vraagt de jongen aan de circusacrobate? (Om hem naar de maan te schommelen.)

Denk je dat dit allemaal echt gebeurt? (Eigen antwoord.)

Waarom is de maan opeens zo dichtbij bij de sterrenkijker? (Een telescoop brengt zaken die veraf zijn, dichtbij, zoals een verrekijker.)

Kan je met muziek iemand naar de maan brengen? (Eigen antwoord.)

Kan je met muziek iemand figuurlijk ergens heen brengen? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

hollen, de acrobate, de sterrenkijker, pluizig, de lens

Tip: je kunt ook stilstaan bij de term 'sterrenkijker' voor baby's. Een sterrenkijker ligt in de buik met zijn hoofd weliswaar naar beneden, maar met zijn gezichtje niet naar achter, maar naar voor gericht. Als de mama dus bevalt (liggend op haar rug), kijkt het kindje naar boven (naar de sterren).

De jongen in het verhaal zoekt naar maanhout maar hij gaat niet langs bij bedrijven of hij zoekt niet op het internet. Hij zoekt antwoorden bij kunstenaars, zoals beeldhouwers, schrijvers, acrobaten ... Zij proberen de jongen met fantasie te helpen. In een verhaal of poëzie hoeft niet alles letterlijk genomen te worden. In een verhaal is alles wat de schrijver verzint mogelijk. De lezer gaat mee in de fantasiewereld van de schrijver.

Visualiseren: laat de leerlingen een tekening maken bij dit stukje tekst (oefening 2). Vraag de leerlingen om ook een tekstballon aan de tekening toe te voegen. Wie spreekt en wat zegt dat personage? Je kunt de leerlingen een woord of een zin in de tekstballon laten noteren.

Regel 86 tot en met 120

Vragen om te stellen:

Waarom is het vinden van het maanhout zo dringend? (De maan wordt steeds dunner.)

Wat bedoelt de schrijver met 'de maan was een sikkel'? (Een hele dunne maan lijkt op een sikkel. Een sikkel is een voorwerp waarmee men vroeger koren maaide. Je vindt het beeld van een sikkel en een hamer bijvoorbeeld ook op de Russische vlag. Het symboliseert de eenheid van arbeiders (de hamer) en boeren (de sikkel).

Waarom kan de schrijver hem zomaar naar het bedelmeisje brengen? (De schrijver fantaseert en schrijft het bedelmeisje 'tevoorschijn'.)

Wat zou een bedelmeisje zijn? (Een meisje dat bedelt, vaak een wees. In elk geval een kind dat in armoede leeft.)

Zou het toeval zijn dat het een bedelmeisje is dat de jongen naar het maanhout kan brengen? (Wellicht niet. Het is een kind zonder iets van bezit. Alle grote mensen kunnen niet helpen, maar dit kind dat niets bezit, kan het misschien wel.)

Woorden om te bespreken:

de timmerman, de sikkel, het bedelmeisje, de stoep

Wie is de schrijver in het verhaal? Misschien wel de schrijver **van** het verhaal? Dan wordt de schrijver van het verhaal in dit stukje zelf een personage. Het kan ook een verzonden schrijver zijn. In ieder geval: de schrijver brengt de jongen naar de persoon die hem wél kan helpen. Benadruk bij de leerlingen dat de schrijver de baas is van een verhaal. De schrijver kan in zijn verhaal doen wat hij wil en alles laten gebeuren wat hij wil. De schrijver beslist wat kan en niet kan. Of het nu de schrijver van het verhaal zelf is, of een personage dat de schrijver verzint dat ook een schrijver is, maakt eigenlijk niet uit.

- Een timmerman werkt met hout en fantasie.
- Een schilder werkt met verf en fantasie.
- Een beeldhouwer werkt met stenen en fantasie.
- Een schrijver werkt met woorden en fantasie.

De andere beroepen probeerden de jongen ook te helpen met hun fantasie. Maar: het is uiteindelijk de schrijver die hierin slaagt. Een ode aan de schrijver en aan woorden?

Visualiseren: laat de leerlingen een tekening maken bij dit stukje tekst (oefening 2). Je kunt de leerlingen de opdracht geven om iets te tekenen dat in het verhaal aan bod kwam én eventueel iets toe te voegen dat niet in het verhaal aan bod kwam. Ze zouden een extra personage kunnen bedenken (een danser, een zanger, ...). Ze kunnen ook een detail aan de tekening toevoegen dat niet in de tekst werd beschreven. Ze kunnen hun buur laten raden wat ze toegevoegd hebben aan de illustratie en samen bespreken waarom ze die keuze maakten.

Vragen om te stellen:

Is de maan echt weg? (Eigen antwoord. De maan is nooit echt 'weg', maar soms zien we ze niet.)

Wat bedoelt de schrijver met: 'De schrijver hing zijn jas aan de maan, zo zie je de maan niet'? (De maan geeft zelf geen licht, in tegenstelling tot de zon. In plaats daarvan weerkaatst hij het zonlicht. Dat betekent dat de maan (net als de aarde) altijd één verlicht halfrond en één donker halfrond heeft. Als je het donkere halfrond ziet, dan is het Nieuwe Maan. Dat betekent dat deze staat rond het diepste punt onder de horizon staat, en dit is de voornaamste reden dat we de **maan niet** kunnen zien.

Wanneer vinden jullie de maan het mooiste?

Woorden om te bespreken:

laten stikken

Tip: om deze passage echt te begrijpen, moeten de leerlingen toch wat inzicht hebben in de maancyclus. Gedurende het hele verhaal zorgt dit voor tijdsdruk bij de jongen. Verwijs naar het gesprek over de maancyclus tijdens het oriënteren op de tekst.

Vragen om te stellen:

Wat gebeurt er met de sloep? (Hij botst en breekt.)

Waarom is dat zo erg? (Er zijn vluchtelingen aan boord.)

Wat is maanhout? (Stukken hout van verwoeste sloepen.)

Waarom zou de schrijver voor de naam Luna kiezen? (Luna is Latijns voor maan: veel vluchtelingen proberen 's nachts de zee over te steken. De maan is getuige van veel schipbreuken.)

Wat zijn de rotsen? (lichamen van vluchtelingen)

Woorden om te bespreken:

dreef (drijven), de sloep, te pletter slaan, aanspoelen, de rots(en), het niet door hebben

Geef ruimte aan de leerlingen om te reageren, stoom af te blazen, hun gevoelens te uiten.

Hoewel dit een kort stukje is, voorzie je best in veel tijd: de interactie over dit fragment kan veel ruimte in beslag nemen. Je probeert immers met de leerlingen te achterhalen wat maanhout nu eigenlijk is. Maanhout blijkt te bestaan uit stukken van vluchtelingenboten die vergingen op zee. Dit kan bij

sommige leerlingen, ex-OKAN-leerlingen in het bijzonder, hevige gevoelens oproepen. Neem de tijd om hier rustig over in gesprek te gaan.

Tip: de beeldspraak bij dit stukje tekst is moeilijk te begrijpen. Je kunt dit fragment verduidelijken door zelf te ‘visualiseren’ aan de hand van een tekening aan het bord. Teken de zee met daarin een reflectie van de maan. Op die reflectie van de maan drijven stukken boot. Zo lijkt het alsof dit hout is dat op de maan ligt.

Visualiseren: de leerlingen maken een tekening bij dit stukje tekst (oefening 2). Je kunt hen een tekening laten maken bij het laatste fragment, maar je kunt hen ook vragen om een andere cover te maken bij dit verhaal. Wat blijft de leerlingen het meest bij? Met welk beeld willen zij de essentie van het verhaal weergeven?

Regel 164 tot en met 181

Vragen om te stellen:

Waarom blinken hun ogen niet meer? Waarom kijken ze dof? (Eigen antwoord. Zijn dit de zielen van de gestorven kinderen?)

Waarom maakt het hoofdpersonage een tafel? (De tafel is een symbool van eenheid: aan een tafel eet je samen, teken je samen, Een tafel is een begin van een thuis. Zie hieronder.)

Wie mag er aan de tafel zitten? (Iedereen is welkom: het bedelmeisje, de jongens en de meisjes uit de sloepen, ...)

Hoe eindigt het verhaal? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

blonk, dof, aanschrijven

Benadruk opnieuw dat niet alles in dit verhaal letterlijk genomen moet worden. Misschien is dit verhaal wel één grote droom die zich afspeelt ‘s nachts?

Besprek samen met de leerlingen waar het maken van een grote tafel voor staat. De tafel is een metafoor voor een inclusieve samenleving waarin iedereen welkom is.

4. Na het lezen: de vluchtelingencrisis

Dit verhaal blijkt één grote metafoor te zijn voor de vluchtelingencrisis. Dit is geen eenvoudig onderwerp om te bespreken. Het ‘wist-je-datje’ en de ‘doordenkers’ kunnen hierbij helpen.

Lees eerst samen met de leerlingen het wist-je-datje over de vluchtelingencrisis.

Dit kan voor sommige leerlingen een zwaar beladen onderwerp zijn. Ga dit onderwerp echter niet uit de weg. Zorg er wel voor dat de leerlingen zich in een omgeving bevinden waarin ze zich veilig en gewaardeerd voelen. Laat leerlingen respectvol reageren op elkaars mening.

Mogelijke vragen bij het wist-je-datje:

- Vinden de leerlingen de vluchtelingenproblematiek een crisis?
- Vinden de leerlingen dat er te veel vluchtelingen zijn?
- Wat is hun mening over de Belgische aanpak van de vluchtelingencrisis?
- Zijn er leerlingen die zelf vluchteling zijn (geweest)? Willen zij hierover vertellen?

Gebruik de doordenkers om in gesprek te gaan over dit onderwerp. Neem hiervoor voldoende tijd.

De doordenkers bij dit kortverhaal hebben als titel 'Een tafel uit maanhout'. De essentie van het verhaal is dat het hoofdpersonage een samenleving wil waar iedereen vredig kan samenleven. De vragen bij de doordenkers gaan over het ontvluchten van een land en de heimwee die hier soms mee gepaard gaat, alsook over hoe vredig mensen (niet) met elkaar samenleven. Houd echter niet vast aan deze vragen, zie deze als richtvragen en ga verder in op de antwoorden van de leerlingen.

Differentiatietip: Als spontaan een gesprek voeren nog moeilijk is voor je klasgroep, kun je de leerlingen laten reageren op enkele stellingen. Je kunt ervoor kiezen om aan de hand van een stellingenspel de leerlingen letterlijk kant te laten kiezen in het klaslokaal.

- Ik ken een vluchteling.
- Mocht mijn leven in gevaar zijn, zou ik vluchten naar een ander land.
- Mensen die op de vlucht zijn, zijn welkom in ons land.
- Mensen moeten verdraagzamer zijn.
- Als mensen hun land ontvluchten, is dat omdat er geen andere uitweg meer is.

5. Na het lezen: tentoonstelling

De leerlingen maakten per twee verschillende tekeningen tijdens het lezen van het verhaal. Samen vormen die tekeningen een soort stripverhaal.

Laat de leerlingen rondgaan in de klas om elkaars werk te ontdekken en te bespreken. Verdeel de leerlingen in twee groepen waarbij de leerlingen uit de eerste groep rondgaan in de klas en de anderen bij hun werk blijven. Wissel nadien de rollen om.

Je kunt de leerlingen die bij het werk blijven, stimuleren om (stukjes) van het verhaal zo goed mogelijk na te vertellen met behulp van de illustraties.

Achteraf voert de leerkracht een klasgesprek.

- Ging het vlot om het verhaal na te vertellen?
- Hielpen de tekeningen je daarbij?
- Hielp het maken van tekeningen je bij het begrijpen van de tekst?
- Zal je in de toekomst nog tekeningen maken bij het lezen van een tekst?

REFLECTIE (10 MINUTEN)

6. Terugblikken op de tekst

Je blikt met de leerlingen terug op de inhoud van de tekst. Je kunt hiervoor eerst de uitbreidingsoefening rond metaforen maken en de leerlingen vragen een metafoor voor deze tekst te bedenken. 'Deze tekst is (als) ...' Of je vraagt hen in één woord of één zin hun mening over de tekst te geven.

Je kunt ook enkele suggesties (zie begin lesfiche) inzetten om de tekst te verwerken.

Je blikt terug op de tekstdoelen, vooral op het visualiseren.

- Hoe was het om een tekst te visualiseren?
- Wanneer zou je de strategie 'visualiseren' nog kunnen toepassen?

Bij het schematiseren van een studietekst visualiseer je de verbanden, je kunt een wegbeschrijving visualiseren, een persoonsbeschrijving visualiseren, ... Wijs de leerlingen erop dat ze bij het visualiseren niet altijd tekeningen moeten maken. Ze kunnen ook beelden maken in hun hoofd.

UITBREIDING

7. Wat bedoelt de schrijver met ...?

Oefening 3

In deze oefening krijgen de leerlingen enkele passages uit het kortverhaal voorgeschoteld. Het gaat over zinnen, woordgroepen, ... die de leerlingen niet al te letterlijk moeten nemen. Het is de bedoeling dat ze de figuurlijke betekenis ontcijferen.

Je kunt deze oefening op verschillende manieren aanpakken: klassikaal, per twee, individueel.

Tip: Figuurlijk taalgebruik is eigen aan literatuur. Bespreek dit concept samen met de leerlingen.

Figuurlijk taalgebruik: bij figuurlijk taalgebruik betekent een woord niet precies wat er staat. Je mag het niet letterlijk nemen. Als je iemand een uil noemt, bedoel je ook niet echt dat die persoon een vogel is. Figuurlijk taalgebruik wordt vaak in gedichten en literaire teksten gebruikt.

- Laat je leerlingen een voorbeeld geven van figuurlijk taalgebruik **uit hun eigen taal**.
- Ga samen met je leerlingen terug naar het verhaal en lees de passages met de zinnen uit de oefening opnieuw. Probeer via een klassikaal gesprek de betekenis te achterhalen.

Differentiatietip: wanneer het te moeilijk is om deze vragen op te lossen in de vorm van open vragen, kan je ook bijlage 2 gebruiken. In deze bijlage is de oefening vormgegeven als match-oefening.

Oplossing:

Regel 106: 'De maan was een sikkel, (...)'

De maan was nog maar heel erg dun.

Regel 115: '(...) De maan is weg.'

Het ik-personage ziet de maan niet meer. Het is nieuwe maan.

Regel 146: 'De sloep voer over de maan op de zee (...)'

De boot voer over de weerspiegeling van de maan in de zee.

Regel 152: 'In de zee lag er hout op de maan.'

Boven de weerspiegeling van de maan in de zee, drijft het hout.

'Een tafel maken waar iedereen aan mag zitten.'

De tafel staat symbool voor een wereld waarin iedereen goed kan samenleven.

Regel 174: 'Tot bruin, zwart, wit, geel en rood door elkaar liepen.'

De schrijver bedoelt dat alle mensen van verschillende origines samen zijn.

Oplossing bijlage 2:

1	2	3	4	5	6	7	8
D	A	G	C	E	H	B	F

8. Metaforen

Oefening 4

Eigenlijk bestaat maanhout echt: wisten de leerlingen dat? Als dit nog niet gebeurd is, leg dan nu uit wat maanhout is (zie hierboven).

In het verhaal wordt maanhout op een andere manier gebruikt: niet 'letterlijk': als echt hout, hard en duurzaam, maar als 'symbolisch' hout om een tafel mee te maken. De tafel uit maanhout staat symbool voor een samenleving waar iedereen kan in samenleven. Het maanhout wordt met andere woorden als een metafoor gebruikt. Sta stil bij de betekenis van een metafoor, een vergelijking zonder 'als'.

In deze oefening kunnen de leerlingen zelf een metafoor verzinnen voor hun ideale samenleving.

Je kunt deze oefening op verschillende manieren aanpakken: klassikaal, per twee, individueel, ...

Tip: je kunt enkele of alle leerlingen ook een metafoor laten schrijven in hun eigen taal. Die kunnen ze met behulp van de leerkracht of een woordenboek proberen uitleggen of vertalen naar het Nederlands.

9. Woordenschat

Oefening 5

Oefening 5 is een woordenschatoefening. Bij deze oefening krijgen de leerlingen vijf woorden die ze invullen in de juiste zin/context.

De leerlingen vullen zinnen aan met woorden uit de woordenschatlijst. Je kunt deze oefening op verschillende manieren aanpakken: klassikaal, per twee, individueel ...

Tip: Sta als leerkracht zeker stil bij de woordleerstrategieën:

- Ik lees een stukje terug of verder.
- Ik kijk naar de prenten.
- Ik kijk naar het woord. Ken ik een stukje van het woord?
- Ik zoek het woord op, online of in een woordenboek.
- Ik denk na of ik het woord herken uit een andere taal.
- Ik vraag om hulp.

Antwoord:

- Spoelen ... aan
- Wolkenkrabber
- Drijven
- Reiken
- Lens
- Laten ... stikken

WAAR IK HET MAANHOUT VOOR NODIG HEB – OEFENINGEN

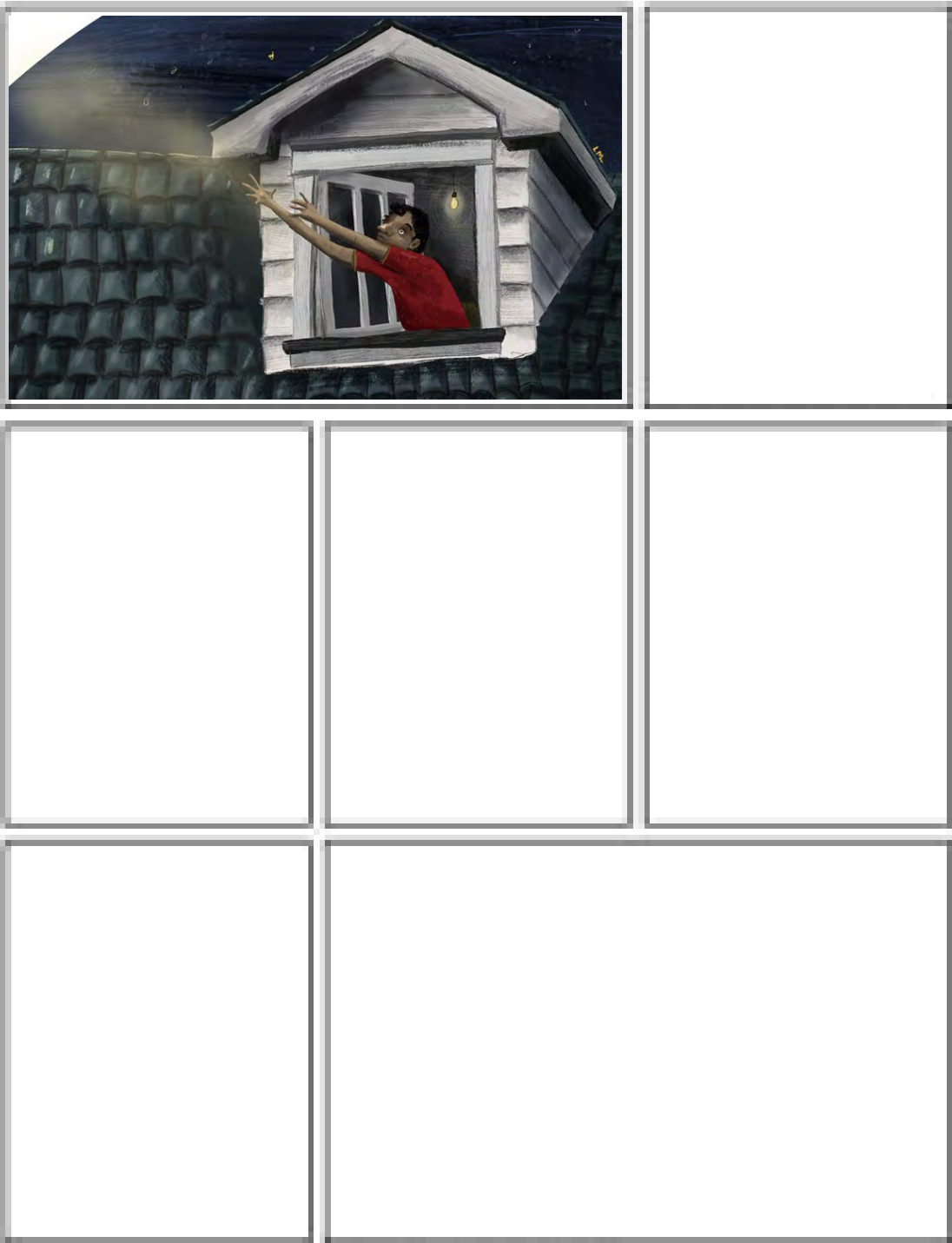

Oefening 1: Waarover gaat Waar ik het maanhout voor nodig heb?

Kijk naar deze illustraties. Wat vertellen ze je? Waarover zou het verhaal kunnen gaan?

Oefening 2: Teken wat je net las

Oefening 3: Wat bedoelt de schrijver met ...

Je krijgt enkele zinnen uit de tekst. Deze stukjes tekst zijn allemaal voorbeelden van figuurlijk taalgebruik. Weet jij wat de schrijver hiermee bedoelt? Schrijf de betekenis van de zinnen op.

Bij figuurlijk taalgebruik betekent een woord niet precies wat er staat. Je mag het niet letterlijk nemen. Als je iemand een uil noemt, bedoel je ook niet echt dat die persoon een uil is. Figuurlijk taalgebruik wordt vaak in gedichten en literaire teksten gebruikt.

Regel 106: 'De maan was een sikkel, (...)'

Regel 115: '(...) De maan is weg.'

Regel 146: 'De sloep voer over de maan op de zee (...)'

Regel 152: 'In de zee lag er hout op de maan.'

'Een tafel maken waar iedereen aan mag zitten.'

Regel 174: 'Tot bruin, zwart, wit, geel en rood door elkaar liepen.'

Oefening 4: Verzin een metafoor

Lees het tekstje over een metafoor.

Een metafoor gebruik je wanneer je een voorwerp, een dier of gebeurtenis beschrijft, maar je eigenlijk iets anders bedoelt. Je maakt een vergelijking zonder het woord 'als' te gebruiken.

Bijvoorbeeld: jij bent mijn zon.

Kan jij enkele metaforen verzinnen voor een voorwerp, dier of gebeurtenis?

Bijvoorbeeld: Mijn kamer is een stal. (Mijn kamer is heel slordig.)

In dit verhaal staat een tafel uit maanhout symbool voor een samenleving waar iedereen kan samenleven. Kun jij een andere metafoor verzinnen voor de ideale samenleving?

Oefening 5: Vul in.

Je krijgt zes woorden uit de tekst. Vul deze woorden in nieuwe zinnen in.

De wolkenkrabber – reiken – aanspoelen – de lens – laten stikken – drijven

Soms _____ er walvissen _____ op het strand.

Een huis is hoog, maar minder hoog dan een _____.

Door zwembandjes aan te doen blijft mijn kleine broer _____.

Ik kan niet bij de pot choco. Kun jij mij die even _____?

Door een _____ ziet alles er veel groter uit.

Beste vrienden _____ elkaar nooit _____. Ze zijn er altijd voor elkaar.

BIJLAGE - WAT BEDOELT DE SCHRIJVER MET... ?

1. 'De maan was een sikkel.'
 2. 'De maan is weg.'
 3. 'De schrijver hing zijn jas aan de maan.'
 4. 'Ik keek naar je uit.'
 5. 'De sloep voer over de maan.'
 6. 'In de zee lag er hout op de maan.'
 7. '... een tafel maken waar iedereen aan mag zitten'
 8. '... tot bruin, zwart, wit, geel en rood door elkaar liepen.'
-
- A. Het ik-personage ziet de maan niet meer. Het is nieuwe maan.
 - B. De tafel staat symbool voor een wereld waarin iedereen goed kan samenleven.
 - C. Het ik-personage had uitgekeken om het bedelmeisje terug te zien. Hij had haar gemist. Je kunt ook echt naar iemand uitkijken, rondkijken om te zien waar die persoon is.
 - D. De maan was nog maar heel erg dun.
 - E. De boot voer over de weerspiegeling van de maan in de zee.
 - F. De schrijver bedoelt dat alle mensen van verschillende afkomst samen zijn.
 - G. De maan is er nog wel, alleen zie je hem niet meer. Het is nieuwe maan.
 - H. Boven de weerspiegeling van de maan in de zee, drijft hout.

Voorbij Ali

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: muzische vorming: slam poetry

Je kunt met de leerlingen stilstaan bij slam poetry. Sta stil bij het Engelse woord 'to slam' (smijten, slaan). Een poetry slam of poëzieslag is een moderne vorm van poëzie voordragen. Slamdichters (slammers) dragen hun gedichten voor op een podium. Slam poetry is dus een combinatie van voordracht, dichtkunst en performance. Je kunt de leerlingen eenvoudige gedichten geven. Laat hen in groepjes een gedicht voorbereiden als performance. Laat hen oefenen op technisch juist lezen, tempo, ritme, ondersteunende mimiek en bewegingen, Via boekenzoeker.be vind je verschillende dichtbundels. Ook in de verhalenbundel 'Lees je mee(r)?' zijn verschillende gedichten opgenomen. In de bundel 'Overhaald' zijn eveneens twee gedichten opgenomen die je ritmisch kunt voorbrengen.

Je kunt een 'slam battle' organiseren waarbij groepjes leerlingen het tegen elkaar opnemen. De medeleerlingen mogen mee bepalen wie de winnaar is.

Suggestie: migratie en vluchtelingen

Het verhaal 'Voorbij Ali' gaat over een hoofdpersonage op de vlucht. Jammer genoeg loopt de reis voor het hoofdpersonage fataal af. Je kunt dit verhaal aangrijpen om met de leerlingen in te gaan op thema's als 'vluchten' en 'migratie'. Via de website van Fedasil kun je verschillende educatieve materialen raadplegen om het thema te bespreken ([Pedagogie | Fedasil](#)). Je kunt bijvoorbeeld een animatiefilm bekijken over het parcours van een verzoek om internationale bescherming in België. Daarin worden mensen gevolgd vanaf hun vlucht in het thuisland tot het einde van de procedure ([Op de vlucht \(Secundair onderwijs - volledige versie\) - YouTube](#)). Je kunt leerlingenfiches downloaden van de website of samen met de leerlingen een bezoek brengen aan een asielcentrum. Ook de canvas-reeks 'Vijf jaar hier' brengt een treffend beeld van het traject dat vluchtelingen afleggen ([Vijf Jaar hier | VRT NU](#)). Vanuit deze authentieke beelden kun je met de leerlingen in gesprek gaan.

Suggestie: uitbreidingsoefeningen

Met behulp van de uitbreidingsoefeningen kun je dieper ingaan op verwijsrelaties in de tekst en de moeilijke woorden in de tekst.

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het luisteren en lezen.

Begrijpend luisteren/begrijpend lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

- De leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel of eerste alinea.
- De leerlingen herkennen poëzie. Ze staan stil bij de specifieke **tekstkenmerken** van poëzie.

De leerlingen kunnen op beoordelend niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**.

De leerlingen gaan in interactie over de inhoud van de tekst.

Schrijven

De leerlingen experimenteren zelf met taal en poëtisch taalgebruik.

De leerlingen beleven plezier aan het creatief schrijven.

MATERIAAL

Oefenbundel

Je zet eventueel een fragment uit 'De afspraak' klaar met een interview met de schrijfster ([Hind Eljadid over slam poetry in 'De Afspraak' - YouTube](#)). Je kunt ook het interview met de auteur in een tijdschrift online klaarzetten (Zahra en Hind Eljadid: zizomag.be).

Je zorgt ervoor dat je enkele voorbeelden kunt tonen van instagrapoëzie. Je kunt verschillende voorbeelden vinden via (Google/afbeeldingen/instagrapoëzie).

LESVERLOOP

Aanknoping (15 min.)

1. Poëzie
2. Voor het lezen: Voorbij Ali

Leskern (70 min.)

3. Tijdens het lezen: voorspellen
4. Na het lezen: instagrapoëzie

Reflectie (15 min.)

5. Terugblikken op de tekst

UITBREIDINGSOEFENINGEN

Voor de les

Je kopieert de uitbreidingsoefening voor de leerlingen.

Je zorgt voor aanvullend materiaal over de schrijfster Hind Eljadid en/of voorbeelden van slam poetry of instagrampoëzie.

AANKNOPING (15 MINUTEN)

1. Poëzie

Je start de les met een gedicht dat aan bod komt in het begin van de tekst.

Vorbij,
Vorbij de grenzen,
Vorbij het water,
Vorbij de bergen,
Vorbij later...

Tip: projecteer dit gedicht op het bord zodat je ook de opmaak samen kunt bekijken.

Je laat de leerlingen spontaan reageren op deze tekst. Wat valt op in de tekst? Je bespreekt samen met de leerlingen de specifieke kenmerken van poëzie.

Kenmerken die hierbij aan bod kunnen komen:

Lay-out: de zinsdelen zijn kort, ze lopen over verschillende alinea's. Er is veel witruimte. De dichter schrijft een soort strofe.

Taalgebruik: er wordt gespeeld met taal en klanken in poëzie. Sommige woorden/zinnen rijmen (Bijvoorbeeld: water / later), soms worden woorden of klanken herhaald (Bijvoorbeeld: voorbij), er is vaak een bepaald ritme in een gedicht. Een dichter wil een tekst graag ook goed 'laten klinken'. Een dichter kan daarvoor creatief omgaan met taal, bijvoorbeeld door nieuwe woorden te maken, ... De zin 'vorbij later' is bijvoorbeeld vrij ongebruikelijk en zorgt ervoor dat je hier als lezer langer bij stilstaat.

Tip: misschien hebben leerlingen het gevoel dat poëzie een tekstgenre is dat ver van hun bed staat. Wijs hen erop dat ook in liedteksten (bijvoorbeeld: rapteksten) veel poëtisch taalgebruik aan bod komt. Ook instagrampoëzie is tegenwoordig erg populair bij jongeren.

Vragen om te stellen:

Waarom schrijft de auteur dit gedicht? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: in een gedicht staat vaak een soort gevoel centraal. Misschien wil de auteur/het personage zijn gevoelens een plaats geven.)

Welk gevoel roept dit gedicht bij jou op? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: nostalgie, hoop, ...)

Waarom denk je als je dit gedicht leest? Welke associaties roept dit gedicht op? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld iemand die grenzen moet oversteken, voorbij water en bergen, iets dat 'vorbij' is, iets wat nu niet meer is.)

Lees of schrijf jij soms poëzie? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

de grens (grenzen)

Je staat stil bij de dubbele betekenis van het woord 'voorbij'. Je kunt letterlijk ergens voorbijgaan. Iets kan ook 'voorbij' zijn. Dat betekent dat het afgerond is, dat het er nu niet meer is.

- De tijd gaat voorbij: minuten, uren, dagen, ...
- Een periode/tijdperk kan voorbij zijn: je schooltijd, je kindertijd, ...

Je staat stil bij de dubbele betekenis van het woord 'grens'. Grenzen kunnen letterlijk zijn: bijvoorbeeld grenzen tussen landen. Je kunt ook figuurlijke 'grenzen' overschrijden, als je bijvoorbeeld iets overwint wat moeilijk is.

Je vertelt dat jullie een verhaal gaan lezen waarbij het hoofdpersonage gedichten gebruikt om zijn gevoelens op papier te zetten. Je projecteert een tweede gedicht op het bord dat in de tekst aan bod komt.

Staar je vaker?
Uit de ramen?
Bekijk je de gezichten,
Zonder namen...?
De wind in
Je haren.
Naar waar
Ga je?
Ook onderweg naar later?
Naar verder?
Voorbij?
Net zoals ik,
Samen met mij?

Je laat de leerlingen opnieuw spontaan reageren op het gedicht. Je laat hen verwoorden welke gedachten dit gedicht bij hen oproept. Je leidt samen met de leerlingen af dat het personage onderweg is. De bestemming lijkt onduidelijk of onbekend (verder/later). Het personage staart voor zich uit en kijkt naar het onbekende. Hij ziet 'gezichten zonder namen'. Ook dit wijst op het feit dat de reis 'vreemd, onbekend' is voor het personage. Er staan heel veel vraagtekens. Ook vormelijk zie je dus dat er nog heel veel vragen/onzekerheden zijn voor het personage.

Differentiatietip: als leerlingen het moeilijk vinden om spontaan gedachten te verwoorden, dan kun je hen de opdracht geven om twee woorden te selecteren in het gedicht die volgens hen belangrijk zijn (staren, later, verder, onderweg, gezichten zonder namen, ...)

2. Voor het lezen: Voorbij Ali

De leerlingen nemen de tekst 'Voorbij Ali' van de schrijfster Hind Eljadid.

De auteur

Tip: je kunt de auteur bespreken aan de hand van het 'wist-je-datje' bij de tekst.

Het hoofdpersonage in de tekst gebruikt gedichten om zijn gevoelens te verwerken. Hij/zij schrijft die op in zijn schrijfboek. Ook de auteur van het verhaal, Hind Eljadid, gebruikt gedichten om haar gevoelens kwijt te kunnen. Ze schrijft vooral 'slam poetry'. Dit is een moderne vorm van gedichten voordragen. Je kunt het beschrijven als een combinatie van rappen en dichten. Een 'slammer' draagt teksten voor en gebruikt daarbij veel gebaren, intonatie en emotie. Een 'slam battle' is een wedstrijd waarin twee dichters het tegen elkaar opnemen. Een jury en het publiek bepalen dan wie de winnaar is.

Hind Eljadid heeft Marokkaanse roots. Toen ze jong was, leefde ze in armoede. Ze kreeg weinig kansen. Door te schrijven en rappen, werd ze opgemerkt. Ze won veel prijzen en kon een mooi leven beginnen. Ze leeft van en voor de poëzie.

Om de schrijfster te introduceren, kun je eventueel ook gebruikmaken van een interview dat online te vinden is met Hind Eljadid en haar zus Zahra die ook kunstenaar is. (Bijvoorbeeld: [Zahra en Hind Eljadid: 'Dit interview zou niet nodig mogen zijn maar het verhaal van verbinding is essentieel' | ZIZO \(zizomag.be\)](#))

Je kunt een stukje uit het interview voorlezen.

Twee zussen, twee kunstenaressen, twee handen op één buik. Zahra en Hind Eljadid lijken op het eerste gezicht enorm te verschillen: Zahra is praktiserend moslima en draagt een hoofddoek, Hind heeft een relatie met een vrouw en tatoos waar je niet naast kan kijken. Zahra's kunst is visueel, terwijl Hind alles met woord en taal omarmt. Toch is het is niet ondanks maar dankzij hun verschillen dat ze zo goed overeenkomen. 'Mama heeft ons zo open-minded opgevoed.'

Hind Eljadid is een Antwerpse woordkunstenaar. Terwijl zij een passie heeft voor woord, theater, slam poetry en schrijven, is haar zus Zahra illustratrice, schilder, kunstenaar en beatboxer. Beide zussen zijn sociaal geëngageerd. Ze staan stil bij de elementen die minder goed lopen in de samenleving. Die elementen vind je ook terug in hun kunstwerken.

Je kunt ook een tv-fragment tonen waarbij de schrijfster aan het woord is (Bijvoorbeeld: fragment uit De Afspraak [Hind Eljadid over slam poetry in 'De Afspraak' - YouTube](#))

Oriëntatie op de inhoud

Laat de leerlingen de afbeeldingen bekijken en voorspellingen maken over de inhoud van het verhaal. Je kunt de leerlingen de opdracht geven om vier woorden te schrijven die het verhaal kunnen kenmerken op basis van de afbeeldingen: onderweg, boot, bus, bang, ... Sta ook stil bij de titel van de tekst: 'Voorbij Ali'. Stimuleer de leerlingen om linken te leggen naar mensen op de vlucht.

Vragen om te stellen:

Wat vertellen de afbeeldingen over het verhaal? (Op basis van de afbeeldingen kunnen we afleiden dat het verhaal gaat over een jongen en een meisje. Ze dragen een zwemvest en verplaatsen zich dus vermoedelijk per boot. Een andere afbeelding suggereert dat de personages zich ook per bus verplaatsen. Op de laatste afbeelding staan het meisje en de jongen hand in hand in het water. Op de illustratie lees je 'ik ben ook bang'.)

Wat leid je af uit de titel 'Voorbij Ali'? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: misschien heet het personage Ali? Misschien is het (oude) leven van Ali voorbij? Misschien krijgt Ali een nieuw leven, een nieuwe naam, ...?)

Waarom zou Ali onderweg zijn? (Hij moet vluchten? Hij is op zoek naar een beter leven?)

Je vertelt de leerlingen dat jullie voorspellingen over het verhaal hebben gemaakt op basis van de afbeeldingen en de titel. Je verwoordt het doel van de les. Ook tijdens het lezen gaan jullie proberen om de inhoud van het verhaal te **voorspellen**.

LESKERN (70 MINUTEN)

3. Tijdens het lezen: voorspellen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op het uitleggen van moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen. Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt. Laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodig hen uit om voorspellingen te maken.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen.

Daarnaast is er bij interactief (voor)lezen veel aandacht voor woordenschatontwikkeling. Je probeert de leerlingen zoveel mogelijk op een inductieve manier de betekenis van nieuwe of moeilijke woorden te laten achterhalen. Je verwijst hiervoor naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën (andere talen inzetten, woord opdelen in grondwoord en affixen, ...) en in laatste instantie naar de woordenschatlijst. Let wel: de woordenschatlijst is niet exhaustief.

Regel 8 tot en met 16

Lees het eerste fragment voor of laat de leerlingen zelf lezen. Stimuleer de leerlingen om voorspellingen te maken over de inhoud van het verhaal. Nodig de leerlingen uit om hun voorspellingen te duiden met behulp van de tekst en de afbeeldingen.

Vragen om te stellen:

Welke personages leer je kennen in deze tekst (Ali, een grote dikke man, een mooi meisje)

Waar bevinden de personages zich? (op de achterbank van een auto, op een hobbelige weg)

Waarom zou het mooie meisje Ali zenuwachtig maken? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: hij is onder de indruk door haar mooie uiterlijk.)

Wat zal er volgens jou gebeuren? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Ali wordt verliefd op het meisje.)

Woorden om te bespreken:

zenuwachtig (de zenuw(en))

Regel 17 tot en met 35

Lees het volgende fragment voor of laat de leerlingen zelf lezen. Stimuleer de leerlingen om voorspellingen te maken over de inhoud van het verhaal.

Vragen om te stellen:

Waar is Ali in gedachten? (in zijn ouderlijk huis)

Welk gevoel roept het huis van Ali op? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: gezelligheid, warmte, vrolijkheid, ...)

Waar bevinden de personages zich? (op de achterbank van een auto, op een hobbelige weg)

Wanneer speelt het verhaal zich af? ('s morgens vroeg: er is 'ochtenddauw'.)

Waarom is iedereen plots in paniek? (De mensen worden uit de auto getrokken en moeten op de grond liggen. Er zijn mannen met geweren en machetes of grote kapmessen.)

Hoe probeert Ali het meisje te troosten? (Hij zegt haar dat het wel goedkomt.)

Wat denk jij dat er zal gebeuren? Komt het goed? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Misschien moet iemand achterblijven?)

Woorden om te bespreken:

de ochtenddauw, snikken, troostends (troosten), de machete

Regel 36 tot en met 56

Lees het volgende fragment voor of laat de leerlingen zelf lezen. Sta stil bij de betekenis van het begrip 'later' in de zin 'Later lijkt zo ver weg'. Verwijs naar het eerdere gesprek over de onduidelijkheid van de bestemming van deze reis. Bespreek samen met de leerlingen hoe moeilijk het is om je 'thuis' achter te laten, om een onzekere toekomst tegemoet te gaan, ... Blik terug op de voorspellingen die de leerlingen eerder maakten. Wat gebeurt er nadat de wagens tegengehouden worden door de mannen met geweren? Hadden ze goed voorspeld?

Vragen om te stellen:

Ali vraagt zich af of hij ooit nog terug kan komen. Hoe zou jij je voelen, mocht je een reis moeten aangaan zonder te weten dat je nog terugkeert? (Eigen antwoord.)

Waarom is de rugzak van Ali zo belangrijk voor hem? (Alles wat dierbaar of kostbaar is, zit in de rugzak.)

Had je goede voorspellingen gemaakt? (Eigen antwoord.)

Wat zal er volgens jou met de dikke man gebeuren? (Eigen antwoord.)

Waarom vindt Ali het toch jammer dat hij meer plaats heeft in de auto? (Hij zit nu niet meer zo dicht bij het meisje.)

Regel 57 tot en met 75

Lees het volgende fragment voor of laat de leerlingen zelf lezen. De leerlingen lezen het tweede gedicht opnieuw maar nu hebben ze veel meer context. Blik terug op de eerste gedachten van de leerlingen. Hadden ze goede voorspellingen gemaakt? Stimuleer de leerlingen om nieuwe voorspellingen te maken met behulp van de tekst en de afbeeldingen.

Vragen om te stellen:

Voor wie heeft Ali het gedicht geschreven? (voor het meisje)

Waarom schrijft Ali een gedicht? (omdat hij het moeilijk vindt om de juiste woorden te vinden om met het meisje te praten.)

Denk je dat Ali het gedicht aan het meisje zal geven? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Waar zou de wagen hen heen brengen? (Misschien brengt de wagen hen naar een boot want op de afbeelding zien we reddingsvesten.)

Regel 76 tot en met 96

Lees het volgende fragment voor of laat de leerlingen zelf lezen. Stimuleer de leerlingen om nieuwe voorspellingen te maken en terug te blikken op eerder gemaakte voorspellingen.

Vragen om te stellen:

Waar komen ze aan na uren rijden over hobbelige wegen? (bij een oversteekplaats)

Hoe voelt Ali zich? Waar lees je dat in de tekst? (Ali is bang. Zijn hart klopt in zijn keel. Hij wil de reddingsvest niet aannemen maar hij kan niet anders. Ali stapt met trillende benen in zee. Ali zegt tegen het meisje dat hij ook bang is.)

Waarom lezen we het gedicht opnieuw? (Misschien wil Ali zichzelf moed inspreken? Hij denkt aan later, hij hoopt dat alles snel achter de rug zal zijn. Het lijkt alsof hij het gedicht opzegt als een rijmpje om zichzelf tot rust te brengen.)

Wat denk je dat er zal gebeuren? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

de sloep(en), twijfelen

Regel 97 tot en met 123

Lees het laatste fragment voor of laat de leerlingen zelf lezen. Blik samen met de leerlingen terug op de eerder gemaakte voorspellingen.

Vragen om te stellen:

Wat vindt de kleine jongen op het strand? (de rugzak van Ali met zijn schrijfboek. Het gedicht voor het meisje werd nooit gegeven...)

Laat de leerlingen spontaan reageren op het einde van deze tekst. Geef hen de ruimte om hun eigen gevoelens bij dit verhaal te verwoorden. Breng de gevoelens en reacties van de leerlingen samen in een woordspin aan het bord. Laat ruimte voor gesprek maar creëer ook ruimte voor stilte. Sommige leerlingen zullen het (net als het hoofdpersonage) moeilijk vinden om hun gevoelens onder woorden te brengen.

Differentiatietip: laat de leerlingen vooraf eventueel per twee een woordspin maken. Laat hen in duo's overleggen welke woorden hen tot de kern van het verhaal brengen.

Mogelijke kernwoorden 'Voorbij Ali': angst, twijfel, hoop, onderweg, reis, afscheid, rugzak, noodlot, ...

5. Na het lezen: instagrampoëzie

Na het lezen van de tekst kun je de leerlingen stimuleren om het verhaal, de thematiek en/of de gevoelens die dit verhaal oproept, te verwerken in een (instagram)gedicht.

Je kunt hen hiervoor eerst enkele voorbeelden laten bekijken van poëzie, bijvoorbeeld 'instagrampoëzie'. Laat de leerlingen zelf zoeken op het internet naar voorbeelden van instagrampoëzie die hen aanspreken. Verwijs eventueel naar de bundel 'Milk and honey' van Rupi Kaur die meer dan een miljoen keer werd verkocht. Instagram heeft ervoor gezorgd dat er de laatste jaren steeds meer jongeren enthousiast poëzie lezen. Bespreek met de leerlingen dat via sociale media als Instagram iedereen 'dichter' kan worden. Het voordeel van instagrampoëzie is dat niet enkel de mening van een redacteur telt maar dat alle lezers hun mening kunnen geven. Sommige 'instagram poets' hebben meer dan duizend volgers.

Differentiatietip: geef leerlingen duidelijke criteria. Bedenk dat 'grenzen' de creativiteit van leerlingen stimuleren. Stel samen met de leerlingen eventueel enkele criteria op waaraan hun gedicht moet beantwoorden.

Mogelijke criteria:

- Speel met taal (herhaling van woorden en of klanken, rijm, nieuwe onbestaande woorden, ritme...)
- Zorg dat het thema van het verhaal herkenbaar is in je gedicht (onderweg, hoop, afscheid, ...)
- Zorg voor een herkenbare lay-out (zinnen over verschillende regels, geen volledige regel gebruiken, verschillend lettertype, verschillen in lettergrootte, ...)

Zorg voor een ondersteunend beeld dat de inhoud ondersteunt (afbeelding, tekening, kleur achtergrond, ...)

Differentiatietip: geef de leerlingen de mogelijkheid om een gedicht te schrijven in hun eigen thuistaal. Poëzie is de tekstsoort bij uitstek waarbij schrijvers gevoelens uiten. Gevoelens uiten lukt vaak beter in de eigen thuistaal dan in een tweede/vreemde taal. Je kunt de leerlingen vragen om het gedicht in de eigen thuistaal te maken en nadien te vertalen naar het Nederlands. Bespreek met de leerlingen ook of de vertaling 'standhoudt'? Lukt het om de gevoelens, klanken, sfeer vast te houden in de beide talen?

Laat de leerlingen elkaars gedichten lezen. Je kunt de gedichten klassikaal bespreken. Maar je kunt de leerlingen ook laten rondwandelen in de klas om de verschillende gedichten te laten lezen. Geef de leerlingen eventueel gerichte leesvragen, gelinkt aan de criteria die vooraf werden opgesteld.

- Hoe zie je dat dit een gedicht is?
- Hoe wordt er in dit gedicht gespeeld met taal?
- Wat is het thema van dit gedicht? Welk gevoel roept dit gedicht op?
- Hoe versterkt de lay-out de boodschap van het gedicht?

REFLECTIE (15 MINUTEN)

6. Terugblikken op de tekst

Je blik samen met de leerlingen terug op het verhaal 'Voorbij Ali' en de gedichten van de leerlingen. Je reflecteert op het lesdoel 'poëzie herkennen'.

- Wie wil graag meer teksten van Hind Eljadid lezen? Wat spreekt je aan?

- Ben je geprikkeld door (instagram)poëzie? Waarom wel/niet?
- Welke gedichten van je medeleerlingen spreken je aan?
- Welke gedichten zouden volgens jou een plaatsje verdienen op Instagram?
- Wat doe jij om met je gevoelens om te gaan?
- Hoe vond je het om de gevoelens bij het verhaal op te schrijven?

Verwijs eventueel naar de ‘doordenkers’ in de bundel over poëzie en gevoelens.

Je blik met de leerlingen ook terug op het lesdoel ‘voorspellen’. Hoe vonden de leerlingen het om voorspellingen te maken? Benadruk dat betrokken lezers vaak spontaan voorspellingen maken tijdens het lezen van verhalen.

UITBREIDINGSOEFENINGEN

Na het lezen van het verhaal kun je aan de slag gaan met de uitbreidingsoefeningen.

7. Wat bedoelt de schrijver met...

Oefening 1

De leerlingen blikken terug op de tekst. Ze lezen enkele tekstfragmenten en verbinden die met de juiste betekenis. Sommige opgaves bevatten figuurlijk taalgebruik. Besteed hier indien nodig extra aandacht aan.

Oplossing:

1	2	3	4	5	6	7
D	C	B	A	G	E	F

8. Woordenschat

Oefening 2

Je kunt de leerlingen verschillende oefeningen geven om de woordenschat verder in te oefenen. Gebruik eventueel de bijlage met woordenschatkaartjes. De moeilijke woorden in deze tekst lenen zich goed tot uitbeelden. Je kunt de leerlingen vooraan laten komen en een woordenschatwoord laten uitbeelden. Welk woord wordt uitgebeeld? De medeleerlingen maken een keuze uit de vetgedrukte woorden in de tekst (mompelen, zenuwachtig, hobbelig, de machete, snikken, dierbaar, de sloep).

Je kunt de leerlingen ook woorden uit de tekst laten verbinden met verklaringen of synoniemen.

1	2	3	4	5	6	7
D	A	G	F	B	C	E

9. Wist je dat?

Aan de hand van het wist-je-datje kun je dieper ingaan op slam poetry-artiesten. Je kunt voorbeelden van slam poetry bekijken of de leerlingen zelf ritmisch aan de slag laten gaan met gedichten (zie suggesties).

BIJLAGE – WOORDENSCHATKAARTJES

mompelen	stil en binnensmonds praten
zenuwachtig	gestrest, gespannen
hobbelig	niet glad, met veel putten en bulten
ouderlijk huis	Het huis waarin je bent opgegroeid.
de machete	een groot kapmes
de ochtenddauw	waterdruppeltjes die zich 's morgens vormen.
snikken	stil huilen
dierbaar	geliefd, belangrijk voor iemand
de sloep	een klein bootje

VOORBIJ ALI – OEFENINGEN

Oefening 1: wat bedoelt de schrijver met ...?

Verbind wat past.

1. Regel 7: 'Vorbij later... (...)'	a. Je voelt de spanning. De sfeer is zeer intens.
2. Regel 18-19: 'In zijn hoofd verlaat hij de auto en bevindt hij zich in zijn ouderlijk huis.'	b. De dagdroom van Ali wordt plots beëindigd.
3. Regel 24: 'Met een klap is hij terug in de auto, (...)'	c. Ali is aan het dagdromen. Hij denkt aan zijn kindertijd.
4. Regel 57: '(...) de sfeer is bijna tastbaar.'	d. In de toekomst...
5. Regel 79-80: '(...) de mensen die de oversteek willen wagen.'	e. Het hart van Ali klopt snel omdat hij heel bang is.
6. Regel 80: 'Ali ademt diep in en voelt zijn hartslag tot in zijn keel kloppen.'	f. Hoe verder het bootje vaart, hoe wilder de golven worden.
7. Regel 94-95: 'Hoe dieper ze in de zee gaan hoe harder de golven tegen de boot slaan.'	g. De mensen die met een bootje de zee willen oversteken.

1	2	3	4	5	6	7

Oefening 2: zoek de juiste betekenis.

1. mompelen	a. gestrest, gespannen
2. zenuwachtig	b. stil huilen
3. hobbelig	c. geliefd, belangrijk voor iemand
4. de machete	d. stil en binnensmonds praten
5. snikken	e. een klein bootje
6. dierbaar	f. een groot kapmes
7. de sloep	g. niet glad, met veel putten en bulten

1	2	3	4	5	6	7

Ik scheur

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: geschiedenis – actualiteit

Het lijkt er in dit verhaal op dat het hoofdpersonage in een dictatuur leeft. Iedereen moet een foto van ‘de Voorzitter’ in huis hebben. Gezinnen waar dit niet het geval is, komen in de problemen. Je kunt een transfer maken naar de lessen geschiedenis en in interactie gaan over mogelijke (voormalige of bestaande) dictaturen die de leerlingen kennen.

Suggestie: plastische opvoeding – scheuren

In deze tekst staat ‘scheuren’ centraal. Je kunt de leerlingen zelf laten experimenteren met scheuren en hen stimuleren om zo tot een collage te komen. In de tekst scheurt het hoofdpersonage allerlei verschillende teksttypes: boeken, bijsluiters, schriftjes, een encyclopedie, ... Je kunt oud leesmateriaal een nieuw leven geven door er een collage van te laten maken. De jongen scheurt vormen en figuren, herinneringen, enz. Je kunt de leerlingen stimuleren om met hun snippers of fragmenten vorm te geven aan een herinnering, een gebeurtenis, een land, enz.

Suggestie: psychische stoornissen

In het wist-je-datje wordt ingegaan op psychische stoornissen. Je kunt hierover samen met de leerlingen in interactie gaan.

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het lezen of luisteren.

Begrijpend luisteren/begrijpend lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

de leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel of eerste alinea.

De leerlingen verwerken op **structurerend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

de leerlingen **stellen vragen** over de tekst.

De leerlingen kunnen op **beoordelend niveau** relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**: de leerlingen gaan in interactie over de inhoud van de tekst.

MATERIAAL

Oefenbundel

LESVERLOOP

Aanknopng (15 min.)

1. Vreemde gewoontes
2. Vragen stellen
3. Voor het lezen: oriënteren op het lesdoel en de tekst

Leskern (70 min.)

4. Tijdens het lezen: interactief voorlezen
5. Wist-je-datje
6. Kettingdebat

Reflectie (15 min.)

7. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

8. Woordenschat

VOOR DE LES

Je kopieert de oefeningen uit de bundel die je wil behandelen met de leerlingen.

AANKNOPING (15 MINUTEN)

1. Vreemde gewoontes

De tekst gaat over een jongen met de vreemde gewoonte. Hij scheurt alles wat hij kan scheuren. Lees de eerste alinea van de tekst.

Ik ben zes en ik scheur. En als ik niet scheur, voel ik me niet goed tot ik opnieuw kan scheuren. Dan voel ik me goed tot ik niet meer kan scheuren. Op het papier dat ik scheur, staan meestal letters of cijfers in verschillende combinaties. Ik begrijp ze niet. Ik scheur ze, niet omdat ik ze niet begrijp. Als ik ze begreep, zou ik ze ook scheuren. Zeker.

Vragen om te stellen:

Hoe voelt het hoofdpersonage zich als hij (niet) scheurt? (Hij voelt zich enkel goed als hij kan scheuren.)

Wat scheurt het hoofdpersonage (papier)

Waarom scheurt het hoofdpersonage? (Hij scheurt, omdat hij de letters en cijfers niet begrijpt. Maar eigenlijk zou hij dat ook doen, mocht hij ze wel begrijpen. Het lijkt alsof hij een onbedwingbare dwang om te scheuren, maar de achterliggende reden kennen we niet).

Wat zijn jouw rare gewoontes? (Eigen antwoord.)

Wanneer doe je dat (niet)? (Eigen antwoord.)

Waar doe je dat (niet)? (Eigen antwoord.)

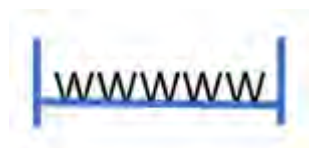
Wie van de klas heeft de vreemdste gewoonte? (Eigen antwoord.)

Tip: schrijf deze vragen op het bord. Markeer of onderstreep de vraagwoorden.

2. Vragen stellen

Je vraagt aan de leerlingen wat al de zinnen op het bord met elkaar gemeen hebben. Het zijn allemaal vragen. Je vraagt aan de leerlingen of ze de eerste woorden van de vragen herkennen.

- De vragen beginnen met 'wie', 'wat', 'waar', 'waarom', 'wanneer' en 'hoe'. Dit zijn de topische vragen of de 'w-vragen' en de 'h-vraag'. We noemen dit ook het **billenbankje**: alle W-vragen zitten samen op de H-bank. Teken de billenbank op het bord.

Je legt aan de leerlingen uit dat jezelf vragen stellen, kan helpen om een tekst goed te begrijpen. Door jezelf vragen te stellen, verplicht je jezelf om dieper na te denken over de betekenis van de tekst. Je helpt jezelf ook om de meest belangrijke zaken uit de tekst te halen, zeker als je het billenbankje gebruikt. Door deze vragen te stellen, vind je vaak de belangrijkste informatie in een tekst, de 'hoofdgedachte'. Vragen stellen is de leesstrategie waar de leerlingen bij het lezen van dit verhaal aan zullen werken.

Je veegt de vragen op het bord weg en laat enkel de vraagwoorden staan (wie, wat, waarom, wanneer, waar en hoe) en het billenbankje.

3. Voor het lezen: oriënteren op het lesdoel en de tekst

Leesdoelen

Je neemt de tekst erbij met de leerlingen en verwoordt de **doelen van de leesles**.

- In de eerste plaats zullen de leerlingen **genieten** van een verhaal.
- De titel en de prenten roepen veel vragen op. De leerlingen proberen hier antwoorden op te zoeken. De leerlingen zullen nadien zelf **vragen stellen** bij de tekst. Dit zal hen helpen om tot een beter tekstbegrip te komen.

Oriënteren op de tekst

Je bekijkt samen met de leerlingen de titel, de cover van het verhaal en de illustraties. Laat de leerlingen bij elk ervan een vraag verzinnen die start met de vragenstarters op het bord. Het moeten vragen zijn waarvan zij een antwoord in de tekst willen vinden.

Voorbeelden zijn:

- Waarom scheurt het hoofdpersoonage?
- Wie is de jongen op de cover van het verhaal?
- Waarom huult de jongen op de illustratie?
- Waar gaat de bus heen?

Laat de leerlingen een voorspelling doen bij de vragen die ze stellen. Schrijf de centrale vraag 'Waarom scheurt het hoofdpersoonage?' op het bord.

LESKERN (70 MINUTEN)

4. Tijdens het lezen: interactief voorlezen en vragen stellen

Interactief voorlezen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op het uitleggen van moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen.

Tip: leg niet alleen moeilijke woorden of passages uit, maar stimuleer de leerlingen om strategieën toe te passen om zelf de betekenis te achterhalen (context gebruiken, andere gekende talen inzetten, woord opdelen in affixen en grondwoord(en), ...)

Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt.

Daarnaast ligt de nadruk bij interactief op woordenschatontwikkeling. Probeer aan de hand van de tekst de leerlingen op een inductieve manier de betekenis van de woorden te laten achterhalen. Verwijs hierbij steeds naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën en in laatste instantie naar de woordenschatlijst. Laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodig hen uit om verbindingen te maken met hun eigen leefwereld.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen.

Vragen stellen

De nadruk in deze leesles ligt op de leesstrategie zelf vragen (leren) stellen bij een tekst. In het begin van de les lees je interactief voor en sta je model door zelf veel vragen te stellen. Je modelleert hoe je kwalitatieve, open denkvragen stelt. Wanneer de leerlingen er klaar voor zijn, kun je hen zelf vragen laten stellen. De leerlingen kunnen hierbij de vragenstarters op het bord gebruiken.

In deze lesfiche zijn vragen opgenomen die gesteld en besproken kunnen worden. Indien deze vragen nog niet aangebracht werden door de leerlingen, kun je ze alsnog stellen.

Regel 1 tot en met 12

Vragen om te stellen:

Wie zou 'de Voorzitter' kunnen zijn? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

de voorzitter, slopen

Leg de nadruk op de vragen die je stelt. Verwijs naar de vraagstarters op het bord.

Dit korte stukje tekst is belangrijk. Het schetst de context van het verhaal. Ga met je leerlingen in op het feit dat dit een verwijzing kan zijn naar een dictatuur.

Kennen ze voorbeelden van een dictatuur?

Hebben ze al een dictatoriaal regime ervaren?

Houd er rekening mee dat dit onderwerp gevoelig kan zijn voor bepaalde leerlingen.

Regel 13 tot en met 27

Vragen om te stellen:

Hoe voelt de ik-figuur zich als hij scheurt? (Hij heeft zich lange tijd goed gevoeld door te scheuren.)

Wie kan er bepalen wanneer hij stopt met scheuren? (Alleen de jongen zelf kan bepalen wanneer het scheuren ophoudt.)

Zijn er dingen waarbij jullie het moeilijk vinden om te stoppen? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld gamen, sociale media, ...)

Woorden om te bespreken:

de reep

Regel 28 tot en met 50

Vragen om te stellen:

Wat betekent 'Voor een appel en een ei'? (Het is een metafoor voor 'voor weinig geld, goedkoop'.)

Hoe voelt de jongen zich als hij niet kan scheuren? (Hij voelt zich vreselijk.)

Wat gebeurt er als hij niet kan scheuren? (Hij is somber en heeft regelmatig woedeaanvallen.)

Wat zou een sombere zwartheid kunnen zijn? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld negatieve, depressieve gevoelens)

Woorden om te bespreken:

voor een appel en een ei, de metafoor, stuipen, somber, overvallen

Ga in gesprek met de leerlingen over het thema. Vinden ze het vreemd dat de jongen zo graag scheurt, en zo triest en boos is als hij niet scheurt? Stellen de leerlingen zich hierbij vragen?

Moedig de leerlingen aan om te verwoorden welke vragen de tekst bij hen oproept. Kunnen de leerlingen een mogelijke verklaring voor dit vreemde gedrag geven?

Mogelijke vragen waarop de leerlingen een antwoord hopen te vinden in de tekst:

Waarom doet de jongen dit?

Wanneer is het scheuren begonnen?

Hoe vaak zou de jongen scheuren?

Wie weet er allemaal dat de jongen een drang naar scheuren heeft?

Regel 51 tot en met 61

Woorden om te bespreken:

aan de slag gaan

Lees dit fragment voor en probeer samen met de leerlingen enkele vragen te formuleren. Moedig de leerlingen aan om de vraagwoorden te gebruiken als hulpmiddel. De klas zoekt samen naar een antwoord op de vragen.

Onderstaande vragen kunnen besproken worden in functie van een diepgaand tekstbegrip.

Vragen om te stellen:

Wat bedoelt de jongen met ‘scheuren in mijn hoofd’? (Eigen antwoord.)

Wat zou het gesloten huis in de bergen zijn? (een psychiatrisch (zieken)huis, een plek waar hij misschien geholpen kan worden om niet meer te scheuren)

Waarom moet hij naar dat gesloten huis? (Hij verscheurde de schriften van zijn klasgenootjes, de wereldkaarten en de agenda van de directeur.)

Waarom zou hij medicatie moeten nemen? (Hij krijgt medicatie om het scheuren in te perken.)

Waarom wil hij geen medicatie nemen? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld voor de jongen is het scheuren een noodzaak.)

Probeer op basis van deze informatie opnieuw antwoorden te zoeken op de vraag waarom de jongen scheurt.

Regel 62 tot en met 80

Woorden om te bespreken:

naar hartenlust, onzichtbaar

Lees dit fragment voor - of laat de leerlingen zelf lezen - en laat de leerlingen in duo's een vraag formuleren. De klas zoekt samen naar een antwoord op de vragen.

Zorg ervoor dat onderstaande vragen/inhouden aan bod komen:

Vragen om te stellen:

Wat scheurt de jongen allemaal in zijn hoofd? (vormen, herinneringen, ...)

Waarom vindt de jongen dat hij niet ziek is? (Hij voelt zich goed als hij scheurt. Hij heeft geen spierpijn, geen koorts, ...)

Tip: dit is een interessant moment om met je leerlingen in gesprek te gaan over het verschil tussen fysiek ziek en mentaal ziek zijn. Denken de leerlingen dat de jongen mentaal ziek is? Waarom wel/niet?

Regel 81 tot en met 96

Woorden om te bespreken:

regeren

Lees dit fragment voor - of laat de leerlingen lezen - en vorm nieuwe duo's. Laat de leerlingen met een nieuwe partner een vraag formuleren. De klas zoekt daarna samen naar een antwoord op de vragen.

Om meer diversiteit in de vragen te krijgen, kun je de duo's een vraagwoord geven waarmee ze een vraag moeten bedenken.

Zorg ervoor dat onderstaande vragen/inhouden aan bod komen:

Vragen om te stellen:

Wanneer voelt de jongen zich vooral verdrietig? ('s Avonds voelt hij zich verdrietig. Als hij in bed ligt, kan hij niet scheuren.)

Wat denkt zijn omgeving van het gedrag van de jongen? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: sommigen denken dat hij gek is)

Waarom denken ze dat hij gek is? (Hij heeft 'Het verdriet van België' gescheurd.)

Hoe troost de mama de jongen? (Ze neemt hem in haar armen en zingt voor hem.)

Je kunt stilstaan bij het contrast tussen de reacties van de externe omgeving en de reacties van de gezinsleden. Terwijl de buitenwereld zijn gedrag afwijst, proberen de ouders er steeds voor te zorgen dat de jongen zich goed voelt. Je kunt met de leerlingen bespreken wat hen troost biedt op momenten dat ze verdrietig zijn.

Tip: je kunt samen met de leerlingen informatie opzoeken over het bekende werk 'Het verdriet van België' van Hugo Claus.

Regel 97 tot en met 126

Woorden om te bespreken:

zwak

Lees dit fragment voor en laat enkele leerlingen zelf een vraag formuleren. De klas zoekt samen naar een antwoord op de vragen.

Zorg ervoor dat onderstaande vragen/inhouden aan bod komen.

Vragen om te stellen:

Wat bedoelt hij met 'ze maakt mijn vingers zwak'?

Waarom kan hij enkel nog bloemen scheuren?

Waarom zou hij niet over Norma willen praten?

5. Na het lezen: Waarom scheurt de jongen?

Je bespreekt samen met de leerlingen de vraag aan het bord: 'Waarom scheurt de jongen?'

Neem hiervoor de tijd. Heeft de jongen een psychische stoornis? Is hij bang? Verplicht de Voorzitter hem te scheuren? Wat vinden de leerlingen van de houding van de ouders? Vinden ze dat de ouders goed met de jongen omgaan? Of zouden ze strenger moeten zijn voor hem?

6. Wist-je-datje

Lees samen met de leerlingen het wist-je-datje over psychische stoornissen. Een psychische stoornis is een mogelijke verklaring voor het scheurgedrag van de jongen uit het verhaal.

Oefening 1: Verzin vragen en zoek het antwoord.

De leerlingen stellen vragen op rond één van de psychische stoornissen die in het boek aan bod komen. Ze zoeken het antwoord op in het wist-je-datje of online.

Stimuleer de leerlingen om een vraag te bedenken met één van de vraagwoorden die aan bod kwamen in de les. Ze kunnen bijvoorbeeld een antwoord zoeken op de volgende vragen:

- Wat is ASS, AD(H)D, OCD? ...?
- Wat zijn kenmerken van deze stoornissen of functiebeperkingen?
- Waarom gedragen deze personen zich anders?

7. We blikken terug

Je blik kort met de leerlingen terug op het verhaal. Omdat er tijdens het verhaal wellicht al veel tijd was voor interactie, kan het zijn dat deze terugblik heel kort is.

- Wat blijft je bij uit dit verhaal?
- Wat wil je hier nog over kwijt?
- Welke zin uit het verhaal vind je het mooiste?
- ...

Je blik met de leerlingen terug op de lesdoelen ‘genieten van een mooi verhaal’ en ‘vragen stellen’.

- Hebben de leerlingen genoten?
- Hielp het stellen van vragen om de tekst beter te begrijpen?
- Hoe vonden ze het om vragen te stellen over de tekst?

Je kunt ook enkele suggesties (zie begin lesfiche) inzetten, om de tekst te verwerken.

UITBREIDINGSOEFENINGEN

8. Kettingdebat

Oefening 2

In het wist-je-datje staat dat leerlingen met een aandoening zoals ASS of ADHD kunnen kiezen of ze naar het bijzonder onderwijs gaan. De jongen uit het verhaal moet naar een speciale plek in de bergen. Dit kan een instelling zijn of een school voor buitengewoon onderwijs. In Vlaanderen is er vaak discussie over wat nu het beste is voor een leerling die verhoogde zorg nodig heeft. Leert zo'n leerling meer op een reguliere school? Of leert zo'n leerling meer op een bijzondere school met veel aandacht voor de noden van het kind? Je kunt de leerlingen aan de hand van enkele stellingen over dit onderwerp in debat laten gaan.

Tip: zorg ervoor dat de leerlingen voorbereidingstijd krijgen om in groepjes pro's en contra's voor een stelling te bedenken en op te lijsten. Duid nadien een eerste groepje aan. Het groepje krijgt enkele minuten de tijd om voor een stelling te pleiten. Nadien mogen de leerlingen andere leerlingen aanduiden die tegen de stelling moet pleiten. Zo gaat het kettingdebat verder.

9. Woordenschat

Oefening 3

1. De leerlingen verbinden woorden uit de tekst met hun betekenis.
2. De leerlingen gebruiken deze woorden in een nieuwe zin.

Differentiatietip: deze oefening kan in heterogene groepen gemaakt worden waarbij sterkere leerlingen de andere leerlingen ondersteunen.

Oplossing:

Iets op de kop tikken – iets voor een goedkope prijs kunnen kopen

Naar hartenlust – zoveel als je wil

Aan de slag gaan – ergens aan beginnen

Zwak – niet sterk

Somber – droevig, triestig

10. Plakken maar

Oefening 4

De leerlingen krijgen papiersnippers met zinsdelen uit het verhaal. De leerlingen moeten de juiste zinsdelen met elkaar verbinden.

Oplossing:

Er worden boeken verkocht	voor een appel en een ei.
Ik vlieg haar	om de hals.
Ik werd van de school	gestuurd.
In het huis in de bergen is	een nieuwe leerling toegekomen.
Ik kan alleen nog	bloemen scheuren voor Norma.

Oefening 1: Verzin zelf vragen en zoek het antwoord.

Je leest zo dadelijk het wist-je-datje. Het wist-je-datje gaat over psychische stoornissen. Wat wil je hierover weten? Verzin vier vragen en zoek het antwoord in het wist-je-datje of online.

Wat _____

_____?

Wie _____

_____?

Waarom _____

_____?

Hoe _____

_____?

Oefening 2: Kettingdebat

Ga in debat over 'speciale leerlingen op school'.

Hieronder vind je drie stellingen. Verzin per stelling argumenten voor en argumenten tegen.

Een argument is een reden waarom je iets goed of iets niet goed vindt. Bijvoorbeeld:

Stelling: De school zal vanaf nu elke dag frietjes bakken voor de leerlingen.

Argument voor: Frietjes zijn lekker.

Argument tegen: Frietjes zijn niet gezond.

Nadat je argumenten hebt bedacht, start het kettingdebat.

De leerkracht duidt een leerling aan. Die leerling moet een argument voor opnoemen. Deze leerling duidt daarna een andere leerling aan die een argument tegen moet opnoemen.

1. Leerlingen met ASS moeten naar aparte scholen gaan.

Voor:

Tegen:

2. Iemand zit in een rolstoel, ze moet thuis les krijgen.

Voor:

Tegen:

3. Anderstaligen moeten eerst een jaar OKAN volgen voor ze naar een gewone school mogen.

Voor:

Tegen:

Oefening 3: Verbind

Verbind de definitie met het juiste woord

Iets op de kop tikken

Niet sterk

'Hij had een boek voor een appel en een ei op de kop kunnen tikken.'

Naar hartenlust

Ergens aan beginnen.

'Ik begon naar hartenlust te scheuren'

Aan de slag gaan

Droevig, triestig

'Ik stelde me bergen papier voor en ging aan de slag.'

Zwak

Zoveel als je wil.

'Ze maakte mijn vingers zwak.'

Somber

Iets voor een goedkope prijs kunnen kopen.

'Soms word ik door een sombere zwartheid overvallen.'

Maak drie zinnen. Gebruik telkens één van de nieuwe woorden uit de vorige oefening.

1. _____ = _____

2. _____ = _____

3. _____ = _____

Oefening 4: plakken maar

Het hoofdpersonage heeft zinnen uit dit verhaal gescheurd. Kun jij deze gescheurde zinnen terug aan elkaar plakken? Welke snippers horen bij elkaar?

Er worden boeken verkocht

een nieuwe leerling toegekomen.

Ik vlieg haar

bloemen scheuren voor Norma.

Ik werd van de school

om de hals.

In het huis in de bergen is

voor een appel en een ei.

Ik kan alleen nog

gestuurd.

Iets wat je niet kan zien

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: godsdienst

Djinns kunnen met dieren praten. Sint-Franciscus kon dat ook. Werelddierendag valt samen met zijn feestdag. Je kunt dieper ingaan op het leven van Sint-Franciscus.

Het scheppingsverhaal komt in dit verhaal kort aan bod. Dit loopt parallel voor het jodendom, het christendom en de islam. Een vergelijking van aspecten van deze drie monotheïstische godsdiensten is interessant. Zie bijvoorbeeld: ook het *wist-je-dat-je* rond demonen en duivels en de doordenkers in het literatuurhandboek.

Suggestie: geschiedenis

In het verhaal zijn de mensen in het dorp het slachtoffer van een oorlog die woedt en waarmee ze eigenlijk niets te maken hebben. Misschien zijn er leerlingen (ex-)OKAN die uit een gebied komen waar oorlog woedt? Willen zij erover vertellen? Willen de anderen er meer over weten? Je kunt de leerlingen uitnodigen om hierover te vertellen.

Suggestie: blind date

In het verhaal vertelt de djinn Sidi over zichzelf. Aan de ene kant vindt hij zichzelf beter dan de andere djinns: sterker, knapper, machtiger. Aan de andere kant omschrijft hij zichzelf als saai en wil hij niets met mensen te maken hebben.

Je kunt dit aangrijpen om met de leerlingen in gesprek te gaan over hun eigen persoonlijkheid. Je kunt de leerlingen uitnodigen om zichzelf ook zo te omschrijven: ze benadrukken enkele goed eigenschappen van zichzelf (en gebruiken hiervoor de trappen van vergelijking) maar ze verzinnen ook enkele (verzonnen) afknappers. De leerlingen kunnen dan van elkaar raden welke tekst bij wie hoort. In de tekst en in de bijlage 2 kunnen de leerlingen inspiratie vinden.

Suggestie: affixen, tegenstellingen

Sidi gebruikt veel woorden met affixen: het prefix 'on-' en het suffix '-loos' (ontkennen, ongelovig, onmogelijk, onbelangrijk / rookloos, probleemloos, respectloos, zinloos, meedogenloos, gevoelloos).

Je maakt de leerlingen attent op de betekenis van deze affixen en wijst hen erop dat deze kunnen helpen om woorden snel te begrijpen.

Sidi gebruikt ook veel tegenstellingen, ook daarrond kun je werken.

Suggestie: uitbreidingsoefeningen: trappen van vergelijking, woordenschat

In het verhaal vergelijkt Sidi de djinn zich voortdurend met mensen en met andere djinns. Dit is een ideale gelegenheid om te oefenen op de trappen van vergelijking (oefening 8). Oefening 9 is een woordenschatoefening.

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het lezen of luisteren.

Begrijpend luisteren/begrijpend lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

- de leerlingen oriënteren zich op de tekst.
- de leerlingen **voorspellen** op basis van visueel materiaal, titel en (opgedane) voorkennis of het karakter van Sidi hetzelfde blijft in deel 2 van het verhaal of niet. De leerlingen beseffen hoe belangrijk voorkennis is / kan zijn bij het lezen.

De leerlingen kunnen op **structurerend niveau** relevante **informatie selecteren** uit mondelinge en schriftelijke teksten: ze **vatten** de tekst **samen** aan de hand van een **schema**.

De leerlingen kunnen op beoordelend niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**: de leerlingen gaan in interactie over de inhoud van de tekst

Schrijven

De leerlingen **creëren** een vervolg op het verhaal.

MATERIAAL

Youtube-film over djinns: <https://www.youtube.com/watch?v=YvdedlbyrQM>

Eventueel: boek: '1001 Nacht'

Oefeningen en bijlagen

LESVERLOOP

Aanknopng (30 min.)

1. Een verhaal van Fikry El Azzouzi. Wie is deze auteur?
2. Een verhaal over de djinn Sidi. Wat is een djinn? Wie is Sidi?
3. Voor het lezen: oriëntatie op het verhaal (deel 2)

Leskern (70 min.)

4. Tijdens het lezen: interactief voorlezen
5. Tijdens het (herhaald) lezen: Schematiseren
6. Na het lezen: vervolg?

Reflectie (15 min.)

7. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

8. Trappen van vergelijking
9. Woordenschat

VOOR DE LES

Je zet een fragment klaar uit de film *Djinn: The Ancient Arabian Shapeshifters | Monstrum* op de juiste plaats: (<https://www.youtube.com/watch?v=YvdedlbyrQM>: 4'16").

Je kopieert bijlage 1 en verknipt die (gatenteksten).

Je kopieert bijlagen 2, 3.

Je kopieert de uitbreidingsoefeningen die je wilt gebruiken.

Om inzicht te krijgen in het werk van Fikry El Azzouzi kun je zelf eventueel een filmpje bekijken: 'Mijn identiteit in literaire verbeelding on vimeo' ([Fikry El Azzouzi - Mijn identiteit in literaire verbeelding on Vimeo](#)).

BORDSCHEMA

Dit bordschema hoort bij het tweede lezen van het verhaal, waarbij een schema wordt gemaakt. *De doe-dingen staan in het bordschema in het vet.*

Verhaal: iets wat je niet kunt zien (Fikry El Azzouzi)

Tegenstellingen:

- Djinn versus mensen
- **Kijken versus doen**
- Oorlog versus vrede
- Mensen versus dieren
- Leven versus sterven
- Soldaten die tevreden fluiten versus moeders die rouwen
- ...

KIJKEN VERSUS DOEN uitgediept:

Sidi	dorpelingen
1. Sidi doet: praat nu en dan met dieren, Sidi KIJKT naar mensen.	1. /
2. Sidi observeert de mensen	2. De dorpelingen DOEN: ze worden geboren – ze trouwen – ze krijgen kinderen – ze sterven - + ze moorden, bedriegen, stelen, ...
3. Sidi denkt na over de mensen.	3. /
4. Sidi observeert de slachting.	4. De dorpelingen DOEN: ze worden vermoord.
5. Sidi observeert de rouwende moeders	5. De dorpelingen DOEN: ze rouwen.
6. Sidi DOET: hij wandelt in de brandende zon. Hij mist de dorpelingen.	6. /
7. Sidi kijkt toe. HIJ BEGINT TE VOELEN.	7. De dorpelingen DOEN: ze vertrekken.
8. Sidi doet iets DRASTISCH: hij vertrekt ook: hij zoekt de dorpelingen.	8. /

Belangrijke opmerking:

Het eerste deel van dit verhaal is abstract. Het bevat informatie over djinns in hun relatie met mensen en info over de hoofdfiguur, de djinn Sidi.

Het tweede deel bevat het ‘echte’ verhaal. Dit stuk is geschikt om te lezen met de leerlingen.

In deze lesopbouw wordt deel 1 tijdens de fase ‘Voor het lezen’ aangebracht op diverse manieren (video, gatentekstjes, ‘blind date’). De fase ‘Tijdens het lezen’ spitst zich enkel toe op deel 2.

AANKNOPING (30 MINUTEN)

1. Een verhaal van Fikry El Azzouzi. Wie is die auteur?

Je vertelt de leerlingen dat jullie eerst een filmpje zullen bekijken. Daarna lezen de leerlingen een verhaal van een bekende schrijver: Fikry El Azzouzi. Misschien is er iemand van de leerlingen die Fikry El Azzouzi kent? Je vertelt kort wie deze Marokkaans-Belgische schrijver is.

- Hij is geboren in 1978.
- Hij schrijft boeken, toneel en stukken in de krant.
- Bekende boeken zijn: Het Schapenfeest, Drarrie in de nacht, Alleen zij. Ze gaan alle drie over dezelfde persoon: Ayoub.

Op het internet vind je verschillende foto's van El Azzouzi en zijn boeken. Eventueel kun je een filmpje bekijken: ‘Mijn identiteit in literaire verbeelding on vimeo’ ([Fikry El Azzouzi - Mijn identiteit in literaire verbeelding on Vimeo](#)).

Je vertelt dat jullie een tekst gaan lezen van Fikry El Azzouzi, maar niet uit één van zijn boeken. Je kiest één van deze opties:

- Je vertelt onmiddellijk dat het verhaal over een djinn gaat. Je slaat dan 2.1 Filmpje over en gaat onmiddellijk naar 2.2: Woordspin djinn.
- Je vertelt dat het in de tekst gaat om een stukje traditie uit de islam. Je verklapt nog niet waarover het gaat, maar laat de leerlingen eerst een stukje film zien. De film gaat ook over datzelfde onderwerp. Kunnen de leerlingen raden waarover de film (en dus de tekst) gaan?

2 Een verhaal over de djinn Sidi. Wat is een djinn? Wie is Sidi?

1. Filmpje: Djinn: The Ancient Arabian Shapeshifters | Monstrum
2. Woordspin djinn
3. Gatenteksten: engel, djinn of mens?
4. Wie is Sidi?

Filmpje

Je laat de leerlingen naar een stukje film kijken uit Djinn: The Ancient Arabian Shapeshifters | Monstrum. Selecteer minuut 4:16 tot 5:27 (De visser en de djinn, uit 1001 Nacht).

<https://www.youtube.com/watch?v=YvdedlbyrQM>.

Je zegt niets over de inhoud van het filmpje en je laat dit stuk zien **zonder geluid**.

De leerlingen bekijken in duo's het fragment. Ze reconstrueren wat er in dit fragment gebeurt. Je laat het filmpje indien nodig tweemaal zien. De leerlingen vullen hun verhaal aan.

Je laat daarna de leerlingen per vier één versie van het filmverhaal maken. Die versies worden klassikaal vergeleken. Dan kijken de leerlingen nogmaals naar het stukje, maar nu met geluid. Begrijpen ze alles? Komen hun versies overeen met het filmpje?

De visser en de djinn, 1001 Nacht

Een visser vist een kruik op en opent die. Een sinds eeuwen opgesloten kwaadaardige djinn komt eruit. De djinn wil de visser doden, maar de visser is sluw. Hij zegt dat hij niet kan geloven dat zo een grote djinn in zo een kleine kruik past. De djinn is in zijn eergevoel aangetast en om te bewijzen dat hij het wel kan, kruipt hij terug in de kruik. Daarop sluit de visser die snel. Daarna sluiten de visser en de djinn een deal: de visser laat de djinn vrij, in ruil voor één wens. De visser wenst dat hij een bijzondere vis vangt, waardoor hij rijk wordt. En dat gebeurt.

Tip: je vermeldt of toont het boek '1001 Nacht' waaruit dit verhaal komt. Je geeft indien nodig wat uitleg over '1001 Nacht'.

Tip: indien de leerlingen het filmpje fijn vinden, kun je ook het tweede verhaal bekijken over een koopman en een djinn.

Woordspin djinn

Je vertelt de leerlingen dat het verhaal van Fikry El Azzouzi ook over djinns gaat. Benieuwd of deze djinn op die van het filmpje zal lijken. Maar: wat is een djinn eigenlijk?

Je maakt een woordspin over djinns. Naargelang de culturele achtergrond van de leerlingen zal deze woordspin minder of meer uitgebreid zijn. Een djinn is een bovennatuurlijk onzichtbaar wezen dat volgens de Koran bezit kan nemen van mensen. Samen met mensen en Engelen zijn Djinns volgens de koran de drie levensvormen gemaakt door Allah. De djinn komt ook buiten de Koran voor als magisch wezen dat wensen vervult.

Zorg ervoor dat volgende woorden minstens aan bod komen. Laat leerlingen eventueel online extra informatie opzoeken of breng zelf enkele woorden aan.

- Djinns komen voor in de islam, ze worden in de koran vermeld.
- Allah heeft djins, mensen en engelen geschapen.

Gatenteksten: engel, djinn of mens?

Je verdeelt 8 kleine teksten over de klas (**bijlage 1**). Deze stukjes tekst komen uit deel 1 van het verhaal. Ze bevatten informatie over djinns, engelen en mensen.

In de stukken tekst zijn bepaalde woorden weggelaten: mens, djinn of engel. Je daagt de leerlingen uit om de teksten aan te vullen. Indien er leerlingen zijn die met het fenomeen van djinns vertrouwd zijn, zullen deze stukken tekst gemakkelijk(er) kunnen worden ingevuld en zullen zij ook niet veel nieuwe informatie meer bevatten.

Tip: bij taalsterkere leerlingen kun je de rechterkant met de woordverklaring afknippen.

Je projecteert / overloopt de stukken tekst van 1. tot 8. en vult ze samen in. Met de nieuwe informatie vul je het woordweb aan of controleer je samen met de leerlingen of de informatie in de woordspin klopt.

Als alle stukken tekst overlopen zijn, is het resultaat een stevig woordweb over djinns.

Differentiatie: bij interesse kun je dieper ingaan op de relatie engelen – djinns – mensen en dieren. Je projecteert hiervoor het schema van **bijlage 3**. Je vraagt opnieuw om de woorden engelen, djinns, mensen en dieren op de juiste plaats te zetten. Dit schema maakt duidelijk dat djinns in de Islam tussen twee werelden balanceren.

Wie is Sidi?

- In de tekst die jullie gaan lezen, maken jullie kennis met Sidi (**bijlage 2**). Om het verhaal goed te begrijpen, is het beter om Sidi eerst wat beter te leren kennen.
- Je gaat als volgt te werk. Je leest elke zin voor. Eventueel lezen de leerlingen mee. Na elke zin beslissen de leerlingen of ze Sidi leuk vinden of niet. Per zin kan hun mening veranderen. Op het einde neemt iedereen een eindbeslissing.

Om dit interactiever te maken, kun je kiezen tussen twee werkwijzes.

1. Je laat de leerlingen via Mentimeter.com na elke vraag antwoorden. Zo krijg je per vraag een zicht op alle antwoorden.
2. De leerlingen gaan op een lange rij staan. Na elke vraag antwoorden de leerlingen door een stap naar rechts (leuk) of naar links (niet leuk) te zetten. Wie bijvoorbeeld op vraag 1 en 2 'leuk' antwoordt en op vraag 3 'niet leuk', doet respectievelijk twee stappen naar rechts en één terug naar links. Zo zie je na elke vraag hoe de klas verdeeld reageert. Op het einde staat iedereen op een andere plaats. Of niet?

3. Voor het lezen: oriënteren op het verhaal (enkel deel 2)

Je neemt de tekst erbij met de leerlingen. Je vertelt dat jullie deel 1 niet meer zullen lezen omdat jullie alles al weten van deel 1. Je legt uit dat alles wat jullie tot nu toe gedaan hebben, eigenlijk over deel 1 gaat. Je hoeft dat deel dus niet meer te lezen. Je kunt ook uitleggen waarom je deze keuze maakt: de tekst is lang en deel 1 is best moeilijk. Deel 2 is toegankelijker om te lezen.

Differentiatietip: je kunt de leerlingen die gemotiveerd zijn voor het thema stimuleren om nadien alsnog deel 1 te lezen.

Je bekijkt samen de **titel**: 'iets wat je niet kan zien.' De leerlingen verklaren de titel: de mensen kunnen Sidi niet zien.

Tip: stel volgende vraag: zou er ook iets zijn dat Sidi niet kan zien?

Je bekijkt samen de **prenten**: vertellen zij al iets over het verhaal? Wat kan je uit de prenten afleiden?

- Sidi praat met de dieren
- Sidi is erg groot (djinn kunnen reusachtig zijn)
- Eén prent suggereert dat de mensen (zwart) Sidi (wit) niet zien.
- Sidi kijkt vanop een afstand naar een dorp.

Op basis van de titel en de illustraties lijkt het dat Sidi in dit verhaaldeel heel erg is zoals de omschrijving die hij van zichzelf gaf: hij houdt afstand.

Je verwoordt de **doelen** van de leesles.

- De leerlingen zullen merken dat deze tekst niet zo moeilijk is, nu ze veel **voorkennis** hebben. Hoe meer je weet over iets, hoe gemakkelijker het is om daarover een tekst te lezen. De voorkennis, titel en prenten vertellen al veel over het verhaal. Zo kunnen we voorspellen waarover het verhaal gaat.
- Na de tekst zullen we weten **of onze voorkennis klopt**. Is Sidi de djinn die we hebben leren kennen in de inleiding? Of is hij toch anders? We maken daarvoor een korte **samenvatting** - door middel van een schema - van wat er in het verhaal gebeurt met Sidi en met de mensen. Die samenvatting zal ons helpen om dieper inzicht te krijgen in de tekst.

LESKERN (70 MINUTEN)

4. Tijdens het lezen (deel 2): interactief voorlezen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op het uitleggen van moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen. Je vat regelmatig samen of laat de leerlingen zelf samenvatten om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt. Je laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodigt hen uit om verbindingen te maken met hun eigen leefwereld.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen. Daarnaast is er bij interactief (voor)lezen veel aandacht voor woordenschatontwikkeling. Je probeert de leerlingen zoveel mogelijk op een inductieve manier de betekenis van nieuwe of moeilijke woorden te laten achterhalen. Je verwijst hiervoor naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën (andere talen inzetten, woord opdelen in grondwoord en affixen, ...) en in laatste instantie naar de woordenschatlijst. Let wel: de woordenschatlijst is niet exhaustief.

Differentiatietip: bij een taalsterke groep kun je het interactief voorlezen onmiddellijk combineren met het samenvatten van de tekst (lesfase 4). Bij een minder talige groep kun je de tekst meerdere keren lezen: de eerste keer interactief, de tweede keer in functie van het samenvatten (punt 4).

- Je kiest in dat geval voor een andere werkvorm (Bijvoorbeeld: duolezen).
- Je kunt in dat geval benadrukken dat het herhaald lezen van teksten kan helpen om een tekst beter te begrijpen én om vloeiend te (leren) lezen.

Regel 1 tot en met 99:

Vragen om te stellen:

Leren we nieuwe dingen bij over Sidi? (Hij is een paar eeuwen oud. Hij heeft respect voor dieren, maar wil geen vriendschap met dieren en mensen. Hij is machtig: hij heeft veel macht.)

Sidi zegt dat hij als vriend vooral zou moeten geven. Wat bedoelt hij daarmee? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

respectloos

Wijs de leerlingen erop dat loos ‘zonder’ betekent. Er komen veel woorden in de tekst voor met loos. De woorden die onderstreept zijn, zijn niet essentieel, maar wel belangrijk om het verhaal te begrijpen.

Regel 100 tot en met 107

Vragen om te stellen:

Het dagelijks leven wordt hier beschreven. Meestal is het rustig, maar de mensen bedriegen, moorden, misbruiken en stelen ook van elkaar. Sidi zegt daarover: ‘Dit is de menselijke natuur op zijn best.’ Wat bedoelt hij daarmee? (Ironie)

Leren we nieuwe dingen bij over Sidi? (Eigenlijk niet: hij heeft alleszins geen hoge dunk van de menselijke soort.)

Woorden om te bespreken:

het spektakel

Het woord ‘spektakel’ is belangrijk in het verhaal, omdat het toont dat Sidi een toeschouwer is die vanop een afstand toekijkt.

Regel 108 tot en met 116

Vragen om te stellen:

Sidi vindt ons de beste: ‘De mens is de beste in het vernietigen. Van alle schepsels zijn jullie de meest dierlijke.’ Wij zijn de beste! Maar is dat nu goed of niet goed? (Eigen antwoord.)

Leren we nieuwe dingen bij over Sidi? (Eigenlijk niet: hij heeft alweer geen hoge dunk van de menselijke soort.)

Regel 117 tot en met 128

Vragen om te stellen:

Let op de woorden ‘tafereel’, ‘observator’. Een stukje hierboven had je het woord ‘spektakel’. Wat zegt dit allemaal over het karakter van Sidi? (Hij is een kijker of toeschouwer, geen doener: hij kijkt van opstand gefascineerd toe.)

Sidi zegt van het geweld: ‘Je zou het bijna kunst kunnen noemen’. Kan je dat uitleggen? (Eigen antwoord.)

Leren we nieuwe dingen bij over Sidi? (Eigenlijk niet: hij heeft alweer geen hoge dunk van de menselijke soort. De mens kan Sidi wel verrassen in die zin dat we nog erger zijn dan hij had gedacht.)

Woorden om te bespreken:

het tafereel, de observator

Benadruk dat de woorden 'tafereel' en 'observator' opnieuw aantonen dat Sidi een toeschouwer is.

Regel 129 tot en met 141

Vragen om te stellen:

Waarom fluiten die soldaten? (Het kan hen niets schelen dat de mensen dood zijn, ze zijn misschien zelfs tevreden, dat ze hun 'werk' hebben gedaan.)

Leren we iets bij over Sidi? (Hij zegt: 'Elk dood schepsel is er één te veel.' Dat wijst erop dat hij misschien toch wel een beetje gevoelens heeft. Ook staat er: ik ben gevoelloos geworden. Dus ooit had hij gevoelens.)

Wat vind je van Sidi's reactie op de rouwende moeders? (Het kan hem niets schelen. Dat is wel erg hard om te zeggen. Hij houdt echt afstand.)

Leren we iets bij over Sidi? (Hier krijgen we nieuwe informatie. Sidi heeft echt zichzelf aangeleerd om afstand te houden, om geen gevoelens te hebben. Anders zou hij wraak willen nemen.)

Waarom wil Sidi zich niet hechten? (Hij wil zich niet hechten omdat hij dan moet voelen. Gevoelens doen soms pijn.)

Sidi heeft het over een gezonde dosis afstand. Vinden de leerlingen dat die dosis afstand gezond is? Of ongezond? (Eigen antwoord.)

'Ik maakte een wandeling met de brandende zon als enige gezelschap', zegt Sidi. Hoe komt dit over op jou? Lijkt je dit aangenaam? Denk je dat Sidi dit aangenaam vindt? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

de dosis

Regel 142 tot en met 148

Vragen om te stellen:

Wie mist uiteindelijk wie? (Sidi beweert dat de dorpingen hun dorp zullen missen, maar uiteindelijk blijkt Sidi degene te zijn die 'iets' mist: het geroezemoes van de dorpingen. Eigenlijk mist hij de dorpingen zelf.)

Leren we iets bij over Sidi? (Die gezonde dosis afstand was toch niet zo gezond, die ongevoeligheid was inderdaad aangeleerd. Sidi blijkt toch te voelen. De titel slaat dus misschien ook wel op hem. De dorpingen zien hem inderdaad niet, maar Sidi had ook geen volledig zicht op zichzelf.)

Woorden om te bespreken:

missen

Vragen om te stellen:

Leren we nu iets nieuws bij over Sidi? (Hij stopt met observeren, hij onderneemt een drastische actie: hij verhuist. Eeuwenlang deed hij hetzelfde: babbelen met de dieren en mensen observeren (en beweren dat hij geen gevoelens had.) Nu de mensen weg zijn, mist hij hen en komt hij in actie.

Woorden om te bespreken:

drastisch

5. Tijdens het (herhaald) lezen: schematiseren

In het verhaal komen heel veel tegenstellingen aan bod. Je zoekt er enkele met de leerlingen en je noteert die (eventueel) op het bord.

- Djinn versus mensen
- Kijken versus doen
- Oorlog versus vrede
- Mensen versus dieren
- Leven versus sterven
- Soldaten die tevreden fluiten versus moeders die rouwen
- ...

Je vertelt de leerlingen dat jullie dieper ingaan op dat kijken versus doen. Jullie overlopen de tekst opnieuw en noteren telkens wie kijkt / wie iets doet. Noteer in twee kolommen 'Sidi' versus 'dorpelingen'. Je overloopt elke alinea en noteert telkens wie kijkt, wie iets doet (zie bordschema).

Je formuleert samen met de leerlingen een conclusie. De dorpelingen zijn 'doeners' en ze blijven 'doeners'. Maar Sidi verandert.

- Hij is eerst een observator en een denker. Hij doet wel kleine dingen (wandeling, praten met dieren), maar hij kijkt vooral. Hij heeft een sterke mening over mensen en over zichzelf.
- Op het einde wordt Sidi een doener. Bovendien stelt hij zijn mening bij. Blijkbaar is hij toch gevoeliger dan hij dacht. Hij mist de mensen.

De **voorspelling** op basis van voorkennis, **titel** en **illustraties** klopt dus niet helemaal. Sidi is toch niet zoals we dachten. De tekst toont ons dat Sidi verandert door wat er gebeurt. Hij evolueert.

6. Na het lezen: vervolg?

Je vraagt de leerlingen wat er na deel 2 zou gebeuren. Het verhaal eindigt nogal plots. Je laat de leerlingen vertellen. Je stimuleert de leerlingen om meerdere eindes te bedenken. Je noteert de verschillende versies in steekwoorden op het bord.

- Bijvoorbeeld: Sidi vindt de dorpelingen niet en keert terug naar het oude dorp.
- Bijvoorbeeld: Sidi vindt de dorpelingen na lang zoeken terug en leert hen kennen.
- Bijvoorbeeld: Sidi vindt de dorpelingen wel terug, maar ze moeten niets van hem weten.

Je laat de leerlingen uit alle ideeën een gezamenlijk einde kiezen.

Je laat de leerlingen alleen of per twee enkele zinnen noteren die de plot van deel 3 kunnen vormen. Je stimuleert hen om nauwkeurig te schrijven en het eigen schrijfwerk te verbeteren door te vertellen dat

je het beste einde, of enkele eindes, zal opsturen naar de auteur zodat hij inspiratie krijgt om verder te schrijven.

Tip: stuur effectief een paar eindes op. Schrijft Fikry El Azzouzi terug? Wat vindt hij ervan?

7. We blikken terug

Je blikt samen met de leerlingen terug op de inhoud en de vorm van het verhaal.

- Ben je verrast door Sidi's verandering?
- Wat blijft je bij uit dit verhaal?
- Wat wil je hier nog over kwijt?
- Zoek twee woorden in het verhaal die je mooi vindt.
- ...

Je blikt met de leerlingen terug op de lesdoelen 'genieten van een mooi verhaal', 'voorspellen op basis van voorkennis, titel en illustraties' en 'schematiseren'.

- Was de voorkennis een voordeel of niet? Waarom (niet)?
- Wat ging goed bij het schematiseren? Wat ging moeilijk?
- Beschrijf in één woord wat je van dit verhaal vond. Bied een aantal adjectieven aan om uit te kiezen: mooi, lelijk, saai, interessant, stom, verrassend, ...

UITBREIDINGSOEFENINGEN

8. Trappen van vergelijking

Oefening 1 en 2

Oplossing oefening 1: 1. slechter – het slechtst; 2. specialer – het speciaalst; 3. slanker – het slankst; 4. machtiger – het machtigst; 5. leuker – het leukst; 6. kaler – het kaalst; 7. roder – het roodst; 8. lager – het laagst; 9. dikker – het dikst; 10. aardiger – het aardigst

Oplossing oefening 2: 1. ouder dan; 2. even groot als; 3. mooier dan; 4. even klein als; 5. lelijker dan; 6. meer dan; 7. griezeliger dan; 8. even groot; 9. geler dan; 10. verliefder dan

9. Woordenschat

Oefening 3

Oplossing oefening 3: 1. spektakel; 2. mis; 3. djin; 4. het dorp; 5. eenzaam; 6. dosis; 7. respectloos; 8. drastische; 9. engel; 10. afstand

IETS WAT JE NIET KAN ZIEN – OEFENINGEN

Oefening 1: eenzaam, eenzamer, eenzaamst

	woord	Woord + ER	Woord + ST
mooi	Hij is mooi.	Zij is mooier.	Hij is <u>het</u> mooist.
bang	Hij is bang.	Zij is banger.	Hij is <u>het</u> bangst.
laat	Hij is laat.	Zij is later.	Hij is <u>het</u> laatst.
hoog	Hij staat hoog op de ladder.	Zij staat hoger. aa, oo, ee, uu + 1+ ə → a, o, e	Hij staat <u>het</u> hoogst.
dom	Hij is dom.	Zij is dommer.	Hij is <u>het</u> domst.
dun	Hij is dun.	Zij is dunner. a, e i, o, u + 1+ ə → 2	Hij is <u>het</u> dunst.

- Deze djinn is **slecht**. Veel djinns zijn nog _____. Duivels zijn _____.
- Sidi is **speciaal**. Gaudi is _____. Lady Gaga is _____.
- Die vrouw is **slank**. Ik ben _____. Tante Sidonia is _____.
- De koning is **machtig**. De keizer is _____. De djinn is _____.
- Dat is een **leuk** verhaal. Dat boek is nog _____. De film is het _____.
- Tom is een beetje **kaal**. Ahmed is nog _____. Raf is _____.
- Die tomaat is **rood**. Die appel is _____. Die kers is _____.
- Wat een **lage** zetel. Die stoel is nog _____. Dat krukje is _____.
- Die hond is **dik**. Die kat is _____. Die muis is _____.
- Jij bent **aardig**. Die djinn is _____. De engel is _____.

Oefening 2: even eenzaam als, eenzamer dan

Sidi is groot. Hij is even groot als een boom. Hij is groter dan de mensen.

=

↔

1. Mijn tante is **oud**. Ze is _____ mijn oom. ↔
2. Iris is **slim**. Ze is _____ Joke. =
3. Amine is **mooi**. Hij is _____ Tom. ↔
4. Candice is **klein**. Ze is _____ Albert. =
5. Sheila danst **lelijk**. Ze danst _____ Theresa. ↔
6. Die leerling weet **veel**. Hij weet _____ de leerkracht. ↔
7. Die djinn is **griezelig**. Hij is _____ een geest. ↔
8. Die dennenboom is **groot**. Hij is _____ die eik. =
9. Die banaan is **geel**. Die banaan is _____ die citroen. ↔
10. Ik ben **verliefd**. Ik ben _____ Cupido. ↔

Oefening 3: In elke zin ontbreekt een woord. Vul de onderstaande woorden aan in de juiste zin.

het spektakel, respectloos, drastisch, de djinn, de dosis, missen, de afstand, eenzaam, de engel, het dorp

1. Kijk daar! Die man loopt over een koord, op 100 meter hoogte. Wat een _____ !
2. Mijn moeder is in Turkije en ik ben in België. Ik _____ mijn moeder.
3. Oei, die man doet echt heel, heel vreemd. Hij is zeker bezeten door een slechte _____ ?
4. Ik ben een echt stadskind. Ik zou niet in _____ kunnen wonen.
5. Mijn oma krijgt elke dag bezoek. Ze is helemaal niet _____ .
6. Ik moet elke dag 6 pillen nemen. Dat is een grote _____ pillen.
7. Heb jij echt 'Yo mister!' gezegd tegen de directeur? Wat _____ !

8. Ik ga verhuizen naar Australië en ik laat iedereen achter. Dat is een _____
beslissing.
9. Jij bent de liefste vrouw die ik ken. Jij doet alles voor anderen. Jij bent net een
_____.
10. Mijn zus woont 100 km ver weg. Ik kan haar niet met de fiets bezoeken. Daarvoor is de
_____ te groot.

3.

Hebben iets gemeenschappelijks met de ? Ja, ze zijn net als de creaties van de Almachtige. Drie levensvormen die door God gemaakt zijn, maar elk met een andere oorsprong. De werden gecreëerd uit licht, uit het stof van de aarde en uit vuur zonder rook. Rookloze vlammen, zoiets heb je vast nog nooit gezien.

gemeenschappelijk: iets wat je deelt
de levensvorm: de vorm van leven
de oorsprong: het ontstaan, het begin
creëren: maken
rookloos: zonder rook

4.

en mensen lijken ook fysiek op elkaar. Maar een lelijke is niet zomaar lelijk, die is afschuwelijk. hebben ook mannen en vrouwen, en als de vrouwen mooi zijn, dan zijn ze echt oogverblindend. Sommige beginnen langdurige relaties met elkaar. Ze trouwen en krijgen kindjes. Er zijn voorbeelden bekend waarbij een trouwt met een . Dat kan, maar het maakt het bestaan ingewikkeld.

fysiek: qua lichaam, qua uiterlijk
afschuwelijk: heel lelijk, heel erg lelijk
oogverblindend: heel mooi
lang-durig: iets dat lang duurt
ingewikkeld: niet gemakkelijk, complex, moeilijk

5.

Bij een weet je nooit wat te verwachten. Voor je het weet zien ze jou als een tweede vader, verwachten ze geld, voedsel en bescherming. Normaal gezien kan een daar meteen voor zorgen, maar daar begin ik niet aan. Ik weet wat voor ellende de bescherm meemaken. Ze helpen een en krijgen daarna stank voor dank.

niet weten wat te verwachten: niet weten wat er gaat gebeuren
ellende: miserie

6.

zijn onzichtbaar voor de . Soms maken ze zichzelf zichtbaar in de vorm van een dier of een .

Een kan zichzelf transformeren in bijna elke gedaante die hij wil. Bovendien kan een communiceren met dieren en beweegt een zich probleemloos tussen de .

on-zichtbaar: iets wat je niet kan zien

transformeren: veranderen

gedaante: vorm

probleem-loos: zonder problemen

7.

De is de beste in het vernietigen. Van alle schepsels zijn zij de meest dierlijke. Ze hakken hun eigen soort zonder reden in stukjes. Waarom doen jullie zoiets, dat vraag ik me echt af. Vervult het een geheim verlangen om primitieve instincten toe te staan en waarbij je verschrikkelijke dingen doet? Of is jullie honger naar verwoesting en chaos niet te stillen? Want zodra het beest in jullie los is, is er geen houden meer aan. (deel 2)

vernietigen: kapot maken

schepsel: een wezen, iets dat leeft

primitief: helemaal in het begin, oeroud

het instinct: aangeboren drift om iets te doen

de honger stillen: zorgen dat de honger over gaat

8.

Baby's worden geboren, groeien samen als op, ze trouwen met elkaar om zelf weer baby's te maken. Daarna sterven , worden ze begraven en vergaan ze weer tot het stof waaruit zijn ontstaan. Ondertussen maken hun kinderen weer kinderen, zodat het cirkeltje blijft draaien. (deel 2)

vernietigen: kapot maken

schepsel: een wezen, iets dat leeft

primitief: helemaal in het begin, oeroud

het instinct: aangeboren drift om iets te doen

de honger stillen: zorgen dat de honger over gaat

BIJLAGE 2: BLIND DATE

Wie is Sidi?

Deze mysterieuze man of vrouw, SIDI, stelt zich voor in 10 zinnen.

Vind jij Sidi leuk of niet leuk?

1. Ik wil niet opscheppen, maar ik ben sneller, krachtiger en veel knapper dan veel anderen.
2. Voor de rest ben ik saai. Ik schaam me er niet voor om te zeggen dat ik saai ben.
3. Ik ben graag alleen, maar ik voel me niet eenzaam.
4. Ik houd van lange wandelingen onder de warme zon als enige gezelschap.
5. Ik houd van dieren maar ik wil er geen.
6. Ik houd van het geroezemoes van mensen. Dat klinkt voor mij als muziek en daar word ik erg vrolijk van.
7. Voor de rest houd ik afstand van mensen. Ik hecht me niet.
8. Ik blok gevoelens af. Ik houd van simpel. Daarom zijn gevoelens niets voor mij.
9. Ik denk er niet aan om met een mens vertrouwelijk te worden. Voor je het weet, verwachten ze geld, voedsel, bescherming.

→ IK VIND SIDI _____

BIJLAGE 3: DJINNS, ENGELEN EN MENSEN IN DE KORAN

	Koran Allah
Geestelijke, bovennatuurlijke wereld	↓
Tussenwereld	↓
Natuurlijke wereld: zintuigen en natuurwetten	↓

Verbetring:
 Bovennatuurlijke wereld: engelen
 Tussenwereld: djinns
 Natuurlijke wereld: mensen & dieren

De rivier

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: aardrijkskunde

De leerlingen maken van de locaties in het verhaal een plattegrond (zie oefening 2). Dit kan een aanleiding zijn om dieper in te gaan op kaarten en kaartlezen.

Suggestie: geschiedenis – actualiteit

Het verhaal speelt zich af in een fictief land waar een dictatuur is gevestigd. Je kan het hebben over huidige dictaturen en de kenmerken ervan, versus democratieën. Voor- en nadelen van beide kunnen aan bod komen.

Suggestie: argumenteren / oplossingen bedenken

De twee hoofdpersonages zijn vrienden die hetzelfde doel voor ogen hebben. Toch hebben ze over veel zaken een andere mening, bijvoorbeeld: over de mogelijke oplossingen voor hun vele problemen (problemen: hoe de dictatuur omverwerpen; samen vluchten of niet; schuilen of niet; de grens over of niet; ...).

Je kunt met de leerlingen aan de slag gaan met deze problemen en met de verschillende oplossingen die Mo en Ahmed voor die problemen hebben. Voor elke oplossing zijn er argumenten pro en contra.

Je kunt de leerlingen voor elk probleem in de tekst laten zoeken welke oplossingen de hoofdpersonages Mo en Ahmed bedenken. Wat zijn telkens de argumenten pro – contra? Zijn er nog extra mogelijkheden, waaraan Mo en Ahmed niet denken?

Bijvoorbeeld: het probleem: de grens over raken, zonder gezien te worden.

- Oplossing 1: rivier overzwemmen (argumenten pro en contra)
- Oplossing 2: in een vrachtwagen de brug over (argumenten pro en contra).
- Oplossing 3: over het ijs stappen – kruipen (argumenten pro en contra).
- Extra oplossingen? Argumenten pro en contra?

Bijvoorbeeld: het probleem: blijven schuilen bij de boer of niet?

- Oplossing 1: ja (veel argumenten pro: warm eten, het is nu te koud, ...)
- Oplossing 2: nee (veel argumenten pro: Mo en Ahmed brengen de boer zo in gevaar; ze kunnen gevonden worden, ...)

Een andere suggestie is deze: de twee vrienden kunnen goed discussiëren zonder ruzie te maken. Je kunt de leerlingen hierop attent maken en hen zelf een ‘vriendelijke’ discussie laten voeren, bijvoorbeeld aan de hand van stellingen. Je kunt hierbij het gebruik van signaalwoorden stimuleren (toch, hoewel, maar...).

Suggestie: Engels

Amnesty International wordt vermeld. Je kunt met de leerlingen een brief **schrijven** om iemand vrij te krijgen (zie punt 6).

Suggestie: uitbreidingsoefeningen

De tekst is in de tegenwoordige tijd geschreven. De leerlingen beelden zich in dat ze ook bij 'Der Spiegel' in Duitsland werken. Ze willen het verhaal van Mo en Ahmed vertellen aan hun lezers. Ze schrijven (delen van) het verhaal in de **verleden tijd** (zie punt 7 of oefening 3).

Een oefening op **voegwoorden** is ook mogelijk. Vaak gebruikt de auteur twee zinnen in plaats van één lange zin met bijvoorbeeld: het voegwoord want of omdat (zie punt 8 of oefening 4).

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen genieten van het lezen of luisteren.

Begrijpend luisteren/begrijpend lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten: de leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel of eerste alinea. De leerlingen blijven doorheen de tekst voorspellingen maken en controleren of deze kloppen of niet.

De leerlingen kunnen op **structurerend niveau** relevante **informatie selecteren** uit mondelinge en schriftelijke teksten: de leerlingen **visualiseren** de tocht van de twee hoofdpersonages. Ze visualiseren het verhaal om hun tekstbegrip te verhogen.

De leerlingen kunnen op beoordelend niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en **uitwisselen**: de leerlingen gaan in interactie over de inhoud van de tekst

MATERIAAL

- Foto van Roel Richelieu Van Londersele (internet)
- url Amnesty International: <https://www.amnesty-international.be/>

LESVERLOOP

Aanknopng (30 min.)

1. Voor het lezen: de auteur - oriënteren op het verhaal

Leskern (70 min.)

2. Tijdens het lezen: interactief voorlezen
3. Tijdens de tweede leesronde: reconstructie – visualisatie van de tocht
4. Na het lezen: doordenkers

Reflectie (15 min.)

5. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

6. Brief schrijven: Amnesty International
7. Verhaal in de verleden tijd
8. Voegwoorden
9. Woordenschattoefeningen
10. Voor de les

BORDSCHEMA

Je kunt een leerling de gevisualiseerde tocht van Mo (oefening 1) op het bord laten zetten.

Je kunt (samen met de leerlingen) een woordspin maken rond het begrip 'dictatuur' (zie 3. Eerste lezen)

AANKNOPING (30 MINUTEN)

1. Voor het lezen: oriënteren op het verhaal

Je vertelt de leerlingen dat jullie een verhaal zullen lezen van Roel Richelieu van Londerzele. Je toont een foto van de schrijver. Hij schrijft gedichten, verhalen en boeken. Hij is een auteur die literaire teksten schrijft, dus dat wordt genieten van mooie taal.

Je bekijkt met de leerlingen de titel, de cover en de prenten: wat vertellen zij ons?

Het gaat over een rivier. De rivier staat in de titel vermeld, dus de rivier moet belangrijk zijn. We zien twee mannen. Ze omhelzen elkaar veel. Het sneeuwt ook. Er is een bos? We zien ook het woord gevaar. Wat kunnen we hieruit afleiden?

→ Zijn de mannen in gevaar?

→ Is de rivier gevaarlijk?

Heel veel weten we nog niet. Je vertelt de leerlingen dat voorspellen op basis van de titel, de cover en de prenten veel informatie over de tekst kan bieden, waardoor de tekst gemakkelijker te lezen is. Hier weten we nog niet zoveel, maar we weten wel al dat het een tekst is die over een rivier gaat, dat er twee mannen in meespelen en dat er gevaar is. Het wordt dus toch iets gemakkelijker om de tekst in te duiken.

Eventueel kan je de **tip** die voor het lezen van de eerste paragraaf vermeld staat, nu al gebruiken. Dan vertel je de leerlingen nu al dat het verhaal over een land gaat dat onder een dictatuur gebukt gaat en maak je een woordspin hierover (zie Leskern: 2. Tijdens het lezen: interactief voorlezen).

Met deze informatie kunnen de cover, de prenten en de titel al veel beter geïnterpreteerd worden. Het gevaar wordt nu veel concreter, de mannen willen wellicht vluchten, tijdens hun vlucht zal er een rivier zijn, enz.

Over het lesdoel visualiseren, hoef je nu nog niets te zeggen, tenzij je tijdens het eerste lezen onmiddellijk laat visualiseren (bij sterkere leerlingen).

LESKERN (70 MINUTEN)

2. Tijdens het lezen: interactief voorlezen

Je leest het verhaal interactief voor in korte fragmenten. Je staat na elk fragment stil bij de betekenis ervan en zoomt eventueel in op het uitleggen van moeilijke en/of belangrijke woorden of zinnen. Je vat regelmatig samen, of laat de leerlingen zelf samenvatten, om er zeker van te zijn dat iedereen het verhaal begrijpt.

Je laat de leerlingen spontaan reageren op de tekst en nodigt hen uit om verbindingen te maken met hun eigen leefwereld.

Het is belangrijk dat niet enkel de leerkracht aan het woord is, ook al leest de leerkracht voor. Bij interactief voorlezen is er ruimte voor spontane reacties, voor vragen, voor denkwerk, voor opmerkingen.

Daarnaast is er bij interactief (voor)lezen veel aandacht voor woordenschatontwikkeling. Je probeert de leerlingen zoveel mogelijk op een inductieve manier de betekenis van nieuwe of moeilijke woorden te laten achterhalen. Je verwijst hiervoor naar de context, de illustraties, de woordleerstrategieën (andere talen inzetten, woord opdelen in grondwoord en affixen, ...) en in laatste instantie naar de woordenschatlijst. Let wel: de woordenschatlijst is niet exhaustief.

Regel 1 tot en met 9

Tip: je kunt voor het lezen vertellen dat het verhaal gaat over een ‘dictatuur’. Het kan handig zijn om met de leerlingen een woordspin te maken rond ‘dictatuur’. Zo wordt hun voorkennis aangewakkerd. Zorg ervoor dat hierbij meteen een aantal moeilijke of nieuwe woorden aan bod komen, bijvoorbeeld: ‘het pamflet’, ‘ondergronds’, ‘het protest’, ... Met woorden die verder in de tekst voorkomen, kan de woordspin worden aangevuld.

Je kunt dit ook na het lezen van de eerste paragraaf doen (maar dat breekt het leesproces wel).

Vragen om te stellen:

Wie zijn de hoofdpersonages? (Mo & Ahmed)

Wat is er aan de hand? (Ze verzetten zich in het geheim tegen de dictatuur.)

Maakt deze eerste paragraaf de titel, de cover en de prenten al wat duidelijker? (Ja! Wellicht gaat het verhaal over de dictatuur en de twee mannen op de prenten zijn vast Mo en Ali. Ze zullen wellicht moeten vluchten, misschien moeten ze een rivier over.)

Je vertelt de leerlingen dat de eerste paragraaf, samen met de titel, cover en prenten, de leerlingen toelaat om al veel te voorspellen over het verhaal. Voorspellingen maken over het verhaal zijn handig: ze helpen je om het verhaal beter te begrijpen.

Woorden om te bespreken:

het humeur, het pamflet, ondergronds, de protestbeweging

Regel 10 tot en met 19

Vragen om te stellen:

Mo en Ahmed willen op een andere manier de dictatuur bestrijden. Hoe? (Eigen antwoord.)

Met wie ga jij het meest akkoord? Waarom? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

strijden, verlost (verlossen)

Regel 20 tot en met 24

Vragen om te stellen:

Wat is er aan de hand? (De politie komt eraan om hen te arresteren.)

Zou iemand Mo en Ahmed verraden hebben? Wat denken de leerlingen? (Eigen antwoord.)

Probeer te voorspellen: wat zou er nu gebeuren? Zouden ze gearresteerd worden of zouden ze kunnen ontsnappen? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

arresteren

Tip: je kan de antwoorden op het bord noteren met de namen van de leerlingen erbij. Zo kun je op het einde van het verhaal zien wie het bij het rechte einde had.

Tip: je kunt de voorspellingen van de leerlingen op het bord noteren, met hun namen erbij. Zo kunnen ze op het einde zien wie het bij het rechte eind had. Je kunt de voorspellingen ook laten vergelijken: welk einde willen ze het liefst / na het lezen: welk einde hadden ze het liefst gehad?

Regel 25 tot en met 35

Vragen om te stellen:

Waren Mo en Ahmed op een inval van de politie voorbereid? (Ja, ze hebben proviand in het bos verborgen, voor het geval ze moeten ontsnappen. En ze hebben dit aan niemand verteld.)

Hoe ontsnappen Mo en Ahmed? (Over de daken, naar het bos.)

Wat betekent: 'Ze wonen niet toevallig aan de rand van de stad.' (Net omdat ze gemakkelijk zouden kunnen ontsnappen en schuilen in het bos, wonen ze aan de rand van de stad, en dus dicht bij het bos.)

Woorden om te bespreken:

inbeuken (het bewijsmateriaal, de brandladder)

Regel 36 tot en met 49

Vragen om te stellen:

Welke tegenstellingen tussen Mo en Ahmed komen nog naar boven in dit stuk? (Ahmed heeft een gezin – hij wil in buurt blijven en geld geven. Mo is daarentegen vrijgezel – hij wil naar het buitenland en vandaar geld sturen.)

Denk je dat ze al besloten hebben wat ze gaan doen? Waarom denk je dat? (Nee)

Probeer te voorspellen: wat zouden ze doen? Waarom denk je dat?

Woorden om te bespreken:

onderduiken, de schuilplaats, sporen

Regel 50 tot en met 63

Vragen om te stellen:

Wie heeft de meeste voorstellen? (Mo)

Gaat Ahmed akkoord met de voorstellen? (Hij heeft altijd tegenargumenten.)

Wat beslissen ze uiteindelijk? (Ze beslissen om toch naar de bergen te gaan, waar schuilhutten zijn voor herders, ook al denkt Ahmed dat de politie hen daar het eerst zal zoeken.)

Wat zou jij doen? Schuilen of vluchten? Waarom?

Woorden om te bespreken:

de schietschijf

Regel 64 tot en met 78

Vragen om te stellen:

Welke smoesje verzinnen Mo en Ahmed? (Ze zoeken geneeskrachtige kruiden, ze zijn van de universiteit. Ze hebben zich door het slechte weer laten verrassen.)

Wat vind je van het smoesje dat Mo en Ahmed verzinnen? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Goed gevonden, maar doorzichtig.)

Zouden de boer en zijn vrouw de smoesjes geloven, denk je? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: wellicht niet.)

Wat vinden de leerlingen van de gastvrijheid van de boer en zijn vrouw? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

rillen(d), geneeskrachtig (genezen)

Regel 79 tot en met 100

Vragen om te stellen:

Waarom moeten ze langer blijven bij de boer dan ze hadden gedacht? (Ahmed wordt ziek.)

Waarom zijn ze bang als ze de vrouw horen telefoneren? (Ze zijn bang dat de vrouw hen verraadt.)

Wat vind je van de gastvrijheid van de boer en zijn vrouw? (Wellicht weten ze zeer goed dat het om tegenstanders van de dictatuur gaat, dus hun gastvrijheid is echt bewonderenswaardig.)

Woorden om te bespreken:

djellaba, gastvrijheid, verwittigen, aangeven

Tip: stop eventueel met lezen nadat Mo en Ahmed horen dat de vrouw telefoneert. Ze zijn bang dat de vrouw hen verraadt. Je zou de leerlingen hier opnieuw kunnen laten voorspellen hoe het verhaal verdergaat.

Regel 101 tot en met 116

Vragen om te stellen:

Vind je het slim van Ahmed dat hij wil telefoneren? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Op zich is dat niet zo slim, voor het geval de telefoon wordt afgeluisterd maar naar wie hij belt, is wel slim. Zo komen Ahmed en Mo toch aan informatie.)

Waarom is Ahmed in paniek? (Zijn vrouw en kind zijn opgepakt.)

Woorden om te bespreken:

in paniek zijn

Regel 117 tot en met 136

Vragen om te stellen:

Wat ligt er in het noordoosten? (de bergen) Wat ligt in het noordwesten? (de rivier)

Wat wil Mo? Wat wil Ahmed?

Merken de leerlingen dat Mo en Ahmed weer iets anders willen? En dat Ahmed opnieuw goede argumenten tegen de ideeën van Mo heeft?

Wat willen ze eigenlijk het liefst? (Ze willen samenblijven.)

Wat beslissen ze uiteindelijk? (Ze beslissen om toch apart te ontsnappen.)

Vind je dat een verstandige beslissing? Waarom (niet)? (Eigen antwoord, met argumenten.)

Woorden om te bespreken:

onderkoeld (koel), apart

Regel 137 tot en met 155

Vragen om te stellen:

Wie gaat waarheen? (Mo gaat naar het noordwesten, om de grens over te steken. Ahmed keert terug.)

Welke beslissing vind je het verstandigst? Die van Mo of die van Ahmed? Waarom? (Eigen antwoord. plus argumenten.)

Wat zou jij doen? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

oriënteren, de wachttorens, dichtgevroren (dicht/vriezen)

Regel 156 tot en met 174

Vragen om te stellen:

Wat wil Mo doen? (Hij wil de rivier – de grens oversteken. Het vriest en de rivier is dichtgevroren. Hij wil over de rivier stappen.)

Is het gevaarlijk wat Mo wil doen? (Ja, hij kan door het ijs zakken.)

Stappen op het ijs is te gevaarlijk. Welke oplossing bedenkt Mo? (Liggen op het ijs en zo schuiven.)

Waarom is dat minder gevaarlijk dan stappen op het ijs? (Bij stappen komt alle gewicht op één kleine plaats. Bij schuiven verdeel je je lichaamsgewicht over een grotere plaats. Het ijs kan dat beter dragen.)

Zou het lukken, denk je? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Waarom wacht Mo tot het donker is? (Hij wil niet gezien worden.)

Woorden om te bespreken:

vervaarlijk, doodmoe, bescherming (beschermen)

Regel 175 tot en met 186

Vragen om te stellen:

Moet Mo bang zijn, of overdrijft hij? (Nee, hij overdrijft niet. Het ijs kan breken en hij kan gearresteerd worden.)

Zou jij bang zijn? Zou jij dit durven? (Eigen antwoord.)

Mo bereikt de overkant. Voorspel: wat zou er nu gebeuren? (Eigen antwoord.)

Woorden om te bespreken:

vooruitschuiven

Regel 187 tot en met 190

Vragen om te stellen:

Had je dit einde verwacht? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Hoeveel tijd zou er zitten tussen de ontsnapping en journalist worden bij Der Spiegel? (Dat zal toch wel enige tijd geduurd hebben: OKAN-leerlingen weten wellicht wel het een en ander over vluchtelingenprocedures.)

Zou Mo erin slagen om Ahmed vrij te schrijven?

Woorden om te bespreken:

gewaardeerd (waarderen)

Geef de leerlingen tijd om te reageren op de inhoud. Het verhaal kan emoties losmaken. Na het lezen kun je de waar-/niet waar-oefening (oefening 1) maken om na te gaan of alles begrepen is.

Indien je de voorspellingen van de leerlingen op het bord hebt gezet, kun je deze bespreken. Wie had het bij het rechte eind? Welke voorspelling hadden de leerlingen het liefst zien uitkomen?

3. Tijdens het lezen (deel 2): interactief voorlezen – oefening 2

Tijdens het (herhaald) lezen: Oefening 2

Je laat de leerlingen de tekst in duo's een tweede maal lezen, maar nu met opdracht om de tocht van Mo te visualiseren. Je legt uit dat door de tekst te visualiseren het tekstbegrip wordt ondersteund.

Je maakt deze oefening gemakkelijker door eerst te overlopen met de leerlingen welke plaatsen allemaal vermeld worden.

Er is sprake van een **stad**: Mo en Ahmed bevinden zich in een flat aan de rand van de stad (uit te beelden door een drietal hoge appartementsgebouwen)

Er is een **bos** vlakbij de stad (een aantal bomen als symbool)

In het noordoosten zijn de **bergen** met schuilhutten van herders- (paar bergen als symbool).

In het noordwesten is de **grens**: een rivier (twee lijnen) met daarachter de stad Abu (aantal huizen als symbool).

Op weg naar het noordwesten zijn er **boerderijen**, wel steeds minder (groot huis met schaap als symbool boerderij).

Je laat de leerlingen per twee werken. Een duo leerlingen kan op de achterflap van het bord tekenen, zo kun je gemakkelijk klassikaal verbeteren.

4. Na het lezen: doordenkers

De doordenkers bij dit kortverhaal hebben als titel 'vluchtende vrienden'. De vragen gaan over vriendschap en het al dan niet kunnen achterlaten van je (beste) vriend(en). Houd echter niet vast aan deze vragen, zie deze als richtvragen en ga verder in op de antwoorden van de leerlingen.

- Zou jij durven wat Ahmed en Mo doen, om je land te bevrijden van tirannie?
- Ahmed kan zijn familie niet achterlaten, ook al is hij in gevaar. Begrijp je dat?
- Mo en Ahmed zijn het niet over alles eens. Moeten beste vrienden over alles hetzelfde denken?
- Wat is een beste vriend voor jou?
- Heb jij al moeten vluchten voor iets of iemand?

Didactische tips

1. Zorg ervoor dat alle leerlingen even veel kansen krijgen om aan het woord te komen. Maak duidelijk dat de antwoorden van de leerlingen gewaardeerd worden. Creëer een veilig klasklimaat waarin alle leerling zich durven te uiten.
2. Als spontaan een gesprek voeren nog iets te hoog gegrepen is voor je klas, kan je aan de slag gaan met de volgende stellingen.

Tip: Je kan ervoor kiezen om aan de hand van een stellingenspel de leerlingen letterlijk een kant te laten kiezen in het klaslokaal.

- Ik heb een beste vriend of vriendin.
- Ik zou mijn beste vriend of vriendin kunnen achterlaten.
- Ik vind familie belangrijker dan vrienden.
- Je moet als beste vrienden altijd hetzelfde denken.
- Ik ben ooit al moeten vluchten.

REFLECTIE (10 MINUTEN)

5. Terugblik op de tekst

De leerlingen kijken terug op de inhoud van de tekst. Creëer tijd en ruimte voor een gesprek. Mogelijks zijn er (ex-)OKAN-leerlingen die uit een dictatuur gevlucht zijn. Geef hen de kans om hierover te spreken, indien ze dat willen. (Doe dit zeker indien je 4. Doordenkers niet hebt uitgevoerd.)

De leerlingen kijken terug op de lesdoelen.

Hebben ze van de tekst kunnen genieten?

Hoe hebben ze het voorspellen ervaren?

Hoe was het om het verhaal te visualiseren? Was dit moeilijk of niet? Je vertelt de leerlingen dat ze door te visualiseren het verhaal eigenlijk hebben samengevat. Daarnaast verdiept dit ook hun inzicht in de tekst.

Tot slot: hoe zouden ze de tekst beoordelen? Geef de leerlingen eventueel verschillende adjectieven om uit te kiezen, bijvoorbeeld: mooi, spannend, saai, voorspelbaar, realistisch, ...?

UITBREIDING

6. Amnesty International – brief schrijven (Engels)

Amnesty International

Je neemt met de leerlingen een kijkje op de officiële webpagina van Amnesty International. In het verhaal probeert Mo Ahmed immers via Amnesty International vrij te schrijven. Je vertelt de leerlingen hoe Amnesty International werkt (of je vraagt hen of ze deze organisatie kennen of er iets kunnen over vertellen). Via Amnesty International kan je mensen helpen die onterecht worden vastgehouden. Dit kun je doen door middel van een brief. Voor welke mensen kun je allemaal een brief schrijven? Welke mensen zijn in een recent verleden geholpen? <https://www.amnesty-international.be/>

Lees daarna het wist-je-datje na het verhaal.

Je voert een gesprek hierover:

- Geloof je in de effectiviteit van Amnesty International?
- Zou jij iemand willen helpen via Amnesty International? Vind je dit een waardevol initiatief? Waarom? Of denk je dat dit niet helpt? Waarom denk je dat?
- Wie zou jij willen helpen? Wie niet?

De leerlingen schrijven een brief

Je kunt bij deze oefening vrij kiezen wie je wil helpen met het schrijven van een brief. Zo kun je ervoor kiezen om iedereen voor dezelfde persoon een brief te laten schrijven of om individueel of per twee voor een andere persoon te schrijven.

1. De leerlingen schrijven een brief naar Amnesty International. Verdeel de klas in heterogene groepen zodat de sterke leerlingen de zwakkere leerlingen kunnen helpen. Je kunt in het Nederlands schrijven en de brieven nadien naar het Engels vertalen.
2. Je kunt differentiëren door leerlingen invulmogelijkheden aan te bieden. Zij moeten deze op de juiste plaats in de brief invullen. Je vindt voorbeeldbrieven op de website. Deze kan je kopiëren en er stukken van weglaten.

7. Waar of niet waar

Oefening 1

Oplossing: 1. waar; 2. waar; 3. niet waar – Mo wil naar het buitenland vluchten. Ahmed wil dicht bij zijn gezin blijven; 4. waar; 5. niet waar – de politie luistert waarschijnlijk de telefoon van zijn vrouw af. Daarom belt hij naar Amir, niet naar zijn dochtertje; 6. niet waar – Ze zouden liever bij elkaar blijven, maar ze kunnen niet anders dan zich op te splitsen; 7. waar

8. Van tegenwoordige naar verleden tijd

Oefening 3

Je vertelt de leerlingen dat ze even collega's van Mo kunnen worden. Je nodigt hen uit om voor een fictief Vlaams weekblad een artikel te schrijven over de ontsnapping van Mo.

Je verdeelt de tekst over duo's. Per twee proberen de leerlingen de tekst in de verleden tijd te schrijven.

9. Voegwoorden: want - omdat

Oefening 4

De leerlingen maken van de twee zinnen één zin met *want* of *omdat*. Je vestigt de aandacht op het verschil tussen een nevenschikkend en onderschikkend voegwoord.

- Bij het gebruik van 'want' blijft de zinsbouw behouden.
- Bij het gebruik van 'omdat' krijg je een ondergeschikte bijzin en staat de persoonsvorm achteraan.

Oplossing:

1. 'Je kan niet naar huis,' zegt Mo, 'want je **brengrt** zo je gezin in gevaar.'
2. Dat is niet goed, omdat de politie zo gemakkelijk hun sporen **kan** terugvinden.
3. 'We moeten naar het noordwesten, want daar **kunnen** we de grens oversteken.'
4. Ze kunnen niet snel stappen, omdat hun voeten in de sneeuw **wegzakken**.
5. Ahmed wil terug naar de stad omdat hij zijn vrouw en dochtertje niet **heeft** kunnen verwittigen.
6. Nee, hij gaat zijn vrouw niet opbellen, omdat de politie nu zeker haar telefoon **afluistert**.
7. Ahmed is in paniek, omdat Ahmeds vrouw en dochtertje in de gevangenis **zitten**.
8. Ze willen liever samenblijven, want ze **zijn** goede vrienden en de protestbeweging is hun kind.
9. Abu lijkt Abu niet, omdat de stad onder twintig centimeter sneeuw **ligt**.
10. Hij kan ... een vuurtje maken, want hij heeft **lucifers**.

10. Woordenschattoefeningen

Je kan de leerlingen nog twee woordenschattoefeningen laten invullen: **oefeningen 5 en 6.**

Oplossing oefening 5: 1. piepen – een piepend geluid; 2. slaan – een luide slag; 3. brullen – heel luid roepen; 4. rillen – trillen van de kou; 5. fluisteren – heel stil praten

Oplossing oefening 6: A. het humeur – humeur; B. arresteren – arresteert; C. de schuilplaats – verschuilplaats; D. de gastvrijheid – gastvrijheid; E. oriënteren - oriënteren; F. vervaarlijk – vervaarlijk; G. handvol – handvol; H. gewaardeerd – gewaardeerd

Oefening 1: waar / niet waar?

Het is een zeer koude winterdag. Daarom is het raam van het kleine appartement dicht.

waar / niet waar

Mo en Ahmed delen pamfletten uit over dictator Hoban.

waar / niet waar

Ahmed wil naar het buitenland vluchten.

waar / niet waar

De boer en zijn vrouw zijn heel gastvrij.

waar / niet waar

Ahmed belt naar zijn dochtertje.

waar / niet waar

De twee vrienden vinden het niet erg om elk een eigen weg op te gaan.

waar / niet waar

Het ijs is nog niet dik genoeg en kraakt wanneer Ahmed erop stapt.

waar / niet waar

Oefening 2: plattegrond

Reconstrueer de vluchtroute van Mo door ze te tekenen. Houd rekening met de windstreken.

Oefening 4: voegwoorden want – omdat

Maak van de twee zinnen één zin met *want* of *omdat*. Opgepast: bij ‘omdat’ staat de persoonsvorm achteraan in de zin. Kijk goed naar het voorbeeld.

De daken zijn niet glad. Het is droog weer. (want)

→ De daken zijn niet glad, want het **is** droog weer.

Mo wint voorlopig de discussie. Er is geen geld voor wapens. (omdat)

→ Mo wint voorlopig de discussie, omdat er geen geld voor wapens **is**.

1. ‘Je kan niet naar huis,’ zegt Mo, ‘je brengt zo je gezin in gevaar.’ (want)

2. (Verderop ligt er overal sneeuw.) Dat is niet goed. De politie kan zo gemakkelijk hun **sporen** terugvinden. (omdat)

3. ‘We moeten naar het noordwesten. Daar kunnen we de grens oversteken.’ (want)

4. Ze kunnen niet snel stappen. Hun voeten zakken weg in de sneeuw. (omdat)

5. Ahmed wil terug naar de stad. Hij heeft zijn vrouw en dochtertje niet kunnen **verwittigen**. (omdat)

6. Nee, hij gaat zijn vrouw niet opbellen. De politie luistert nu zeker haar telefoon af. (omdat)

7. Ahmed **is in paniek**. Ahmeds vrouw en dochtertje zitten in de gevangenis. (omdat)

8. Ze willen liever samenblijven. Ze zijn goede vrienden en de protestbeweging is hun kind. (want)

9. Abu lijkt Abu niet. De stad ligt onder twintig centimeter sneeuw. (omdat)

10. Hij kan met een paar takken een vuurtje maken. Hij heeft lucifers. (want)

Oefening 5: woordenschat: werkwoorden

Piepende

- ⇒ Grondwoord = ...
- ⇒ Verklaar = ...
- ⇒ Beeld uit!

Slaande

- ⇒ Grondwoord = ...
- ⇒ Verklaar = ...
- ⇒ Beeld uit!

Brult

- ⇒ Grondwoord = ...
- ⇒ Verklaar = ...
- ⇒ Beeld uit!

Rillend

- ⇒ Grondwoord = ...
- ⇒ Verklaar = ...
- ⇒ Beeld uit!

Fluistert

- ⇒ Grondwoord = ...
- ⇒ Verklaar = ...
- ⇒ Beeld uit!

Oefening 6: Verbind en vul in

De schuilplaats – oriënteren – het humeur – handvol – de gastvrijheid – arresteren – vervaarlijk – gewaardeerd

A) _____

- hoe je je voelt, je gemoedstoestand
- Ahmed is al een hele dag boos. Hij heeft een slecht

B) _____

- aanhouden, gevangennemen
- De politie de inbreker.

C) _____

- een verstopplaats
- Een boom is een goede wanneer je aangevallen wordt door een hond.

D) _____

- iemand heel vriendelijk ontvangen
- De van die man is groot. Hij laat vluchtelingen overnachten in zijn huis.

E) _____

- Bepalen waar je bent
- James is de weg kwijt. Hij probeert zich te op een kaart.

F) _____

- angstaanjagend
- Het stormt buiten. De bomen waaien heen en weer.

G) _____

- een kleine hoeveelheid, een klein aantal
- Er zijn maar een mensen sneller dan Usain Bolt.

H) _____

- geliefd, gerespecteerd
- Martin Garrix is een bekende DJ. Hij wordt door veel mensen.

TRANSFER NAAR ANDERE DOMEINEN OF VAKKEN

Suggestie: maatschappijleer: autoritaire regimes

Het gedicht gaat over in de pas lopen en jezelf niet kunnen zijn. Je kunt de link leggen naar regimes waar mensen gestraft worden, omdat ze niet doen wat verwacht wordt.

Suggestie

Aan de hand van het wist-je-datje (dichterlijke vrijheid) en dit gedicht kun je dieper ingaan op de tekstsoort poëzie. Wat moet er voor de leerlingen in een gedicht om het een gedicht te maken? Moet een gedicht rijmen? Moeten er mooie beelden in staan? Mooie woorden? Vergelijk bijvoorbeeld met een stukje uit een vrij vers (Bijvoorbeeld: 67 seconden van Jason Reynolds, of Toffee van Sarah Crossnan).

Suggestie: uitbreidingsoefeningen

Dit gedicht bevat veel antoniemen (goed – slecht) en een homoniem (straf als straf – dat is straf). Daar kun je verder op oefenen (zie oefening 1. Je kunt ook extra oefeningen maken over figuurlijk taalgebruik (Bijvoorbeeld: er zwaait wat)) en synoniemen.

- Dit gedicht bevat heel veel adjectieven die karaktereigenschappen weergeven. Je kunt de leerlingen daarrond laten werken (oefening 2).
- Dit gedicht nodigt uit om zelf te dichten. Met de input van de twee vorige oefeningen kun je de leerlingen zelf twee gedichten laten maken (oefening 3). Daarna spelen ze een leesspel met de eigen gedichten.

LESDOELEN

Literatuurbeleving

De leerlingen **genieten** van het lezen of luisteren.

Begrijpend luisteren/lezen

De leerlingen verwerken op **beschrijvend niveau** relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten:

- De leerlingen oriënteren zich op de tekst. De leerlingen **voorspellen** de inhoud op basis van visueel materiaal, titel.
- De leerlingen kunnen op **structurerend niveau** relevante **informatie selecteren** uit mondelinge en schriftelijke teksten:
- De leerlingen leggen **verbindingen**: met het gedicht zelf (o.a. tekststructuur), tussen het gedicht en zichzelf en verbindingen met voorkennis en de wereld.

- De leerlingen leggen achteraf, met de eigen gedichten, opnieuw verbindingen tussen zichzelf, de anderen en de teksten.

Creatief schrijven

De leerlingen spelen met taal en creëren een gedicht over zichzelf (en spelen daar een spel mee)

LESVERLOOP

Aanknopng (10 min.)

1. Straf – een gedicht van David Troch
2. Voor het lezen: oriënteren op het verhaal

Leskern (30 min.)

3. Tijdens het lezen: een mening geven
4. Tijdens het herhaald lezen: verbindingen maken

Reflectie (10 min.)

5. Terugblikken op de tekst

Uitbreidingsoefeningen

6. Dat is straf!
7. Ik ben ...
8. Dichten over jezelf

AANKNOPING (10 MINUTEN)

1. Straf – een gedicht van David Troch

Je vertelt de leerlingen dat jullie een gedicht gaan lezen van David Troch. Laat de leerlingen eventueel informatie en een foto van de schrijver opzoeken of voorzie zelf in wat achtergrondinformatie.

- David Troch is een dichter die in Gent woont. Hij regisseert ook toneel.
- Hij is stadsdichter van Gent geweest (2014-2016).
- Een weetje: David Troch houdt niet van hoofdletters.

Bespreek met de leerlingen wat zij vinden van poëzie en waarom. Zijn er leerlingen die poëzie lezen / zelf poëzie schrijven?

2. Voor het lezen: oriënteren op het gedicht

Je bekijkt met de leerlingen de tekening bij dit verhaal. Daarop staat meteen ook de titel.

Laat de leerlingen voorspellen.

Vragen om te stellen:

Waarover zou het gedicht kunnen gaan? (Door de zwarte kleur en de witte letters, lijkt het alsof het woord straf op het bord is gekrast met krijt. Gaat het over iemand die straf krijgt op school?)

Wat roept de illustratie bij de leerlingen op? (verbindingen met zichzelf)

(Eigen antwoord. Misschien roept de associatie met school wel negatieve gevoelens op bij de leerlingen omdat ze bijvoorbeeld vaak straf krijgen / kregen of omdat ze niet graag naar school komen?)

Je staat stil bij het leesdoel.

Vertel de leerlingen dat je benieuwd bent of ze kunnen genieten van een gedicht.

Vertel hen dat ze tijdens het lezen van het gedicht ook veel **verbindingen** zullen leggen:

- verbindingen in de tekst en verbindingen met het teksttype: het is een gedicht Daarin wordt gespeeld met taal en heel kort iets verteld.
- verbindingen tussen zichzelf en de tekst
- verbindingen met de emoties uit het gedicht
- verbindingen met de inhoud uit het gedicht
- verbindingen tussen de tekst en andere zaken waaraan het gedicht hen doet denken

LESKERN (30 MINUTEN)

3. Tijdens het lezen: een mening geven

Je leest het gedicht in zijn geheel rustig voor. Daarna lees je het nogmaals voor.

Je laat dan ruimte om te reageren.

Vragen om te stellen:

Wat vinden jullie van het gedicht? (Eigen antwoord.: mooi, lelijk, vreemd, interessant, ...)

Vind je het een moeilijk gedicht? Waarom wel/niet? (Eigen antwoord.)

Waarover gaat het gedicht volgens jou? (Eigen antwoord.)

4. Tijdens het lezen: verbindingen leggen

Je vertelt de leerlingen dat je het gedicht nu nog eens (een derde keer) gaat lezen, maar dat je regelmatig gaat stoppen om bepaalde gevoelens of inhouden of woorden van dichterbij te bekijken.

regel 1-2

Vragen om te stellen:

De ik-figuur mag iets niet. Wat zou dat kunnen zijn? (Vrij antwoord.)

Wat zou het zijn dat de ik-figuur moet doen, twaalf keer meer dan wat mag? (Vrij antwoord.)

regel 3

Vragen om te stellen:

Wat wil dat zeggen: de rij is goed voor mij? (Meedoen met de rest, is het beste, je moet niet anders willen doen dan de anderen.)

Zou de ik-figuur hiermee akkoord gaan denk je? (Nee.)

regel 4

Vragen om te stellen:

Uit de pas lopen: wat betekent dat? (Uit de pas lopen betekent: niet doen wat de anderen doen. Hier past dat natuurlijk ook letterlijk heel goed bij de vorige zin: in de rij lopen.)

Er zwaait wat: wat betekent dat? (Dat heeft vervelende gevolgen, er dreigt iets naars te gebeuren.)

regel 5-6

Vragen om te stellen:

Wat wordt van de ik-figuur verwacht? Hoe moet hij zich gedragen? (zoet, fraai, fair = braaf, eerlijk, lief, welgezind)

Wat wordt niet verwacht? (stoer, bars, vals)

regel 7

Vragen om te stellen:

Wat betekent straf in deze zin? (Het heeft twee betekenissen: straf zoals in: 'straf krijgen omdat je iets fout hebt gedaan', maar ook straf zoals in: 'dat is straf'.)

Dat is kras: wat betekent dat? (Dat betekent hetzelfde als 'dat is straf'.)

regel 8

Vragen om te stellen:

De woorden 'echt slecht' staan nog op regel 7 maar horen eigenlijk bij regel 8. Dat is heel clever van de dichter, want zo hoort 'echt slecht' ook bij regel 7. Wat zegt de ik eigenlijk, als je alleen regel 7 leest? (Hij vindt het echt slecht, dat hij zo in de pas moet lopen, hij vindt het kras, zeker als hij straf krijgt.)

Vindt de ik dat hij zelf mag denken? (Ja, hij zegt: dat zal toch niet echt slecht zijn?)

regel 9-10

Vragen om te stellen:

In strijd zijn met: wat betekent dat? (Niet overeenkomen, matchen met.)

Wat betekent die laatste zin? (Als ik altijd alleen maar doe wat moet, en nooit wat ik zelf wil, dan leer ik mezelf nooit kennen.)

Wat wil de ik-figuur eigenlijk in dit gedicht? (Hij wil niet doen wat de school (of de maatschappij) van hem wil. Hij vindt dat hij zichzelf zo niet ten volle leert kennen. Als je altijd moet doen wat anderen zeggen dat je moet doen, hoe kan je dan je eigen persoonlijkheid ontwikkelen.)

Ga je akkoord/Ben je het eens? Waarom wel/niet (Eigen antwoord.)

Dichterlijke vrijheid:

- Lees een paar losse woorden voor: mogen – moeten; fair – vals; goed – slecht. Wat doet de dichter vaak? Hij werkt heel veel met **tegenstellingen**.
- Merken de leerlingen anders nog iets op aan de woorden? Het zijn allemaal woorden van **één lettergreep**. David Troch heeft zo veel gedichten geschreven, je vindt andere voorbeelden op zijn website.
- Valt er nog iets op aan de vorm? De dichter gebruikt **geen hoofdletters**.
- Verwijs de leerlingen naar het wist-je-datje over dichterlijke vrijheid.

Je nodigt een leerling uit om het gedicht voor te lezen. Dat kan meerdere keren, door meerdere leerlingen. Verplicht echter geen leerlingen om voor te lezen. Laat de leerlingen verbindingen maken tussen **het gedicht en de eigen (leef)wereld**.

Vragen om te stellen:

Herken je jezelf in de ik-figuur? Waarom (niet)? (Eigen antwoord.)

Wanneer moet jij in de pas lopen? Wat vind je daarvan? (Eigen antwoord.)

Wanneer is het niet leuk / lastig om de regels te moeten volgen? Waarom? (Eigen antwoord.)

Wanneer wil jij in de pas lopen? Is het soms ook leuk of gemakkelijk om de regels te volgen? (Eigen antwoord.)

Welke regels, of welk ding dat jij moet doen, vind jij kras? Te kras? Waarom? (Eigen antwoord.)

Ga je dan de strijd aan? Of leg je je erbij neer? Waarom? (Eigen antwoord.)

Met welke straffen ben jij al geconfronteerd? Vond je ze rechtvaardig? Of ging je er de strijd mee aan? (Eigen antwoord.)

Laat de leerlingen ook **verbindingen maken met de wereld** (voor zover die nog niet ter sprake zijn gekomen).

Vragen om te stellen:

Waarover zou de ik-figuur het eigenlijk hebben? (Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: de school, de maatschappij, het leger, een dictatuur? ...)

Eventueel kun je de leerlingen het gedicht nog eens laten voorlezen, maar dan telkens zich inlevend in een personage:

- Een leerling van een school
- Een gevangene in een dictatuur
- Een opstandige soldaat
- ...

REFLECTIE (10 MINUTEN)

5. Terugblik op de tekst

De leerlingen kijken terug op de inhoud van het gedicht.

Elk om beurt geven de leerlingen met één woord weer wat ze van het gedicht vinden. Je schrijft de woorden op het bord. Na het rondje mogen de leerlingen aan elkaar vragen stellen, aan de hand van de woorden op het bord.

De leerlingen kijken terug op de lesdoelen: we hebben diep gegraven in de tekst, zowel de inhoud als de tekstsoort hebben we bestudeerd. We hebben ook verbindingen met onszelf gelegd (Bijvoorbeeld: kan ik me identificeren met het hoofdpersonage) en met de wereld.

UITBREIDING

6. Dat is straf!

Oefening 1

In het gedicht worden veel tegenstellingen gebruikt. De leerlingen zoeken het **antoniem** voor enkele adjectieven uit het gedicht.

Er zijn ook **homoniemen**: woorden die twee dingen kunnen betekenen, zoals straf. De leerlingen zoeken van enkele homoniemen de betekenissen en zoeken ook naar andere homoniemen.

Tegenstellingen:

zoet ↔ zuur/stout, stoer ↔ laf/zwak/verlegen, fraai ↔ lelijk/stout, fair ↔ vals/oneerlijk, bars ↔ lief/vriendelijk, vals ↔ eerlijk/fair, juist ↔ fout

Homoniemen:

Bank:

1. meubel waar je op kan zitten, 2. financiële instelling

Toets:

1. proef/test, 2. blokje dat je kan indrukken of aanraken, bijvoorbeeld: op de computer, of op een telefoon

Vorst:

1. koning, 2. vrieskou

Kussen:

1. hoofdkussen of oorkussen, 2. zoenen

Kop:

1. beker, 2. hoofd

Andere homoniemen: arm, kater, gerecht, deken, koper, licht, monster, ...

7. Ik ben ...

Oefening 2

Iedere leerling zoekt minstens zeven kenmerken die op hem/haar van toepassing zijn. Daarna vraagt iedereen aan zijn buur om nog drie omschrijvingen te geven die op hem van toepassing zijn. Zo heeft iedereen tien woorden of omschrijvingen.

Daarna probeert elke leerling van die 10 omschrijvingen het tegenovergestelde te zoeken (antoniemen).

8. Dichten over jezelf

Oefening 3

De leerlingen maken een gedicht over zichzelf, met behulp van de woorden van de vorige oefening. Daarna schrijven ze het gedicht opnieuw, maar met tegengestelde inhoud: ze moeten dus de antoniemen gebruiken. De leerlingen mogen een template gebruiken.

Je vertelt de leerlingen vooraf dat ze nadien een spel gaan spelen met de teksten.

Het spel:

De leerlingen knippen beide gedichten uit. Maak groepjes van 4 of 5 leerlingen. De twee gedichten van die 4 of 5 leerlingen komen in het groepje en worden als kaarten geschud. Iedereen krijgt twee gedichten. Iedereen leest de twee gedichten die hij krijgt aandachtig.

Daarna begint het spel.

- De jongste van de groep begint, daarna volgt de persoon links van hem of haar.
- De leerling leest één van beide gedichten voor.
- De leerling die denkt het antoniemgedicht te hebben, antwoordt met zijn gedicht.
- De twee gedichten worden in het midden gelegd.
- De leerlingen raden over wie het gaat.

De naam wordt in potlood op de achterkant van de gedichten geschreven. Bij discussie worden meerdere namen genoteerd. De leerling van wie de gedichten zijn, verklapt niets.

Zo worden alle gedichten overlopen.

Op het einde wordt nagegaan of de groepsleden juist geraden hebben.

Differentiatietip: een alternatief voor deze oefening kan zijn dat de leerlingen het gedicht zelf opnieuw schrijven, maar met de antoniemen (ik moet niet. ik mag. ik mag wel twaalf keer meer dan ik moet ...)

Oefening 1: dat is straf!

Dit gedicht gebruikt veel tegenstellingen. Zoek zelf het tegengestelde woord (antoniem) voor deze woorden:

zoet

stoer

fraai

fair

bars

vals

juist

Het woord 'straf' heeft twee betekenissen (1. een vervelende maatregel als je iets verkeerd gedaan hebt of een misdaad gepleegd hebt, 2. sterk, krachtig). Ken je de twee betekenissen van volgende 5 woorden? We noemen zulke woorden **homoniemen**.

bank

1. _____

2. _____

toets

1. _____

2. _____

vorst

1. _____

2. _____

Oefening 2: ik ben ...

Wie ben jij? Omschrijf je karakter. Noteer minstens 7 kenmerken.

Bijvoorbeeld: ik ben grappig – ik help anderen – ik kan goed zingen – ik ben verlegen – ik ...

Noteer de kenmerken hier. Laat ze niet zien aan je buur.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vraag je buur om nog 3 kenmerken van jezelf te geven: liefst andere dan degene die je al genoteerd hebt.

.....

.....

.....

Noteer nu het tegenovergestelde van die tien kenmerken.

Bijvoorbeeld: ik ben saai – ik ben egoïstisch – ik zing vals – ik voel me overal thuis – ik ...

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....

Oefening 3: dichten over jezelf

Wie ben jij? Maak een gedicht over jezelf. Je kunt de template hieronder gebruiken. Je kunt de woorden van de vorige oefening gebruiken.

Ik ben ...

.... doe ik nooit.

Altijd

Soms

Noem me gerust ...

Dat ben ik

Ik ben eerlijk

Liegen doe ik nooit

Soms is dat moeilijk

Altijd vertel ik de
waarheid

Noem me gerust een
engel

Dat ben ik

Schrijf je gedicht hieronder:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Draai nu alle woorden om: gebruik de tegengestelde woorden: de antoniemen.

Ik ben vals

De waarheid zeggen doe ik nooit

Altijd lieg ik

Soms is dat gemakkelijk

Noem me gerust een duivel

Dat ben ik

Schrijf je gedicht hieronder:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....